STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 03087

HA-MENAHEL

O. Bloshteyn

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

0-657-03087-2

97806570308722T.PS

THE STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY PROVIDES
ON-DEMAND REPRINTS OF MODERN YIDDISH LITERATURE

ORDERS MAY BE PLACED BY PHONE AT (413) 256-4900 X155; BY FAX AT
(413) 256-4700; BY E-MAIL AT ORDERS@BIKHER.ORG; OR BY MAIL AT
NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER, 1021 WEST STREET,
AMHERST, MA 01002-3375 U.S.A.

©1999 NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:
Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Lief D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

BOOK DESIGN BY PAUL BACON

PRINTED IN THE U.S.A. ON ACID-FREE PAPER

ДАВИДЪ УШЕРОВИЧЪ
ВЕЙЦМАНЪ
СОРОКИ БЕССАР. Г.

פראקטישעס לעהר-בוך

דער

העבראישען שפראכע,

אדער

לייטפאדען פיר דיא זעלבסט לעהרע.

אהנע הילפע איינעם לעהרערס אין איינער קורצען צייט
העבראיש צו ערלערנען:

ДАВИДЪ УШЕРОВИЧЪ
ВЕЙЦМАНЪ
СОРОКИ БЕССАР. Г.

ספר

המנהל

בדרך סלולה

לתועלת בני הנעורים לומדי שפת עבר לנחותם בה בלי כל עמל ויגיעה, גם מלמד להועיל למתלמדים בלא עזר מורה ומנהל. ללמוד בזמן קצר יסודי דקדוק שפת עבר.

מאת

עוזר בלאשטיין.

יצא לאור ע"י רי"ל מ"ץ אשר קנה הזכות מאת המחבר לצמיתות

הוצאה שלישית

ווילנא

בהוצאות ובדפוס ר' יהודא ליב נ"י ב'המחוקק מו"ה אליעזר ליפמאן מ"ץ ז"ל.

שנת תרנ"ב לפ"ק

HAMNAHEL

Praktisches Lehrbuch

DER

HEBRÄISCHEN SPRACHE

für den

Schul- Privat- und Selbst- Unterricht.

bearbeitet

von

AUSER BLAUSTEIN.

DRIETE AUFLAGE

WILNA.
Druck und Verlag von L. L. Matz.

1891

Дозволено цензурою Кіевъ. 22 Іюля 1891 г.

ГАМНАГЕЛЬ,

Практическая евр. грамматика, или самоучитель древне-евр. языка. Составилъ Авзеръ Блоштейнъ.

Съ изд. 1885 г. Собств. и изд. Л. Л. Маца.

ВИЛЬНА.

Въ типографіи Л. Л. Маца, на Квасномъ переулкѣ, д. № 119$^{5}/_{8}$

1891 г.

אל הקורא.

כבר הֻחלטה מפי פדגוגים אמנים כי הפראקטיקה היא הציר אשר עליו יִסֹּבּו כל דרכי הלמוד, היא האמצעי המיוחד המוליך אל מטרה בלמוד כל דעת ומלאכה בכלל ובלמוד הלשון בפרט. למוד עִיוני בהתפשטות גשמית הפראקטיקה קשה מאד על הלומד, הוא מעמים עליו כללים חֲמרים חמרים; והנער מבלי דעת אנה פניהם מועדות ומה חפצם ממנו, רואה את נפשו תועה בישימון לא-דרך, כלו קמשונים וחרולים אשר ישוכו את דרכו מבלי פנות ימין ושמאלה, ותחת הָביא לו תועלת עוד יהיו לו הכללים הרבים לסוללות ולבריחים לבלי תתו לבוא אל הדעת פנימה, — ובכן נבול יִבול התלמיד ואיננו רואה ברכה בלמודו העיוני. אולם הפראקטיקה העוזרת כנגדו היא תפיח רוח חיים בקרבו, תקל מאד על הלומד את עולו, ותבוא תורתו כשמן בעצמותיו; היא העמוד האש אשר ינחהו וינהלהו במסלולי למודו בשובה ונחת, ויאיר לו דרכו ילך בה בלי כל עמל ויגיעת בשר. ובכן חדשים לבקרים יופיעו ספרי הלמוד פראקטיקיים למאות ולאלפים בכל לשונות העמים, שטות שונות תתחדשנה לעינינו תמיד, איש איש יפַנה לו מסילה על אדמת הפראקטיקה היותר מעולה ויותר מועילה לפי דעתו והשקפתו למטרתו זאת. אולם באחת מסכימים כֻלם פה אחד: כי כל פראקטיקה שתהיה, אם לא תִלָוה אליה אחותה ההולכת לרגלה, היא העתקה מלשון המְדברת ללשון המְלֻמָדה, לא תועיל ולא תסכון למאומה, וכל חכמתה תתבלע. כל לומד שפה נכרית רק אז יבוא עד תכונתה, אם ילמוד את לשונו להעתיק נאומים וניבים מלשונו השגורה בפיו אל שפה המְלֻמדת, להלביש את רעיונותיו במעיל הזר כמדם אשר לְבָשתם שפת אמו.

מטאדה כזאת עוד אין לנו בספרי החנוך לשפת עבר.

אמנם בימים האחרונים החלה רוח הפדגאגיקה לפעם בקרב החנוך העברי, אשר היה עד כה פרוע לשמצה. רבים מבעלי הלשון התעוררו לסקל את המסילה, להסיר את המכשולים אשר היו למפגע לנערי בני עמנו בלמוד שפת קדשנו. ויופיעו ספרים מועילים אשר שמו להם את הפראקטיקה לקו ואת החנוך לאבן פנה כדרכי ספרי החנוך אשר לעמים, כעין מטאדת אלענדאָרף הנפוצה בכל לשונות אירופא; ויצעדו הלומדים צעדים גדולים בלמודם, ויהי אור למורים ולתלמידים. אולם גם הם עוד לא קלעו אל המטרה הנכונה מבלי תתם לספריהם מאמרי חנוך להעתקה הנחוצה מאד כאשר אמרנו, אשר בלעדה כל עמלם לא יעשה פרי. נוסף לזה, זה קִצר יותר מדי ולא נתן לספרו אך מעט מזעיר מכללי הדקדוק, וגם זה בלי סדר הראוי, וזה האריך יותר מדי וַיַלאה את הלומדים בכללים במדה גדושה אשר אין בכח הנער לסבלם; ואלה אשר אמרו למנות את חסרון העתקה, עשוה אך משפת אשכנז או משפת רוסיה, ולכן לא יועילו כ"א לאשר קנו להם ידיעות השפות האלה, או לאשכנזים ורוסים מבטן; ולנערי בני עמנו אשר אך

בעבורם תקום ותכונן השפה ואך עליהם תבָּנה, — לא עשו מאומה. לכן בראותי את החסרון הגדול הזה, אמרתי אעשה מה לטובת בני עמי בספר הזה המנהל בדרך סלולה להועיל להם.

ויען כי ספרי „פראקטישע רוססישע גראממאטיק“ במסילה החדשה אשר סַלֹּתי בו מצא לו מהלכים בין בני עמנו ויביא להם תועלת רבה, ומורים פדגוגים יביעו לו תהלה, לכן עשיתי את הספר הנוכחי כתבנית הגראממאטיק שלי, והוא:

א) תוֹכן הספר הובא בשני טקסטים: לימין בשפת עבר ולשמאלה בשפתינו המְדברת לתועלת האנשים אשר שפת עבר מוזרה להם או לתועלת המתלמדים בלא מורה ומנהל.

ב) בטעקסט העברי אצל כל דין וכלל הדקדוק הובאו מאמרי חנוך בשגיאות, אשר על התלמיד לתקנם לפי הכללים המבוארים במקום ההוא (המלות אשר לתקן מוצגות במקור או בשורש), ובזה בנקל יתחנך לראות את תוצאות כללי הדקדוק אשר למד.

ג) לעומתם בטעקסט לשוננו המְדברת, לפני כל דין המבואר, הובאו מאמרים בשפת עברית-אשכנזית, שפת אמנו, להעתיקם לשפת עבר המְלמדה; ולתכלית זאת נספח לזה ספר המלים להקל על המתלמדים בלי מורה.

ד) המאמרים לקוחים מחיי האדם המשתמשים בכל יום, ובזה תופח בשפה רוח חיים ולא תמָנה עוד בין השפות המתות.

ה) השתדלתי לתת לספרי זה הקיצור האפשרי, לבלי הַלאות את התלמידים בחמרים כללים המבלבלים את מוחם בפלפולים של מה בכך; אך את העקר שמתי לי לקו, והדברים הצדדים הבלתי הכרחיים זנחתי.

ו) הספר מְסֻדר על פי סדר כל ספרי הדקדוק אשר לעמים, לתועלת המתלמדים היודעים שפת אשכנז או רוסיה, למען ילכו בטח בדרכם הסלולה ולא יכָּשלו; ולכן כל השמות המלאכותים בֹּאֲרו פה בשפת רוסיה ואשכנזית.

על פי כל הדברים אשר אמרנו נמצא שהספר הזה מועיל גם למורים ותלמידיהם, גם למתלמדים בלא מורה: א) למורים הספר הזה יתן להם דרך סלולה אשר ינהלו בה את תלמידיהם ולא יוכרחו להמציא להם אמצעיים פראקטקיים לשנן בהם את הכללים, כי הפראקטיקה ערוכה לפניהם; ב) לתלמידים הספר הזה יפרוק מהם את העול הקשה לשנן את למודם בע"פ, כי בלמוד המעשי יכו הכללים שורש בלבותם, ויראו כי עמלם יעשה פרי כל יום; ג) למתלמדים יועיל מאד הטעקסט העברית-אשכנזית המבָאר להם בשפה ברורה את כל דיני הדקדוק, והפראקטיקה ההולכת לרגלו תוליכם למחוז חפצם בלי כל עמל ויגיעה. ובזה אקוה כי מפעלי זה יהיה לרצון לחובבי שפת עבר וללומדיה.

עזר בלאשטיין

פֿאר איך אידישע מאָהכען , וועלכע אונזערן יודענטהום אונ אונזערע הייליגע שפראכע ליבען , קען איך דיזעם בוך רעקאָמאנדירען אלס דאס בעסטע הילפֿסמיט-טעל , דיזע שפראכע צו ערלערנען . זעהר לייכט אונ אין אקורצער צייט וועט איהר אים שטאנדע זיין לשון קודש צו לעזען אונ צו שרייבען , אהנע זיך אנצושטרענגען מיט פֿילע אנדערע ביכער , וועלכע ווארען פֿאָרהער אין געברוך , אונ וועלכע זעהר שווער ווארען . דיזעם איינציגע ביכעל וועט אייך צו אייער ציל פֿיהרען . אונ ווען איהר האט שוין ערלערנט דיזע שפראכע , זא קען זיא אייך נוטצען בריינגען וויא אנדערע שפראכע , דיזעם בוך צייכנעט זיך הויפטזאָכליך דאדורך אוים , וואַס עס אויף אונזער מוטטערשפראכע פֿערפֿאססט איזט , אונ איין זאָלכעס האט עס נאך פֿיר דיא לשון קודש ביזהער ניט געגעבען . לערנט נאך דיזער מעטאָדע , אונד איך האָפֿפֿע , איהר וועט מיר עבען זא דאַנקען וויא דיא יעניגען , וועלכע האבען מיינע רוססישע גראַמ-מאטיק געלערנט .

דער פערפאססער

Давидъ Унперовичъ
ВЕЙЦМАНЪ
СОРОКИ БЕССАР. Г.

א. חלקי הדִבֵּר.

שפת עבר תחָלק, כשפת רוסיה, לתשעה חלקי הדִבֵּר, ואלה הם:

א) שם העצם. הוא מלה המורָה על דבר גשם הנמצא בפועל, המושג בחושי בני האדם: ראיה, שמיעה, טעם, ריח ומשוש; כמו: עץ, אבן, זֶמר.

ב) שם התואר. הוא המורָה על איזה תואר וסימן הנמצא בעצם ומגביל את איכות הדבר; כמו: גדול, רחב, עָשִׁיר, לבן, שחור.

ג) שם המספר. הוא המורה מספר וחשבון, ומְגבל בו כמות הדבר. הוא ג"כ בבחינת שם תואר: שנים, ארבעה, אחד עשר, שלשים, רבוא.

ד) שם הגוף. הוא המִלָּה הבאה תחת השם ותמורתו להגביל את גוף העצם; ד"מ: אני—תחת שם המדבר, אתה—תחת שם השומע, הוא—תחת שם הנסתר.

ה) הפעל. הוא מלה המורה על פעולה הנעשָׂה ע"י העצם או על איזו השתנות הנראָה בו. הוא מגבל בג' זמנים: עבר, הוה, עתיד, ונִכר לפי שאלת—מה הוא עושה?—תופר, כותב, אוכל.

ו) תואר הפעל. הוא המלה המחוברת אל הפעל או אל התואר להגביל זמן הפעולה, מקומה ואיכותה, גם איכות שם התואר; כמו: אתמול, טרם, תחת, מחוץ, בתוך, מאד, די.

ז) מלת היחס. הבאה להורות יחס השמות והמלות הנמצאים יחד במאמר; כמו: את, עם, מול, אצל, אל.

ח) מלת החבור. המורָה קשור המלות והצטרפות המִשפטים והענינים; כמו: אם, אמנם, יען, אשר, למען.

ט) מלת הקריאה. הם הברות טבעיות, היוצאות מפי המדבר, המורות על רגשת הנפש והתפעלותה בדבור; כמו: אהה! הוי! אנא! בי!

יבדיל התלמיד את המלים האלה לפי חלקי הדִבֵּר:

גן, שלשום, בעבור, יבש, מעט, מאוד, המולה, עם, הוי, אלה, ארבעה, מאה, יבשת, חורב, בין, מחמצת, אל, אשר, עיר, סוס, רבוא, גם, פרחה, חמור, מכתב, כתב, יפה, מר, שמור, אָבול, פרח, שושנה, עָשׂה, שפל, גבוה, בלאט, זעקה, יען, צפור, דג, נמלה, אף, חדר, תנור, באשה, ריח, שולחן, נֵיר, כסא, דלת.

ב. שם העצם.

1) שם העצם מתחלק לשני סוגים: א) אם השם מסמן, כאשר אמרנו, איזה גשם, המושג בחמשת חושי בני האדם, בין שיש בו רוח חיים, ובין שאין בו רוח

1. דיא רעדע טהיילע.

דיא העבראֶישע שפּראכע, זא וויא דיא רוסישע, טהיילט זיך אין נייען רעדע טהיילע, נאֶמליך:

1) דאס הויפּט ווארט (имя существит.), וועלכעס בעדייטעט א זאך, וואס איז דא במציאות אין דער נאטור, וואס מיר קאֶנען בעגרייפען דורך זעהען, הערען, פיהלען א. ז. וו.; צב"ש: בית—איין הויז, ספר—איין בוך.

2) דאס בייא ווארט (имя прилагат.), וועלכעס בעווייזט איין אייגענשאפט אדער איין קענצייכען, וואס געפינט זיך אין דעם הויפּט ווארט, אונ ווערט ערקענט נאך דער פראגע: וויא איז דיא זאך? — אדום—רויט, שחור—שווארץ.

3) דאס צאהל ווארט (имя числительное), וואס וויזט דיא צאהל פון זאכען. נאך דער פראגע: וויא פיל? אחד—איינס, שנים—צוויא, שלשה—דרייא, עשרים—צוואנציג, מאה—הונדערט, דיזע זינד אויך איינע אַרט בייא וואֶרטער.

4) דאס פיר ווארט (мѣстоименіе), וועלכעס ווערט געברויכט אנשטאטט דעם הויפּט ווארט (שם העצם) אונ בעשטיממט איבער הויפט דיא פערזאן; צב"ש: אני—איך קומט אנשטאט דיא פערזאן, וואס רעדט; אתה—דוא אנשטאט דעם, וואס הערט.

5) דאס צייט ווארט (глаголъ), וועלכעס בעדייטעט איינע טהאט, איינע ארבייט, וואס דער שם העצם טהוט, אדער איינע אֶנדערונג, וואס קומט פאָר אין איהם, עס האט דרייא צייטען: עבר, הוה, עתיד, אונ ווערט ערקענט נאך דער פראגע: וואס טהוט ער? לומד—ער לערנט, קורא—ער לעזט.

6) דאס אומשטאנדס ווארט (нарѣчіе), וועלכעס ווערט צו געגעבען צום פֿעל אדער צום שם התואר אום צו בעשטיממען דיא צייט אונ דעם אָרט פון דער פעולה, וויא זיא איז אונ וויא דער שם התואר איז: היום—הייטע, מחר—מארגען, פה—היער, שם—דארט, ככה—אזוא, מאד—זעהר.

7) דאס פארווארט (предлогъ), וועלכעס וויזט דיא בעציהונג, וואס פאר אשייכות עס האט איין ווארט צום אנדערן: מן—פאן, אל—צו, עִם—מיט.

8) דאס בינדווארט (союзъ), וועלכעס דינט צום פערבינדען דיא וואֶרטער אדער גאנצע זאֶטצע (משפטים) צו זאממען: אשר—דאס, אם—אָב, אבל—אבער, גם—אויך.

9) דער עמפּפינדונגס לויט (междометіе), וועלכעס וויזט אויף דיא איננערליכע געפיהלע, וואס ווערען אויס גע'דריקט פון דער נאטור אָן אָרצון, פון פריידע אדער פון צער: אבוי—אָ וועה! נא—ביטטע, הידד—הייזא! הנה—זיעה.

דער שילער זאל אונטערשיידען דיזע ווערטער נאך איהרען רעדעטייהלען:

כָתוב—שרייבען, דבר—רעדען, יען—וויל, אתה—דוא, אנחנו—ויר, זה—דיזער, גדול—גרויס, יקר—טהייער, אתמול געסטערן, שלשום פאר געסטערין, תלמיד שילער, ההוא יענער, פה היער, מול געגענאיבער, מתק זיסקייט, רעם דאָנער, מי וער, זה דיזער, חכם קלוג, תָפור נייען, קָרוע צעררייסען, עשיר רייך, חזק שטארק, חלון פענסטער.

---

2. פון דען הויפּט וואֶרטערן. (существ.)

1) דיא הויפּטוואֶרטער זיינען צווייא הויפּט אַרטען: 1. אויב עס בעדייטעט אזאך, וואס מיר קענען זעהען, הערען, שמעקען, עס זייא וואס עס לעבט אדער וואס לעבט

חיים, — אז נכנהו שם עצם גשמי. ב) ואם הוא מורה על מקרה או תואר העצם בהתפשטות גשמיותו, המושג אך בשכל האדם, כמו: תקוה, ישועה, חכמה, שמחה, — אז יקרא שם המקרה או שם מפשט. מוצאם ע"פ רוב משמות התוארים ומפעלים, כמו: מן זָקֵן יבוא זֹקֶן, עשיר—עושר, קִוה—תקוה, שמח—שמחה.

להבדיל בין שמות העצם הגשמיים ובין שמות המקרה:

פרח, אור, עיר, גשר, זכוכית, נגינה, זמר, מחמצת, ארמון, צחנה, זוהר, ברק, התנשאות, זוקן, פחד, שכל, פרה, סוס, חמלה, רנה, בריאות, חיים, רחוב, שוק, חנות, נשמה, מלאך, כח, עצב, עצבות, נמלה, יתוש, ספק, מרורים, לַח, חורב, יבשת, עט, ניר, חלון, דָּבָר, אומר, שמחה, דעת, זעקה, המיה, חדר, תנור, כרים, בריאות, המולה, צלצל, יללה, תשוקה, נחת.

2) שם עצם גשמי מתחלק עוד לארבעה מינים:

א) שם עצם פרטי, אשר יְכֻנה בו עצם פרטי אחד לבד, כשמות בני האדם והחיות, שמות הימים והנהרות, הערים והמדינות; כמו: אברהם, משה, פרת, גיחון, ירושלים.

ב) שם עצם כללי, אשר כל סוג או מין יְכֻנה בשם אחד הַמְשֻׁתָּף להם; כמו: עיר, נהר, נער, איש.

ג) שם הקבוץ, הכולל כמות רב מפרטים נבדלים רבים, ממין או מסוג אחד: כמו: יער, גדוד, מקהלה.

ד) שם החומר, אשר החלק הגדול והקטן ממנו יְכֻנה בשם אחד, כמו דברים נגריים או גלמיים המגבלים במדה, במשקל או במשורה; כמו: חלב, דבש, זהב, נחושת, קמח.

להבדיל בין מיני העצם:

חרקל, קמח, נהר, מרים, שמן, אשה, עדר, חברה, עם, סוס, סוסה, פעטערסבורג, ריגא, רחוב, אביעזר, אלימלך, כורת, יוחנן, חצר, מכתב, יום, אייר, סיון, חדש, המון, עדה, ניר, דיו, עוף, ברזל, חטים, שעורים, חמור, יין, פשתה, הר, צאן, בקר, מקהלה, פאריז, לאנדאן, צרפת, רסיה, גן, תפוח, פרי, אניה, חלב, שומן, בשר, בן, בת, דוד, דודה, עשב, ירק, פרח, שושנה.

ג. ה"א הידיעה וה"א השאלה.

1) כל שם עצם כללי, אם הוא דבר מפורסם או ידוע להשומע, ילוה אליו ה"א השמוש בראשו, והוא הנקרא ה"א הידיעה, הנעתק בלשון אשכנז ע"י: דער, דיא, דאס. אבל אם השם בלתי נודע, אשר בלשון אשכנז יבואו המלות:

ניט,—הייסט עס געגענשטאנד. (предметъ) 2. אונ ווען עס וויזט אויף איינע האנדלונג (פעולה) אדער אייגענשאפט אלס זעלבסטשטאֶנדיג בעטראכטעט, וועלכע מיר בעגריפען נור מיט אונזער פערשטאנד, — הייסען זייא בעגריפסנאמען, (имя отвлеченное) דיזע בילדען זיך געוואֶהנליך פון בייא וואֶרטער אדער צייט וואֶרטער; צב"ש: פון זָקֵן אלט בילדעט זיך — זקנות דיא אלטקייט, פון גדול גרויס — גדלות דיא גרויסקייט, יָדוע וויססען — דעת דיא וויסענשאפט.

דער שילער זאל אונטערשיידען דיזע צווייא ארטען הויפטוואֶרטער:

. חצר האף, יער וואלד, ישועה הילפע, נהר פלוס, קול איינע שטיממע, קריאה דאס לעזען, תקוה האפנונג, תשובה אנטווארט, חדר ציממער, אהבה ליבע, שמחה פריידע, גדלות גראֶסע, ספר איין בוך, זקנה אלטקייט, זבוב איינע פליגע, צפור איין פאגעל, דעת וויסענשאפט, חכמה קלוגהייט, זעקה געשרייא, מחלה קראנקהייט, נמר לעאפארד, נחש איינע שלאנגע, דג איין פיש, למוד לעהרע, מריבה צאַנק.

2) דיא געגענשטאֶנדע טהיילען זיך אין:

1. אייגעננאמען (.имя собствен), דאס הייסט דיא נאמען פון מענשען, פון חיות, פון שטעדט, פון לאֶנדער אונ פון טייכען; צב"ש: יהודה, שלמה, שומרון, בבל, חדקל, נילוס.

2. גאטטונגסנאמען (.имя нарицат), וואס אונטער איין ווארט פאר שטעהט זיך פיל געגענשטאֶנדע, וואס זיינען פון איינער גאטטונג; צב"ש: עיר איינע שטאדט, נהר איין פלוס, נַער איין קנאבע.

3. זאממעל נאמען (.имя собират), וואס אונטער איין ווארט פערשטעהט זיך איינע פערזאמלונג פון פיל אֶהנליכע זאכען; צב"ש: יער איין וואלד, עדר איינע העערדע.

4. שטאפפנאמען (.имя веществен), זאכען, וואס לאזען זיך טהיילען, אונ דער קליינסטע טהייל האט דען זעלבען נאמען, וואס דער גראֶסטע טהייל דאפאן, זייא טהיילין זיך דורך מאאס אונ וואג; צב"ש: כסף זילבער, עופרת בלייא, יין וויין, שמן אייל, לחם בראד.

דער שילער זאל אונטערשיידען דיזע וואֶרטער נאך איהרען אַרטען:

עיר איינע שטאדט, יהודה, מצרים, עץ איין בוים, משפחה פאמיליע, בית איין הויז, בנימין, יער איין וואלד, איש איין מאַנן, עלמה איין מאֶרכען, עלם איין קנאבע, ירדן, גיחון, ספר איין בוך, ילד איין קינד, מים וואססער, קמח מעהל, איש איין מאַנן, אשה איינע פרויא, זפת פעך (טהעער), שושן, צפת, שלמה, קהל געמיינדע, צמר וואל, גוי איין פאלק, ברזל אייזען, נחושת קופפער, הר איין בארג, פרה איינע קוה, שור איין אָכס, משי זיידע, צפור איין פאגעל, פיל עלעפאנט, זהב גאלד, חלב מילך, חמאה בוטער, אריה איין לאֶווע, אח איין ברודער, אחות איינע שוועסטער, דינא, דניעפר, דבש האניג, כסא איין שטוהל, שולחן איין טיש, אב פאטער, אם מוטער.

---

3. דער ארטיקעל.

1) יעדער גאטונגס נאמען, ווען ער איז בעוואוסט פיר דעם הערער, קומט מיט איין ה"א פון אנפאנג, ער דינט אנשטאט דעם בעשטיממענדען ארטיקעל אים דייטשען, אבער ווען דאס ווארט איז אונבעוואוסט, וואס אים דייטשען ווערט געברויכט דער אונ-

איין איינע, אז בשפת עבר ישתמש השם בלי ה"א הידיעה.

2) שם עצם פרטי לא יבוא בה"א הידיעה.

3) ה"א הידיעה תנקד בפתח ודגש חזק אחריה: הַשמים, הַבית; לפני אותיות א'ע'ר' נקודתה בקמץ לתשלום דגש; כמו: הָארץ, הָעיר; לפני ה' ח' קמוצות תבוא בסגל: הֶחָכם, הֶהָרה.

4) להציג ה"א הידיעה עם נקודותיה הדרושות לה במקום אשר בשפתינו המְדברת ישתמשו: דער, דיא, דאס.

בית אשר בנה אחי בוער באש, — אורח אשר היה פה הלך לדרכו, — מורה אשר ידעת יבוא הלום, — עיר ירושלים נחרבה ונהרסה, — עני אשר ראית עומד לפני ביתינו, — קח את ספר הזה, — קח ספר ולמוד, — תן לי את ניר ואת עט, — אסמות האלה מלאות בר, — הַדָם אשר לך נותן ריח טוב, — הביאה לחם ומלח, — תן לעני פת לחם וצנצנת יי"ש, — אחי עודנו נער ואחותי עודנה נערה, — נמלה היא רמש, — ארץ רסיה היא ממלכה אדירה, — פרת הוא נהר, — מאדאגאסקאר הוא אי גדול, — רעי הוא צרפתי ואני עברי, — עבודה תחיה את בעליה, — אלהים נתן לאדם רגלים ללכת, ידים לעשות מלאכה, עינים לראות, אזנים לשמוע, פה לדבר ולב להבין, — אני ראיתי אריה, שועל, נמר ושנהב, — הנער מצא ספר, עט, ניר ולוח החשבון, — עץ אשר לפני חלוני ישא פרי, — ענבים כבר הבשילו, — עצל יתאונן תמיד, — ערום יערים תמיד, — ילדים אינם יודעים מאומה, — נשים פושקות שפתים, — אנשים יעשו מלאכה או ישלחו במסחר את ידם ונשים צופיות הליכות הבית, — איש דופק על הדלת, — עני עומד בפתח, — רע לאדם הוא אוצר נחמד, — רוגן יתחרחר ריב, — רהב ילך בגאוה, — רע אשר לך יעזרך, — רעב מבקש לחם, — רעל אשר קנית ממית, — רפואה אשר לקחת תועיל לך.

5) אם תבאנה אותיות ב כ ל לפני ה"א הידיעה, אז תחסר הה"א והִנֵה לוקחות תנועותיה ומשַמשות במקומה; כמו: בבית תחת בְהַבית, כספר — כְהַספר, לָאיש — לְהָאיש, לֶחָכם — לְהֶחָכם.

6) ה"א השאלה נקודתה חטף פתח; כמו: הֲשמעת? הֲיִפָּלא? לפני שוא או לפני אות גרונית (א ה ח ע) תבוא הה"א בפתח לבד (לפני שוא הטעם: כי שני שואים בראש המלה לא ישתמשו, והפַתח היא תנועה קלה ולא תבוא אחריה דגש, והוא ההבדל בין ה' השאלה לה"א הידיעה, אשר שמה דגש אחריה כידוע). לפני אחה"ע הקמוצות תבוא הה"א בסגל: הֶעָשיר זה? הֶחָכם הוא?

ואם תלוה אחת מאותיות ב כ ל ו למלה ההיא, תבוא הה"א השאלה לפניה, כמו: הַלְבן, ולא לְהַבן, כי אז תהיה הה"א ידיעה ולא שאלה.

7) להציג ה"א השאלה עם נקודותיה.

איפה אחת היא לך? אמר לך אחי את הדבר הזה? — אמת בפיך אם לא? — אורח נסע מזה? אשמת בזה? — מה תצעק עלי? חטאתי לך אם חכמת ממני? — ראית את אדוני? מה הוא. חכם הוא אם פתי? — חרב הוא בידך אם חנית? — ספר הוא בידך אם מכתב? — מה המבצר, חזק הוא אם רפה? בנך בקשך ללכת עמו; הלכת עמו? היתום היה פה, חמלת עליו? — מה מקום מושבך? עיר הוא אם כפר? — מה תלמידיך? עצלים הם אם לא? — ערכת את אשר צויתיך? עשית כאשר יעצתיך? — מי המה יושבי המקום הזה? ערבים הם אם ישמעאלים? צרפתים הם אם ספרדים? —

בעשטיממענדע ארטיקעל, — דאן קאמט עס אין העבראָישען אהנע דעם ה״א.

2) דיא אייגענגאמען קוממען איממער אהנע דעם ה״א הידיעה.

3) דער ה״א הידיעה פונקטירט זיך מיט איין פַּתח אונ איין דגש נאך איהם; צב״ש: הַשולחן, הַכסא; ווען דאס ווארט זיך אנפאָנגט מיט א׳ע׳ר׳, דאן קומט ער מיט איין קמץ; כמו: הָאָדם; פאר ה׳ ח׳ מיט קָמצן קומט דער ה״א מיט אסגל: הֶחָכם, הֶהָרה.

4) צו איבער זעטצען, (עיין קונטרס המלים הנספח לזה).
דיא ראזע איזט איינע בלומע. — דער לעאָפארד שרייעט. — דער האהן קראָהט. — דער הירש לויפּט. — דיא שניידערין נאָהט. — דאס בוך איז אָפֿען. — דיא האנד שרייבט. — דיא ערדע איזט פֿרוכטבאר. — דער שראנק איזט נייא. — דאס קלייד איזט צעררינסען. — דער פאלאסט צירט דיא שטראסע. — היער ווארען קנאבען. — איך האבע געקויפֿט בלומען. — אויף דען שטראסען גייען מענשען, רייכע אונד ארמע, האנדווערקער אונד קויפֿלייטע. — ער פֿערקויפֿט איינען שטוהל אונ נאך זאבען. — אויף דעם ארט ווארָ איין הויז, אונ אויף יענעם אָרט איין גארטען. — גיב מיר דאס בוך. — היער ווארָ איין לעהרער אונ האט דיך געפֿראגט. — רוסלאנד איזט איין שטארקעס רייך. — פעטערסבורג איזט איינע גראסע שטאדט. — דער דינער טהוט זיין ארבייט. — דיא שטאדט איזט בעפֿאָלקערט. — ער שטעהט בייא דעם ברונען. — דער מידע איז שוואך. — דאס בלאטט וועלקט. — אין אונזערעם לאנדע איז פֿילע שטאָדטע, דאָרפער, פֿליסע אונד וואָלדער. — דער ארמע איזט אונגליקליך. — דער וואלקען גיבט רעגען. — דער בוים טראָגט פֿריכטע. — דער רייכע אונד דער ארמע האסען זיך איינאנדער. —

5) ווען דיא בוכשטאבען ב כ ל ו קומען פאר דעם ה׳ הידיעה, דאן פעהלט דער ה״א אונ זייא דינען אנשטאט איהם מיט זיינע פונקטען; צב״ש: בַּשמים אנשטאט בְּהַשמים, כָּעיר אנשטאט כְּהָעיר, לַנַער — לְהַנער.

6) צום פראַגען ווירד אים העבראישען געברויכט איין הֲ; צב״ש: הֲסוחר הוא? איזט ער איין קויפמאן? פאנגט זיך דאס ווארט אָן מיט איין שְׁוָא אדער מיט דיא בוכשטאבען א ח ה ע, דאן קומט הַ; צב״ש: הַשְׁלמה זה? איזט דאס שלמה? הַחַיה זאת? איזט דאס איין טהיער? — פאר אָ חָ הָ עָ קומט הָ; צב״ש: הָהָיה שמה? וואר ער דארט? הָאָח הוא לך? איזט ער דיר איין ברודער?

ווען עס קומען צום ווארט דיא בוכשטאבען ב כ ל ו, שטייען זייא נאך דעם פראגענדען ה״א; צב״ש: הַבָּעיר הוא? איזט ער אין דער שטאדט? אונ ניט בהעיר, דען דאן וועט עס זיין דער הא הידיעה אונ ניט דער הא השאלה.

7) צום איבערזעטצען.
איזט שמעון היער? — איזט לאה דארט? — געהאָרט דיר דער שראנק? — איזט שאן שמואל געקומען? — איזט דאס דיין איידאם אדער ניט? — וואר מיינע טאכטער היער אדער דארט? — איזט ער דיין פֿריינד אדער מיינער? — האט זיא געגע-סען מיינע פֿריכטע? — ביזטו איין הער אדער איין דינער? — איזט שאן אהרן הועג געפֿאהרען? — ווארסט דוא געסטערן היער אדער הייטע? — ביזט דוא מיט איהם געגאנגען? — איזט ער מידע אדער ניט? — האסט דוא נאך איינען ברודער? — איזט דיין ברודער זא וויא דוא? — איזט ראובן זא וויא לוי? — וואס איזט דיין

יש לך נכסים ? — יש לך בתים וגנים ? — היה המורה פה אם לא ? — היית אצל החיט אם לא ? שלחת את הנערות אל השוק ? היו שמה אם לא ? — מה בידך ? עט ברזל הוא אם עופרת ? — מדוע תצעק עלי ? חרפתיך אם עשיתי לך רעה ? — אשמתי בזה ? — היתה פה בתי ? אמרה לך את הדבר הזה ? — לאחי נתן את התשורה אם לך ? — בביתו מצאוהו אם ברחוב ? — בעט עופרת הוא כותב ? — לאחיך הבית הזה ? — מאבנים נבנה הבית אם מעצים ? — מבית הספר אתם באים אם מבית התפילה ? — כמשה הוא ? כְּשָׁרָה היא ?

ד. בגדר המין

1) שם העצם יגבל בשני מינים : זכר ונקבה ; מין סתמי אשר בלשונות אחרים בשפת עבר אָין.

2) בעצמים בעלי חיים נוכל להבדיל המין בטבע, כמו : בן, בת, דוד, דודה. ובדברים שאין בהם רוח חיים נוכל להכיר המין ע"פ הכללים האלה : למין זכר המה א) שמות האומות, כמו : גוי, רוסי, עברי, צרפתי. — ב) שמות הימים והנהרות : נהר, חדקל, פרת, נילוס. — ג) שמות ההרים והגבעות : סיני, תבור, חרמון. — ד) שמות החדשים ותקופות השנה : אייר, סיון, תמוז, אב. — ה) שמות המתכות : זהב, כסף, בדיל. — ו) השמות שסופם אותיות מ י ן, כמו : ערמון, פרי, פדיום, שולחן. — ז) ובכלל השמות אשר אות אחרונה שלהם הוא מן השורש ולא נוספת.

3) למין נקבה המה : א) כל השמות שסופם ה"א או תיו ; כמו : ישועה, נחמָה, עטרת, זקנות. — ב) שמות הארצות והערים : ארץ, עיר, כנען, צרפת, ירושלים. — ג) שמות האיברים הכפולים אשר בל"ר יבואו. — ַיִם ; כמו : עין, יד, רגל.

4) והשמות אשר אין להם הסימנים המבוארים, יש ללמדם מן ההרגל במקרא, אשר נכירם מצד התואר או הפעל הנאמר עליהם ; למשל כשנמצא : הבית הגדול, הוא זכר ; חרב חדה, הוא נקבה.

פה נביא שמות רבים בלי סימן נקבה (אשר אות אחרונה שלהם איננה נוספת), והמה משמשים בלשון נקבה ; ואלה הם : אבן, אגן, אשור, גורן, גדר, דת, יתד, ככר, כתף, נעל, עב, פת, צפון, רשת, ארץ, אות, אש, גפן, זרוע, חצר, נפש, פַּעם, צאן, קרן, רוח, שבת, תהום.

5) להבדיל בין מין זכר למין נקבה :

דוד, דודה, חמור, אתון, זקנות, חכמה, כסף, עופרת, יד, ארם, צפת, אחרית, עני, אב, מלך, מלכה, פקיד, אליל, אדון ; עבד, גבורה, ישועה, לֶחי, בגד, מבשלת, צדקה, חברון, רגל, פיל, אריה, דוב, אשור, ירושלים, בבל, דָבר, אשה, צרפת, יונה, נערה, שור, פרה, רוכל, פלגש, שולחן, עברי, רוסי, צרפתי, ספרד, איטאליה, תוגרמה, גוי, פדיון, מצרי, ישמעאלי, עניה, מורֶה, מורָה, כף, מזלג, תנור, אש, להבה, גחל, מרורה, שמלה, אדרת, זכרון, חלון, ענין, קנין, כלי, חסרון, משכן.

גראם פֿאטער ? רייך אדער אָרם ? — וואס איזט דיין אנקעל ? איין קויפֿמאן אדער איין האנדווערקער ? — איזט דבורה דיינע שוועסטער ? — האסטו עטוואס ? — איזט דיין אנקעל גלייך צו דיר ? — איזט שמואל אֶהנליך (גלייך) צו איהם ? — איזט ער אים גארטען יעטצט אדער אים הויזע ? — וואהנט ער אין מאסקוי אדער אין פעטערסבורג ? — קאממסט דוא אויס אדעססע ? — קומען דיא קינדער אויס דער שולע ? — האסט דוא דאס דעם אנקעל געגעבען אדער דער טאנטע ? — איזט ער וויא מיין ברודער ? — איזט זיא וויא מיין מוטטער ? — איזט ער דען צו הויזע ? —

---

4. דאס געשלעכט דער הויפּטוואָרטער .

1) דאס געשלעכט איזט צוויי ערלייא : מאֶנליך אונ ווייבליך: זאֶכליכען געשלעכט איזט אים העבראָישען ניכט דא .

2) דיא בעלעבטען געגענשטאֶנדע (זאכען) איז נאך דעם נאטור געשלעכט צו ערקעננען ; צב"ש : איש איין מאן , אשה איינע פרויא. דיא לעבלאָזען זאכען זינד נאך דיזע רעגעלן צו ערקענען : מאֶנליך זינד 1. דיא נאמען דער פֿאֶלקער : אשכנזי איין דייטשע, מצרי עגיפּטער , — 2. דיא נאמען דער מעערע אונד פֿליססע (טייכען) : ירדן , ארנון , — 3. דיא נאמען דער בערגע : לבנון, גלבוע, — 4. דיא נאמען דער מאנאטע אונד יאהרעס צייטען : קיץ, זאממער, אביב פריהלינג, כסליו, טבת, — 5. דיא נאמען דער מעטאַללע : זהב גאלד , בדיל צין , — 6. דיא נאמען, וועלכע זיך ענדיגען מיט דען בוכשטאבען ם' י' ן' ; צב"ש : ארמון איין פּאלאסט , שולחן איין טיש , כלי געפעס , — 7. איבערהויפּט דיא וואָרטער , וועלכע זיך ענדיגען מיט איינעם ווארצעלבוכשטאבע , ניכט מיט איינעם צו געגעבענען .

3) ווייבליך זינד : 1. דיא וואָרטער , וועלכע זיך ענדיגען אויף ־ָה אדער ־ֶת ־ִית —וּת ; צב"ש : חכמה קלוגהייט , תפארת , שאָנהייט , אחרית. — 2. דיא נאמען דער לאֶנדער אונד שטאֶדטע: צרפת פראנקרייך, אשכנז דייטשלאנד, — 3. דיא געפּאַארטען גלידער : רגל איין פוס , אוזן אֹהר , לְחי וואנגע (באק) , בֶרך קניע .

4) דיא וואָרטער, וועלכע האבין ניט דיא פארגעבראכטען קעננצייכען, דארף מען ערלערנען דורך געוואנהייט אים לעזען , וויא מען קען זייא ערקענען נאך דעם שם התואר אדער פּעַל , וואס בעגלייטעט זייא .

היער ברייגען מיר איינִיגע ווארטער , וועלכע האבען קיינע ווייבליכען קעננצייכען אונ זינד דאך ווייבליך; נאֶמליך : באר איין ברונען, בטן איין בויך, ברך קניע, חרב שווערד, כוס בעכער, כף לעפיל, לחי וואנגע (באק) , עצם ביין (קנאכען), ערש בעטט, רבוא צעהנטויזענד .

5) דער שילער זאל אונטערשידען דיזע הויפּטוואָרטער נאך איהרען געשלעכטען :

שופט ריכטער, עין אויגע , סופר שרייבער , פרת , נשיא פירסט , חיט שניידער , שן צאהן , שבט , אדר , יַלדות קינדהייט , ספר בוך , נילוס , חדקל , אוזן אֹהר , כנען , מצרים , אייר , תמוז , ראשית אַנפאנג , אם מוטטער , משרת דינער , ירדן , עבריה ידין , רַסִיָה רוסלאנד , בריטאניה , חמור עזעל , שפחה מאגד , נחל באַך , בהמה פיה , שפה שפּראכע , אביב פריהלינג, קציר, בול הערבסט, אוז גאנז, תרנגולת הוהן , תפוח אַפּפעל, אגם בירנע , עץ בוים , ארון שראנק , כסא שטוהל , חדר ציממער , חלון פענסטער , קרבן אָפּפער , אלמן וויטווער , רַחמן ערבארימיגער .

ה. מספר השמות.

1) סמן הרבים הוא ללשון זכר (—ִים), ללשון נקבה (—וֹת), כמו: בנים, בנות, אומנים אומנות,— והרבוי (—ַיִם) הוא לדברים זוגיים. המה שני דברים המשתוים או גם מחֻברים איש לרעהו ומשתמשים לענין אחד, אם בטבע, כמו האברים הכפולים בבע"ח: רגלַיִם, אזנַיִם, ברכַּיִם; אם במלאכה: מאזנַיִם, מלקחַיִם; אם במספר: שנַיִם, אלפַּיִם, פעמַיִם. סמן הזוגי שוה לזכרים ולנקבות, אך אִם תבוא במלה ה"א הנקבה, תשתנה לתיו, כמו: שפה—שפתַים, שנה—שנתַים.

לקרוא את המלים האלה בלשון רבים:

זָקן, יַלדה, ילד, ישועה, צדקה, שפה, עבד, חנונית, רוכל, רוכלת, שפחה, עטרת, סוחר, גביר, גברת, מושל, סוחרת, ממלכה, ספינה, תרנגול, תרנגולת, הנות, עיר, כפר, מדינה, זאב, דוב, חיה, דג, הר, חומה, מבצר, גשר, כנף, בֶּרך, שן, לְחִי, זכוכית, תלמוד, עלם, אשכנזי, אשכנזית, ספרד, בריטאני, ספרדית, עץ, תפוח, ענב, גן, גדר, חדר, אנש, איש, בקבוק, כלי, בגד, שמלה, מעטפה, כוכב, שמש, ירח, חודש, יום, שעה, רגע, בת (בנות).

2) אלה השמות אשר ביחיד המה על לשון זכר וברבוי — על לשון נקבה:

אב, אוב, אות, אוצר, ארמון, אשכול, בהן, בור, גג, גורל, דרבן, זנב, חזה, חלום, חשבון, טפח, כסא, לוח, ליל, מזבח, מזלג, מטר, מעשר, מְצָד, מקום, מקל, נאד, עור, עפר.

3) אלה השמות אשר ביחיד הם על לשון נקבה וברבוי — על לשון זכר:

ביצה, גחלת, דבלה, דבורה, דרך, דת, זית, זמורה, חטה, חשכה, יונה, כד, כסמת.

4) אלה השמות באים ברבים בסמן הזכרים גם בסמן הנקבות:

אום, אלומה, ארי אריה (ז), אשׁרָה, אשישה, בכור, בכורה, גב, דור, היכל, זבח, זכרון, זרוע, חלון, חנית, חצר, יום, יער, כיור, ככר, כנף, כתף, לבב, מאור, מבצר, מגדל, מזרק, מַטֶּה (ז), מכאוב, מעין (ז), מענָה (ז), משכב, כמו: כל הָאֻמִּים, ראש אֻמות, אלומים, אלומות.

5) אך בלשון יחיד יבואו: א) שמות החומר: שומן, בשר, קמח, דבש, לבד כאשר יבואו למינהם, כמו: יינות, שמנים.— ב) שמות עצמים פרטים: אברהם, אהרן, משה, שמואל, רבקה.— ג) כמעט כל שמות המקרה: התמדה, גאוה, גדלות, אמת, כבוד.

6) אך בלשון רבים יבואו השמות האלה: פנים, נעורים, עלומים, מים, שמים, חיים, בתולים, דודאים, דמים, אהבים, זרעונים, נחירים.

7) לכתוב את השמות בלשון רבים:

בעיר הזאת הרבה בית, גן, רחוב, שוק, וגשר. — כמה תלמיד ותלמידה בבית הספר הזה? פה נמכרים שכין, מזלג, כף, קערה, כוס ובקבוק רבים. — בעדר הזה הרבה שור ופרה, גדי ותיש. — אני ישבתי בפעטערבורג (שתי) שנה. — במדינה הזאת הרבה עיר וכפר, יער ונהר, הר וגבעה. — כמה מקום פנוים פה? — כמה יום וליל גרת בבית הזה? — כמה חטה ושעורה קנית? — לא קניתי כל תבואה כ"א פשתה ועור. — בתבערה הגדולה נשרפו ארמון, והיכל, חנות וסחורה רבים מאד. — אני גרתי שמה (שתי) שבוע והוא (שתי) שנה. — האנשים האלה אך קרב יחפצון. — הידעת שם כל הנערים פה? — החלום שוא ידברו. — כמה

5. פון דער צאהל דער הויפטוואָרטער.

1) אין מעהר צאהל ענדיגען זיך דיא מאָגליכען הויפטוואָרטער אויף —ים אונ דיא ווייבליכען
אויף —ות ; צב"ש : נערים קנאבען , נערות מאָדכען. —ַיִם ענדיגען זיך דיא געפּאָארטען
געגענשטאָנדע (זאכען) , צב"ש : דיא גלידער דער טהיערע: יָדַיִם צווייא האָנדע , עינַיִם
צווייא אויגען , רגלַיִם פיסע ; אויך איןווערקצייגע אדער אין צאהלוואָרטער : רחַיִם איינע
מיהלע , מלקחַיִם צאנגע , לוחותַיִם צווייא טאָפעלן, מאתַיִם צווייא הונדערט , יומַיִם צווייא
טאגע, אמתַיִם איין פאאר עלען . דיזע געפּאארטע מעהר צאהל איזט פיר ווייבליך אונ
מאָננליך גלייך .

צו לעזען דיא פאָלגענדע וואָרטער אין מעהרהייט :
דָבר זאכע , אוזן אהר , ספר בוך , רגל פוס , שן צאהן , בית הויז , יום טאג , בן זאהן ,
שעה שטונדע , אח ברודער , אחות שוועסטער , פעם מאל , ישראל יודע , רוסס י איין
רוססע , דוד אנקעל , דודה טאנטע , מצרי עגיפּטער , מצרית עגיפּטערין , צרפת
פראַנצאזע , צרפתית פראנצאָזין , נער קנאבע , עלמה מאָדכען , אגרת בריף , חמור
עזעל , אתון עזעלין , מאה הונדערט , עברי יודע , עבריה יודין , חַיָט שניידער , הנוני
קראָמער , חנות בודע , חכמה קלוגהייט , מלך קאָניג , מלכה קאָניגין , מכתב בריף .

2) פאלגענדע מאָנליכע ווערטער ענדיגען זיך אין מעהרצאהל וויא ווייבליך :
עשב גראז , צבא העער , וואיסקא , צרור בינדעל , קיר וואנד , קול שטיממע , קרָב
קאַמפף , רוח ווינד , רַתוק קעטטע , שלחן טיש , שם נאמע , שער שטורם . צב"ש :
עשבות , צבאות , צרורות .

3) דיזע ווייבליכען וואָרטער זינד אין מעהרצאהל וויא מאָנגליך :
לבנה ציגעל , מלה ווארט , נמלה אמייזע , סאה מאאס , פשתה פלאכס , פת שטיק
בראד , שבלת עהרע , זאנג , שערה גערסטע , תאנה פייגע , פלגש קעבס וויב , אשה
פרויא (נשים) . צב"ש : לבֵנים , מילים , נמלים .

4) דיזע וואָרטער קאממען אין מעהרצאהל וויא מאָננליך אונ וויא ווייבליך :
נוה וואהנונג , סף שוועלע, בעקען, עב וואלקע, באלקען, עבות קייטען , עצם קנאכען ,
עקב פערזע (פיאטע) , עת (נ) צייט , פרסה הופע (קאפיטע) , פרץ ברוך , ליקע , צואר
האלז , קבר גראב , קרדם אַקסט (האַק) , שבוע וואָכע , שדה פעלד , שיר ליעד , שופר
בלאַז האָרען , שנה יאהר ; צב"ש : ספות ספים .

5) נור אין דער איינצאהל ווערדען געברויכט : 1 דיא שטאפפנאמען : חלב מילך , חמאה
בוטער, אורז רייז , דוחן הירז , 2 דיא אייגעננאמען : דוד , שלמה , אביגיל , — 3 פאסט
אלע בעגריפסנאמען : אהבה ליבע , חסד גנאדע , יכולת מאכט .

6) נור אין דער מעהרהייט ווערדען פאלגענדע וואָרטער געברויכט : דודים ליבע , תאומים
צווילינגע , דמים געלד , זקונים דאס אלטער , מעים איינגעווידע , מתים מאָננער ,
דודאים פיילכען , צהרים מיט טאג .

7) צום איבער זעטצען :
אויף דעם באַל ווארען געלאדען מאנספערזאנען אונד פרויענצימער, קנאבען אונד
מאָדכען.—היער ווערדען פערקויפט טישע אונד שטיהלע, שראַנקע אונד קאסטען.—
דיא שילער אונ דיא שילערינען זינד שאן געקאממען . — דיא קינדער גייען מיט
דען וואָרטערינען . — דיא מאגד פיטערט דיא האָהנער אונד דיא היהנער אונ אלע
הויז פאָגעל . — דיא פאָטער גייען מיט דען קנאבען אונד דיא מיטטער מיט דען
טאָכטערן . — וויא פיל טהירען אונ פענסטער זינד אין דיזעם הויזע ? — וויא
פיל הויפען אונ גאַסען זינד אין דיזער שטראט ? — היער ווירד פיל פלייש אונ

כסא ושולחן ארון וארגז במעונך? — בממלכתינו האדירה מצד רבים להגן על יושביה. — האתה עשית את החשבון האלה? — לסוחר הזה אוצר רבים מכל מיני סחורה. — הרוח והמטר הגדולים הֵסֵבּו נזק רב ליושבי המקום הזה, בנין וגדר נהרסו, הגג הוסרו, העץ וכל פרי האדמה נסחו ושֹׁרְשׁו. — גם הדרך התקלקלו משטף המים. — כמה אלומה אלמו הנערים? — לפנים נלחמו העמים בחנית, רומח ובקרדום. — על השוק נמכרו סוס, סוסה, חמור, אתון, שור ופרה. — הידעת את שם המקום האלה? — הנמלה אוגרים בקיץ לחמם. — הנשים העברי עוסקות במשא ומתן יותר מהנשים הנוצרי. — הנערה החנונית חרוצות מאד בְּמַשאן וּמַתָּנן. — השושנה והחבצלת כבר פרחו בגן. — הנשים הכפרית מוכרות אוז ותרנגולת ביצה ותפוחי אדמה.

ו. סמיכות.

1) כל שם יִתָּכן שיבוא בלי הצטרפות על שם אחר, ואז נקרא שם נפרָד ולא ישתנה מאומה, — או שיצטרף על שם אחר (בבחינת הקנין) ואז הוא נקרא שם נסמָך וישתנה בתנועותיו ואותיותיו, כזה:

		(נפרד)	(נסמך)		(נפרד)	(נסמך)
יחיד	1.	דָּבָר	דְּבַר	4.	מִקְדָּשׁ	מִקְדַּשׁ
רבים		דְּבָרִים	דִּבְרֵי		מִקְדָּשִׁים	מִקְדְּשֵׁי
יחיד	2.	בָּרוּךְ	בְּרוּךְ	5.	אֹזֶן	אֹזֶן
רבים		בְּרוּכִים	בְּרוּכֵי		אָזְנַיִם	אָזְנֵי
יחיד	3.	מֶלֶךְ	מֶלֶךְ	6.	קִנְיָן	קִנְיַן
רבים		מְלָכִים	מַלְכֵי		קִנְיָנִים	קִנְיְנֵי

לפי № 1 יבואו בסמיכות המלים האלה: בשר, זהב, חכם, חָלָב, כתָב, כָּנָף, גמל; לפי 2: עצים, בטוח, ערום, עזוב, שכוח, אסור; לפי 3: בגד, חסד, עבד, צדק; לפי 4: משפָּט, משכָּן, מַאֲכָל, מחמד; לפי 5: קודש, שׁוֹרֶשׁ, חֹדֶשׁ, אֹכֶל; 6 בִּנְיָן, אלמָן, שולחָן. (בהשתנות איזה תנועות).

2) הוראת הסמיכות הוא על שני פנים: א) סמיכות השייכות והקנין, הוא שהשם הנסמך יהיה בבחינת קנין לשם הסומך, כמו בֵּית אבי (הבית של אבי). בלשונות אחרים ישתנה הסומך ויבוא ביחס הקנין (родит. п.). ב) סמיכות ההרכבה, הוא שנסמך שם עצם לשם אחר אשר יתבוננו כשם אחד מורכב, כמו בית מסחר (האדלונגס הויז), עבודת אדמה (ערד ארבייט), בית אבנים, יין משתה, ישר דרך, בוני בתים, כלי כסף, כתנות בד, אימת מות, ירא חטא.

3) עֶם עצם פרטי לא יבוא נסמך לשם אחר, ולכן לא יאָמר: שמואל הבית כמו שנאמר: משרת הבית.

4) ה"א הידיעה לא יבוא על שם הנסמך כ"א על שם הסומך, כמו חית השדה, ולא החַית שדה.

5) שני נסמכים לא יבואו זה אחר זה, ולכן לא יאמר: שְׁנֵי וצפרני החתול, כ"א: שני החתול וצפרניו.

שמאַלץ פֿערקויפֿט אונ דארט פֿיל מילך אונ בוטער. — מיינע שוועסטער האט פֿיל זיידע אונ וואָלע געקויפט, אונ מיין ברודער האט געקויפֿט פֿיל אַייזען אונ קופֿער.— האסטו געזעהען דיא זאַנגען (אָהרען) אויף דיא פעלדער? — דיא ווייצען אונ גערסטען זיינען שוין רייף (צייטיג). — וויא פֿיל יאהרע אונ מאנאטע האסט דוא געוואהנט מיט איהם? — וויא פֿיל וואכען האבען זייא געדינט בייא איהם? — וויר האבען הייטע געזעהען לעוען (לייבען), לעאפארדען, עלעפֿאנטען, אַפֿפֿען, ביפֿעל, וואָלפֿע, באָרען, אונ נאך פֿיל ווילדע טהיערע. — אויף דען מארקט אין ניינע קומען, רוסען, טירקען, יודען, בולגארען, חיוער, פערזער. — אין דעם גארטען וואַרען פראנצאָזען אונ פֿראנצאָזינען. — דיא איטאליענער אונ איטאליענערינען זיינען בעריהמטע זינגער אונ זינגערינען.

---

6. פון פערבינדונג דער הויפטוואָרטער.

1) דאס הויפטוואָרט קען קומען אלליין נית פערבונדען מיט נאך אוואָרט, דאנן ווערט עס נית געאָנדערט, אונ ווידער קומט עס פערבונדען מיט נאך אהויפטוואָרט אונ ווירד דאן געאָנדערט, נאך דיזע בייא שפילען:

		(נית פֿערבונדען)	(פֿערבונדען)		(נית פֿערבונדען)	(פֿערבונדען)
איינצאהל	7.	צְדָקָה	צִדְקַת	10.	בַּיִת	בֵּית
מעהרצאהל		צְדָקוֹת	צִדְקוֹת		בָּתִּים	בָּתֵּי
איינצאהל	8.	מִשְׁמֶרֶת	מִשְׁמֶרֶת	11.	נָקִי	נְקִי
מעהרצאהל		מִשְׁמָרוֹת	מִשְׁמְרוֹת		נְקִיִּים	נְקִיֵּי
איינצאהל	9.	שָׂדֶה	שְׂדֵה	12.	יָד	יַד
מעהרצאהל		שָׂדוֹת	שְׂדֵי		יָדַיִם	יְדֵי

נאך № 7 קומען דיזע וואָרטער: בְּרָכָה, כְּעָרָה, נדבה, בקשה. נאך 8: ממשלת, ממלכת, מחברת, מחמצת, משפחת; נאך 9: חָזֶה, עָלֶה, יָפֶה; נאך 10: זַיִת, חַיִל, יַיִן, עַיִן, לַיִל; נאך 11: עָנִי, כְּלִי, צְלִי, פְּרִי, בְּכִי; נאך 12: דָּם, דָּג. (דערינען איז נאך דא קליינע פעראָנדערונגען).

2) דיא סמיכות האט צווייא בעדייטונגען: 1 ווען עס בעווייזט דיא געהאָריגקייט (שייכות) פון איין געגענשטאנד צום אנדערן; צב"ש: בגדי החיט, דיא קליידער-דעם שניידערס, אין אַנדערן שפראַכען אָנדערט זיך דער אנדער ווארט, נית דאס ערשטע וויא דא, אונ קומט אין געניטיף (родит. пад.) 2 ווען עס דינט צווייא ווארטער אלס איין צו זאממענגעזעצטעס וואָרט צו בעטראכטען; צב"ש: אהבת המלאכה דיא ארבייטס ליבע, כורך ספרים בוכבינדער, עלי עץ בוימבלאָטטער, יראת אלקים גאטטעס פורכט.

3) דיא אייגעננאממען קומען נית אין סמיכות, דערום זאגט מאן נית: אברהם המקום, וויא: יושב המקום.

4) דער ה' הידיעה קומט נית אויף דעם ערסטען וואָרט, נאר אויף דעם אנדערן, אלס: ספר התורה אונ נית הספר תורה.

5) צווייא סמיכות נאך דער רייהע קענען נית קומען, דאהער זאגט מען נית: בגדי וספרי הנער, דיא קליידער אונד ביכער דעם קנאבען, זאנדערן: בגדי הנער וספריו, דיא קליידער דעם קנאבען אונד זיינע ביכער.

6) לתקן השגיאות בסמיכות :

שמע לעצה אבי ולדבריו . — אני קבלתי את תשורה דודתי. — מי יספר את צדקה אדוני וחסדיו ? — אבותינו היו רועים צאן . — עושים טוב יברכו ועושים רשע יוסרו. — דודי הוא איש ישר דרך. — אבותיך היו אנשים אמת. — אוהבים עשיר רבים. — הזהר מהם, כי המה אנשים בליעל. — טוב תוכחה חכם מתהלה אויל. — חטאים האדם המה כתבנית שרשרת, ורתקה הראשון הוא אהבה נפשו . — המוכרים פשתים אתם אם מוכרים דגן ? — השפרה אהובה אישה היא ? — אחותה היא שנואה אישה . — למי הילדים עזובים אב ואם ? — ראשים ההרים הגבוהים מכוסים בשלג עולמים . — הנה תלמידים המורה , והנה ספרים התלמידים . — כלבים הציד רעים . — שנים וצפרנים הכלב חדים מאד . — קליפה הפרי לא תאכל . — דלת החדר פתוחה. — דלתים החדרים פתוחות . — הראית את מלאכה החיט ? — הוא עשה לילדים אהרן כתנות בד . — אחי יפה תואר ואחותי היא יפה תואר . — העשית את בקשה בני ? — עניים עירנו רבים מאד. — כלים אחי ושמלות אחותי נגנבו. — בנינים עירנו מפוארים . — מורך הוא חכם לבב ויודע הליכה תבל . — משפחה מחותני מפורסמת מאד ; נכבדים ואצילים עירנו מתיחסים אליה . — העצלות ורפיון ידים המה משלחת מלאכים העוני והמחסור. — עבודה האדם תחיה את בעליה . —

ז. יחוסי השמות .

1) בהתיחסות השמות בלשון עבר המה לא ישתנו בסופם לפי נטיתם כבשאר לשונות ; כי אם תלונה אליהם מלות היחס (אותיות ב כ ל ם ואת) לבאר יחוסיהם במשפט (זאמץ) ; ואלה הם :

א) שם הישר יבוא בלי שום סמן היחס, כמו שהוא . הוא מורה על פועל הפעולה, ובכלל הוא נושא המשפט (подлежащее) ; ושאר היחוסים יהיו מלות המגבילות במשפט .

ב) יחס שממנו , המורה התחלת הסבה לפעולה , גם התחלת המקום והזמן . ליחס הזה הונהה המלה—מן או מ'ם ודגש חזק אחריה ; כמו : מדאגה בדבר . ויצא מן המקום .

הוראת הקנין, המגבלה ג"כ ביחס הזה בשפת רוסיה, לא תגבל פה ; לזה תשמש הסמיכות כמבואר לעיל .

ג) יחס שאליו , המורה את השם אשר אליו תכונן הפעולה או למענו תעשה , גם גבול המקום והזמן אשר אליו תכלה התנועה , וסמנו—אל או ל או הא בסוף תחת הלמד בתחילה. ד"מ : אני שלחתי את המכתב לאבי . ועשו לי משכן (למעני) . וישב אל ביתו .

ד) יחס הפעול , המורה יחס השם , המקבל את הפעולה , וסמנו מלת א ת (לפעמים בלי סמן כלל) . ד"מ : את מכתבך קבלתי .

ה) יחס שבו , המורה יחס השם האמצעי אשר על ידו נעשה הפעולה , גם התוך במקום ובזמן . סמנו-ב ד"מ : איש בחטאו יומת . בעת ההיא . הוא גר בבית הזה.

ו) יחס הדמיון , המורה ששם אחד נערך ונדמה אל שם אחר, וסמנו—כ לשוני

6) צום איבער זעטצען :

וואו זינד דיא שילערס ביכער? — מיין פריינדס טאנטע איזט היײטע געקומען. — דעם אנקעלס נאכבאר איזט שוין געקומען. — היער זינד שלמה׳ס קליידער. — איך ליבע דיא פארבע דער ראזע אונ דען געזאנג דער נאכטיגאל. — וואו זינד מיין שוועסטערס קליידער? — דעם לעהרערס קינדער זינד פלייסיג. — דער נוצען דעם רעגענס איז גרויס. — דיא אָהרען דעם עזעלס זינד לאנג. — דיא הערנער דעם אָכסען זינד גרויס. — דאס געשרייא דעם לאָווען איז פירכטערליך. — איך הערע דאס וויעהרען (הירזען) דעם פפערדעס, דאס בעללען דעם הונדעס, דאס קלאגען דעם קינדעס. — האסט דוא געזעהען דיא ארבייט מיינעס ברודערס? — ער האט געקויפט גאלדענע אונ זילבערנע כלים. — דיא טאגע אונזערעס לעבענס זינד קורץ. — דיא בלאָטטער דעם בוימעס זינד פערוועלקט. — וויר האבען בעזוכט דעם ברודערס נאכבארין. — גוטע קינדער איז אברכה פון גאט אונ שלעכטע איז אקללה. — האסטו געזעהען זיין האנדשריפט? — ער דרוקט יעטצט זיין פאטערס שריפטען. — האסט דוא געאנטווארטעט אויף דיא פראגע דיינעס ברודערס? האסט דוא ערפיללט דיא ביטטע דיינער שוועסטער? — זייא זיינען געזעגנט פון גאט. — גאטטעס גנאדע איזט אָהנע ענדע. — דיא קראָנע דער אלטען זינד דיא קינדעס קינדער, אונ דיא צירדע דער קינדער זינד איהרע עלטערן.

---

7. פון דער דעקלינאציאן (בייגונג, склоненіе).

1) אין דער העבראֶישען דעקלינאציאן אֶנדערן זיך ניט דיא וואֶרטער אין איהרער ענדונג וויא אין אנדערן שפראכען; דא ווערדען צו געגעבען פָאר וואֶרטער (דיא בוכשטאבען ב כ ל ם אונ—את) אום איהרע פערהאֶלטניסע אין זאטץ צו בעצייכנען; דאס איזט איהרע דעקלינאַציאן (בייגונג):

1) דער נאמינאטיף (имен. пад.) קומט אהנע קענצייכען. ער בעצייגט דיא פערזאן, וואס טהוט, אונ איז דער זוביעקט (подлежащее) אין זאטץ.

2) דער געניטיף (родительн. п.) בעצייגט דיא אורזאכע, אויך דען אנפאנג פ ו ן ארט אונ צייט. ער קומט מיט דעם וואָרט—מ ן אדער מיט א-מ״ם אונ דגש נאך איהם; צב״ש: מן הבקר ומן הצאן. הכלי נעשׂה מִכֶּסֶף. דיא בעדייטונג, דאס איין זאַך געהאָרט צו דער אנדערן, ווירד דא ניט אוים געדריקט; דאצו דינט סמיכות, וויא געזאגט.

3) דער דאטיף (дательн. пад.) בעצייגט דיא פערזאן, צו וועמען עס צילט זיך דיא פעולה, אדער פון וועגען וועמען זיא טהוט זיך, איבער הויפט וואו עס בעדייטעט— צ ו אדער נ א ך. ער קומט מיט אֶ ל אדער לְ׳ צב״ש: הוא נתן את הספר למורה. אמרי לי (וועגען מיר). הוא הלך אל ארצו.

4) דער אקוזאטיף (винительн.) בעווייזט דיא זאך, וואס נעהמט אויף זיך דיא פעולה. ער קומט אימטער מיט דעם וואָרט—א ת; צב״ש: אני אוהב את אבותי, איך ליבע מיינע עלטערן.

5) דער אינסטרומענטאלים אונד לאָקאטיף (творит. אונד предлож.) בעווייזט דאס מיטטעל, דורך וועלכעס דיא פעולה ווערט געטאן, אונ בעדייטעט איבער הויפט— מ י ט, א י ן, ד ו ר ך; צב״ש: מכה בפטיש, קלאפט מיט איינעם האמער, איש בחטאו יומת, יעדער שטירבט דורך זיינע זינדע, הוא בחדרו, ער איזט אין זיינעם צימטער.

6) דער קאָמפאראַטיף בצייגט דיא פערגלייכונג פון איין געגענשטאנד צום אנדערן;

מִליתרון,הַ או בַּ להפלגה. אך מזה נדבר ביחוד בשמות התוארים (פרק ט).

2) א) נקוד ב כ ל, המשמשים פה לסמני היחס, א) הוא בשוא, כמו: בְּגַן, כְּגַן, לְגַן. — ב) לפני שוא נע ישתנו לחירק (והיא תנועה קלה, כי שני שואים בראש המלה אי אפשר לבטא), כמו: בִּבְאֵר, כִּבְאֵר, לִבְאֵר. — ג) לפני שוא מֻרכב ישתנו לתנועת מין המרכב, כמו: בֶּאֱמֶת, כֶּאֱלִיעזר. — ד) לפני יוד שואית — להירק גדול: בִּימֵי, כִּירושלים, לִירוחם. — ה) כהשָּׁמט ה' הידיעה אחרי אותיות בכל (עי' פרק ג' 5) נקודתן כנקוד ההא הנשמטת; כמו: כָּאדם תחת כְּהָאדם, לֶהכם תחת לְהֶחָכם:

ב) נקוד המ"ם הוא חירק ודגש חזק אחריו לתשלום נון ממלת מן, כמו מִדְּבר, מִפִּריו; ולפני אות גרונית הוא בצירה לתשלום דגש, כמו: מֵאָדם, מֵעֵצים.

ג) נקוד הויו הוא כנקוד ב כ ל, אך לפני שוא נע או אותיות ב מ פ תבוא בשורק; כמו: וכתבתם, וּשְׁמואל, וּדְבורה, וּפָנה.

3) חנוכים ביחוסי השמות, גם לנקד אותיות ב כ ל לפי הכללים המבארים:
אנחנו יצאנו מהעיר הזאת. — תן לי מפריך אשר אכלת. — אני קבלתי את שכרי מהאדון. —הקבלת תשורה מאביך? — מאבותי לא קבלתי מאומה, כ"א קבלתי תשורות מאחַי ומאחיותַי. —הלקחת ענבים מהבוצר? —לא מהבוצר לקחתי, כ"א מהכורם ומהיוגב. מתי יצאת מביתךָ? — מתי הוא יָצא מדירתו? — הארמון הזה נבנה מאבני גזית, מחמר ומלְבֵנים. — הכלים נעשו מזהב, מכסף ומנחשת. — הצפור עף מהכלוב. — הסוסים יצאו מהאורוה. — האסירים ברחו מבית האסורים. — ספרי נא לי, רחל, מחַיַּיִךְ, מנעורַיִךְ וממקרַיִךְ. —היא בוכָה מרוב דאגה. — היא נאנחה מכאב לבב. — הנער מפזז ומכרכר מרוב שמחה. — היא עצבה מהבשורה הרעה. — הנערה פושקת שפתים מרוב אִוַּלתה. — הוא איננו יכול לעשות מלאכתו מכאב ידו. —אנחנו נבהלנו מגערתו. — מן הכלים האלה נגנבו הרבה. — מן הספרים נאבדו שלשה. — מן בגדיך הרבים תן אחד לעני. — מן הסחורה הזאת תתפור לי בגד. —

אני מכרתי את הפרות לנוקדים. — הוא מכר את הבגדים לחיט. — אני נתתי את הספרים למורה ואת הניר לתלמידים. — אני סִפַּרתי את הדבר לאחותי. — היא אמרה את הדבר לאבותַי. — הזאב דומֶה לכלב, הנמר לחתול, חמור לסוס. — אני מקשיב לקול מורי. — אמור לאחותי כי אורח בא אלינו. תן לאורח לחם, בשר ויין. — העבד נאמן לאדוניו, אנשי הצבא סרים למשמעת אדוניהם. — אני קרוא אל אבי זקני לארוחת הערב. — הוא הלך ירושלימה, ואנחנו צידונה. — לכו אל המקום ההוא. — לכו בנים העירה, ואתן בנותי לכו הכפרה. — השפחה הלכה אל השוק. — היין נהפך למים. — את אחי מִנו לראש העיר. — שר המאה מֻנה לשר האלף. — הנער היה למשרת בבית אבי, והנערה למבשלת אצל דודתי. — הסחבות נהפכו לניר. — החמר נהפך ללבנים, העצים לכלי הבית. — הוא עשני לאומן במלאכה הזאת. — כל יושבי הארץ מחויבים לשמוע לחוקי המדינה. — התלמידים ישמעו לקול מוריהם. הבנים לקול אבותיהם. — בימי קדם שבויי מלחמה היו נמכרים לעבדים ולשפחות. — לחתול שעשוע לעכבר דמע.

4) השמות הבאים בלא ה"א הידיעה אינם משמשים ליחס הפעול מלת—את; לא יתכן לאמר: תן לי את בגד, את ספר. (כנוים וסמיכות בשמות ישמשו ג"כ תחת ה"א הידיעה, ולכן תבוא עמהם מלת — את.)

נור דאפאן ווירד איבער הויפט גערעדט ווערען בייא דען בייוואָרטערן .

2) א) ב כ ל ווערדען פונקטירט : 1) מיט איין שוא, צב"ש : בְּחדר , כְּחדר , לְדָבר . —
2) פאר איין שוא נע קומען זייא מיט חירק , אלס : בִּדְבר , בִּמְלוך , לִזְקנים . —
3) פאר (ֱ) אדער (ֲ) קומען זייא מיט סגל אדער פתח , אלס : כֶּאֱליהו , לַחֲנַנְיָה. —
4) פאר איוד מיט אשוא — קומען זייא מיט אחירק, אלס : בִּיצוּרים,לִירוּשה , בִּידִיעָה.—
5) ווען דער הא הידיעה פאלט ארויס נאך דיא בוכשטאבען , ב כ ל זא פונקטירען זייא זיך וויא דער הא; צב"ש : בָּאָרון אנשטאט : בְּהָאָרון, לַבֶּגד אנשטאט — לְהַבֶּגֶד .

ב) דער מ"ם קומט מיט אחירק אונ נאך איהם אדגש , אלס : מִבּאר שבע , מִסְפרי ; פאר א ח ה ע ר קומט דער מ"ם מיט אצירה : מֵארם , מֵאֲבָנים , מֵחֲדָרוֹ .

ג) דער ויו פונקטירט זיך וויא ב כ ל ; נור פאר אשוא אדער פאר דיא בוכשטאבען ב מ פ קומט ער מיט שֻׁרק : וּפְדֵה , וּבֵרַכְך , וּשְׁמַרתם , דויד ושלמה .

3) צום איבער זעטצען :

איך האב ערהאלטען דען בריף פון דער טאנטע.— זיא האט ערהאלטען דאס געשענק פון דעם אנקעל . — דער רינג איז געמאכט פון גאלד . — דאס הויז איז געבויט פון שטיינער אונ פון האלץ . — ער איז ארויס פון זיין צימּמער. — זיא איז ארויס געפאהרען פון פעטערבורג . — דיא קינדער גייען פון שול . — דיא מאגד געהט פון מארקט . — פון מילך ווערט געמאכט בוטער אונ קעז . — פון וואָל אונ פון פעל ווערען געמאכט קליידער . — דיא כלי איז געמאכט פון האָלץ אונ ניט פון מעטאַל. — דאס קינד שפרינגט פאָר פריידע. — זיא זיפצעט פון צער . — זיא איז רויט געווארען פון שאַנדע. — דיא ערדע בעקומט ליכט אונד וואָרמע פון דער זאננע . — זיא האט געבראכט דאס קלייד פון דעם שניידער אונ דעם הוט פון מאגאזין . — ער איז ארוים געגאנגען פון דעם אָרט . — געה אראב פון בערג . — נעהם ארונטער דען הוט פון קאָפּף . — דער אָרצט האט גערעטעט מיין ברודער פון טויט אונ מיין שוועסטער פון איהר קראנקהייט . —

איך גיב דאס בוך דעם לעהרער אונ דאס פאפיר דער לעהרערין . — ער האט געגעבען דאס קלייד דעם מאָרכען אונ דיא היללע דער מאגד . — איך געהאָרכע דעם לעהרער . — דער דינער איז טרייא זיינעם העררן . — דער גארטען געהאָרט מיינעם אנקעל , אונ דאס הויז מיינער טאנטע . — זיא האט פערקויפט דיא קוה איהרער נאכבארין . — דער קנאבע איז אוועק געגאנגען אין דיא שולע . — איך שרייבע איינען בריף צו מיין גראָס פאטער . — ער שיקט דיא סחורה צום קויפ-מאן . — טראג אוועק דאס קלייד דער שניידערין . — דאס הויז געהערט צו מיין ברודער . — מיין ברודער איז גלייך צו דיין שוועסטער . — מיין שילער איז גלייך צו דיין שילער . — דאס פפערד איז גלייך צום עזעל , דער הונד צום וואָלף , דיא קאטצע צום טיגער . — מיין פאטער איז געווארען אלעהרער אין דער שול . — איין ברודער איז געווארען אקויפמאן , דער אנדערער אדאָקטער , דער דריטער אהאנד-ווערקער . — ער איז אוועק נאך בערלין , זיא נאך לאנדאן . — דאס וואסער איז געווארען אייז . — דיא מילך איז געווארען וואסער . —

4) דיא הויפטוואָרטער , וועלכע קומען אָן ה"א הידיעה , דאס הייסט : וואו אים דייטשען (אדער אויף אידיש) ווירד געברויכט : — אֵ י ן , א י י נ ע , אדער גאר קיין ארטיקעל , קומט דאָ ניט דאס וואָרט — א ת אין אקוזאטיף .

להציג מלת — את באשר ידרש:

הוא מוכר ספרים ובגדים ישנים. — הוא מוכר ספרים ובגדים אשר ראית. — קנה לי ארון, שולחן וכסא. — קנה לי ארון, שולחן ומטה אשר ראית על השוק. — הביאה לי יין ושכר.—מי ראה אומנת ילדי? — הראית שפחת דודתי? — מי קנה סוסך האמוץ? מי אבד פרתו בשדה? — המורה מהלל תלמידיו — אני ראיתי היום אריה, כפיר וקוף. — אני ראיתי אריה, כפיר ושועל אשר אתה ראית. — שמואל מבקר בית דודי תמיד. — אני עובד המלך וארץ מולדתי באמונה. — הנער השובב הכה חבירו. — הכפרי הביא חטים ושעורים ותפוחי אדמה. — המכר הכפרי חטים ושעורים אשר הביא? — האבדת כסף אשר נתתי לך? — היש לך כסף לקנות הספרים האלה? — מתי תשלם לי משכורתי חלף עבודתי? — מתי תשלח לי הסחורה אשר קניתי ממך? — הסחורה אשר שלחת אלי לא אקבל, כי גרועה היא. — שלח לי מחירה אשר לקחת ממני.

אנחנו מברכים אותך בכל טוב. — הוא עושה את מלאכתו בערב ובצהרים. — איש בחטאו יומת. — הוא חרש באזניו והיא עורת בעיניה. — האנשים ימצאו חית נפשם זה ביגיע כפים, זה בהליכת רגלים וזה בשיח שפתים. — דודי סוחר ביבול הארץ אשר הוא קונה מעובדי האדמה ומוכר לסוחרים אחרים — הוא גר בדינאבורג. — אבותיו גרו בפעטערסבורג. — נורא היה היוקר בעת ההיא. — האביונים סבלו חוסר וכפן בימים ההם. — ארץ פולין עשירה בתנובות שדי ובמרעה עדרים. — ארץ רסיה אדירה בצבאותיה הרבים. — הוא קל ברגליו. — לעולם יהיה ראשך בקור, בטנך ברעב ורגליך בחום. — ביד אחת אל תקשר קשר. — אחי האחד בחר במסחר והשני בחרושת המעשה. — הנותר בבשר ובלחם תתן לעני. — אבי הוא המפורסם בכל יושבי עירנו. — אני קניתי את הבית בכסף מלא. — אני הצעיר בבית אבי. —

הצדיק במשפטו הוא כעשב תחת הגשם. — הרשע בארמונו הוא כעלה נדף. — אני אמרתי לו כדברים האלה. — המה באו אלינו כעשרים איש. — אחותך יפה כאביגיל. — עשה כאשר צויתיך. — אחי עשיר כאביעזר. חלילה לך מעשות כדבר הזה. — עזה כמות אהבה. — המגדל גבוה כאלפים אמה. — שערות ראשו שחורות כעורב. — הוא כבד פה כשמואל אחיך. — בני מתמיד בלימודו כאליהו חבירו. — הילד מפזז כצפור בכלוב. — הוא צועק כחמור והיא מזמרת כזמיר. — שערות זקנו לבנו כשלג. — הוא מגשש כעור בצהרים. —

ה. שם התאר

4) לכל עצם יש איזה סמן באשר הוא נגדר ונבדל מעצמים אחרים הדומים לו; הסמנים האלה נקראים שמות התאר; ד"מ אם נאמר: הספר החדש, בזה נבדילהו מספרים אחרים הבלתי חדשים.

שמות התאר יבואו נלוים אל המתואר או יבואו לבדם, ולכן המה כשמות העצם לכל חוקותיהם ומשפטיהם: יבואו עם ה' הידיעה, בסמיכות ובכנוים.

למצוא פה שמות התאר:

גבוה, שפל, בנין, חצר, שחור, לבן, פרי, מתוק, מר, דרך, עיר, פתאום, תמול, שכב, כסא, מנורה, חולה, בריא, שמן, פרח, חבצלת, שמח, עצב,

צום איבערזעטצען:
עהרע דיינען פֿאטער אונד דיינע מוטער. — ליבע גאטט מיט דעם גאנצען הער-
צען. — דער לעהרער ליובט דיא שילער אונ דיא שילערינען. — קויף מיר דיא
ביכער. — קויף מיר ביכער. — קענסט דוא מיינע שוועסטער? האסט דוא געזעהען
מיינען ברודער? — קויף דיזעס קלייד. — קויף מיר אקלייד. — דער זאהן ליבט
דען פֿאטער. — איך עהרע דען לעהרער. — דיא שוועסטער נאָהט איין קלייד. —
דיא שוועסטער נאָהט מיין קלייד. — זעהסטו דיא קינדער וואס שפילען? — זעהסט
דוא קינדער אויף דער גאססע? — ברייננ מיר בוטער, מילך, קעז, אונ ברויט. —
ברייננ מיר דיא בוטער אונ דיא מילך, וואס איך האב געקויפֿט. — נעהם אבוך
אונ לערן. — נים דאס בוך אונ לערן. — שיק דיין זון נאך דעם אַרצט. — ווען
וועסט דוא מיר אבשיקען דיא שולד, וואס מיר קומט? — שיק מיר אב דיא קליידער,
וואס דוא האסט געניית. — שיק מיר צו קליידער צו פֿערקויפֿען. —

ער שרייבט מיט איין בליישטיפֿט, אונ זיא שרייבט מיט איין שטאַהל פֿעדער. —
וויר זעהען מיט דען אויגען, האָרען מיט דען אָהרען, ארבייטען מיט דען האָנדען. —
ער האנדעלט מיט פֿלאַכּס, אונ מיר מיט האָלץ. — דיא שוועסטער איזט יעטצט
אין גארטען. — דער ברודער איז אין פֿעלד. — דער אנקעל וואהנט אין מאסקווע,
אונ דער גראָספאטער אין אדעססע. — ער דינט אין מיליטער. — דער שניידער
נייט מיט איינער נאדעל. — דער שטאָלער ארבייטעט מיט איינעם הובעל. —
דער שמיד — מיט איינעם האממער. — איך ארבייטע דעם אבענדס, ער ארבייטעט
בייא טאג. — ער איז רייך אין געלד אבער אַרעם אין פֿערמאָגען. — יעדער
ליידעט דורך זיינע פֿעהלער. — ער האט דאס געקויפֿט מיט באַרעם געלד. —
זיא איז דיא רייכסטע אין אונזער פֿאמיליע. — מיינע שוועסטער איז דיא שענסטע
אונטער דען פֿרויען. —

ער איז זא רייך וויא מיין פֿאטער. — דאס פאפיר איז וויים וויא שנעע. —
דאס קלייד איז רויט וויא בלוט. — איך האב געמאכט וויא מיין ברודער. —
ער איז אזא קויפמאנן וויא שמואל, אונ איז קלוג וויא שלמה. — זיא איז שוין
וויא דבורה מיינע שוועסטער. — דיא שטאדט איז גרויס וויא ירושלים. — דוא
ביזט זא וויא מיין פֿריינד. — דאס הויז איז הויך וויא דער טהורם. — ביער איז
גוט צו דער געזונדהייט וויא וויין. — דאס געריכט איז זים וויא האניג. — דיא
משקה איז זויער וויא עסיג. — ער איז געקליידעט וויא איין ארוממאן, אונ זיא
וויא איינע רייכע. —

---

8. פֿון דעם בייאוואָרט (прилагат.)

1) יעדער געגענשטאנד מוז האבען אקענצייכען, וואדורך מען קען איהם אבזאנדערן
פֿון איין אנדערן; דיזע קענצייכען הייסען בייאוואָרטער; צב״ש: עץ גבוה, האָהער
בוים, זאנדערן מיר איהם דאדורך אב פֿון אנדערע בוימער ניט הויכע.

דיא בייאוואָרטער קענען קומען צו זאממען מיט דעם הויפטוואָרט אדער אליין,
אונ דערום האבען זייא דיא זעלבע רעגלען: זייא קומען מיט דעם ה״א הידיעה, אין
סמיכות אונ מיט כנוים.

אויף צו זוכען דא בייאוואָרטער:
ספר-בוך, ארוך-לאנג, קצר-קורץ, ברזל-אייזען, נחושת-קופּפֿער, בשל-קאכען,
קנה-קויפֿען, עץ-בוים, בקבוק-פֿלאשע, כוס-בעכער, שבע-זאטט, רעב-הונגעריג,

רחב , צר , קרא , כתוב, דבר, כָּבֵד, טהור , עמוק, אביב , קיץ , חורף , שלג, מטר ,
לח , יבש , עמוק, מעין , הר , אמיתי , יין , שֵׁכר , חומץ , מר , מתוק, מהר ,
אָדום , פשוט , יפה , עט , גיר , ישר , עקום , ירוק , צח , קבל , ארוך , קצר , מנורה ,
דַבר , אָפה , בשל , תפור ; שושנה , ערוגה , אלף , עשרים , כרם , צהוב , תמוז , אב .

2) שם התאר כולל ד' מינים והם :

א) תאר האיכות, הנכר לפי שאלת : איך הוא הדבר ?— ארוך, גדול, גבוה, שחור, לבן.

ב) תאר היחס , אשר מוצאו משמות העצם , כמו : ירושלמי (מן ירושלים) , מצרי , רוסי , צרפתי, כספי, מתכותי .

ג) תאר הפעולה, הוא פעל הבא בבחינת שם תאר, כמו : מְדַבר , קורא , אוכל, שוכח.

ד) תאר הכמות , הבא משם המספר : שמיני , רביעי , שלישי, חמישי .

3) יען ששם התאר ישמש להגביל את העצם , לכן הוא משתוה למתואר במין ובמספר ; לל"נ נוסף (—ָה), לרבים זכרים (—ים), לרבות נקבות (—ות או —יות) . והוא יבוא לעולם אחר המתואר ; ואם העצם בה"א הידיעה , יבוא התאר ג"כ בה"א הידיעה .

4) לתקן השגיאות בשמות התאר לפי המין והמספר :

// רסיה היא ארץ מולדתי החביב . — החבצלת הלבן נותנת ריח טוב . — השושנה היפֶה קמלה . — הטבעת היקר נאבדה ממני . — אפריקה הגדול איננה מיושב . — הבית הגדול הזה איננו חדשה . — אדמת ענגלאנד פורי היא . — ארץ מולדתינו רסיה ידועה לממלכה גדול ואדיר . — הנשים העברי נאמן לבעליהן . — הנשים הצרפי הנה עליז ושמח .— השועל הערום הוא חיה יונק . — הפילים המה חיות גדול , ונמצא בארצות החם . — הסוסים והחמורים המה חיות בית ומועיל מאד לאדם . — הכוהנות הוועסטאַלי ברומה היו לבוש בגדי לבן . — המגבעות החדש ההובא מפאריז אינן טוב בעיני כי לא יפה הן . — שמלותיך הארוך והרחב סרות הן על הארץ . — השמלות הצהוב אינן יפה . — ארץ יון היתה לפנים ממלכה אדירה ; ממנה יצאו החכמים הגדול המפורסם בתבל , הראשון אשר פתחו שערי חכמה ומדע להאיר לארץ ולדרים עליה.— בימי קדם בעת יושבי איירופא היו אנשים פרא , המה נעו ביערות לצוד ציד, אבלו איש את רעהו במלחמותיהם הרב והעצום. — כבר היו אבותינו חכמים מְחֻכם, אנשי תורה ומדות תרומה ; גם היו גבורים מלומדי מלחמה, אשר פעמים רב התגברו על אויביהם הרב והעצום מהם ויכניעום . — הספרדים המה אנשים אכזרי, אבירי הלב , שואפי דמי אדם , כי בתוכם התלקחה האינקוויזיציה האיום והזעום , אשר שתה לָעה נהרי נחלי דם ותבלע רבבות בני האדם , הנקי מכל חטא ; גם הנשים הספרדי אכזרי הן , כי הביטו בלי כל רגשי חמלה על המחזה הנורא איך רבבות אומללים הועלו על המוקד , גם קראו למַחזה הזה עונג שעשועים .

5) שם התאר הבא בבחינת נשוא המשפט לא יבוא בה"א הידיעה . — לתקן :
אחיותַי הגדול שמח הן , והקטן עצב . — אפריקה הגדול איננה מיושב , כי היא ארץ שמם . — אמעריקה מיושב מבני איירופא ולרוב מבני בריטאניה המשכיל והחרוץ במלאכתם . — אחַי הגדול המה נערים שובב , ואחיותַי הצעיר הנה מקשיב

קל-לייכט , קשה-שווער , טוב-גוט , רע-שלעכט , אדרת-מאנטעל , כתונת-העמד , שלשום-פֿארגעסטערן , מחר-מאָרגען , היום-הייטע , שמן-פֿעט , רז-מאגער , מלא-פֿאָל , ריק-לעער , הלוך-געהן , ראָה-זעהן , צעיר-יונג , זקן-אלט , נקי-ריין , יבש-טראקען , סחורה-וואַארע , יקר-טהייער , זול-וואָלוועל , בָנה-בויען , דלת-טהיר , חלון-פֿענסטער , עב-דיק , דק-דין , נעים-ליב.

2) דיא בייוואָרטער זיינען פיער ארטען:

1) אייגענשאפטס—ב"וו , וועלכע זינד צו ערקענען נאך דער פראגע: וויא?—אדום—רויט , קטן—קליין .

2) בעציעהענדע ב"וו , וועלכע אבשטאממען פון הויפט וואָרטער ; צב"ש : עברי (פון עבר) , ספרדי , כנעני , מדבָרי .

3) צייטוואָרטליכע ב"וו , דאס זיינען פעלים , וואס קומען אלס בייוואָרטער: אוהב—ליבענדער , כותב—שרייבענדער , קורא—לעזענדער .

4) צאהל—ב"וו . — צאהל וואָרטער , וואס קוממען וויא בייאוואָרטער : ששי , שני , רביעי , שביעי.

3) וויא באלד דאס בייווארט דינט צו בעשטימטען דאס הויפטווארט , זא שטיממען זייאביידע אין געשלעכט אונד צאהל ; ווייבליך קאמט עם מיט אהַ"א אם ענדע , מעהרצאהל מאָנליך (— ים), מעהרצאהל ווייבליך(—ות —יות). עם שטעהט איממער נאך דעם הויפט-וואָרט; אונ וואו דאס זעלבע קומט מיט ה'א הידיעה, זא קוממען ביידע מיט דעם ה"א.

4) צום איבער זעטצען :

דיא גוטען פֿאָטער זינד געקאממען . — דאס קליינע קינד שרייט . — דיא פֿליי-סיגען קנאבען אונ דיא פֿלייסיגען מאָדכען האבען געשענקע בעקאממען . — זיא האט זיך געמאכט איין נייעס קלייד. — זייא האבען זיך געמאכט נייע קליידער.— דיא טירקישען פֿרויען טראגען איין וואַאל אויף איהרען געזיכטערן . — איך האב מיך ערבארמט איבער דיא אונגליקליכען יתומים. — איך טראג קורצע קליידער אונ מיין פֿאטער טראגט (לובש) לאנגע קליידער. — אין אונזער שטאדט זינד ברייטע אונד לאנגע שטראסען, שיינע גראסע הייזער , פראכטפֿאָללע פאלאָסטע פֿיל בריקען, איין אלטער קאנאל אונ צווייא נייע, גרויסע מאָרקטע, וואו עס קומען קויפֿלייטע, רייכע אונ ארעמע פֿון וייטע שטעדט, אונ מאכען גרויסע געשעפֿטע . — דיזע שטאָלצען הערדן זיינען אָרם אונ אונגליקליך . — דער פֿלייסיגע אליעזר לערנט, אונ דיא מוטווילינע (שטיפֿערקע) לאה שפילט אויף דעם הויף . — דער הונד איזט איין טרייעס טהיער, ער איז איין טרייער וואָכטער אים האף אונ אויף דעם פֿעלד . — ציצעראָן וואר איין בעריהמטער רעדנער אין ראָם, אונ גאמבעטא וואר אין פֿראנקרייך בעוואוסט פֿאר איין בעריהמטען רעדנער. — מיין ברודער וואר איין פֿלייסיגער שיללער, אונ מיינע שוועסטער איינע פֿלייסיגע שילערין. — ריפאַל, דער בעריהמטע מאַלער אין דער וועלט, האט געמאכט וואונדער שיינע בילדער . —

5) ווען דאס בייוואָרט קומט אלס פראָדיקאט (сказуемое), געברויכט עם ניט דעם ה"א הידיעה :

דיא שטראססע איז לאנג אונ ברייט . — דער פאלאסט איזט פראכטפֿאָלל . — דאס קלייד איז קורץ אונ שמאל . — דיא מויער איז הויך אונ שטארק . — דיא וייזען (יתומות) זינד אונגליקליך. — דיא קינדער זינד גליקליך בייא דען עלטערן.—

וחרוץ במלאכתן. — שֵׁבנה, נערות, כי עיף הנכן. — אל לנערים שבת בחבוק ידים, כי מחויב הם לדאוג לימים הבאים. — שכני הוא אשכנזי ואשתו צרפתי. — ובניהם ידברו פעם אשכנזית ופעם צרפתית. — הצרפתים המה עלז ושמח תמיד. — המטבעות האלה הנה יקר מאד. — הזהב יפה הוא, והברזל מועיל. — הוא בריא והיא חולה, המה בריא והן חולה זה מכבר. — היא עשיר ועניו, והם עני ויהיר. —

ט. ערכי התאר.

1) כל תאר האיכות יתכן שיבוא מְדֻמֶּה ונערך בתואר אחר כמוהו הנמצא בשם אחר, על שלש מדרגות, והם:

א) ערך הַשָּׁוֶה, אם תאר שם אחד שוה לתאר שם אחר הנדמה לו; וסמנו כ"ף הדמיון, כמו: הניר לבן כשלג. — אלישבע עצלה כשרה רעותה.

ב) ערך היתרון, אם תאר שם אחד יותר מערך תאר כמוהו המתאר שם אחר; וסמנו מ"ם הבא בראש השם האחר, כמו: השלג לבן מהניר.

ג) ערך הפלגה, אם עצם אחד בתארו מופלג מן כל העצמים המתוארים בתאר כמוהו, אם בתכלית היתרון, או בתכלית החסרון; וסמנו (מ"ם וה"א הידיעה, או) בית וה"א הידיעה, הבאים בראש השם המעריך, והתאר יבוא בה"א הידיעה (אם הוא בבחינת נושא), כמו: הַיָּפָה בַנָּשִׁים; (ואם התאר הוא בבחינת נשוא, אז) סמן ההפלגה — מִכֹּל, כמו: הוא היה גבוה מכל העם.

2) חנוכים בערכי התאר. גם לנקד סמניהם כראוי:

דודתי עשירה כדודתך. — אחי נכבד בעיר כדודך. — נעמי עצלה כאלישבע רעותה. — ואחותי דינה חרוצה במלאכתה כאביגיל דודתה. — אדמתי פוריה כאדמתך. — העברים המה סוחרים כהבריטאנים. — האשכנזים המה מלומדי מלחמה כצרפתים. —

טוב שם משמן טוב. — הזהב כָּבֵד מהברזל. — הכסף יקר מהבדיל. — ארץ צרפת גדולה מארץ הולאנדיה. — איטאליה קטנה מארץ צרפת. — השמש גדולה מכדור ארצנו, וכדור ארצנו גדול מהירח. — ימי הקיץ ארוכים מימי החורף. — האכרים מאושרים מהעירונים. — יושבי אזיה רבים מיושבי איירא-פה. — הירח קרוב לכדור ארצנו מהשמש. — הררי אפעניניען גבוהים מהרי באלקאן. — האהבה והרֵעות טובים מהעושר. — טוב שכן קרוב מאח רחוק. —

ארץ רסיה גדולה מכל הארצות. — ארץ סינים היא רבת עם מכל ממלכות תבל. — יום הארוך בשנה הוא בחודש תמוז, והקצר הוא בחודש טבת. — העיר פאריז היא היפה, והעיר לאנדאן היא הגדולה באייראפה. — הנהר װאלגה הוא הגדול בנהרי רסיה, והנהר אמאזאָני הוא הגדול בנהרי תבל. — העזניה הוא הגדול בצפרים. — אבי עשיר מכל יושבי עירנו. — סאקראטוס אחד מחכמי יון היה הצדיק והחכם בדורו. — התוכי הוא היפה, והקאליברי היא הקטן בצפרים. — הקריאה בספרים מועילים חביבה לי מכל. —

ים התיכון הוא גדול, ים האטלנטי גדול ממנו, והים השוקט הוא הגדול בַּימים. — הזאב הוא אכזרי, האריה אכזר ממנו, והנמר היא החיה האכזריה מכל החיות

דער נייער מאנטעל איז וואַרם. — דער נייער הוט איז שיין. — מיין אנקעל איז אַרם, אונ מיין גראס פֿאטער איז רייך אונ גליקליך, חאטש ער איז אלט אונ שוואך. — דעם לעהרערס קינדער זינד פֿלייסיג. — דאס הויז איז שיין אונ גרויס.— דאס פֿעלד איז ברייט אונ פֿרוכטבאר. — דיא שוועסטער איז רייך אונ דער ברודער איז אַרעם. — דיא בלאֶטטער זינד גרין אונ דיא פֿריכטע רויט. —

9. פאן דער שטייגערונג (степени сравн.)

1) איין בייווארט קען זיך פערגלייכען מיט נאך איין בייווארט, וואס איז מיט איהם פון איינער ארט, אויף דרייא שטופען:

1) דער פאזיטיף (полож. ст.), ווען איין בייווארט איז פונקט גלייך צום אנדערן, וואס ווערט געגליכען צו איהם; דא קומט דער כ"ף פון בכל"ם; צב"ש: מורי טוב לי כְּאָבִי, מיין לעהרער איז מיר גוט, וויא מיין פאטער.

2) דער קאמפאראטיף (сравнит. ст.), ווען איין איינגענשאפט איז מעהר אדער וועניגער פאר איין אנדערע, וואס ווערט צו איהר געגליכען; דא קומט דער מ"ם פון בכל"ם; צב"ש: אני גדול מֵאחי, איך בין גראסער אלס מיין ברודער.

3) דער סופערלאטיף (превосход. ст.), וואס בעווייזט, אז איין געגענשטאנד האט אין זיך דען גראֶסטען גראַד מעלה אדער חסרון, געגען אלע איבריגע, וואס זיינען איהם גלייך. ער ווירד בעצייכנט מיט מ"ם אדער בי"ת און דעם ה"א הידיעה; ד"מ: הנכבד בעיר, דא איז איןביידע ווארטען דער ה"א הידיעה (דער קמץ פון בי"ת ווייזט אז דער ה"א פעהלט). — ווען דיא אייגענשאפט קומט אלס פראֶדיקאט (сказуемое), דאן קומט מכל; אלס: אחי נכבד מכל יושבי העיר.

2) צום איבער זעטצען.

מיין ברודער איז זא רייך וויא דיין פֿאטער. — אליעזר איזט זא פֿלייסיג וויא אליהו. — רחל איזט פֿויל וויא אלישבע, דיינע שוועסטער. — דאס הויז איזט זא הויך וויא דער בוים. — ער איז אזוא גוט וויא קלוג. — העברעאיש לערנען איז זא אנגענעהם וויא ניטצליך.

דוא ביזט גרעסער אלס דיין ברודער. — זיא איז קלענער אלס דיין שוועסטער.— מיין מוטער איז אינגער פֿאר מיין פֿאטער. — דיא פיכסע זיינען ליסטיגער אלס דיא הינד. — דיא טויבען זינד שענער אלס דיא ראַבען. — דיא עזעל זינד פוילער אלס דיא פפֿערדע. — אפֿריקה איז קליינער אלס אזיען, אונ גראֶסער אלס איירָאפּה. — דאס געריכט איז זיססער אלס האניג, דיא משקה איז זויערער אלס עסיג. — מיין מאנטעל איז לאֶנגער אונ שאֶנער אלס דיינער.

איך בין דער ינגסטע אין מיין פאטערס הויז. — מיין ברודער איז דער פלייסיגסטער שילער אין דער שולע. — מיינע שוועסטער איז דיא שענסטע אונטער דען מאֶדכען. — דיין זאהן איז מיר דער ליבסטע פֿון מיינע תלמידים וועגען זיינע פֿלייסיגקייט. — דער וואַלפֿיש איז דאס גראֶסטע פֿון אללען טהירען. — אַרמוטה איזט דיא גראֶסטע נאָטה אויף דער וועלט. — ביכער זיינען דיא בעסטע פֿריינד פֿון מענשין. — איירָאפּה איז דער קלענסטע ערדטהייל. — פעקינג אין חינע איז דיא גראֶסטע שטאדט אין דער וועלט.

מיין פֿאטער איז אלט, מיין גראספֿאטער איז אֶלטער פאר איהם, אבער דיא גראס מוטער איז דיא אֶלטעסטע אין אונזער גאנצע פאמיליע. — דוא האסט געגוטען

המורפות. — הברזל הוא כָּבֵד, העופרת כבדה ממנו, והפלאטינה כבדה מכל המתכיות. — אתה עצל, אחיך עצל ממך, אבל אחותך היא העצלה בבית הספר. — הרי פירענעען גבוהים, הרי אַלפים גבוהים מהם, והרי גימאַלַאים אשר באזיה גבוהים מכל הרי תבל.

י. שם המספר.

1) שם המספר הוא חלק משם התאר המתָאר מקרה הכַּמות, והוא נחלק לארבעה מינים, והם:

א) מספר יסודי, המונה את הדברים בלי הצטרפות המספרים להקודמים להם; כמו: אחד, שנים, ארבעה.

ב) מספר סדורי, המונה את הדברים בסדר ההצטרפות למספרים הקודמים להם; כמו: ראשון, שני, שלישי. והוא בבחינת שם התאר.

ג) מספר חלקי, המגביל חלקי הדברים בתשבורת; כמו: מחצה, שליש, רביעית. (והוא בבחינת שם מפשט מהמתואר.)

ד) מספר כללי, הבלתי מונה את הדברים בפרטות, כ"א מבדיל בין כל לחלק; כמו: כל, הכל, הרבה, מעט.

להבדיל בין שמות המספר:

שלשת, שלישי, שלש, ארבעים, חמשים, רביעי, רבע, רביעית, שביעית, שבע, שביעי, אלף, מקצה, הכל, רוב, מעט, חמישית, חמש, חמשה, שלשים, שלשה, תשעים, שנים עשר, תשע עשרה, רבוא, שביעי, שני, שלשה וארבעים, תשיעי, רובע, חומש, אין כל, מאומה, מעט, הרבה, שנים, חצי, מחצה, רבע, רביעית.

2) שם המספר, לפי שהוא בבחינת שם התאר, הוא משתנה לפי מין השם הנמנה; אך להפך שאר השמות, כי שם סמן הנקבה בה"א, ופה סמן הזכר בה"א ולנקבה בלי ה"א, כזה:

שמות המספר היסודי.

זכר: נפרד אֶחָד, שְׁנַיִם, שְׁלֹשָׁה, אַרְבָּעָה, חֲמִשָּׁה, שִׁשָּׁה, שִׁבְעָה, שְׁמוֹנָה, תִּשְׁעָה, עֲשָׂרָה.
סמיכות: אַחַד, שְׁנֵי, שְׁלֹשֶׁת, אַרְבַּעַת, חֲמֵשֶׁת, שֵׁשֶׁת, שִׁבְעַת, שְׁמֹנַת, תִּשְׁעַת, עֲשֶׂרֶת.

3) מעשׂרה ומעלה כמן המין כמשפטו: לזכר בלי ה"א ולנקבה בה"א; כמו: שלשה עשׂר אנשים (ולֹא עשׂרה). לזכר יבואו האחדים (חוץ מאחד ושנים) בנפרד, ולנקבה לרוב בסמיכות, כזה:

זכר לנפרד ולסמיכות: אַחַד עָשָׂר או עַשְׁתֵּי עָשָׂר, שְׁנֵים עָשָׂר או שְׁנֵי עָשָׂר, אַרְבָּעָה עָשָׂר, חֲמִשָּׁה עָשָׂר, שִׁשָּׁה עָשָׂר, שִׁבְעָה עָשָׂר, שְׁמוֹנָה עָשָׂר, תִּשְׁעָה עָשָׂר.

לזכר ולנקבה: עֶשְׂרִים, עֶשְׂרִים וְאֶחָד או אֶחָד וְעֶשְׂרִים, שְׁלֹשִׁים, אַרְבָּעִים, חֲמִשִּׁים, שִׁשִּׁים, שִׁבְעִים, שְׁמוֹנִים, תִּשְׁעִים, מֵאָה (סְמִיכוּת—מְאַת), מָאתַיִם, שְׁלֹשׁ מֵאוֹת, אַרְבַּע מֵאוֹת, חֲמֵשׁ מֵאוֹת.

4) אם יבוא שם המספר לבדו יכול לבוא בה"א הידיעה, כמו: ארבעה מלכים את החמשה; אבל אם הוא מחובר למתואר, יבוא לרוב הה"א על המתואר: שלש הערים (ולא השלש הערים).

אגוטעס בוך, איך האב גענומען אבעסרעס, און דיא שוועסטער האט גענומען דאס בעסטע בוך פֿון אלע. — מיין נאכבאר איזט ארעם, דיין נאכבאר איזט ארמער פֿאר איהם, און זיין ברודער איז דער ארעמסטע אין שטאדט. — שרה איז טרויעריג, איהרע שוועסטער איז טרויעריגער, און זייער מוטער איז טרויעריגער פֿאר אללעמען.

---

10. פֿאָן דען צאהל וואָרטערן. (числит.)

1) דאס צאהלווארט איז אטהייל פון בייווארט, וואס ענטפערט אויף דיא פראגע: וויא פיל? — זייא זיינען פיער ארטען:

1) גרונדצאהלען (количест.), וועלכע צאָהלען אהנע ארדנונג צו דען פאריגען צאהלען, און ענטפערן אויף דיא פראגע: וויא פיל? —אחד—איינס, שנים—צווייא, שבעה—זיבען.

2) ארדנונגס צאהלען (порядк.), וועלכע ענטפערן אויף דיא פראגע: וועלכע? דער וויא פילטע? ראשון—דער ערשטע, רביעי—דער פירטע, ששי—דער זעקסטע.

3) ברוכצאהלען (дробныя), וועלכע וועיזען איין טהייל פון אגאנצע: שליש—איין דריטעל, חמשית—איין פינפטיל.

4) אלגעמיינע צאהלען (общія), וועלכע וועיזען דיא צאהל ניכט גענוי בעשטיממט: הכל—אללע, מאומה—עטוואס.

צו אונטער שיידען דיא ארטען דער צאהלוואָרטער:

רביעית—איין פיערטהייל, רביעי—דער פערטע, תשיעי—דער נייענטע, תשיעית—איין נייענטייל, תשעה—נייען, הכל—אלע, ארבעים—פיערציג, שני—דער צווייטע, מחצה—איינע האלבע, שלשה—דרייא, הרבה, רוב—פיעל, עשירית—איין צעהנטייל, עשירי—דער צעהנטע, חמשים—פינפציג.

2) דיא צאהלען ענדערן זיך, וויא דיא בייוואָרטער, נאך דעם ווארט, וואס זייא צאָהלען; נאר פערקעהרט וויא יענע; פיר מאָננליך קומט מיט אַהֵא און פיר ווייבליך אן אַהֵא, נאָמליך:

דיא גרונדצאהלען:

ווייבליך. אלליין: אֶחָת, שְׁתַּיִם, שָׁלֹשׁ, אַרְבַּע, חָמֵשׁ, שֵׁשׁ, שֶׁבַע, שְׁמוֹנֶה, תֵּשַׁע, עֶשֶׂר.

פערבונדען: אַחַת, שְׁתֵּי, שְׁלֹשׁ, אַרְבַּעַת, חֲמֵשׁ, שֵׁשֶׁת, שְׁבַע, שְׁמוֹנַת, תְּשַׁע, עֲשֶׂרֶת.
שְׁלֹשֶׁת חֲמֵשֶׁת שִׁבְעַת תִּשְׁעַת

3) פון צעהען און ווייטער קומט דאס ע ש ר ה פיר מאָנליך אָן אַהֵא און פיר ווייבליך מיט אַהֵא, רעגעלמאָססיג, אלס: חמש עשרה נשים (און ניט חמשה עשר), נאָמליך:

ווייבליך: אלליין און פערבינדען { אַחַת עֶשְׂרֵה או עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה, שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה או שְׁתֵּי עֶשְׂרֵה, שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה, אַרְבַּע עֶשְׂרֵה, חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה, שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה, שְׁבַע עֶשְׂרֵה, שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, תְּשַׁע עֶשְׂרֵה.

מאָנליך און ווייבליך { אֶלֶף, אלפַּיִם (צווייא טויזענד) שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים, עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים, אַחַד עָשָׂר אֶלֶף (און ניט אַחַת עֶשְׂרֵה, אויך ניט אֲלָפִים), עֶשְׂרִים אֶלֶף, מְאַת אֶלֶף, רִבּוֹא אדער רְבָבָה, רִבּוֹתַיִם (צווייא) שְׁלֹשׁ רִבּוֹא, רִבּוֹא רְבָבָה.

4) ווען דאס צאהלווארט קומט אלליין, קען עס קומען מיט דעם ה"א הידיעה: תן לי העשרה—גיב מיר דיא צעהען. שטעהט עס מיט אהויפטווארט, דאן קומט דער ה"א מיט דעם הויפטווארט: שני הספרים—דיא צווייא ביכער.

5) שם המספר יבוא לרוב לִפני הנמנה, זולתי—אחד, אחת, אשר יבואו אחר הנמנה: יום אחד, שעה, אחת,

6) ממספר העשׂרה ומעלה יבוא הנמנה לרוב בלשון יחיד: אחד עשר יום (ולא ימים). ובא גם: אלף פרשים, שלשים שקלים, גם שלשים שקל.

7) לכתוב המספרים (נומרן) לפי מצבם כהלכתם:

אבי זקני כעת בן 70 שנה, ואחי בן 30 שנה. — הוא כלה את מלאכתו ב 17 יום.— בצבא הזה 10,000 איש, ובצבא האויב 40,000 איש. — אני קניתי 11 יריעות, — כמה נתת לו 200 או 300 ? — רבבות אלפי איש נהרגו באירופה, וביחוד בצרפת, מן המרד הגדול עד שבית נאפיליאן הראשון, 24 שנה. — בגדוד הזה 4000 איש. — בצבא ההוא 7820 פרשים, 4700 רגלי. — הוא שִׁלֵּם בעד ביתו 500 אדומים. — החצר הזה 50 אמה רחבו, 80 אמה ארכו. — הנהר הזה עמוק 7 רגל ורחבו 90 אמה. — ההר מאנבלאן גבוה 14,346 רגל; — הנזיר שווארץ המציא את אבק השריפה בשנת 1332. — אלקסנדר השני, המלך הרחמן, נאסף אל עמיו בשנת 1881. — קאפערניק, אשר נתן שטה חדשה בחכמת התכונה, חיי משנת 1473 עד 1543. — הפילוסיף הגדול קאנט חי משנת 1724 עד 1804. — מסע הצלב נמשך כ 200 שנה משנת 1095 עד 1270. — בשנת 1789 התגלע המרד הגדול בצרפת, אשר על ידו נהיו שערוריות גדולות ונוראות באירופה. — בארץ צרפת יֻחשב 400 ערים, 43,000 מבצרים וכפרים. — ארץ רסיה מחזיק 400,000 פרסאות מרובעות, ויושביה למעלה 80,000,000 איש. — 3000 איש נלחמו ב׳ 11,000. — כמה ימי שני חייך? — אני בן 40 שנה, דודי בן 20, ואבי הוא בן 63. — 8, 12 הוא 20; — 77, 79 הוא 156. עשׂר פעמים 36 הוא 360. — שתי פעמים 17 הוא 34. — אני קניתי 4 תפוחים 9 אגסים, את 4 אקח לי ואת 9 קח לך. — לא כן: את 9 האגסים אקח לי ואת 4 התפוחים קח לך. — כמה חביות יי״ש ושמן קנית? — 11 חביות יי״ש, 17 חביות שמן; קח לך את 11, ואני אקח את 17. — כן יהי, אני אקח את 11. —

8) שם המספר בסמיכות ובכנוים הוא בבחינת שם המקרה מספָּרִי, או נכנהו בשם מספר הקבוץ, ד״מ: פה היו שניהם, בואו הנה שלשתכם.

לתקן: 10 אלפים איש צרו על העיר וילכדוה.— 3 (שלשת) המלכים נלחמו ב 5 ויתגברו עליהם ויכניעום. — הילדים למדו את 10 הדברים בעל פה. — מה עשיתן שמה 2 רחל ולאה? — אנחנו 2 בִּקרנו את תמר רעותינו, ואחרי כן הלכנו 3 בגן לשאוף רוח צח.— הֵמָּה כִּלו את מלאכתם ב 4 הימים, ואתם ב 10 הימים עוד לא כליתם, הכָלמו! — צאו 4 מזה, ונשארנו אנחנו 2 בזה. — הנערים באו 2 והנערות באו 4. — שְׁבו נא אתי 8 ימים. — ב 4 הימים נגיע למחוז חפצינו. — כמה שלמת בעד 10 האבטיחים? לא קניתי לַעֲשָׂרות כ״א למאות. — מה תעשה ב 6 הפרות וב 4 הסוסים אשר קנית? — את 6 הפרות קניתי בעד דודי, ואת 4 הסוסים אמכור לאחר. — אני אגור שמה ימים או עָשור. —

יא. מספָּר סְדורי.

1) מספר סדורי הוא בכל עניניו כשם התאר: יבוא תמיד אחר הנמנה ומשתוה לו במין ובמספר: לזכר (—י), לנקבה (—ית או—יָה), לזכרים רבים (—ים), לנקבות רבות (—יות); כמו: ראשון, ראשונה, ראשונים, ראשוניות, שֵׁנִי, שְׁנִיָּה, שְׁנִיִּים שניות, שלישי, שלישיה (שלישית) שלישים, שלישיות וכו׳.

5) דאס צאהלווארט שטעהט ואס רוב פאר דעם הויפטווארט: שלשה אנשים, אונ ניט אנשים שלשה.

6) פון צעהען אונ ווייטער קומט דאס הויפטווארט ע״פ רוב אין לשון יחיד: אלפים אמה (אונ ניט—אמות), עס קומט אויך: אלף שנים (אונ ניט—שנה).

7) צום איבער זעטצען:

אכט שילער אונ אכט שילערינען זיצען יעטצט אין דער שולע. — איך האבע דרייא אָנקעל אונד דרייא טאנטען. — מיין שוועסטער האט פֿיער זאֶהנע אונ פיער טאֶכטער. — איך האבע צווייא ברידער אונ צווייא שוועסטערין, אונ דוא האסט איינען ברודער אונ איינע שוועסטער. — נייען הערן אונ נייען דאמען שפֿאצירען אים גארטען. — איך האבע געוואהנט אין פעטערבורג דרייא יאהר, אונ מיין ברודער צוועלף יאהר. — דיזער פֿלוס איז 200 קלאפֿטער בריט אונ 800 ווערסט לאנג. — אין דיזער ארמעע איז 603,550 מאנן. — אין אפוד איז 160 פפֿונד, אין אפפֿונד 12 אונץ. — איך האב געקויפֿט 5 פוד זייפֿע, 30 זאק מעהל אונ צווייא פֿאֶסער אייל. — זיא האט געקויפֿט 17 איילען ליינוואנד, 12 העמדער, 2 טישטיכער, 4 בעטטיכער (ליילעכער), 3 היללען. — מיין ברודער איז 33 יאהר אלט, זיינע פֿרויא איז מיט 2 יאהר אינגער פֿאר איהם. — איך האב געקויפֿט 5 לעפֿעל, 3 גאבעל, 2 מעסער, 2 גרויסע שיסעל אונ 5 קליינע אונ האבע בע-צאהלט 30 טהאלער. — ער האט 2 שראֶנקע (אלמערם), 3 טישען, 16 שטיהלע, 3 קאסטען אונ נאך הויז געראֶטה. — ער האט פֿערלארען 1000 רובל. — זייא האבען דער בייא פֿארדינט בייא אפאָר הונדערט רובל. — איך האב דאס גע-ענדיגט אין איינער וואָכע, אונ ער טהוט דערינען בייא אפאָר וואכען אונ האט נאך ניט געענדיגט. — 7 מאל 9 איז 63. — 16 מאל 30 איז 480. — איך האב געקויפֿט 7 טיכער גרויסע אונ 8 קליינע; דיא 7 נעהם דוא, אונ דיא 8 וועל איך נעהמען. — ניין, דיא 8 טיכלעך וועל איך נעהמען, אונ דיא 7 האַלט פֿאר דיך. —

8) דאס צאהלוואָרט אין סמיכות אונ כנוים קען גערעכנט ווערען פֿאר איין צאהל-הויפטוואָרט: ראשית—דער אנפֿאנג, עשרת—דאס צעהענד (צעהנדליג).

וויר וואַרען דאָרטעןביידע. — ער האט פֿערקויפֿט דיא טראָיקע פפֿערד. — דיא זעכס איילען האב איך זיך גענומען אונ זייערע פֿיער האב איך זייא געגעבען. — געהט ארוים איהר דרייא פֿון דאנען. — דער אנפֿאנג לערנען וואר פֿלייסיג. — דיא יונגען זיינען געקומען זאלבע פֿערט, אונ דיא מאֶדכען זאלבע דְרִיט. — וואס מאכט איהר ביידע? — זייא וועלען געהן ביידע. — וואס האסטו באצאלט פֿאר דעם צעהנדליג עפעל אונ פֿאר דיא פֿינף בירנען? — דיא פינף ביכער געהערען צו מיר אונ דיא 8 העפֿטען צו איהם. — וואס ווילסט דוא פֿאר דיא דרייא געמאֶלדע? — זייא פֿארקויפֿען זיך ניט דרייא, נאר פֿיער. —

11. פאן דען ארדנונגסצאהלען. (порядк.)

1) דיא אָרדנונגסצאהלען זיינען דורכאוים וויא בייוואָרטער; קומען נאך דעם הויפטווארט אונ שטימען זיך מיט איהם אין געשלעכט אונ צאהל, נאך דען זעלבען רעגעלין; אלס: רְבִיעִי, רְבִיעִית, רְבִיעִים, רְבִיעִיּוֹת, חֲמִישִׁי, חֲמִישִׁית, חֲמִישִׁים, חֲמִישִׁיּוֹת א. ז. וו. (שִׁשִּׁי, שְׁבִיעִי, שְׁמִינִי, תְּשִׁיעִי, עֲשִׂירִי).

מעשרה ומעלה יבוא מספר היסודי במקום הסדורי, אך יבוא אחר הנמנה (ובהא): יום השנים עשר. בשנת האחת עשרה.

2) לכתוב את המספרים כהלכתם:

הימים ה1 טובים מאלה, יאמרו הזקנים. — איזה ספר קראת? ה2 או ה3? — אחותי היא ה2 בבית הספר, ורעותה אביגיל היא ה4. — בשעה ה9 בבוקר התלמידים הולכים אל בית הספר, ובשעה ה3 אחר הצהרים המה שבים לביתם. — עושי המלאכה הולכים אל עבודתם בשעה ה5 בבוקר ושבים לביתם או בשעה ה6 או ה7 בערב. — במאה ה15 (בשנת 1440) המציא יאהאן גוטענבערג את מעשי הדפוס. — המבול בפעטערסבורג היה ב7 לחודש נאוועמבער בשנת 1824. — קארל ה1 מלך ענגלאנד נהרג במצות קראמוועל בשלשים לחודש ה1 בשנת 1649. — פראנץ ה1 מלך צרפת היה אויב גדול לקרל ה5 מלך ספרד. — ביום 24 לחודש ה8, הוא חודש אגוסט, היה ההרג הגדול בפאריז, הנקוב בשם חתונת דמים. — בימי המלך לודוויג ה14 חיו אנשים גדולים ומפורסמים. — בתי הגדולה נולדה בשנת ה34, והצעירה בשנת 36 לימי חיי. — אמי מתה בשנת 54 לימי חייה. — בקצה המאה ה18 נהיו שערוריות גדולות בצרפת. — הערים נחלקו לפי גדלן ומצב מסחרן למדרגות ראשונות, 2, 3. — בתי המחוזים נחלקו למדרגות 1, 2, 3, 4, ובו"ם הגבוהים נחלקו למדרגות שבע. — בוא אלי בשעה ה4, כי בשעה ה3 לא אהיה בביתי. — ברבע השעה ה7 באתי ובחצי השעה ה8 הלכתי משם.

יב. מספר החלקי.

1) מספר החלקי שוה למספר סדורי נקבה; אך הסדורי יבוא תמיד אחר השם המתואר כדין שם התואר, והחלקי יבוא לפני השם ומצטרף עליו בסמיכות; ד"מ: שנה הרביעית, מספר העשירי (הוא סדורי), רביעית ההין, עשירית האיפה (הוא חלקי). וזה סדרם:

חֵצִי (חֲצִי), מַחֲצִית, מֶחֱצָה, שליש, שלישית, רֶבַע, רֹבַע, רְבִיעַ, רביעית, חֹמֶשׁ, חמישית, ששית, שביעית, שמינית, תשיעית, עשירית, עֲשִׂירִיָּה, עִשָּׂרוֹן. (הבאות בתיו בסופן הנה לשון נקבה).

מעשרה ומעלה לא נמצא מספר חלקי, כ"א נוסף על מספר יסודי מלת—חלק, כמו: חלק האחד עשר, חלק העשרים. שני חלקים שלשה חלקים ארבעה חלקים.

2) לכתוב המספרים כהלכתם:

עשרים הוא $\frac{2}{3}$ (שתי שלישיות) מן שלשים. — 75 הוא $\frac{5}{6}$ (חָמֵשׁ ששיות) מן 90. — כמה המה $\frac{3}{4}\times\frac{7}{9}$? הבית הזה היא $7\frac{1}{2}$ אמות רחבו, $12\frac{2}{3}$ אמות ארכו, $4\frac{6}{7}$ קומתו. — אני שלמתי בעד רבע ההין $1\frac{2}{5}$ שקל. — בעד $\frac{1}{10}$ האיפה שלמתי $2\frac{1}{2}$ שקלים. — אני הוספתי על העשיריות עוד $\frac{3}{5}$. — חַבֵּר $\frac{2}{3}$ עם $\frac{4}{7}$. — $\frac{11}{8}$ הוא אחד $\frac{3}{8}$. — חַבֵּר חלק השנים עשר, $\frac{1}{18}$, $\frac{1}{40}$ וחלק ה $\frac{7}{40}$. — נמברו לאיש אחד $\frac{2}{5}$ מחתיכת בד, לשני $\frac{3}{10}$, לשלישי $\frac{1}{9}$ ולרביעי $\frac{4}{45}$; כמה המה ביחד? — מחבית אחת נשפך לראשונה $\frac{1}{2}$ המים אשר היו שם, אחרי כן $\frac{1}{3}$, $\frac{2}{15}$, $\frac{1}{10}$; כמה נשפכה? — לחַבֵּר $\frac{3}{8}$ מן עשרים, $\frac{4}{9}$ מן שנים עשר, $\frac{5}{6}$ מן 13. — לחַסֵּר $\frac{5}{7}$ מן מספר שלם, כמה ישאר? — לי היו 40 רו"כ והוצאתי $\frac{5}{8}$ מן שלשים

פון צעהען און וויטער דינען דיא גרונדצאהלען אנשטאט דיא ארדנונגסצאהלען, אבער זייא קומען נאך דעם הויפטווארט (און מיט איין הא) : שנת החמשים שנה.

2) צום איבער זעטצען :

אין וועלכער קלאססע לערנסט דוא ?— אין דער צווייטען צו אין דער דריטען?— מיין ברודער איז אין פינפטער קלאססע און מיינע שוועסטער אין דער פירטען.— אין דעם אכטען מאנאט דיזעם יאהר וועט זיין דיא האכצייט מיינער שוועסטער.— מיר וואוהנען אויף איין גאס : ער אין דעם 9 טען נומער, און מיר אין דעם 12 טען. — איך האב דיר געשיקט דען בריף דען 17 דיזעם מאנאטס. — איין אונץ איז א צוועלפטיל פון אפפונט. — דער גראס פאטער איז געשטארבען אין 70 יאהר, און דיא גראס מוטער אין 60 טען יאהר. — דאס קינד איז געשטארבען אין דעם צעהענטען מאנאט. — ער האט געבויט זיין הויז אונטערסטע וואהנונגען און צווייטע און דריטע (עטאזען) ; דיא צווייטע עטאזען זיינען טייערער פאר דיא אונטערסטע און דריטע. — הייטע איז דער זיבעטע אין חשון, געסטערן וואר דער זעכסטע, און מארגען דער אכטע. — מיר לעבען אין דעם 19 יאהרהונדערטע. — וועלכע אוהר איזט עס ? — עס איז דיא דריטע שטונדע, עס איז אפירטעל אויף דרייא. — עס איז 20 מינוט צו פיער. — איך האב ערהאלטען דען בריף האלב צוויען, און האב אוועק געשיקט איין ענטפער האלב צעהען. — דער פאצטיליאן קומט צו מיר טאגליך 9 אוהר דעם מארגענס און 10 אבענדס. —

---

12. פאן דען ברוכצאהלען (дробныя).

1) דיא ברוכצאהלען זיינען וויא דיא ארדנונגסצאהלען דיא ווייבליכען ; נור דיזע (דיא ברוכצ.) קומען פאר דעם הויפטווארט אין סמיכות, ניט וויא יענע (דיא ארדנ"צ) וועלכע קומען נאך דעם ; צב"ש : שנה הרביעית—דאס פירטע יאהר (ארדנונגסצ.) רביעית ההין—איין פערטהייל מאאס (ברוכצאהל), נאמליך :

חצי—דיא העלפטע, שליש, שלישית—דריטעל, רבע, רביעית—פיערטעל, חמש חמישית—פינפטעל, ששית—זעקסטעל, שביעית—זיבנטיל, שמינית—אכטעל, תשיעית—נייענטעל, עשירית—צעהענטעל.

פון צעהען און וויטער איז ניטא קיין בעזאנדערע פארם פיר דיא ברוכצאהלען ; דא געברויכט מאן דיא גרונדצאהלען מיט דעם ווארט—חלק, וואס ווערט צו געגעבען, אלס : חלק הארבעים, חלק החמשה עשר.

2) צום איבער זעטצען :

איין האלבע. — דרייא פיערטעל. — פינף זעכסטעל. — זיעבען אכטעל.— דרייא עלפטעל. — צוועלף אכצעהנטעל. — 25 איז איין דריטטעל פון 75 און איין פירטעל פון 100. — פאר זעכס עלען און דרייא אכטעל האב איך בעצאהלט 34 רו"כ. — אין אגאנצען איז צווייא האלבע, דרייא דריטעל, פיער פיערטעל, פינף פינפטעל א. ז. וו. — איך האב געקויפט צווייא פונד צוקער און אהאלב. — רעכען צו זאממען פינף זעכסטעל און פיער פינפטעל. — דרייא זיבענטעל מיט פיער עלפטעל איז אגאנצע מיט פיער זיעבענטעל. — אזועכסטעל עמער קאסטעט אפירטעל רובל. — נעהם אראב (חסר) אדריטעל טאהלער פון צווייא טאלער און אצעהנטעל טאלער. — קויף דרייא צעהנטעל (מאאס) מעהל

וארבעה ואחרי כן $\frac{3}{4}$ מן הנשאר; כמה נשאר לי? — מן החבל אשר ארכו $5\frac{11}{19}$ נחתכה $2\frac{17}{24}$ אמות, כמה נשאר? — נשרף $\frac{23}{79}$ מן הנר, איזה חלק נשאר? — לכפול $\frac{3}{4}$ פעמים $1\frac{1}{2}$. — לכפול $8\frac{1}{3}$ פונט על $\frac{3}{5}$. — מן הקרש אשר ארכו $1\frac{5}{7}$ קומת איש, נגזר $\frac{7}{24}$ מן כל האורך; כמה רֶגל המה?—לחַלק $\frac{8}{11}$ על $\frac{5}{4}$.— לחַלק $14\frac{1}{4}$ ליטרא על $3\frac{2}{3}$. — באיזו שעה יצאת מביתך? — ב $\frac{1}{4}$ לשעה התשיעית, וב $\frac{3}{4}$ לשעה האחת עשרה שבתי לביתי.— עוד מעט ישמיע מורה השעות את השעה הראשונה; ב$\frac{1}{2}$ השעה השנית יבוא אלי רעי אביעזר, הוא ישאר אצלי עד $\frac{1}{2}$ השעה הרביעית או עד $\frac{1}{4}$ לשעה החמישית. — $\frac{1}{2}$ הבנינים האלה נשרפו בלילה העבר, והרכוש $\frac{1}{4}$ נגנב, $\frac{1}{4}$ נשרף, וכמחצה נשארה לבעליה האומללים. —

יג. מספר כללי.

1) מספר כללי איננו מגביל הכמות בפרטית, כ"א מבדיל בין כל לחלק, ולו הונחו המלות האלה: כֹּל, קָצֶה, מִקְצָה, מאומה, יֵשׁ, רַב, כַּבִּיר, הַרְבֵּה, מְעַט, לא כַּבִּיר.

2) למלת—כל יש ארבע הוראות: א)בלי ה"א הידיעה למלה שאחריו הוראתו—יעדער: כל איש, כל בית.

ב) עם ה"א הידיעה או עם כנוי הוראותו—גאַנץ: כל הבית, כל גנך.

ג) עם ה"א הידיעה למלה שאחריו וסמן הרבים בה, או עם ה"א הידיעה נלוה לו, הוראתו—אללע: כל הספרים, הכל.

ד) ואם לפניו מלת השלילה: אין (לשלול את הנושא), לא, אַל (לשלול את הנשוא) הוראתו — קיין: לי אין כל, לא אכלתי כל לחם, לא עשיתי כל מלאכה.

3) מאמרי חנוכים:

אין כל תלמיד בבית הספר. — אין כל סחורה בחנות. — בעשותך את מעשיך אל תדבר עם כל אדם. — הרופא צוה עלי לבלתי אכול כל בשר ולבלתי שתות כל יין. — היורש הבכור לקח לו כל הבתים, השני לקח לו כל הרכוש והשלישי כל הכסף. — אחותי, אל תתפרי כל בגד ואל תעשי כל מלאכת רקמה וקשירה, כי הישיבה התמידית מזקת לבריאת גופך. — הנוכל לדעת תכונת כל איש? — המשתדל למצוא חן בעיני כל איש, לא ימצא חן בעיני כל אדם. — אין כל ספר בלי טעות, כאשר אין כל אדם בלי חסרון. — הכלי איננו עוזר לכל אדם. — הכל מתאמצים לבקש את האושר ולא הכל ימצאוהו. — כל איש אוהב את נפשו, וכל המרבה לספר בשבחו הוא כסיל. — הכל מהללים את האמת ולא הכל ישמרוה. — אין כל אדם יכול להגיד כי הוא המאושר בתבל. — לי בגדים רבים, אבל מקצתם נשחתו. — מדוע לא עשית מאומה? — הרבה אכלת, אבל מעט עשית. — אני קניתי אך מקצת מן הספרים ולא כולם. —

4) יש מספר המורה על הִשָּׁנוֹת הפעולה וכפילתה, כמו: פעם (פְּעָמִים), פעמַיִם, שלש רגלים, עשרת מונים. — ויש מספר המורה שִׁעור וערך, כמו: כִּפְלַיִם, מִשְׁנֶה, מְשֻׁלָּשׁ, מְרֻבָּע, אַרְבַּעְתַּיִם, מְחֻמָּשׁ, שִׁבְעָתַיִם. ולפעמים יבוא מספר היסודי במקום הכפל והשעור, ע"ד גוזמא; כמו: שֶׁבַע על חטאתיכם.

5) חנוכים (והמספָרים יבואו בכתָב ולא בציוני המספר):

כמה פעמים היית בארץ צרפת? — אני הייתי שמה 3 פְּעָמים, ואחי אך פעמַים. — 11 פעמים עשרים הוא 220. — 8 פעמים 7 הוא 56. — לי 9 ספרים ולו 63, הלא הוא

פראסטע אונ זיבען צעהנטעל פֿיינעס מעהל (סלת, קרופצאטקע). — רעכען צו זאממען 5/7 × 3/4 × 6/11 15/22. — רעכען אראב 7/9 פֿון 2/11 1. — וויא פֿיל איז 3/4 פֿון אפֿירטעל עמער ? — דרייא אכטעל פֿון 2/3 ארשין איז 7/24 ארשין. — דיא ערבען האבען זיך צוטהיילט אזוא : דער בכור האט גענומען 4/9, דער אנדערער 1/5, דער דריטער 1/6, דיא איבעריגע פֿאר ארעמע לייט. — יעטצט איז האלב נייען. נאך אפֿירטעל שטונדע געה איך אין דיא שולע, אום צו קומען אהין נייען; דארט וועל איך זיין ביז דרייא אוהר, אונ אפֿירטעל אויף 4 וועל איך שוין זיין צו הויזע. אהאלבע שטונדע וועל איך עסען צו מיטטאג אונ נאכהער וועל איך לערנען מיינע לעקציאָן ביז דרייא פֿירטעל אכט; דאנן וועל איך געהן בעזוכען מיינע קאמעראדען.

13. אללגעמיינע צאהלען (общія).

1) דאס אללגעמיינע צ"וו בעשטימט ניכט גענויא דיא צאהל; עס אונטער שיידעט נור פון גאנצען צו אטהייל; דיזע זיינען: הכל—אללע, אין כל—ניכטס, קְצָת, מִקְצָת—אייניגע, מאומה—עטוואס, יֵש מאנכער, רֹב,כביר—פיל, מעט—ווייניג.

2) דאס ווארט—כל האט פיר בעדייטונגען : 1) אָן אה"א הידיעה נאך איהם, איז דיא בע-דייטונג—יעדער : כל ספר—יעדעס בוך.

2) מיט אהַ"א אדער כנוים איז זיינע בעדייטונג—גאנץ: כל העיר—דיא גאנצע שטאדט, כל ביתך—דיין גאנצעס הויז.

3) מיט אה"א נאך איהם אין מעהרצאהל, אדער מיט אה"א פאר איהם, בעדייטעט ער—אללע : כל האנשים—אללע מענשין, הכל קוראים—אללע לעזען.

4) מיט איינער פערניינונג איז זיינע בעדייטונג — קיין: לא תעשה כל מלאכה—זאלסט קיינע ארבייט טהון. — אין כל איש בבית—עס איזט קיינער צו הויזע.

3) צום איבער זעטצען :

דאס גאנצע הויז געהָארט צו מיר, דער גאנצע הויף צו דיר. — אללע דיזע ביכער געהערן צו מיין פאטער. — דאס גאנצע הויז איז איבער געבויט. — עס איזט קיין בוים אים גארטען.— עס איזט קיין וויין אין דער פלאשע. — איך האב דארט קיינען מענשען געזעהען. — זאלסט ניט עסען קיין פלייש אונ ניט טרינקען קיין ביער. — דער לעהרער איז גוט צו יעדעס שילער. — אללע מענשין זיינען געקאממען. — דאס גאנצע פאלק האט זיך פערזאמעלט. — פארהער האטטע איך פיעל אונ יעצט איז ניכטס דא. — דוא זאלסט קיינע ארבייט טהון. — אללע היזער זיינען פערברעננט געווארען אונ דאס גאנצע פערמעגען צו רויבט. — בעט דאס בייא קיינעם ניט אונ רייד מיט קיינעם ניט.— איך האב געטאן ווייניג אונ דוא פיל. — איין עטוואס קאנסט דוא זעהען אבער ניט גאר. —.ווען דוא האסט ניכטס געארבייטעט, זאלסט דוא ניכטס עסען. — מאנכער ארבייטעט אונ האט ניכטס, מאנכער טהוט ניכטס אונ האט פיל. —

4) עס גיבט נאך דאָפפעלצאהלען, אלס : שתי פְעָמִים—צווייא מאל, שלש רְגָלִים—דרייא מאל, עשׂרת מונים, 10 מאל. אויך פראפארציָאנַאל צאהלען, אלס : כפל, כפְלַיִם—דאפפעלט, מְשֻׁלָּשׁ—דרייא פַאך, רָבוּע—פירעקיג, מְרֻבַּע—קווואדראט, ארבעתַים—פיער פאך, מְחֻמָּשׁ—פינף פַאך, שִׁבְעָתַיִם—זיבען פַאך.

5) צום איבער זעטצען :

איך וואר אין פעטערסבורג איין מאל אונ ער וואר דארט צווייא מאל. — פיר מאל צווייא איז אכט. — דער גנב האט בעצאלט צעהן מאל פאר דיא גניבה. — איך האב דיך

שבעתים כמוני. — הוא שִׁלֵּם בעד הנזק אשר הֵסֵב ארבעתים. — 3 פעמים (רְגלים) הייתי בביתך ולא מצאתיך. — הוא עשׂה לי רעה גדולה אבל הוא יֻקם שבעתים. — כמה אמות מְרֻבָּעוֹת הן בפרסה מְרֻבַּעַת? — ארץ רסיה מחזקת 400,000 פרסאות מְרֻבָּעוֹת. — כמה אמות מרֻבָּעות מחזיק חצרך? — מה העמודים אשר בארמון הזה? העגולים הם או מְרֻבָּעים? — לא כל העמודים שוים: יֵשְׁם עגולים, מְשֻׁלָּשִׁים, מְרֻבָּעִים גם מְחֻמָּשִׁים. — מה הצנצנות אשר קנית? הממינים שונים הן או ממין אחד? — הנה ממינים שונים: עגולות, ארוכות, רחבות, מְרֻבָּעוֹת, מְשֻׁלָּשׁוֹת, גם מְחֻמָּשׁוֹת. — חוט המשלש לא במהרה ינָתק. — הגן הזה מְרֻבָּע סביב, והסכה בתוכו עגולה.

יד. שם הגוף.

1) שם הגוף משמש תחת שם העצם; ד"מ: אני — תחת שם המדבר, אתה—תחת שם השומע, הוא—תחת השם אשר ממנו יְדֻבַּר; ולכן מְקֻבָּלים בו שלשה גופים: הראשון נקרא מדבר בעדו, השני—נוכח, והשלישי—נסתר.

2) שמות הגוף המה או מלות שלמות, כמו: אני, הם, אתם, אלה, זה, מי, — או המה רק אותיות השמוש המְחֻבָּרות לשם, לפעל או למלה; והן נקראות הכִּנּוּיִ"ם, כי ששת האותיות האלה הנלוות אל השם משמשות להוראת הגוף; כמו: ספרָה, ספרך, ספרן, ספרו, ספרי, ספרָם.

3) שם הגוף נחלק לחמשה מינים:

א) מלות הגוף, המורות על גופי בני האדם: אני, אתה, הוא, אנהנו, אתם, הם.

ב) כנוי הקנין, המה אותיות הכנוי"ם המְחֻבָּרות לשם, המורות קנין ושייכות הדברים לשם הקונה, ד"מ: ספרָה, ספרֵךְ, ספרָן, ספרו.

ג) כנוי הרֶמֶז, המורה שהמדבר רומז על הדבר בעת הדִבֵּר, כאלו מורה באצבע, כמו: זה, אלה.

ד) כנוי המְיַחֵד והַמְצָרֵף, הבא לחבר שני משפטים, בהוראתו על השם המשתף לשניהם: אשר, הוא.

ה) כנוי השְׁאֵלָה, המורה שאלת המדבר: מי? מה?

4) בנטִיַּת מלות הגוף לפי יחסיהן, היחסים אינם מְקֻבָּלים אך באותיות בכל"ם כבשמות, כי אם תשְׁתַּנֶּינָה המלות בעצמן או תתחלפנה במלות אחרות לפי התיחסותן, והמלות באות באותיות בכל"ם בראשן ובכנוי"ם בסופן; וזה נטיתן:

יחיד

	מדבר בעדו (זכר ונקבה)		נוכח (זכר)	נוכחת (נקבה)	נסתר (זכר)	נסתרת (נקבה)
יָשָׁר	אֲנִי, אָנֹכִי	—	אַתָּה	אַתְּ	הוּא	הִיא
יחס שממנו	מִמֶּנִּי	—	מִמְּךָ	מִמֵּךְ	מִמֶּנּוּ	מִמֶּנָּה
יחס שאליו	לִי, אֵלַי	—	לְךָ, אֵלֶיךָ	לָךְ, אֵלַיִךְ	לוֹ, אֵלָיו	לָהּ, אֵלֶיהָ
יחס הפעול	אוֹתִי	—	אוֹתְךָ, אוֹתָכָה	אוֹתָךְ	אוֹתוֹ	אוֹתָהּ
יחס שבו	בִּי	—	בְּךָ	בָּךְ	בּוֹ	בָּהּ
יחס הדמיון	כָּמוֹנִי	—	כָּמוֹךָ	כָּמוֹךְ	כָּמוֹהוּ	כָּמוֹהָ

גערופען צווייא מאל, אונ דוא ביזט ניט געקומען. — ער האט 5 אונ זיא האט 20 רובל, דאס איז דאך פיער פאך. — פאר דעם שארען, וואס זייא האבען געמאכט, וועט ער בע-צאהלען זיבען פאך, אונ זיא פיער פאך. — וויא פיל קוואדראט ארשין האלט דיין הויף? — וויא פיל קוואדראט פוס איז אין אוויערסט? — וויא איז דיין צימער? פיערעקיג, דרייעקיג אדער פינף עקיג? — אללע אונזערע צימערן זיינען פיער עקיג, נאר איין צימער איז דרייא עקיג, ווייל דיא גאס דער בייא איז אקרומע. — דיא שויבען אין אונזערע פענסטער זיינען רונדע; פיער עקיגע, דרייא עקיגע אונ פינף עקיגע, אויך זיינען זייא פון פערשידענע פארבין.

---

14. פאן דעם פירוואָרט (мѣстоименіе).

1) דאס פירווארט דינט אנשטאטט איין הויפטוואָרט; צב"ש: אני — דינט אנשטאטט דעם נאמען פון דעם, וואס רעדט, אתה — פיר דיא פערזאן, וואס הערט, הוא — פיר דיא פערזאן, פאן וועמען עס ווירד גערעדט; דאהער זיינען דיא פירוואָרטער דרייא פערזאנען: ערשטע, צווייטע אונ דריטטע.

2) דיא פירוואָרטער זיינען ענטוועדער גאנצע וואָרטער, אלס: אנחנו, אתן, זה, אלה, — אדער נור בוכשטאבען, וואס שטייען צו ענדע דער וואָרטער; זייא הייסען דיא הכנוי"ם, ווייל דיזע בוכשטאבען האבען דיא בעדייטונג דער פערזאנען; צב"ש: בגדה—איהר קלייד, בגדך—דיין קלייד, בגדן—זייער קלייד.

3) דיא פירוואָרטער זיינען פינף ארטען:
1) פערזאָנליכע (личныя), וועלכע בעווייזען דיא פערזאן אלליין: אני—איך, אתה—דוא, הם—זייא.
2) צו אייגנענדע (притяжат.), דאס זיינען דיא בוכשטאבען הכנוי"ם, וואס שטייען צו ענדע דער וואָרטער, אונ בעווייזען דיא פערזאן, וועמען דיא זאך געהאָרט, צב"ש: בגדה, בגדך, בגדן.
3) הינצייגענדע (указат.), וועלכע ווייזען אויף דעם געגענשטאנד: זה - דיזער, הלזה — יענער. 4) בעשטימענדע אונד בעציעהענדע (относит.), וועלכע דינען צו פערבינדען דיא זאצע: אשר—וועלכע, הוא—דער יעניגע.
5) פראגענדע (вопросит.), וועלכע בעדייטען איינע פראגע: מי—ווער? מה—וואס?

4) בייא דער דעקלינאציאן (בייגונג склоненіе) דער פערזאָנליכען פירוואָרטער, ווערדען דיא פאללע ניכט בעשטימט נור מיט בבל"ם אליין וויא דיא הויפט=אונד בייא וואָרטער, זאנדערין דיא וואָרטער אלליין ענדערן זיך אדער פערוואנדלען זיך אין גאנץ אנדערע; נאך דיזער טאבעללע:

רבים

(זכרים ונקבות) מדברים ב׳		(זכרים) נוכחים	(נקבות) נוכחות	(זכרים) נסתרים	(נקבות) נסתרות
אנחנו, נחנו	—	אתם	אתן, ~~אתנה~~	הם ~~המה~~	הן ~~הנה~~
ממנו	—	מכם	מכן	מהם	מהן
לנו, אלינו	—	לכם, אליכם	לכן, אליכן	להם, אליהם	להן, אליהן
אותנו	—	אתכם, ~~אותכם~~	אתכן	אותהם / ~~אותם, אתהם~~	~~אותהן~~ / אותן, ~~אתהן~~
בנו	—	בכם	בכן	בהם	בהן
כמונו	—	כמוכם ~~ככם~~	כמוכן, ~~ככן~~	כמוהם, ~~כהם~~	כמוהן ~~כהן~~

5) מאמרי חנוכים :

אתה קטן ממנו בקומה אבל גדול ממנו בידיעות למודיות. — מה יפים הפרחים האלה, תן לי איזה מהם. — אחיותַי בכו בשומי לדרך פעמי ; מה מרה היה לי להפרד מהן. — צא ממקום הזה, כאשר אני יצאתי ממנו. — רד מההר, כאשר אני ירדתי ממנו. — סַפר להן הכל, אל תכחד מהן מאומה. — מה נתת לנערות ומה לקחת מהן ? — רבקה אל תתני לי מהפירות האלה, כי לא אקח ממֵך מאומה. — הראית את התמונה האיומה ? הנבהלת ממנה ? — ספרים רבים קניתי, אך הרבה מהם לא יועילו למאומה. —

אחותי, הלא אני קראתי לך, ולמה לא באת אלי ? — אני חכיתי לך בכליון עינים. — אחי הקטן דומה לאחותי, ואני אינני דומה לה. — אסתר, הֲשִׁלַּם לך אביעזר את חובך ? ואם לא שלם עוד, אבוא אני אלַיִך מחר ואשלם לך ברוב תודה. — אם המה אינם נאמנים לך, אל תאמיני להם. — לְמי מכרת את כלי ביתך, להם או להן ? — למי נתן את התשורות, אליכם או אליכן נערות ? — הנערות תבאנה אליכן מחר, כי היום הנה קרואות אלינו. — למי הבית ולמי הגן ? — הבית לנו הוא והגן הוא לאבינו. — בנים טובים לאבותיהם תפארת, ובנים רעים להם מגערת.

הבשורה הזאת העציבה אותנו מאד, והידיעה האחרונה שמחה אותנו ואותם יחד. — למה לא שלחת אלי את הסחורה אשר קניתי ממך ? — הנני שולח אותה אליך מחר. — את מי המורה מהלל, ואוֹתָךְ אחי או אוֹתָךְ אחותי ? — הידעתם אותנו ? — אנחנו רואים אתכם היום בפעם הראשונה. — האוהבים התלמידים את מוריהם ? — המה אוהבים ומכבדים אותו מאד. — רחל ולאה, הֲרָאָה אתכן אביכן בגן ? — הוא ראה אותנו, ולא הגיד לנו מאומה. — הנה היתומות העזובות, נַחם אֶתהן והושיעֵן. — היודע אותנו אחיכם ? — הוא יודע אתכן ואת כל משפחתכן. —

העיר אשר אנחנו יושבים בה, גדולה היא. — הוא סוחר ביבול אדמה, גם אנחנו סוחרים בו. — אחותי מצאה חן בעיניו, ויבחר בה לקחתה לו לאשה. — כל העדה בחר בך להיות לראש עליהם. — כל שונאיך מקנאים בך, ואוהביך ישמחו בך. — האדם דומה לחיה, היא שומעת באזנים, והאדם שומע בהן : היא רוֹאָה בעינים, והוא רואה בהן. — מה לך בצלחתך ? — אין בה מאומה. — הוא עשיר בנחלות שָׂדַי ועני בכסף, גם אני עשיר ועני בהם, — הנה הספר אשר קראתי בו והנה המחברת אשר כתבתי בה. —

אחי לומד בהתמדה כאבנר רעהו, ומְשֻׁבח הוא בפי מורהו כמוהו. — אני לא אוכל לעשות את הדבר הזה כמוך, אבל גם אתה לא תוכל עשות כמוני — עירנו גדולה בערים הגדולות באירופה ויפה כמוהן. — כְּמִי עָשִׂיתָ, כמוהם או כמוהן ? — השור הוא קטן מהגמל, אבל הסוס גדול כמוהו. — הלויתן הוא חיה יונקת כחיות היבשה ולא יוכל לחיות בלי אויר כמוהן. —

טו. כנוי הקנין.

1) כנוי הקנין בשאר לשונות יגבל במלות שלמות, אבל פה בשפת עבר תלוינה אך אותיות הכנו"ים אל שם הקנין להורות על שם הקונה, והנה משמשות תחת

5) צום איבער זעטצען:

דיינע שוועסטער זיינען יונג, אבער מיינע שוועסטער זיינען אינגער פֿאר זייא. — ער איז שוואך, אבער זיא איז שוואכער פֿאר איהם. — איך האב דאס געהערט פֿון איהם, אונ דוא הערסט דאס איצטער פֿון מיר. — וואס האסט דוא געבעטען פֿון רחל אונ פֿון לאה? וואס ווילסט דוא פֿון זייא? — האסט דוא ערהאלטען דאס געלד פֿון איהר צו פֿון איהם? — וועלכע שיינע טיכער דאס זיינען! פֿארקויף מיר איינע צו צווייא פֿון זייא. — ווארסט דוא בייא דער טאנטע? — איך גייא יעצט פֿון איהר. — דוא האסט דאך פֿיעל קליידער, שיינק אפאר פֿון זייא ארעמע לייט. —

איך שיק אייך אָפֿט בריף; ווארום שיקט איהר מיר קיין בריף? — זאגט זייא, וואס מיר האבען אייך געזאגט. — מיר האבען געגעבען אגעשענק דען שילערינען; ווארום האט איהר זייא ניט געגעבען, וואס איהר האט זייא פֿערשפראכען? — מיר זיינען געלאדען צו איהם אונ צו איהר אויף דעם באל. — פֿערצייהע מיר מיין פֿעהלער. — איך וועל דיר פֿערצייהען, שוועסטער, מיט דעם בעדינג, אז דוא זאלסט ווייטער ניט פלוידערן פֿאר איהם. — צו וועם וועט קומען דער גאסט? צו אונז אדער צו זייא? — וואס האט ער דיר פֿערקויפֿט, לאה? — ער האט מיר ניכטס פֿערקויפֿט. —

האסט דוא געלעזען מיין בריף? — איך האב איהם געלעזען, אבער איך פֿערשטעה איהם ניט. — קענט איהר זייא? — איך קען נור אייך, אונ זייא קעננע איך ניט. — האט איהר איהם געפֿונען צו הויזע? — איך שרייב איהם בריף, אונ ער לעזט זייא ניט. — מיר ליבען זייא, אונ זייא ליבען אונז ניט. — געדיינקסט דוא מיך? — איך געדיינק דיך (דיינער), אבער מיין ברודער האט דיך פֿערגעסען, אונ זייא אלעמען. — האסט דוא געבויט דיזע הייזער? — איך האב זייא ניט געבויט, נור אויס געבעסערט. —

ער האנדעלט מיט פֿלאכס אונ מיט זוימען, אונ מיר האנדלען אויך דאמיט. — זיי וואוהנען אין ווארשא, אונ מיר וואוהנען אויך דארט. — דער שילער שרייבט מיט איין בלייאשטיפֿט, אונ דיא שילערין שרייבט אויך דאמיט. — וואס זינד בייא דיר אין דיינע טיכער? — אין זייא איז גאר ניסט דא. — וואס האלסט דוא אין דיינען טאשען? — אין זייא איז דיא ביכער, וואס איך האב געקויפֿט. — ער איז יעצט אין גארטען, אונ מיר ווארען אין איהם געסטערן. — אט איז דיא ניימאשינע, וואס איך האב מיט איהר גענייט. —

מיין ברודער איז רייך אזוא וויא דוא. — ער איז אזא קויפֿמאן וויא איהר אללע. — איך ליבע מיינע עלטערן וויא איהר, אונ איהר עהרט אייער לעהרער וויא וויר. — שפֿרה איז פֿלייסיג וויא איהרע שוועסטער, אונ שאָן אזוא וויא זיא. — מיינע קליידער זיינען נייא וויא דיינע, אויך ברייט אונ לאנג וויא זייא. — ער קען שרייבען וויא זיא, אונ זיא קען לעזען וויא ער. —

---

15. צו איינגענדע (притяж.).

1) דיא צו איינגענדע פ"וו אין אנדערן שפראכען זיינען גאנצע וואָרטער, נור דא אים העבראַישען ווערען צו געגעבען דיא בוכשטאבען ה כ נ ו י"ם, וועלכע בעוויזען דיא

המלות: שלי, שלך, שלָך, שלו, שלָה, שלָנו, שלכם, שלכן, שלהם, שלהן וזה נטיתם:

		(מְדַבֵּר וּמְדַבֶּרֶת)	(נוכח)	(נוכחת)	(נסתר)	(נסתרת)
קנין אחד / וקונה אחד	בָּקָר	בְּקָר-י	בְּקָר-ךָ	בְּקָר-ךְ (עֹנְבִי)	בְּקָר-וֹ (פִּלַגְשֵׁהוּ)	בְּקָר-הּ
קנינים רבים / וקונה אחד	בְּקָרִים	בְּקָר-י	בְּקָר-יךָ	בְּקָר-יִךְ (חַיָּיְכִי)	בְּקָר-יו	בְּקָר-יהָ
קנין אחד / וקונה אחד	בְּרָכָה	בִּרְכָת-י	בִּרְכָת-ךָ	בִּרְכָת-ךְ	בִּרְכָת-וֹ	בִּרְכָת-הּ
קנינים רבים / וקונה אחד	בְּרָכוֹת	בִּרְכוֹת-י	בִּרְכוֹת-יךָ	בִּרְכוֹת-יִךְ	בִּרְכוֹת-יו	בִּרְכוֹת-יהָ

להטות אחרי השם—בקר אלה השמות: בֹּשֶׂם, יְקָר, לָבָן, מָשָׁל, גָּלָל, יָבָם, דבר; ועוד שמות זכרים אך בשנוי איזו תנועות, כמו: בית, גן, חצר, מלך, עבד, ספר, בגד וכו'.

2) הכנוי"ם נופלים בסמיכות על השם השני, כה"א הידיעה (עיין פרק 11—4), כמו ספר תורתנו, ולא—ספרנו התורה; ספר התורה, ולא—הספר תורה. וברבים יבוא הראשון בסמן הרבים, כמו: בתי תפלה, ולא—בית תפילות.

3) להציג הכנוים תחת: שלי שלך שלו וכו':

איה בנים ובנות (שלך), אחותי?— הבנים הלכו אל רֵעים (שלהם) ובנות (שלי) הלכו אל מורות (שלהן) ללמוד את חכמת הנגינה והזמירה. — הֲרָאִיתָ את בנותַי ושמלות (שלהן) החדשות? — ראיתין גם בגדים ומגבעות (שלהן). — גן (שלנו) גדול מגן (שלהם), אבל פרחים (שלהם) יפים מפרחים (שלנו). — האודתי אתם מְדַבְּרִים? — הלא אב (שלך) ודוד (שלך) פה ואודות... אנחנו מדברים: מצדקות ופעולות (שלהם) הרבות אשר יעשו לתהלה בעירנו. — דינה, כַּבְּדִי את אב ואם (שלך) למען יאריכון ימים (שלך). — היא מתחרטת על פשעים (שלה), והן מתחרטות על פשעים (שלהן).— נערות, מתי תבקרנה את קרובות (שלכן) ובנות (שלהן)? — העיר פעטערבורג יָפָה מאד: רחובות (שלה) רחבות ונקיות, ארמונות (שלה) מפוארים לְהַלֵּל, אך אויר (שלה) לא טוב לבריאות הגוף. — כריסטינה מלכת שוועדן לא קבלה את עטרת (שלה) ותעזוב את ארץ (שלה). — הכֵּלַי צובר כסף למען צבור, כסף (שלו) יקר בעיניו מבריאות (שלו), כל פעולות (שלו) וכל מטרות (שלו) הוא למען הכסף. — העמוד החזק אשר ישען עליו האיש בכל צרות (שלו) ופגעים (שלו) הוא התקוה. — החונפים ימצאו את חשבונות (שלהם) אצל הגדולים, כהרופאים אצל החולים הַמְּדֻמִּים: אלה משלמים בעד מחלות (שלהם) שאין להם, והראשונים בעד מעשים (שלהם) הטובים אשר לא יעשו.— שורש החכמה מר ופרי (שלו) מתוק. — הַזָּהִר מהתיש מלפנ... מהסום מאחר... ומאדם רע מכל עבר... — בני, ההיית בבית ספר (שלך)? — למי השאלת את בית עינים (שלי)? — בני, שא את ספר תורה (שלנו) אל בית הכנסת. — המכרת את כלי הכסף (שלך)? — האיש הנמהר בלשונו הוא עצל במעשים (שלו). — איש חכם בעינים (שלו) הוא סכל בעיני כל.—

טז. כנוי הרמז וכנוי המיוחד והמצרף.

1) לכנוי הרמז משמשות המלות האלה:

קרוב	זֶה	לזכר	זאת (זה, זו)	לנקבה	אלה (אֵל) לרבים	זכרים ונקבות
רחוק	ההוא (הלָז, הלָזֶה)	—ההיא (הלֵזוּ)	—		ההם לזכרים	ההן לנקבות

פערזאן, צו וועם דיא זאַך געהערט. זייא דינען אנשטאטט דער וואָרטער: מיין, דיין זיין, אונזער, אייער, איהר, נאך דיזער טאבעללע:

	(מדברים ומדברות)	(נוכחים)	(נוכחות)	(נסתרים)	(נסתרות)
(קנין אחד וקונים רבים):	בְּקָרֵ-נוּ	בְּקַרְ-כֶם	בְּקַרְ-כֶן	בְּקָרָ-ם (פְּרִימוֹ)	בְּקָרָ-ן (קְרָבָנָה)
(קנינים רבים וקונים רבים):	בְּקָרֵ-ינוּ	בְּקָרֵ-יכֶם	בְּקָרֵ-יכֶן	בְּקָרֵ-יהֶם (שִׁנֵּימוֹ)	בְּקָרֵ-יהֶן
(קנין אחד וקונים רבים):	בִּרְכָתֵ-נוּ	בִּרְכַת-כֶם	בִּרְכַת-כֶן	בִּרְכָתָ-ם	בִּרְכָתָ-ן
(קנינים רבים וקונים רבים):	בִּרְכוֹתֵ-ינוּ	בִּרְכוֹתֵ-יכֶם	בִּרְכוֹתֵ-יכֶן	בִּרְכוֹתֵ-יהֶם	בִּרְכוֹתֵ-יהֶן

צו דעקלינירען וויא—ב ר כ ה דיזע וואָרטער: צדקה, שמלה, שפחה, מִנְחָה, אונ נאך ווייבליכע ווערטער, נור מיט אֶנדערונג אייניגער פונקטען, אלס: נחמה, ישועה, נערה, חכמה, אהבה, גבורה וכו'.

2) אין סמיכות קומען דיא כנוים אויף דעם אנדער ווארט אזוא וויא דער ה"א הידיעה, אלס: בית תפלתך, אונ ניט—ביתך התפלה, צדקת הארון, אונ ניט—הצְדָקת אדון. — אין מעהר צאהל קומט נאר דאס ערשטע ווארט: כפות כסף אונ ניט—כף כְּסָפִים.

3) צום איבער זעטצען:

וואו איז דיין בוך, רחל? — מיין בוך איז אין מיין שראנק. — וואו איז דיין אינגערע שוועסטער? — זיא איז בייא איהרע פריינדינען. — מיין פאטער איז אפריינד צו דיין פאטער. — וואו איז שמעון מיט זיינע פריינד? — אט איז עכסה אונ איהרע ברידער. — האט איהר זאָהנע אונ טאָכטער? — היער זינד אונזערע זאָהנע אונ טאָכטער. — וואו זינד דיינע ביכער אונד העפטען, שרה? וואו זינד דיינע שילער אונד שילערינען? — היער זינד דיא שילערינען מיט זייער מאָגדען (דינסטען). — וואו איז דיין נייער הוט אונ דיינע נייע קליידער, שוועסטער? — זיא זינד בייא מיינען שניידערינען, דיא שוועסטערן פון דיינע פריינדע. — וואו זינד דיינע טאָכטער געגאנגען, שוועסטער? — זייא זיינען געגאנגען צו איהרען פריינדינען; זייא אלע זינד געלאדען צו איהרען לעהרערינען צו זייערע נאמענס טאגען. — זיא קענט אללע איהרע פריינדינען דיא אלטען, זייא צו נענען בייא זייערע נאָמען. — דער אָנקעל שפאצירט מיט זיינע זאָהנע אונ דיא טאנטע מיט איהרע טאָכטער. — וואו איז אייערע מאַגד, מיינע שוועסטער? — זיא איז אוועק געגאנגען מיט לאה אונ דבורה, אונזערע נאכבארינען, אונ מיט זייער מאַגד צו זוכען זייער קוה, וואס איז פאר-פאללען געווארען. — וואו איז אייער דינער, ליבע שוועסטערן? — ער איז אוועק צו אונזער שניידער פרעגען, ווען וועט ער ברייגגען אונזערע קליידער אונ דיין מאָנטעל. — זאג דיינע שוועסטערן, שפרה, אז זייער לעהרער איז שוין געקומען; לאזען זייא נעהמען זייערע ביכער אונ העפטען אונ גיין לערנען. — איז דא הייטע געוועזען אונזער בוכבינדער? — דיינע אנדערע האנדווערקער ווארען דא, אבער ניט דיינע בוכבינדער. — טראג אוועק מיינע בריללען אויס בעסערן אונ אויך מיין רעגענשירם (מחסה מטר). —

16. הינצייגענדע (указательн.) א. בעציהענדע (относит.).

1) דיא הינצייגענדע פירוואָרטער זיינען דיזע:

זה—דיעזער	זאת (זה, זו) דיעזע	אלה, אֵל—דיזע (מעהרצאהל)
ההוא (הלז, הלזה) יענער	ההיא (הלֵזו) יענע	ההם, ההן—יענע.

זה, זו—ישמשו ג"כ לנרמז בלתי מיוחד. זאת—ישמש ג"כ במקום סתמי כשהוא מְכֻוון על פעולה, כמו: מה זאת עשית? בזאת אני בוטח; אבל כשהוא מְכֻוון על עצם סתמי, יבוא בלשון זכר: מה זה בידך? או ישמש במלת „דבר": כי יהיה להם דבר (עטוואס). לא תעשה דבר (ניכטס). —

2) לחנוך:

הנה שני בתים, את זה קנה אחי, והלז קניתי אני.— משני הבגדים האלה אני בחרתי בזה ורעי בַלָּזֶה. — זה טוב בעיני, והלז לא טוב בעיני. — האיש השמח בחלקו, הוא העשיר.—אני משבח את התלמידה הזאת, ולא את הלֵזו. — הוא זוכר את הימים ההם.— האנשים האלה הצילו את אחי מיד רודפיו. — מי בנה את העיר הזאת? — הקבלת תשובה מרֵעיך ההם? — הוא האיש אשר אמרתי לך. — המה האנשים אשר היו בביתך.— הוא שמואל ואמנון אשר עשו שערוריה בעיר. — למה עשית זאת? — זאת הֵסבה לי נזק רב. — אם תפגשו את האנשים ההם, אל תַגידו להם דבר. — אם יהיה לכם דבר, אל תכחדו ממני. — מה זה היה בצלחתך? — מה זה לקח מִמך? — אני לא אגיד לו דבר, ובזאת תדע כי נאמן אני לך. — אני באתי מעבר הזה, ואתה מעבר הלז. — אני בחרתי בשמלה הזאת, ואחותי בלֵזו. — מדוע עשית את הדבר הזה? — לא אדע נפשי (זעלבסט). — מי שבר את הכד? — היא בעצמה (זעלבסט).

3) לכנוי המצָרף תשמש המלה—„אֲשֶׁר" (ש...) או ה"א (הבא תמורת „אשר" אצל בינוני או שם תאר, כמו—ההרים הגבוהים). המלה—„אשר" איננה משתַנה לפי המין והמספר כמו בשאר לשונות, כ"א הוראתה פה—צרוף לבד, כמו: האיש אשר אמרת.— הנשים אשר אמרת.

4) המלות — ממנו, לו, בו, עליו, אל תבאנה אצל—„אשר", כ"א אחר הפעל הבא אחריו, ד"מ: אל יאָמר: דודי אשר לו נתתי, כ"א: דודי אשר נתתי לו.

5) לפעמים תְשַמֵש המלה—„שָם" תחת המלות: ממנו, לו, בו; ד"מ: לעבוד את האדמה אשר לקח משם (תחת—ממנה).— המקום אשר שלחתיך שמה (תחת—אל אשר).

6) לחנוך:

הוא האיש אשר אמרתי לך.—המה האנשים אשר עשו לך רעה. — היא השמלה אשר נגנבה ממך. — המה הנערים הבאים תמיד בביתי. — הנה הילדים הצועקים תמיד ואינם נותנים מנוח בבית. — האיש אשר שלחתי לו (ולא אשר לו שלחתי) את המכתב, איננו בביתו. — הבית אשר יצאתי ממנו, נמכר כעת. — הנה היתומים אשר אבי חמל עליהם. — הנערים אשר גערתי בם, תלמידַי הם. — הכסאות אשר ישבנו עליהם, נשברו. — איירופה אשר אנחנו יושבים בה, היא חלק קטן מכל חלקי הארץ; והארץ עם כל הדרים עליה היא כאבק חול, המרחף בין כל העולמים הרבים והעצומים אשר ברא אלהים. — הנה הנערה אשר מנגינותיה מרנינות לבב. — הנסיכה אשר מכרה את ארמונה, נסעה צרפתה. — אבותיו אשר הוא מתפאר במו, לא יתנו לו כבוד. — הנה התלמידים אשר מורם משבח אותם. — הבטחות רעך אשר תבטח עליהן, הן מאפע בעיני. — הוא האיש אשר מצבו רע מאד, ולא יוכל להושיעך. — חיי עונג אשר בלה בם את שנותיו, הביאו עליו עוני ומחסור. — הנה נתתי לך מה שלבך חפץ. — מה שהיה הוא שיהיה. — אל תתן לאחר מה שנתתי לך. —

זה, זו—דינען אויך פיר זאַבליך. זאת — רינט אויך פיר זאכליך, ווען זיא בעצייגט איינע טהאט (פעולה), אלס: מה זאת עשית? וואס האסטו ד א ס געטאן? אבער ווען זיא בעציינט איין געגענשטאנד, קומט מאַנליך: מה זה בידך? וואס איז ד א ס אין דיין האנט? אדער מען געברויכט דאס ווארט „ד ב ר" כי יהיה לכם דבר, ווען איהר וועט ע ט ו ו א ס האבען.

2) צום איבער זעטצען:

דער לעהרער ליבט דיזע שילערין אונ ניט יענע. — וואס קאסטען דיזע טיכער? דיזע קאָסטעט אטאלער, אונ יענע צווייא טאלער. — דיזעס בוך איז מיינעס, אונ יענעס איז מיין ברודערס. — איזט דיזעס קלייד אנייעס? — יענעס קלייד איז נייא, אבער ניכט דיזעס. — דיזע מענשען זיינען טרייא, אונ יענע ניט. — דאס זינד דיא ביכער, וועלכע איך האבע פערפאסט. — וואס האסטו דאס געטאן? — איך האב דאס ניט געטאן, נאר דיין ברודער. — וואס האסט דוא דאס אין האנד? — וואס האסט דוא דאס איהם געגעבען? — איך האב איהם ניכטס געגעבען. — פון וואנען קאמסט דוא? — זייא זיינען אוועק פון דאנען. — אז איהר וועט וואס האבען, זאלט איהר מיר זאגען. — דערינען בין איך זיכער. — דאס איז מיינע גאנצע האפנונג. — זייא רופען זיך איינאנדער. — זייא ליבען זיך איינאנדער. — האסט דוא דאס זעלבסט געמאכט, אדער איין אנדערער? — איך אליין. —

3) דאס בעציעהענדע פירווארט איז—„אשר" (פערקירצט איז„ש" . . . שעמלתי, שבחרתי) אדער ה'א. „אשר"—ענדערט זיך ניט נאך געשלעכט אונד צאהל, וויא אין אנדערן שפראכען; צב"ש: הנה הספר אשר קנית, הנה השמלות אשר קנית.

4) דיא וואָרטער: ממני, לי, בי, עלי, ווען זייא קומען מיט—„אשר", שטייען זייא ניט נעבען איהם, נור נאך דעם פעל, וואס קומט נאך איהם; צב"ש: הכסא אשר ישבתי עליו אונ ניכט: אשר עליו ישבתי.

5) אפט געברויכט מאן — „שם" אנשטאט: ממנו, לו, בו: מן המקום אשר היתה שמה (אנשטאט אשר היתה בו). — אשר שם הזהב (אנשטאט אשר בה).

6) צום איבער זעטצען:

דאס איז דאס בוך, וואס איך האב דיר געזאגט. — דאס איז דיא דאמע, וועלכע לאַדעט מיך אויף דעם באַל. — דאס זינד דיא קנאבען, וואס שפילען, אונ דיא מאָרכען, וועלכע לערנען פלייסיג. — דאס איז דאס הויז, וועלכעס איך האב מיינעם ברודער געשאנקען. — איך וואהנע אין דער שטאדט, פון וועלכע מיין פאטער האט אויס געצאגען. — ער געהט אין דעם אָרט, וואו דוא ביזט געגאנגען. — אט איז דיא פעדער, מיט וועלכער דוא זאלסט דען בריף שרייבען. — דאס הויז, אין וועלכעם איך וואהנע, איז אנייעס. — דאס דאָרף, אין וועלכעם וויר האבען געוואהנט אים זוממער, שטעהט אונטער אבארג. — דיא פערוואנדטען, צו וועלכען דוא האסט געשריבען, וועלען מארגען קומען. — אָט איז דאס בוך, וועלכעס דוא זאלסט לעזען. — אָט איז דיא טינט, מיט וועלכע דוא זאלסט שרייבען. — ער איז אוועק אין דעם אָרט, וואו הין איך האב איהן געשיקט. — זיא איז ארויס פון דעם אָרט, וואו זיא איז געוועזען. — איך בין געווען אין דער שטאדט, וואו דער האנדעל בליהט זעהר. —

יז. כנוי השאלה וכנוי סתמי.

1) כנוי השאלה אלה הם: מִי? (על אדם), מַה? (על דבר), וישתמשו ג"כ בסמני היחס: ממי, למי, שלמי, את מי, במי, כמי; למה, במה, כַמה, — איזה? איזו?

2) נקוד מלת „מה" לרוב בפתח וד"ח במלה שאחריה, כמו: מַה בקשתך; לפני א'ה'ע'ר'—בקמץ לתשלום דגש: מָה ראו; וכן בהפסק: יעבור עלי מָה; לפני אֶ הָ חָ עָ—בסגל: מֶה עָשית.

3) לחנוך: — גם לנקד מלת—„מה" כראוי:

על מי יקצוף אביך? — מה אתה שואל ממני? — איזה איש הוא המאֻשר? העני והשמח בחלקו, או העשיר והדואג תמיד? — מי עשה את הדבר הזה? — הנה שלשה ספרים, איזה מהם בחרת לך? — למי אתה נותן את התשורה הזאת? — ממי קבלת את המכתב הזה? — מי גלה את אמעריקה, ומי מצא הדרך להודו המזרחית? הלא המה קאלומבוס וואסקא דע גאמע. — איזהו חכם יוני מת ברעל? הלא הוא סאקראטום. — ארבע תקופות לשנה: אביב, קיץ, קציר וחורף, איזו מהן המֻבחרה? — מה שם האיש הזה? — מה חטאתי לך, כי תצעק עלי? — מה תתן לי בעד עבודתי? — מה זה מהרת לבוא? — איה שמעון? — אינני יודע איהו, גם לא ידעתי מה היה לו. — מה רבו מעשיך ד'! — מה עשיר אחיך, ומה עני אתה! — במה אֵדע כי תעשה את בקשתי? — למה תבכי ולמה לא תאכלי, אחותי? — למה לך לכתוב, הטרם תדע כי לא יענוך? — מה ערב קולך, אחותי, ומה נעימה מנגינתך! מה רבה תועלת הספר הזה! — שלמי הגן הזה! — הגן הזה שלנו הוא. — את מי ראית ומה לקחת? — מה היית בנעוריך ומה אַתה היום? — מה פתי הוא הנער הזה! — מה גדולה לאה ומה יפה היא! —

4) כנוי סתמי הנמצא בשאר לשונות; אין לו מלות מיוחדות בלשון עבר, כ"א הוא מֻגבל במלות אחרות אשר בספור הענין תקבלנה הוראת הסתמי; ואלה הן: לא—כל איש (עיין פרק יג 2 א, ד), אין איש, אחד, פלוני אלמוני, מעטים, מספר, יש, מה, כמה.

5) מאמרי חנוכים:

הכלי לא יעזור לכל אדם. — הראית איש במקום ההוא? — לא ראיתי שמה כל איש. — מי בבית? — אין איש בבית. — איש בבית אָין. — אם יבוא איש אלי, הגד לו כי יחכה לי שעה אחת. — המבצר סגור ומסגר, אין יוצא ואין בא. — הראית אחד מן הנערים? — ראיתי אחד מהם. — אנה הלך אחיך? — הוא הלך אל מקום פלוני אלמוני. — הוא נחבא באחד המקומות. — איה הילדים אשר הלכו לשוט ביער? — המה עומדים תחת אחד העצים להסתר מהגשם. — איה המצחקים אשר אמרת לי? — המה באַחת הערים אשר בסביבותינו. — כמה היו פה? — הם היו פה אך ימים מספר. — יש עשיר ואובד, ויש עני ומאושר; כי לא בעושר ולא בכבוד האושר האמתי. — ספר לי מה. — מי אמר לך הדבר הזה? — שמעתי זאת מאחד העם. — לא כל הנוצץ הוא זהב. — אל תעשה רע לכל אדם. — איזו מהנערות האלה היא בתך. — אין אחת מהן בתי. — אין אדם יודע שעת מיתתו. — ההגדת לאיש הדבר הזה? — לא הגדתיו לכל אדם. — אין שושנה בלי חוחים, אין ספר בלי שגיאות, אין חיים בלי מחלה, ואין אושר אמתי בתבל; כי גם על השמש יש כתמים. —

17. פראגענדע פ"וו (вопросит.) אינד אונבעשטיממענדע.

1) דיא פראגענדע פ"וו זינד : מי—ווער? מה—וואס ? ממי—פון וועמען , למי שלמי—וועסען (וועמעס) , את מי—וועז (וועמען) , במי—מיט וועמען ; ממה—פון וואס, למה—וואצו , במה—מיט וואס ; איזה—וועלכער ? איזו—וועלכע ?

2) מַה קומט דאס רוב מיט פַּתח : מַה תְּבקש ; פאר א ה ע ר קומט—מָה : מָה הָגיע אליהם ; אויך אזוא איז צו ענדע: ויהי מָה ! — פאר אָ הָ חָ עָ קומט מֶה : מֶה הָיה .

3) צום איבער זעטצען :

ווער איז געקומען? — וואס איז אין דיין האַנד? — וועם געהערט דיזעס הויז ? — וועמען האסט דוא איינגעלאדען ? — מיט ווער ביזטו געקומען ? — מיט וואס שרייבסט דוא ? — מיט וואס צייכנסט דוא ? — מיט וואס בעשאֶפטיגסט דוא דיך ? — וועלכער פון דיזע הערען איז דיין פאטער ? — וועלכע פון דיזע פרויען איז דיינע מוטער ? — וועמען ליבסט דוא מעהר , דען ברודער צו דיא שוועסטער ? — פון וועלכען גאֶרטנער האסט דוא בעקומען דיא בלומען ? — וועלכען שניידער האסט דוא אבגעגעבען דיינע קליידער נייען ? — וויא איז דיין הויז ? איז עס קליין אדער גרויס ? — וואס טהוט איהר דאס ? — וויא וואר דיא זאכע ? — וואס האבען מיר דיר געטאן, וואס דוא ביזט בייז אויף אונז ? — וואס האט איהר געזאגט , אונ וואס האט איהר געזעהען ? — וואס פאר אזאך איז דאס ? — וויא שיין איז דיין קלייד , אונ וויא נייא איז עס ! — וואס שרייבט זיא , וואס לעזט זיא ? — וואס טהוסט דוא ? — וואס איז אלישבע אונזערם ברודער ? — וואס איז דיין ברודער מיינער שוועסטער ? — ער איז דאך איהר מאנן .

4) פיר דיא אונבעשטיממענדען פ"וו פון אנדערן שפראכען גיבט עס אים העבראֶישען קיינע בעזאנדערע וואֶרטער ; זיא ווערדען אויס געדריקט דורך אנדערע וו', נאֶמליך : איש—יעמאנד, הוא—עס, אֵין איש—נימאנד,לא—כל איש—נימאנד, אחד ה . . . אירגענד, מעטים , מספר—איניגע , יש—עס גיבט , כל איש—יעדער מאן , ׳מה—עטוואס , כמה—מאנכע, פיעלע , לא—כל—קיינע, פלוני אלמוני—אירגענד ווער—וואס .

5) צום איבער זעטצען :

יעמאנד וואר דא אונ האט דיך געפרעגט . — עס וואר דער זעלבע, וואס איך האב דיר געזאגט.—אויב יעמאנד וועט מיך פרעגען, זאג אז איך בין ניט צו הויזע.— ניעמאנד איז צו הויזע . — ניעמאנד געהט אויס , אונ נימאנד קומט . — האסטו דארט יעמאנד געזעהען ? — איך האבע ניעמאנד געזעהן , ער האט זיך בעהאלטען אירגענד וואו . — ער האט זיך פערשטעקט אונטער איין בוים . — איך האב דאס געלעזען אין אבוך . — ער וואר היר נור איניגע טאגע . — גיבט עס אירגענד אבוך אהנע פעהלער ? — האסט דוא איין פריינד אין דער שטאדט ? — יעדער מאן האט זיין חאראקטער . — ער האט מיר וואס געזאגט . — קענסט דוא יעמאנדען אין דער שטאדט . — איך קענע דא ניעמאנד . — איך האבע דארט פילע מאֶננער אונ פילע פרויען געזעהען . — ניעמאנד קען זאגען : ער איז דער גליקליכסטער אין דער וועלט . — עס גיבט פריכטע, וואס שאדען דער געזונדהייט ; דערום זאל מאן ניכט עסען פריכטע , וואס מען קען ניט . — עסט עטוואס מיט מיר , אדער טרינקט עטוואס . — איז דא פערהאנדען יעמאנד ? — דא איז קיינער ניטא . —

חלק שני

יח. פעלים עוזרים.

1) *) מלת הקנין (האבען) בשפת עבר אָין, תחתיה משמשות בזמן הוה המלות: יֵשׁ (לחיוב) ואין (לשלילה) עם יחס שאליו; כמו: יש לי, יש לך, יש לו, יש לאחינו; אין לי, אין לך, אין לאחינו.— לפעמים ישָׁמט היֵשׁ וישמש היחס שאליו לבדו, כמו: לי בית ולך אין כל.

2) חנוכים:

יש לי שני בתים גדולים וגן אחד, ולך אין כל. — יש לאחותי שושנים, חבצלות, דודאים ועוד פרחים רבים, גם יש לה זמיר אחד וצפור כנורי המזמרים בכלוביהם; ולי אין כל אלה. — יש לעשיר בתים ונכסים רבים, ולעני אין כל. — לה עונג ורוחה, ולו מחסור וכפן. — לעני מחסור וכל צרה, ולעשיר הון, כבוד וגדולה. — לאחותי ציצים ופרחים גם שמלות רבות, ולאחותך אין כל. — מה לך בני כי תתאונן? — לי כְּאֵב ראש וכאב שִׁנַּיִם. — היש לך ניר ודיו ועט? תן לי וכתבתי מכתב לאבותַי. — היש לנערים ספרי הלמוד ומחברות הכתיבה?— להן ניר לכתוב, אך ספרים אין להן.— היש תלמידים רבים למורה הזה? — יש לו תלמידים, אך אין לו כסף במה להתפרנס. — לי בגד חדש, ולך אין בגד חדש כ"א יָשָׁן. — היש לאחותיך שׂמלות חדשות ללכת אל המשתה?—אין להן שְׂמָלות חדשות, אבל השמלות הישנות כחדשות הן.— מה יש לנערות במשפחותיהן?— אין להן מאומה.— מה יש לך בצלחתך, אחותי?— הספרים אשר לקחתי לי למקרא. — הגידה לי מה שאין לך, אולי אוכל תתו לך.

3) הפעל—„היה" בזמן הוה לרוב איננו משמש, ותחתיו משמשות המלות: יֵשׁ, אֵין, הֵן, עם כנוי"ם, גם — הוא, היא, הם, הן (לכל שלשת המדברים), ולפעמים גם אלה ישָׁמטו, כמו: ראובן בבית (תחת ראובן הוא בבית).

הערה. יש—הוראתו: עס גיבט, עס איז פֿאראנען.—

אין עם כנוי"ם:

1 2 2 3 3 1 2 2 3 3

אֵינֶנִּי, אֵינְךָ אֵינֵךְ, אֵינֶנּוּ אֵינֶנָּה; אֵינֶנּוּ, אֵינְכֶם אֵינְכֶן, אֵינָם אֵינָן.

4) לתקן השגיאות במלות: הן, יש ואין—בכנויים:

לך אחי אכול כי רעב (הן). — (הן אתם) עיפים, רעי, לכו לנוח מעט.— איה הנערות? — (הן) בגן.— איה הספרים אשר נתתי לך? — (הן הם) בצלחתי. — איה מגבעתי? — (הן היא) על השולחן לפניך. - (הן אַתְּ) צעירה לימים, אחותי, לכן תשמע לעצת אחיך הגדול ממֵך.—הלא עשיר (הן), ולמה ידאג כל היום?—לא בעושר האושר, יאמר

*) טרם דַברי מהפּעל חשבתי לנכון לבאר מקודם שמוש שני פעלים, אשר בשפות אחרות המה הצירים אשר תִסֹב עליהם כל נטית הפעלים, ובעבור זה נקראים שמה פעלים עוזרים, והם: האַבען, זיין. אך פה מלבד אשר לא יעזורו לנטית הפעלים, עוד לא ישמשו גם בפני עצמם: הראשון — האבען— איננו נמצא לגמרי בשפת עבר, והשני—הָיָה— נמצא במובן —„זיין" רק בעבר ובעתיד, ובזמן הוה ישמש אך במובן —„עקסיסטירען" (הוא הֹוֶה-ער עקסיסטירט). אמנם הוראתם תגבל פה במלות אחרות ובכנוים. ויען כי הכנוים המה מלות הגוף, לכן מקומם פה בין שם הגוף ובין הפעל.

צווייטער אבשניטט.

18. דיא הילפסצייט ווערטער: „האבען" אונד „זיין".

1) דאס ווארט—„האבען" איז אין לשון קודש ניטא, דאצו געברויכט מען אין געגענווארטיגער צייט דיא ווערטער—„יש" (אויף יע) אונ—„אין" (אויף ניין) מיט דעם דאטיף; צב״ש: יש לי—איך האבע, יש להם — זייא האבען, יש לאחי — מיין ברודער האט; אין לי—איך האבע ניכט, אין לאחי — מיין ברודער האט ניט.

2) צום איבער זעטצען:

מיין אנקעל האט פיר זאהנע אונ דרייא טאכטער. — איך האבע ברידער אונ שוועסטערן, אונ דוא האסט קיינע ברידער נור שוועסטערן. — האט אהרן איינע מוטער? — ער האט קיינע מוטטער, זאנדערן איינען פאטער. — מיינע שוועסטער האט אגארטען מיט בלומען: ראזען, ליליען אונד פיילכען; אונ דיינע שוועסטער האט ניכטס. — אונזערע נאכבארין האט העהנער, היהנער, גאנזע אונ נאך הויז פאגעל, אונ וואס האט איהר? — מיר האבען צווייא קיהע אונ אגארטען. — האבען דיא שילערינען ביכער, העפטע, טינט אונ פעדערן? — זייא האבען נור טינט אונ פעדערן, אבער קיינע ביכער. — דער רייכע האט הייזער אונ פיל גיטער, אונ דער ארמע האט ניכטס. — האט איהר נאך, מיינע שוועסטער, דיא קליידער, וואס דער פאטער האט אייך געבראכט? — יענע קליידער האבען מיר ניט, מיר האבען נייע. — וואס קלאגען זיך דיינע קינדער? וואס איז זייא? — זייא האבען צאהנשמערצען. — וואס האבען דיא מאדכען אין איהרען טיכליין? — זייא האבען עפפעל, בירנען, פפלוימען אונ בעערען (יאגדעס). —

3) דאס ווארט — „זיין" ווערט דא אין געגענווארטיגער צייט (הוה) ניט געברויכט; אנשטאט איהם קומען דיא ווארטער: יֵשׁ, אֵין, הֵן, מיט כנו״ים: ישנו — ער איז, איננו— ער איז ניט, הנו בידך — ער איז אין דיין האנד. אויך קומט: הוא, היא, הם, הן: אחי הוא סוחר — מיין ברודער איז איין קויפמאנן. — אונ אפט ווערדען דיזע אויך אויס געלאסען: אני צובע—איך בין איין פארבער.

דיא כנו״ים פון—הן.

הנני—איך בין, הִנְּךָ—דוא ביזט, הִנּוֹ-נְהוּ — ער איז, הִנָּהּ — זיא איזט, הִנֶּנּוּ—וויר זינד, הנכם — איהר זייד, הִנָּם — הִנָּן — זיא זינד.

אזוא איז אויך דיא כנו״ים פון—יש: ישני, ישנך וכו'.

4) צום איבער זעטצען:

ברודער, וואו ביזט דוא? — דא בין איך. — וואו זינד דיא קנאבען? — זיא זינד אים גארטען. — וואו איז רחל אונ צפורה? — זיא זינד אויף דעם האף. — דוא ביזט דאך מידע, מיין פריינד, געה דאך אברוהען איין וועניג. — וואלען וויר פאהרען, דיא פפערדע זינד שאן פאר דעם טהארע (טויער). — ער איז דאך פלייסיג, ווארום פערהאסעסט דוא איהן? — דוא ביזט דאך קראנק, דאהער היטע דיך אים

משל הקדמוני. — למה עשית כדבר הזה? — (הן אנחנו) בידכם, ואתם עשו כטוב בעיניכם. — איה הכלים אשר צויתיך להביא אלי? — (הן אני) מביאם אליך. — איה אדרתי? — (הן) על הכסא אשר ישבת עליו. — אחותַי, (הן אתן) הולות, לכן הִזָהרנה במאכלכן ובמשתכן. — הלא אשה צרפתית (הן) ולמה תדבר עברית? — הלא עניה (הן) ולמה היא לבושה מכלול. — הלא (הנערות) עיפות (הן), ולמה לא תתן להם לנוח מעבודתן? — איה הכרכרה אשר לנו לשוח בה? — הכרכרה רתומה לשני סוסים (והן) על הרחוב לפני החצר. —

(יש) עם אחד מְעֻנֶה ומֻדְכָא מימי קֶדֶם עד היום הזה. — אף כי הדעת פרשה את כנפיה בכל רחבי איירופה ותטע אהבת אדם בלב כל דורשיה, בכל זאת (יש) אנשים השואפים לדם גם היום ורודפים את המדכאים חנם בלי חמלה. — גם בימים האלה (יש) פראים האוכלים בשר אדם. — (יש) נשים האוהבות את המלאכה ועוזרות לבעליהן גם צופיות הן הליכות הבית; (ויש) נשים אשר כל מגמתן לדרוש מבעליהן, והנה דורשות מהם מה שאין ביכלתם עשות, כי לאליל הֶמְדָה פניהן מועדות, אותו תעבודנה, לו תשתחוינה, ובזה תרוששנה את בתיהן ותציגם ככלי ריק. — (יש) פראים האוכלים את האדמה, המה שבט האטאמקים היושבים על נהר ארונאקא. — אם (יש) נותן לי את הכסף אשר דרשתי, הנני מוכר לך את ביתי. — אם (יש) משלח אלי את הפועלים, ואֲכַל את המלאכה היום.

רַסיה ארץ מולדתנו היא ממלכה אדירה. — הזהב הוא מתכת. — הנמר הוא שואף לדם. — הארנבת היא טרף לחיות הטורפות. — הלויתן היא חיה יונקת. — מה אחיך? — אחי הוא מסגר ובניו חרשי עצים. — דודי הוא סוחר וחנוני וכל בני משפחתי המה אומני יד, ובזה אתפאר כי מיגיע כפיהם יאכלו. — מה שמואל לאביך? — שמואל הוא דוד לאבי, ואביגיל היא דודתי; — איה שמעון? — הלא הוא בחדר מלאכתו? — איה צפורה? — היא בגן עם רעותיה. — האנשים האלה יראים ושלמים הם. — האתה הוא בעל הבית הזה? — אני אני הוא ולא אחר. — רֵעי, האתם הכותבים את המכתבים האלה? — אנחנו, אנחנו הם הכותבים. — ואתן אחיותַי, האתן תפרתן את השמלות האלה? — אנחנו הן התופרות את כל אלה. — המשענה הגדולה אשר לאדם בעת צרתו היא התקוה. — דבר אמת לא לעולם יפה הוא. — הילק והיתוש המה רמשים. — החתול היא חיה טורפת.

הוא עשיר (ואין) שמח בחלקו. — הוא תלמיד (ואין) לומד בהתמדה. — השועל (אין) חיה ביתית. — העטלף (אין) צפור, כי (אין) דוגר (ואין) ממלט ביצים. — הינשוף (אין) עוף יומי. — העניות (אין) חטאת. — דבורה ואביגיל (אין) דודות לי. — שמואל ועמינדב (אין) תלמידים מקשיבים. — בלי מקצוע (אין אתה) חרש עצים, ובל מקבת (אין) חרש ברזל. — שמעון (אין) צובע כ״א צַיָר. — דינה (אין) תופרת כ״א סופרת. — איה אבותיך? — הם (אין) בביתם. — איה רעותַיִך, רחל? — הן (אין) פה, הן הלכו בגן ללקוט שושנים. — כל מלאכה (אין) כבדה אם יש לה תשוקה. — הלחם (אין) משא בדרך. — למה לא תאכל? — יען כי (אני אין) רעב. — אחותי, מדוע (אין) תמיד בביתֵך? — יען כי (אין) אומנת יד כי אם חנונית, ואני תמיד בחנותי. — מה שכנָיך, רוסים או עברים? — הם (אין) רוסים ולא עברים, כ״א סוחרים אשכנזים. — נערות, מדוע (אין אתן) מהירות במלאכתכן? — יען כי (אין) אומנות יד. —

פה הרים ובקעות, מעינות ונהרות. — מה על השולחן? — על השולחן ספרים וקנטריסים, דיו ועטים. — מה אתה? — אני צובע. — מה לך? אני חולה. — מה אחיך?

עסען און אים טרינקען. — ווארום שפריכט זיא פראנצאָזיש? זיא איזט דאך איינע רוסין. — וואו איז מיין שטאק? — ער איז דאך אין דיינער האנד. — דא איזט דער לעהרער, און דא זינד זיינע שילער. — דא איזט מיינע מוטטער, און דא זינד איהרע קינדער. — פאָרהער ווארעט איהר פלייסיג, און יעטצט זייט איהר פויל. — פאָרהער וואר זיא ארעם, און יעטצט איז זיא רייך און גליקליך.

עס איז פראנגען (עס גיבט) אפאָלק, וואס איז צערשטרייט אונטער אללע פעלקער. — עס גיבט מענשען, וואס זיינען אַרעם און גליקליך, און עס גיבט רייכע, וואס בעקלאגען זיך אימטער. — עס גיבט מענשען, וואס לעבען נור פון מויל (מונד), און עס גיבט מענשען, וואס לעבען נאר פון ווינד. — אמאל וואר געשעפט און בילדונג אוועק געגעבען נור דען מאנספערזאהנען, און יעטצט גיבט עס פרויען, וואס פיהרען גרויסע געשעפטען; עס איז דא אויך פרויען העכסט געבילדעט, און אין אמעריקע איז דא פרויען ריכטערינען (שופטות). — עס גיבט מענשען, וואס ארבייטען ניט און לעבען גליקליך, און עס איז דא מענשען, וואס ארבייטען מיט אלע קרעפטען און לעבען אין נויט; אבער דאס איז זעלטען.— גוט איז דעם מענשען, וואס האט אטאלאנט אין האנד. —

מיין אנקעל איז איין קויפמאן, און מיין גראספאטער—איין האנדווערקער. — וואס איז דיין נאכבאר? — ער איז איין רימער, און זיין ברודער איז איין גלאזער.— וואס איז שמעון יהודה'ן? שמעון איז דאך יהודה'ס אברודער. — רבקה איז לאה'ס אשוועסטער. — וואס איז דיר שפרה? — שפרה איז מיר אטאנטע, און איהרע שוועסטער איז דוד'ס ווייב. — וואו איז ראובן יעטצט? — ער איז אין שול, און זיין שוועסטער איז יעטצט אין גארטען. — גאט איז דער אלמאכטיגער. — דאס זינד מיינע קינדער. — ווער האט דאס געמאכט? — איך, איך בין עס. — דוד'ס שוועסטער איז איין שאָנעס מאָדכען און איינע פלייסיגע שילערין. — זייט וואַן (פון ווען אָן) איז מיכל קראנק? — ער איז שוין געזונד. — דא זינד מיינע שילער (אֵלה). — דיא עפפעל און בירנען זינד גארטענפריכטע. — דער קראניך און דיא גאנז זינד וואססער פאָגעל. — דאס פפערד און דיא קוה זינד הויזטהיערע. — דער הונד איז טרייא זיינעם העררן. —

איך בין ניט רייך און ניט ארעם. — מיין אנקעל איז קיין קויפמאנן. — מיין נאכבאר איז קיין גלאָזער נור איין טישלער (שטאָלער). — דיין ברודער איז קיין שמיד, זאנדערן איין קרעמער. — אביעזר איז מיר קיין אנקעל, נור איין פריינד.— שפרה איז מיר קיינע טאנטע. — וויר זינד ניכט איהרע שילער, און איהר זייט ניכט אונזער לעהרער. — ער איזט ניכט צו הויזע, זיא איזט ניכט צו הויזע. — וואו זינד דיא מאָדכען? — איך וויים ניכט; אין דער שולע זינד זיא ניכט. — וואו איז דער העררר? — ער איז ניכט היער. — זיא זינד ניט אימטער צו הויזע. — ער איז קיין פראנצאָזע, זאנדערן איין דייטשע. — זיא איזט קיינע רוסין, זאנדערן איינע שוועדין. — אהנע האַק ביזט דוא קיין האָלצהויער (האָלצהאָקער), אהנע נאדעל ביזט דוא קיין שניידער. — ווען דוא ביזט קיינע שניידערין, ווארום האסט דוא גענומען מיין קלייד נייען?—וואס זייט איהר אונז? — מיר זיינען אייך גאר ניסט.

יעקב איז דאך אזאָהן יצחק'ס. — שלמה איז מיר אברודער. — מיינע שוועסטער איזט היר, און מיינע טאנטע איז דארט. — איך בין יודע, און ער איז דייטשע.— וואס ביזט דוא? — איך בין איין לאנדמאנן. — וואו זיינען דיא קנאבען? — זייא

אחי בריא ושמח. — הבטלה ראשית כל חטאת. — איה מורך? — הוא בבית הספר והתלמידים ג"כ בב"ה. — מה לך, עמינדב? — עמינדב קרוב לי, ואשתו הלא קרובה היא לך. — איה הסוסים והפרות? — הסוסים באורוה, והפרות כעת בשדה. — רֵעִי כעת אצל אבימלך, ורעיך כעת אצל יהונתן מודעך. —

יט. הפֹּעַל.

1) הפֹּעַל הוא הנכבד בשפה כשם העצם, כי בלעדי שניהם לא יתָּכן לבטא כל רעיון או משפט (זאטץ); יען כי העצם הוא הנושא והפעל הוא הנשוא במשפט, ושאר המלות הבאות בו, הנה אך צדדיות הבאות להגביל את התאר, את היחס ואת הזמן והמקום במשפט.

2) הפֹּעַל מורה על איזה פְּעֻלָּה הנעשָׂה ע"י העצם או על איזה תכונה הנמצאת בו.

להבדיל את הפעלים מן המלים האלה:

גדול, ארבע, אצל, צבוע, דַּבר, דָּבר, אדום, חמש, היום, עָמוד, יָשב, יָשן, לַח, יָבש, יַבֵּש, ששית, שמינית, נקי, לָבן, לַבן, רֶבע, פתאום, שחור, אדמדם, בַּשל, אָפה, עָשה, מנורה, ארוך, קצר, יריעה, ארגמן, בעבור, בעד, שָׁמור, זָכור, הלוה, עשירית, מכור, תָּפור, לחם, בשר, זאת, אלה, עם, אל, טָהור, קרא, צַיֵּר, תָּאֵר, הוא, זה, פה, הַבער, הַאכל, הַפקיד, כה, שמה, קמה, צַחק, צָחוק, רחץ, בורית, מחה, ספוג, לוח, נתר, שָׁכור, גבוה, נמוך, שפל, הִלָּחם, בין, לי.

3) הפֹּעַל נחלק בכלל לשלשה מינים:

א) פֹּעַל עֹמֵד, אם הפעולה מתבוננת אך בעצם אחד בנושא ואין לה גוף אחר מקבל הפְּעֻלָּה זולתי הפּוֹעֵל; כמו: ישב, הלך, ישן (מה שהנושא משנה בעצמו); נפל, חלה, גוע (מה שיפָּעל בו ע"י הטבע).

ב) פֹּעַל יוצֵא לשני, אם הנושא פועל בעצם אחר זולתו (הבא ביחס הפעל); כמו: מכר, קנה, תָּפוֹר, תַּקֵּן.

ג) פֹּעַל יוצֵא לשלישי, אם בפְּעֻלָּה מתבוננים שלשה עצמים: מסבב, עושה ומקבל הפעולה; כמו: הרופא השקה את החולה סמים: הרופא הוא המסבב, החולה הוא העושה, והסמים הם המקבלים את פעלת השתיה.

4) פעל יוצא גם הוא על שלשה אופנים:

א) בתמונת פועל, אם מְסַפֵּר מן העצם הפועל את הפעלה, (כאשר אמרנו): אני שומר.

ב) בתמונת פָּעוּל, אם מְסַפֵּר מן העצם המקבל את הפְּעֻלָּה: אני נשמר.

ג) בתמונת הִתְפַּעֵל, אם מְדַבֵּר מפֹּעַל יוצא הנעשֶׂה על הפועל בעצמו ולא על אחר: אני משתמר.

5) הפועלים והפעולים גם הם יבואו בשלש תמונות, ולכן כל התמונות אשר הפֹּעַל יבנה מהן הן שבע, והנה נקראות בנינים. שלשה מהם פועלים או אבות: קַל, פִּעֵל, הִפְעִיל; שלשה מהם פְּעוּלים או תולָדות: נִפְעַל, פֻּעַל, הָפְעַל; והבנין השביעי—הִתְפַּעֵל—הוא פועל ופעול יחד. הבנינים נכרים ונבדלים איש מרעהו

זיינען דען גאנצען טאג אין גארטען, און איך בין אין דער שולע. — וואו איז דאס לינעאַל (שרד) און דער גריפּעל (חרט)? — דאס לינעאל און דער גריפּעל זיינען אויף דעם טיש, און דיא ביכער זיינען אין שראנק. — אט איז קרייד צו שרייבען אויף דער טאפּעל, און דער שוואַם (ספוג) איז אויך דארט. —

---

19. פאן דעם צייטווארטע.

1) דאס צייטווארט איז אזוא וויכטיג אין דער שפראכע וויא דאס הויפט ווארט, דען אהנע דיאביידען קאנן קיין געדאנקע, אדער זאטץ, ניכט ארויס געשפראכען ווערען; וועיל דאס הויפט וו׳ איז דער זוביעקט (подлежащее) און דאס צייט וו׳ איז דער פּראֶדיקאט (сказуемое), און דיא איבריגען ווארטען, וואס קומען אין זאטץ, זיינען נאר נעבענטהיילע: בעשטיממונגען, ערגאֶנצונגען און אומשטאנדס פארמען.

2) דאס צייט ווארט בעצייכענט איינע האנדלונג (ארבייט) אדער דען צושטאנד פון אזאך.

דער שילער זאל אין דיזע וואָרטער אויס זוכען דיא צייט וו׳:

למען—וועגען, מי—ווער, כפות—לאֶפּעל, מזלגות—גאבעל, שַׁבֵּר—צערברעכען, תַּקֵּן—אויסבעסערן, מלא—פּאָל, מגדל—טהורם, תחת—אונטען, על—אויף, אֶבֶן—שטיין, האח!—פּריידע, אבוי—וועה, חכם—קלוג, פֶּתִי—נאַר, שלח—שיקען, נטע—פּפלאנצען, כתב—שרייבען, חרש—שמידען, תפר—נייען, אל—צו, בתוך—אינוועניג, יָשַׁב—זיטצען, מעטפה—היללע, מחק—(מעקען) אויס לעשען, מכר—פּערקויפען, קנה—קויפּען, מטפחת—טוך, שרד לינעאַל, חרט—גריפּעל, נָסַע—פּאהרען, הם—זייא, עָמַד—שטעהן, פגש—בעגעגנען.

3) דער פעל טהיילט זיך אין דרייא הויפט ארטען:

1) ציעללאזע (средніе), וועין דיא פְּעלה ווירקט ניט אויף איין אנדער פערזאן אדער זאך; אלס: ישב—זיטצען, הלך—געהן, נפל—פאללען, חלה—קראנק ווערדען.

2) ציעלענדע (дѣйствит.), וועין דיא פעולה געהט אריבער, ווירקט אויף איין אנדער פערזאן אדער זאך; אלס: קרע—צעררייסען, בָּנָה—בויען.

3) פעראנלאסענדע (причинные), וועין אויסער דיא פערזאן, וואס טהוט דיא פעולה, און דיא זאך וואס ליידעט, — איז נאך פראנען אפערזאן, וואס פעראורזאכט דיא פעולה, וואס מאכט אז דער צווייטע זאל איהר טאן; צב״ש: הוא האבילני את הלחם ער[1] האט מיך[2] דאס ברויט[3] עססען לאססען.

4) דיא צילענדען צ״וו זיינען דרייא פאָרמען:

1) דיא טהאֶטיגע פאָרם, וועין עס ווירד גערעדט פאן דער פערזאן, וואס טהוט: אני שומר—איך היטע.

2) דיא לֵיידענדע פארם, וועין עס ווירד גערעדט פאן דער פערזאן, וואס לייעדט: אני נשמָר—איך ווערדע געהיטעט.

3) צו ריק קעהרענדע פאָרם, וועין דער טהוער (פועל) טהוט דיא פעולה אויף זיך אלליין: אני משתמר—איך היטע מיך זעלבסט:

5) דא טהאֶטיגע און דיא ליידענדע פארמען קומען יעדע אין דרייא ארטען, אלזא זיינען אללע פארמען (виды) דער צייט וואָרטער — זיבען. דרייא פון זייא זיינען טהאֶטיגע (טהוער), זייא נענען זיך; קַל. פִּעֵל הִפְעִיל; דרייא זיינען זייערע ליידענדע און נענען זיך: נִפְעַל, פֻּעַל, הָפְעַל; און דיא זיבענטע פארם איז התפַּעל, דאס הייסט דער טהוער און ליידער צו זאממען. דיא פארמען ווערדען פאן איינאנדער אונטערשידען דורך זייערע

ע"י נקודותיהם ואותיותיהם הנוספות בהם לסמן הבנין, כאשר יתבאר להלן.

6) הדרך אשר הפעל מספר בו הוא על שלשה אופנים:

א) דרך החלטה, אם מסַפר בברור באיזה זמן וע"י מי נעשה הפעולה: אני כותב, היא כתבה, הם יכתבו.

ב) דרך המקור, אם מְדבר אך ממושג הפעולה, מבלי הַגד מתי ומי עשה אותה. המקור לא יכלול יותר משלש אותיות השורש, והנה נקראות: הראשונה—פ"א פעל, השניה—עיי"ן פעל, והשלישית—למ"ד פעל.

ג) דרך הצווי, אם המדבר מצוה להשומע לעשות את הפעולה, כמו: לך, אכול, כתוב; (אם הצווי יבוא בבקשה, נוסף אליו מלת—נא, אנא, כמו: הושיעה נא. במצות לא תעשה איננו משמש הצווי כ"א העתיד בצרוף מלת—לא או—אל: אל תכתוב. לא תאכל.)

7) הזמנים בפעלים המה שלשה: עבר, הוה, עתיד. גופים ג"כ שלשה: מדבר בעדו, נוכח, נסתר. המין—שנים הם: זכר ונקבה. והמספר—שנים: יחיד ורבים.

כל הפעלים עם כל בניניהם יתחלקו לגִזרות, והן שמונה במספרן, אך מזה נדבר להלן. מקודם נבַאר את בניני הפעלים אחד אחד לפי סדרם, עם כל כלליהם ודקדוקיהם הדרושים להם.

לכל פעל יש שורש אשר ממנו יסתעפו כל הזמנים וכל הבנינים בו, וכל שרש בכלל מרכב משלש אותיות הנקראות על שם המלה פע"ל, כאמור לעיל במקור.

כ. קל.

1) הבנין הראשון הוא הקל, לפי שהוא קל במבטא, ואין לו דגש חזק ולא תוספת אות לסמן הבנין. הוראתו הוא פועל יוצא לשני, ויתכן ג"כ שיהיה פעל עומד. ונקל להבדיל בו בין העומד ובין היוצא, כי על הראשון אינה נופלת שאלת „מה עשה?" כי אין בו גוף מקבל הפעולה, ע"כ לא נוכל לומר: מה ישב? מה ישן? את מי עמד? ג"כ אין בפ"ע—בינוני פעול ולא בנין נפעל ולא בנוי"ם, כי כל הדברים האלה מורים על גוף מקבל הפעולה אשר מקומו אך בפ"י.

2) וזה נטית בנין הקל:

	עבר	בינוני (הוֶה)	בינוני פָעול	עתיד	צווי
לזכר ונקבה 1. אני	שָׁמַרְתִּי	שׁוֹמֵר—רָה(־רֶת)	שָׁמוּר—רָה	אֶשְׁמֹר	
2. אתה	שָׁמַרְתָּ	שׁוֹמֵר	שָׁמוּר	תִּשְׁמֹר	שְׁמֹר
את	שָׁמַרְתְּ	שׁוֹמְרָה (רֶת)	שְׁמוּרָה	תִּשְׁמְרִי—מֹרִי	שִׁמְרִי
3. הוא	שָׁמַר (שָׁמָר)	שׁוֹמֵר	שָׁמוּר	יִשְׁמֹר	
היא	שָׁמְרָה (שָׁמָרָה)	שׁוֹמְרָה (רֶת)	שְׁמוּרָה	תִּשְׁמֹר	
לזכרים ונקבות 1. אנחנו	שָׁמַרְנוּ	שׁוֹמְרִים—רוֹת	שְׁמוּרִים—רוֹת	נִשְׁמֹר	
2. אתם	שְׁמַרְתֶּם	שׁוֹמְרִים	שְׁמוּרִים	תִּשְׁמְרוּ	שִׁמְרוּ
אתן	שְׁמַרְתֶּן	שׁוֹמְרוֹת	שְׁמוּרוֹת	תִּשְׁמֹרְנָה	שְׁמֹרְנָה
3. הם	שָׁמְרוּ (שָׁמָרוּ)	שׁוֹמְרִים	שְׁמוּרִים	יִשְׁמְרוּ—מֹרוּ	
הן	שָׁמְרוּ	שׁוֹמְרוֹת	שְׁמוּרוֹת	תִּשְׁמֹרְנָה	

מקור: שָׁמוֹר, שְׁמֹר—בִּשְׁמֹר כִּשְׁמֹר לִשְׁמֹר מִשְׁמֹר

פונקטען אונד בוכשטאבען, וואס ווערדען צו געגעבען צו זייא, וויא וויטער ווירד ערקלאָרט ווערען .

6) שפרעכאַרטען זינד דרייא :

1) דער אינדיקאטיף (изъявит. н.), ווען עס ווירד אויס געדריקט, ווער עס טהוט אונ ווען עס ווירד געטאן, דאס הייסט, ווען עס ווירד בעשטימט דיא צייט, דיא פערזאן, דאס געשלעכט אונ צאהל פון צ״וו .

2) דער אינפיניטיף (неопред. н.), ווען עס ווירד נור בעצייכנט דער בעגריף פון דער פעולה אלליין, אהנע צו בעווייזען ווער עס טהוט אונ ווען מען טהוט. ער בעשטעהט נור פון דרייא אותיות : דער ערשטע רופט זיך פ״א פעל, דער אנדערע — עיי״ן פעל אונ דער דריטטע — למ״ד פעל .

3) דער אימפעראטיף (повелит. н.), ווען עס ווירד אויס געדריקט איין בעפעהל, איין וואונש, אז דיא פעולה זאל טאן דער צווייטע ; צב״ש : דַבֵּר—רעדע, שְׁתֵה—טרינקע . — ווען עס קומט דער צווי דורך איינע ביטטע, ווירד צו געגעבען—נא, אנא : לך נא, הושיעה נא , ווען עס קומט דער צווי פערניינט , דאן געברויכט מאן דיא קינפטיגע צייט מיט ל א אדער—א ל, צב״ש : אל תאמר , לא תגנוב .

7) צייטען זיינען דרייא אין פעלים : פערגאנגענע , געגענוואָרטיגע, קינפטיגע . פערזאנען זינד אויך דרייא : ערשטע , צווייטע , דריטטע . דאס געשלעכט איז צווייא : מאָננליך אונ ווייבליך . - צאהל איז אויך צווייא : איינצאהל אונ מעהר צאהל .

אללע צייטוואָרטער מיט אללע זייערע פאָרמען טהיילען זיך אין אַכט קלאססען ; נור דאפאן וועלין מיר ווייטער ריידען . צופאר וועלין מיר ערקלאָרין אללע 7 בנינים מיט אללע רעגעלן, וואס געהאָרט צו זייא .

---

20. קל .

1) דיא ערשטע פארם (видь) איז ק ל , וויל זיא איז לייכט אין דער אויסשפראכע, אויך האט זיא קיין דגש, אונ קיינע אנדערע בוכשטאבען ווערען איהר ניט צו געגעבין לסמן הבנין. איהרע בעדייטונג איז דיא טהאָטיגע פאָרם איבערהויפט, נאר זיא קען אויך זיין אין פ״ע . דעם פ״ע פון דעם פ״י איז לייכט אונטער צו שיידען , דען אויף דעם ערשטען קען מען ניט פראגען : וועמען ? וואס ? את מי ישב—וועמען איז ער געזעסען ? מַה עָמַד—וואס איז ער געשטאנען ? ווײלע דיא פעולה געהט דא ניט אריבער אויף איין אנדער געגענשטאנד .

2) אונ דאס איז זיינע קאניוגאציאן :

עבר	בינוני (הוה)	פעול	עתיד	צווי	מקור
שָׁמַעְתִּי	שֹׁמֵעַ שׁוֹמְעָה (-עַת)	שָׁמוּעַ שְׁמוּעָה	אֶשְׁמַע		שָׁמוֹעַ , בִּשְׁמֹעַ כִּשְׁמֹעַ לִשְׁמֹעַ מִשְּׁמֹעַ
שָׁמַעְתָּ	שֹׁמֵעַ	שָׁמוּעַ	תִּשְׁמַע	שְׁמַע	
שָׁמַעַתְּ	שֹׁמְעָה (-עַת)	שְׁמוּעָה	תִּשְׁמְעִי	שִׁמְעִי	
שָׁמַע	שֹׁמֵעַ	שָׁמוּעַ	יִשְׁמַע		
שָׁמְעָה (-מָעָה)	שֹׁמְעָה (-עַת)	שְׁמוּעָה	תִּשְׁמַע		
שָׁמַעְנוּ	שֹׁמְעִים (-וֹת)	שְׁמוּעִים (-וֹת)	נִשְׁמַע		
שְׁמַעְתֶּם	שֹׁמְעִים	שְׁמוּעִים	תִּשְׁמְעוּ	שִׁמְעוּ	
שְׁמַעְתֶּן	שֹׁמְעוֹת	שְׁמוּעוֹת	תִּשְׁמַעְנָה	שְׁמַעְנָה	
שָׁמְעוּ (-מָעוּ)	שֹׁמְעִים	שְׁמוּעִים	יִשְׁמְעוּ		
שָׁמְעוּ	שֹׁמְעוֹת	שְׁמוּעוֹת	תִּשְׁמַעְנָה		

להטות אחר הלוח הזה הפעלים האלה: מכר, מלך, מרד, מרט, משל, סמך, פגש, פקד, פרט, פרש, צרף, שבר, דרך, דרש, טבל.

יש פעלים הבאים בעבר על משקל פָּעֹל, כמו: קָטֹנְתִּי קָטֹנְתָּ קָטֹנְתְּ קָטֹן קָטְנָה (קָטֹנוּ) (קָטֹנּוּ) קְטָנְתֶּם — תֶּן קָטֹנוּ; וכן — יָכֹל יָגֹר גָּדֹל. ויש פעלים הבאים על משקל פָּעֵל בשלשה דבורי הנסתרים: הוא חָפֵץ, היא חָפְצָה חָפֵצָה, הם חָפְצוּ חָפֵצוּ, וכן: זָקֵן, שָׂמֵחַ, כבד, דבק, רעב, מלא, עצב, שבע. בבינוני יבואו כלם כשמות התאר: גדול גדולה גדולים גדולות, זָקֵן זְקֵנָה זְקֵנִים זְקֵנוֹת.

3) לתקן השגיאות בעבר.

הפירות האלה כבר בשל, האכל (אתם) מהם? — אנחנו לא אכל מהם כי לא ידע שהם נתנו לנו. — אחיותי, איזה בגד לבש היום, את החדש או הישן? — אנחנו לבש את הבגד אשר שלח (אתה) לנו. — מי שמר את הבית בעת לכתך על השוק? — אני עזב את הילדים בבית, והם שמר את הבית ואת הכלים. — הזכר רחל ולאה את הטוב אשר עשיתי לכן? — אנחנו לא שכח מאומה, וכתב (אנחנו) לך מכתבים מלאי תהלות וברכות בעד חסדיך הרבים. — נערות, השבר (אתן) את הכלים אם שמר אותם לבלי ישברו. — אנחנו שברנו, אבל הלא אנחנו שלח אליך כלים אחרים תחתם. — מדוע קרע, לאה, את המכתב אשר היה בידך? — לא אני קרע אותו, כ״א הילדים הקטנים לקח ויקרעוהו. — נערים, היכל (אתן) ללמוד את חוק למודכן בעל פה? — אנחנו למד שתי שעות ולא יכל (אנחנו) לדעתו ב״פ כי קשה הוא מאד; ועתה יגר (אנחנו) מפני מורינו פן יגער בנו על עצלותינו ורפיון ידינו. — אלקסנדר השני, המלך הרחמן, מלך בארץ רוסיה 25 שנה, בצלו ישב (אנחנו) שקטים ושאננים, כי הוא בחסדו חמל עלינו ויתן לנו חקים טובים וישרים, חשב אותנו לאנשים מועילים בארץ, ובמותו ספד לו כל ישראל מספד תמרורים. — אנחנו שאל אותך דבר, אחותי, ואת שכח להשיב לנו. — אני לא שכח את שאלתך, אך לא ידע מה להשיב עליה. — השמע אם ידע, בנותי, את החדשה אשר נהיתה בעירנו. — איה לקח, שרה, את הספר אשר תקרא? — אני לקח מרעותי הטובה לי; היא נתן לי את כל אשר שאל (אני), ולא חשך ממני דבר. — שונאי ארב לנפשי, אך אל ד׳ בטח (אני) כי יושיעני מכף מעול וחומץ. — מדוע אדם פני אחותך בדברה עם המורה? — היא נכלמה יען לא ידע מה להשיב על שאלתו.

כא. בינוני פועל ובינוני פעול (קל).

1) הבינוני משמש לד׳ הוראות: א) לזמן הוה: אני כותב, אני לומד; ב) לשם העצם: אני רוקם, הוא סופר; ג) לתאר היוצא מן הפעל: אני ראיתי את אחיך כותב; ד) בחבור מלת — „היה" מורה התמדת הפעולה זמן רב: משה היה רועה.

בשלילה לא תבוא עם הבינוני מלת — לא, כ״א — אין: אינך יודע, איננו כותב; גם תבואנה עמו המלות: יש, הן: אם ישך משלח, אם ישנו שוקל על ידי, הנני נותן לך.

2) לתקן השגיאות בבינוני פועל (קל):

התלמיד למד והמורה שמע את למודו. — השמר לך, אחי, כי שונאיך ארב לך. — האריות השאג, הסוסים הצהל, הפרים הגעה, הכלבים הנבח…

דער שילער זאל נאך דיזער טאבעלע קאניוגירען (כיינען) אללע פעלים, וואס ענדיגען זיך אויף חית אדער עיין, אלס: שָׁלֹחַ, סָלֹחַ, שָׂמֹחַ (ניט אין בינוני) שכח, קרע, זרע, רקע, רגע. — נאך דעם עתיד אונ צִוּוי פון דערזעלבען צו קאניוגירען אלע פעלים, וואס דער מיטעלסטער בוכשטאב איז איינער פון אחה"ע, אלס: מאס, מחק, פחד, פעל, צחק, רחץ, דחק. — אונ אויך דיזע: לָבֵשׁ, רָקַב, שָׁבַת, שָׁכַב, שָׁפֵל, צָדַק, רָכַב, כָּבֵד, זָקֵן, קָטֹן.

3) צום איבער זעטצען עבר:

שוועסטער, ווארום האסט דוא מיר ניט געשיקט דיא סחורה, וואס דוא האסט מיר פערקויפט? — געסטערן האב איך דיר געשריבען דיא אורזאכע, ווארום איך האב דיר ניט געקענט ארויס שיקען. — רחל ולאה, וואס האט איהר פערקויפט דיזעם מענשען? — וויר האבען איהם ניכטס פערקויפט, נאר וויר האבען איהם פאר־דונגען אונזער הויז. — נעמי, האסט דוא גענייט דיזעס קלייד פאר זיך? — איך האב עס ניט גענייט, נאר מיינע שוועסטערן האבען עס מיר אויפגענייט. — שיללערינען, האט איהר געלערנט דיא פאבעל קרילאוו, וואס איך האב אייך אויפ־געגעבען? — מיר האבען געלערנט אונ געוואוסט צו זאגען אויסווענדיג, נור יעצט האבען מיר פיללייכט פערגעסען. — שפרה, ווען ביזט דוא אוועק געפאהרען פון דער היים, אונ ווען האסט דוא ארויס געשיקט דיינע זאכען? — מיר זיינען געפאהרען אללע צו זאממען, אונ דיא זאכען האבען מיר אויך גענומען מיט אונז. — שוועס־טער, וואס האסטו געפלאנצט אין דיין גארטען? — איך האב געפלאנצט ראזען אונ ליליען, אונ מיינע פריינדין האט געזעצט אנדערע בלומען. — ווען איז דער פאטער אוועק געפאהרען? — ער אונ דיא טאנטע זיינען אוועק געפאהרען געסטערן פריה מארגען. — ווער האט דאס פערגעסען אויף דעם שטוהל? — דיא מאדכען האבען געלאסען איהרע היטע אויף דעם שטוהל, אונ דוא האסט זיך געזעצט אויבען אונ האסט זייא צערבראכען. — דיא שלעכטע מענשען האבען אונז גערריקט אהנע ערבארמונג, נאר איהר האט אונז ערלאזט פון זייערע הענד. — מיר האבען אייך בעגריסט, ווען איהר זייט אונז פארבייאגעגאנגען; נאר איהר האט אונז ניט גע־גריסט. — פערצייהעט אונז, מיר האבען אייך ניט בעמערקט. — וואו זייט איהר דאס געגעגאנגען.

---

21. געגענווארטיגע צייט, פארטיציפ אקטיוו א. פאססיוו.

Настоящ. время, причастіе дѣйст. и стр.

1) דער בינוני האט פיר בעדייטונגען: 1) פיר דיא יעטצטיגע צייט: הוא הולך—ער געהט; 2) אלס הויפט ווארט: היא תופרת—זיא איזט איינע נאהערין; 3) אלס פאר־טיציפ: אני ראיתי את אחיך לומד—איך זאה דיינען ברודער לערנענד; 4) מיט דעם ווארט „היה" בעדייטעט עס פלעגען: היה כותב—ער פפלעגט צו שרייבען.

פערניינט קומט דער בינוני נים מיט לא, זאנדערן מיט אֵין; אויך קומען אפט מיט דעם בינוני: הן, יש; צב"ש: אינני יודעת—איך וויים ניט, הנני לוקח—איך נעהמע, אם ישך נותן—וועגן דוא גיבסט.

2) צום איבער זעטצען.

שהאטיג.—וואו הין געהסט דוא ברודער, אונ וואו הין געהט דיינע פרויא? — איך געהע אין דיא בודע, אונ זיא געהט אויף דעם מארק. — וואס נעמסט דוא פון מיר,

והחמורים הנער מחוים את רגשותיהם ומשאלותיהם. — שנא בצע יאריך ימים. — שנא מתנות יחיה. — איזהו גבור הכבש את יצרו. — הנערה הזאת היא אמן בבית אחי, היא אמן את ילדיו זה שתי שנים. — הרצח אשר אתה ידוע, כבר נתפש, והנהו כעת ישב בבית הסוהר. — הבן היֹרש אשר אתה ידעת יוֹרש (אותו) רכוש רב וכסף הרבה. — הסוחר מכר את סחורתו וקונה סחורה אחרת. — מי דפק על הדלת? — הנערות הבאות מבית הספר דפק על הדלת. — אביך איננו סחר כ"א חיט; אחיו אינם חיטים כ"א סחר וחנונים. — אשרי הבנים הנתן שמחה בלב אבותיהם. — השמש זרח על הרעים ועל הטובים. — טיפת מים איננה גדולה, אבל היא פלח ובקע את האבן. — לא כל הנגה הוא זהב. — העזניה היא זלל ככה, אשר לבד עשב ופירות אשר היא אכל תמיד, עוד היא בלע אבנים, עצמות, ברזל וזכוכית, לפעמים גם גחלי אש. — מי האיש הישב תמיד למולך? — מי היא הנערה השמח בתשורתה? — ראיתי את אחיך שכר את ביתי לאחר. — ראיתי את אמך סחר בתבואה ובפשתים, — ראיתי את את אחיך מנגן עלי כנור ואת אחותך פרט על פי נבל. — מי המה הילדים העצב תמיד והילדות השמח והשחק תמיד? — בנותי, אם אינכן למד בהתמדה, אינני נתן לכן את התשורה אשר הבטחתי לכן. — אם אינכם סחר באמונה, תשחיתו בזה כל עסקיכם ומשלח ידיכם. — אני דברת עם רעך העזר לך תמיד והפרק אותך מיד שונאיך רודפיך. — בתי, אם אינך אהב את אחיך, אינם אהב אותך גם הם. — אחיותי, מה אתן תפק ממני? הלא נתתי לכן כל משאלותיכן ועוד הנכן עצב! — אנחנו עצב כי כבר ממנו לעשות את המלאכה אשר צויתנו. — איה כעת האנשים הקצר? — המה כעת בשדה וקצר קציר חטים ודגן. — מה כעת בציר כרמך? — נלכה נא ונראה, הנה הבצרים כעת בכרמי ובצר את הענבים. —

3) פעול:

מה טוב הוא האיש הזה! ביתו פתח לרוחה, כל עני ועזב הוא מאסף הביתה ונותן להם כל צרכיהם. — מי היא האשה העזב הזאת? — היא היתה אשת אבנר, ועתה היא גרש ממנו. — ואיה בניה האומללים? — המה עזב ושכח מאביהם. — מה רע האיש הזה! — הוא איננו רע, כ"א ג"כ אבד ואומלל, כל הונו אבד בענין רע: ביתו ונחלתו שכר לאחרים בידי הנושים בו, ועוד הוא תפש כעת בעד חובותיו הנותרים. — מה נורא היה המחזה בימי הרעש והמהומה: בתי העיר הרוס, כלי הבית שבר והפך, הבגדים קרע לגזרים; השודדים קוראים הידד, והשדודים בוכים ונאנחים. — עתה השודדים הנם תפש ויענשו בעד פשעיהם. — איה בגדיך התפר? — הנם טמן בארוני. — מה בעיניך השמלה אשר אביגיל לבש בה? — הבגדים אשר אינם תפר מחיט אמן, אינם טובים בעיני. — מה אחותך, הארס היא אם נשא? — היום תנשא לאיש, לכן כל קרובינו ומאהבינו קרא היום אלינו אל משתה הנשואין. — אחיותי אם קרא הנכן אל המשתה, למה אתן לבש השמלות הישנות? — איה האורחים הבאים אל אביך? — הנם עצר בביתו עד נשואי בתו או אחותי. — הכל נתן בערבון ומצודה פרס על כל החיים, החנות פתח, הפנקס פתח והיד כתבת. — מתק שנת העבד ולא שנת האבד.

כב. עתיד קל וצווי

1) העתיד ישמש גם במקום הוה, כמו: בן חכם ישמח אב; ואם יובן פעלה תמידית בהמשך זמן רב, ישמש גם במקום העבר, כמו: ככה יעשה איוב כל הימים.

שרה? — איך נעהמע דאס בוך, וואס דוא האסט מיר פֿערשפּראכען. — ווענן דוא גיבסט מיר ניט דיין העפֿט, קענסט דוא ניט נעהמען מיין בוך. — דיא מאֶננער וואס ליבען ארבייט, דיא פֿרויען, וואס ערציעהן גוט זייערע קינדער, אונ קינדער וואס געהארכען זייערע עלטערן אונ לעהרער, ווערדען געעהרט. — איך האֶרע דאס קינד, וואס שרייט, דאס פּפֿערד, וואס וויהרט (הירזעט), אונ דעם הונד, וואס בעללט. — דיזער ארוממאן איז איין וועכטער, ער אונ זיין פֿרויא היטען אונזער הויז בייא דער נאכט. — דיזע פֿרויא איזט איינע נאֶהעריןָ, זיא נעהט קליידער אונד וואֶשע. — ווער זינד דיא מאֶדכען, וואס טראגען (לבש) נייע קליידער, אונ וואס געהען שטענדיג פֿאר אונזערעם הויזע? — דער פֿאֶרבער פֿארבט אללע קליידער אונ מאכט זייא צו נייע. — דיין אנקעל איז קיין קויפֿמאן נאר איין האנדווערקער. — דיזעם מאֶדכען איזט קיינע וואֶרטעריןָ, נאר איינע מאגד אים הויזע. — ער געהט ניכט אין דיא שטאדט, זאנדערן אין דאֶרף. — וואס שרייבט איהר, מיינע טאֶכטער? — וויר שרייבען ניכט, וויר נייען אונד שטריקקען. — וואס טהוט איהר דען גאנצען טאג, מאֶדכען? — וויר שרייבען, לעזען, נייען, אונ שטריקקען. — איך האב געזעהען דיינע טאכטער לערנען העבראֶיש, אונ דיין זאהן שפּיעלען פּיאֶנא. — האסט דוא געזעהען מיינע טאכטער וועבען אונ שטריקקען? — דיזע מאֶדכען זינד גוטהערציג; זיא ערבארמען זיך איבער דיא הונגריגע ארעמע לייט, העלפֿען זייא אונ געבען זייא ברויט צו עסען אונ קליידער זיך צו בעקליידען. — וואו זיינען יעטצט דיינע ארבייטסלייטע? — איניגע זיינען אויף דעם פֿעלד אונ שניידען תבואה, אנדערע זיינען אין וויינגארטען (וויינבערג) אונ לעזען דיא וויינטרויבען. —

3) ליידענד (פּאַססיוו):

דיא וואַרע ווירד צו דיר צו געשיקט צו זאממען מיט דעם בריף. — ווארום זיינען דיא פֿרייליין זא פֿיין געקליידעט? — זיא זינד דאך געלאדען אויף דעם באל, וואו דיין ברודער איז געלאדען. — איך ליבע דען מאנן, וועלכער איז געליבט פֿון אללען, אונ איך פֿערהאַססע דעם מענשען, וואס איז פֿערהאַסט פֿון יע-דער מאנן. — וויא אונגליקליך איז דער מאנן! זיינע הייזער זינד פֿערמיטהעט (פֿערדונגען) צו אנדערע, זיינע פּפֿערד אונ קיהע ווערען פֿערקויפֿט פֿאר זיינע שולדען. — זיינע קינדער זינד פֿערלאססען, אונ ניעמאנד ערבארמט זיך איבער זייא. — קויף ניט דיזע כלים, זייא זיינען געגנבטע. — וואו זיינען יעצט דיא פּפֿערד אונ דיא קיהע? — דיא פּפֿערד זיינען אנגעבונדען אן דעם טויער, אונ דיא קיהע זיינען אנגעבונדען אין דער שטאהל. — וואו זיינען דיא ביכער, וואס זיינען דיר געגעבען געווארען? — זיא זינד בייא מיר בעוואהרט. — דיינע קליידער ווערן ערסט גענייט, אונ זייא זיינען שאן צעררימען. — וואו זיינען דיא פֿלאשען? זיינען זייא צערבראכען. — זייא זיינען ניט צערבראכען, נאר געגנבט געווארען. — וואס איז מיט דיין טאנטע? — זיא איז אונגליקליך, גנֶט פֿון מאן, אונ פֿערלאססען פֿון איהרע קרובים. — וויא איז זיא פֿערלאסען? עס ווערט דאך איהר געשיקט געלד אונ בריפֿע אללע מאָנאט.

---

22. קינפֿטיגע צייט אין קל (будущее вр.) אונ צווי.

1) דער עתיד קען געברויכט ווערען אנשטאט דעם הוֶה, אלס: מה תמכור — וואס טהוסט דוא פערקויפען? אונ ווען עס בעדייטעט איינע דויעריגע פּעלה, וואס ווערט איבער

וכן אם הפעלה מחברת למלות - אז, טרם: אז ישיר משה. טרם יהיה בארץ.
הטרם תדע כי אבדה מצרים.

2) לתקן השגיאות בעתיד:

אבי לבש תמיד בגדים ארוכים, אך בשבתו בפעטערסבורג לבש בגדים קצרים.— אבותינו זרע זרע בימי האביב וקצר בימי הקציר כמונו, אך בזה עסק תמיד ובמסחר אל שלח את ידם.— דבורה, אם שכח את הדבר אשר אמרתי לך; אשם (את). — אם את רחק מהם, הם רחק ממך. — אחותי, אם דרש ממני את הדבר הזה, דרש (אני) ממך דבר אשר לא פללת. — אחי, כי בצר את כרמך, בצר גם את כרמי, וקצרתי אני את קציר שדך בעד זה.— נערות, אם עזר את רעותיכן בלמודן, אל שכח גם את אחותי לעזרה. — כאשר יבא החרף, הנהרות קפא מקרח, פלגי מים עמד ממרוצתם; בעלי הבתים שכר פועלים לתקן ולבדק את בתיהם; בני האדם לבש בגדים חמים לבלי סבל קור וקרח, והנשים, לבד בגדיהן החמים ואדרות השער אשר לבש, עוד עטף מעטפות חמות על ראשיהן; עסקי הקיץ שבת, ועסקים אחרים אשר דרש החרף, יבואו במקומם. — כאשר יבוא האביב, השמש זרח על הארץ בהדר גאונה, השלג ימס והיה למים, הנהרות והנחלים יסירו את מעטה הקרח מעל פניהם, הבקעות מלא מים, הארץ לבש ירק דשא, העמקים עטף בר, עשבי השדה צמח, פרחי הגן פרח, גמל ציץ להרנין לבב; אזנינו שמע קול צפרים עפות ושריקות עדרים; הילדים שחק וצהל עלי חוצות, וכל הטבע יאמר הידד! — הנערים למד היום את כתיבת הארץ, והנערות למד שפת צרפת. — בתי, אם פגש את עכסה שונאתך, אל דרש לשלמה ועבר לפניה מבלי ראותה.— אל קרע את המכתב הזה ואל מחק אותו, כי הוא נצרך לי.— עבד אדמתו שבע לחם.— על ערמת חציר רבץ הכלב, הוא לא אכל ולאחר לא יתן.— גאון ואולת על עץ אחד גדל.

3) א) הצווי שוה תמיד לעתיד בלי אותיות איתן הנוספות לו, כמו: מן אזכר הצווי זכר, מן אשלח—שלח. ולפעמים יבוא הצווי ליחיד בה"א נוספת, כמו: זכרה לי, שמרה.

ב) בצווי לא תעשה יבוא העתיד עם מלת—„לא", או „אל", ולא הצווי גם למד"ב רבים ולנסתר יבוא העתיד ולא הצווי; כמו: אל תרדף אותו, נרדפה אותו, ירדף אותו.

ג) לצווי הבא דרך בקשה תחבר מלת—„נא", או „בי": שמע נא, בי אדוני—ואם דרך עצה תחבר מלת—„איפוא", כמו: עשה זאת איפוא בני.

ד) אם אחרי הצווי תבוא עוד פעלה, תבוא בזמן העבר עם ויו המהפך אותה לעתיד: תנו לי, ונתתי לכם.

4) לתקן השגיאות בצווי:

שמע בני מוסר אביך ואל תטש תורת אמך.— חמל, בנותי על אומללים, וחמל עליכם אלקים. — חדל (אתם) מרדף אחרי האנשים האלה, כי לא עשו לכם רעה.— שכר, רבקה, את הבית הזה למעון לך, ושכר גם אני את הבית הקרוב אליו. — זכר, בתי, את הדבר אשר צויתיך, וזכר גם אני לעשות את בקשתך. — רשם, נערים, את הדמות הזאת וכתב את העתקה אשר נתתי לכן, ואל עזב את מקומכן עד כלותכן את מלאכתכן. — עזר אנשים עניים ופרק

זעטצט דורך — „פליגען", אבער נאך דיא ווארטער — אז, טרם, — קומט דער עתיד אנשטאדט דעם עבר; צב"ש: כן יעשו הנערים — זא פלעגען דיא יונגע לייט טאן, טרם יהיה בארץ — בעפאר עס וואר אויף דער וועלט. —

2) צום איבער זעטצטען:

אלס איך אין פעטערסבורג וואהנטע, פפלעגען מיר מיינע עלטערן וועכליך בריעפע שיקען. — זאלכע קליידער פלעגען זייא איממער אנציהען. — איך וועל דיזעם קלייד ניכט אנציהען (אָנטאָן); איך וועל עס פערקויפען. — דיא קנאבען ווערדען יעצט לערנען, אונ דיא מאָדכען ווערדען נאך מיטטאג לערנען. — מיינע טאָכטער ווערדען נייע קליידער אנציהען, אונ דיא קנאבען ווערדען ניכטס אנציהען, דען זיא זינד פויל. — שוועסטערן, ווען איהר וועט פערקויפען אייער הויז, וועל איך פערקויפען מיין גארטען. — מיינע טאָכטערכען, וועט איהר נייען אייערע קליידער, אדער דער שניידער וועט זייא נייען? — מיר וועלען אליין נייען; מיר לערנען דאך נייען, אלזא וויא קענען מיר אוועק געבען איינעם אנדערן, וואס מיר דארפען טאן? — ווארום פערקויפט איהר אייער הויז? — מיר טהוען עס ניט פערקויפען, נאר מיר פערדינגען עס. — שוועסטערן, אויב איהר וועט אונז אָפט בריעפע שרייבען, וועלען מיר אייך אויך אָפט בריפע שרייבען, אונ ווען איהר וועט אויפהערן, וועלען מיר אויך אויפהערן (וחדלנו). — מיין טאכטער, ווען דוא וועסט זיך ערבארמען איבער ארמע, וועט זיך גאט אויף דיר אויך ערבארמען. — רחל, ווען איך וועל דיר וואָרע שיקען, זאלסט דוא מיר גלייך אב שיקען דאס געלד; דען דאס איז מיין גאנצעם קאפיטאל, וואס איך האנדעל מיט איהם. — דעם בריף וואס דוא וועסט אונז שרייבען, וועט אונז אללעמען זעהר ערפרייען. — דיא צייט גליקט אונז יעטצט, וויר האבען ניט וואס צו זארגען. — מיט וואס האנדעלט איהר? מיט געטריידע אדער מיט פלאכס? — מיר האנדלען מיט פעל. — ווארום לאַכט איהר, מאָדכען? — וויר לאַכען איבער צפורה, וואס איז געפאלען אויף דעם אייז. — איהר זאלט ניט פארגעסען, וואס עס שטייט געשריבען: ווען דיין פיינד פאַלט, זאלסטו זיך ניט פרייען.

3) 1) דער צווי איז גלייך צו דעם עתיד, ווען מען זאל ארונטער נעהמען דיא בוכשטאבען אית"ן, צב"ש: תִּשְׁמוֹר — איז עתיד, שְׁמוֹר - איז צווי, תקרַב — איז עתיד, קְרַב — איז צווי. — אפט ווערט צו געגעבען אהָא צום צווי: סְלָחָה, שְׁמָעָה.

2) וועגן עס קומט דער צווי פערנייגט, געברויכט מאן דעם עתיד מיט — „לא" אדער „אל". פיר דיא ערסטע פערזאן מעהרצאהל, אונ פיר דיא דריטע פערזאנען געברויכט מאן אויך דעם עתיד, אונ ניט דעם צווי; צב"ש: אל תשמע אליו, נשמע מה שידַבר, ידבר ואנחנו נשמע.

3) ווען עס קומט דער צווי דורך איינע ביטטע, ווירד צו געגעבען — נא, אנא, בי. — אונ ווען אלס ראַטה, קומט אויך דאס ווארט — איפוא, צב"ש: אנא הושיעה נא, עשה זאת איפוא בני.

4) ווען נאך דעם צווי קומט נאך איינע פעלה, זא קומט זיא אין עבר מיט דעם ויו המהפך: שמע אלי ושמעתי אליך.

4) צום איבערזעטצען:

היטע, שוועסטער, דאס הויז אונ זאלסט עס ניכט פערלאסען. — העלפט דיא ארעמע אונ אונגליקליכע, וועט אייך גאט אויך העלפען. — געדיינקט מאָרכען, דעם מאַנן, וואס האט אייך געטאן גוטעס, אונ פערגעסט איהם ניט. — שטייט דא ביז

אותם מיד לוחציהם, ופרק אתכם אלקים מכל צרה לעולם. — למד, בנותי, בהתמדה, ושלח (אני) לכם תשורות לשמח את נפשותיכן. — תפר, בתי, את השמלה הזאת בעד אחותך הצעירה, ונתן (אני) לך ג״כ שמלה חדשה. — סלח נא, אדוני, לעוני ולפשעי. — שמע איפוא, ידידי, לעצתי וייטב לך. — בי אדוני, עזר נא את האומללים האלה. — אנא ד׳, שמע לקול עבדך ופרק אותנו מיד שונאינו. — חדל (אנחנו) מרדוף אחרי האיש הזה, אף כי עשה לנו רעה, חמל (אנחנו) נא עליו. — שלח (אנחנו) מכתבים איש לרעהו, ושמח איש את רעהו בבשורות שלומנו. — אל לחם לחם רע עין. — אל בחר בעינים, בחר באזנים. — אל כתב, אחיותי, אליו את המכתב ואל דרש שלומו וטובתו כל הימים. —

כג. מקור קל.

1) אם יבואו שני פעלים מצטרפים זה על זה, אשר השני הוא התכלית לראשון, יבוא הראשון בדרך החלטה והשני במקור ובלמ״ד; כמו: באתי להגיד, לא אבה לשמוע. ואם הפעל הראשון מורה הרחקה ומניעה מפעלה, יבוא הפעל השני במקור ובמ״ם; כמו: ותעמוד מלדת, השמר לך מדבר. (ע״ד כ׳ וב׳ הנלוים אל המקור יתבאר להלן פרק כ״ו—3)

2) אחרי המלות האלה יבוא המקור בלי בכל״ם: אחרי, בעת, בלי, לבלתי, לפני, למען, מיום, מדי, עד, תחת; גם אחרי מלות השלילה: אל לך, רב לך, לא טוב; ד״מ: אחרי כתבי, אל לך כתוב.

3) להציג למ״ד או מ״ם אל המקור כאשר ידרש:

מרוע אינך רוצה שלח לי את הסחורה אשר קניתי ממך? — יען כי אינך רוצה שלח לי את מחירה כאשר דברנו. — מדוע לא תבוא דרש בשלומינו? — מה הוא רוצה זרע פה? — הוא חפץ זרע פה חטים, דגן ואורז, ובמקום ההוא קטניות, פול ותפוחי-אדמה. — מתי תשב תפור את בגדיך? — כאשר תשב אתה למד, כי לא אוכל עשות מה בעת שאתה מצחק. — התחשוב מכר את ביתך או שכר אותו? — לבנים למד ולאבותיהם דאוג בעד טובתם ולתת להם כל צרכיהם. — לא עת לי עתה שמור את הבית, כי עמוס אני היום עבודה רבה. — לי עבד ולך לשלם לי את משכרתי. — נכונים אנחנו פרק אותך מיד לוחציך, אם תאבה שמוע לעצתי. — למה חדלת למד? — יען כי כולם חדלו מעשות את מלאכתם. — למה מנעת שלח אלי את המכתב-עתי כפעם בפעם? — יען כי עמדת שלח אלי את מחירו. — מדוע חשך חמול על אנשים? — יען כי אין ביכלתו עזר (אותם). — לא טוב רחץ במים קרים עת השמש בערה בקיץ. — לא טוב דרש רע לכל אדם אף לשונאיך. — אל לנו אכל ושתות בעת רעבים עומדים בפתח ומבקשים ללחם. — אל לך פרט עלי נבל בעת בניך שואלים ללחם. — לא טוב קרא ספרי התלים, אך לנערים קרא ספרי מדע להועיל להם. — אל לך כתב מכתב עיוני כזה. — לא האדם חי למען אכל, כי אם הוא אוכל למען חיה. — הלא צויתיך לבלתי צעק ולבלתי רקד; מדוע אינך שומע בקולי? — תחת למד וקרא אתה אוכל ושותה וישן. — אחרי כתב את המכתב, באה אליו תשובה לפני שלח אל הבי דואר. — לפני שפט את הגנב ולפני חקר אותו ברח מבית האסורים ואיננו. — לתלמיד למד

איך וועל ארויס געהן, וועט מיין שוועסטער אויך ארויס געהן און וועט געהן מיט אייך. — נייא אויף, שרה, דיין קלייד און פערקויף עס, און זאלסט עס ניט אנ-ציעהן אלליין, דען עס געפעלט מיר ניט. — שרייב מיר אויף דיזע ביטשריפט, וועל איך אייך צו שיקען געלד אדער איין פראזענט. — פערקויף מיר דיין הויז, וועל איך דיר פערקויפען מיין גארטען. — פריינדין, שטריקע אונז אויס דיזעס טישטוך, וועלען מיר דיר אויף נייען דיין נייעס קלייד. — היטע, טאכטער, דיא בוטעל, זאלסט איהר ניט צוברעכען, און ניט פארגיסען דיא מילך, וואס אין איהר.— העלפע דיא, וואס העלפען דיר, און זאלסט ניט העלפען דיא, וואס פערפאלגען דיך. — וואשט אייך מיט זייף און מיט ריינע וואסער, און איהר זאלט זיך ניט וואשען מיט שמוטץ. — פערלאנגט פאן איהם ניכטס, דען ער איז ארעם. — ביטטע, מיין הערר, העלפע דיזע ארמען, און ערלאָזע זיא פון זייערע פיינדע.— הערע דאך מיינען ראטה, וועט דיר גוט זיין.

---

23. אינפיניטיף (неопред. нак.).

1) ווען עס קומען צווייא פעלים פערבונדען, אז דער צווייטע איז דער ציל פון דעם ערסטען, זא קומט דער זעלבע אין מָקור און מיט אלמ״ד: וישב לאכול—ער זעצטע זיך צו עסען. און אויב דער ערסטע בעדייטעט איין פערמיידען, איין צו-ריקהאלטען פון דער צווייטען פְּעלה, דאן קומט דיא לעטצטע אין מקור און מיט אמ״ם: השָמר לך מֵאֱכול,—היטע דיך צו עסען.

2) נאך דיא פאלגענדע וואָרטער קומט דער מקור אן בכל״ם: אחרי—נאַך, בעת—וועהרענד, בלי לבלתי—אום ניכט, לפני—פאָר, למען—אום, מיום—זייט, מִדֵי—ווענן, עד—ביז, תחת—אנשטאט, אל לך—ניכט דיר, רב לך—גענוג.

3) צום איבער זעטצען:

איך האב דיר געוועלט שרייבען אבריף, האב איך פערגעסען. — אַיך האב יעצט קיינע צייט צו היטען דיא בוד. — איך בין געקומען בייא דיר בעטען עטוואס.— וואס ווילסט דוא בעטען? — מיר זיינען בערייט זייא צו העלפען, אויב זייא וועלען פאלגען אונזערען ראַטה. — דער פאטער דארף זארגען פאר זיינע קינדער, און דיא קינדער דארפען געהארכען זייערע עלטערן. — איך דארף שרייבען, דוא דארפסט לעזען. — ביזטו געקומען דינגען דאס הויז אדער עס קויפען? — ווארום האסטו אויפגעהערט אונז צו שרייבען? — ווארום האט ער אויפגעהערט אונז צו שיקען וואַרע? — ווילע דוא האסט אויפגעהערט צו העלפען ארעמע, וועל איך אויפהערען דיר צו העלפען. — הערט אויף צו שרייבען, נעמט לעזען. — הערט אויף צו לאַכען און צו שרייען, עס איז צייט צו לערנען. — ניט פאר אונז איז צו פרייען זיך, ווען אנדערע וויינען. — דוא דארפסט ניט טראגען אנייען בגד, ווען דיינע ברידער טראגען צעריסענע. — דיא שילער זאלען ניט לאכען און ניט שרייען, ווען דער לעהרער שפריכט. — ער דארף ניט פערקויפען און קויפען, ווען ער איז קיין פערשטעהר אויף וואַרע. — גענוג דיר צו הערשען איבער אונז. — עס איז ניט גוט צו שטעהן אויף דעם אָרט, דען ער איז נידריג, וועלען מיר ניכט זעהען. — אנשטאט צו העלפען דיינע פיינדע האסט דוא געדארפט העלפען דיינע

ולמורה לְלַמֵּד; לתלמיד ש א ל ולמורה לבאר לו מה שיקשה ממנו. — לא עת עתה ס ח ו ר בצמר ובפשתים, כי אין דורש ואין מבקש אותם לעת הזאת. — אל לנו שָׂ מֹ חַ בעת אחרים עצבים ונאנחים. —

כד. הכנוים בפעלים.

1) כמו שתלוינה אותיות הכנוי״ם אל השם להורות על גוף הקונה (עי׳ פרק טו), כן תלוינה אל הפעל להורות על גוף הפָּעוּל (המקבל הפעֻלה), ולא ישתמשו בזה שמות הגוף לבדם כמו בשאר לשונות; למשל: כְּתָבוֹ (שם: כתב שלו), כְּתָבוֹ (פעל: כָּתַב אותו); ולכן לא יתחברו הכנוי״ם כ״א בשלשה בנינים הפועלים: קל, פִּעֵל, הפעיל, כשהם יוצאים, ובמקור מכל הפעלים לפי שהוא בבחינת שם, — אבל פעלים עומדים, שאין להם גוף מקבל הפעֻלה, ושלשה בנינים הפעולים והתפעל, אשר הם בעצמם מקבלים הפעֻלה, לא יתכן שיתקשרו עם אותיות הכנוי״ם.

ב) הבינוני והמקור, המה ממוצעים בין פעל לשם, לכן יש בסמני הכנוי״ם הנלוים עליהם שתי הוראות: הוראת הקנין והוראת הפעול, כמו: אוהבו — אוהֵב שלו, האוהבו-אוהב אותו.

2) וזה הוא לוח הכנוי״ם לפעלים בעבר ובבינוני עם התחלפות תנועותיהם:

עבר	ז״נ 1.	ז׳ 2	נ׳ 2	ז׳ 3	נ׳ 3
שָׁמַרְתִּי	״	שְׁמַרְתִּיךָ	שְׁמַרְתִּיךְ	שְׁמַרְתִּיו (־ִהוּ)	שְׁמַרְתִּיהָ
	״	שְׁמַרְתִּיכֶם	שְׁמַרְתִּיכֶן	שְׁמַרְתִּים	שְׁמַרְתִּין
שָׁמַרְתָּ	שְׁמַרְתַּנִי (־ָנִי)	״	״	שְׁמַרְתּוֹ (־ָהוּ)	שְׁמַרְתָּהּ
	שְׁמַרְתָּנוּ	״	״	שְׁמַרְתָּם	שְׁמַרְתָּן
שָׁמַרְתְּ	שְׁמַרְתִּינִי	״	״	שְׁמַרְתִּיהוּ (־ִיו)	שְׁמַרְתִּיהָ
	שְׁמַרְתִּינוּ	״	״	שְׁמַרְתִּים	שְׁמַרְתִּין
שָׁמַר	שְׁמָרַנִי (־ָנִי)	שְׁמָרְךָ (־ְךָ ־ֶךָּ)	שְׁמָרֵךְ (־ֵךְ)	שְׁמָרוֹ (־ָהוּ)	שְׁמָרָהּ
	שְׁמָרָנוּ	שְׁמַרְכֶם	שְׁמַרְכֶן	שְׁמָרָם (־ָמוֹ)	שְׁמָרָן
שָׁמְרָה	שְׁמָרַתְנִי (־ַתְנִי)	שְׁמָרַתְךָ	שְׁמָרַתֶךְ	שְׁמָרַתּוּ (־ַתְהוּ)	שְׁמָרַתָּה
	שְׁמָרַתְנוּ	שְׁמָרַתְכֶם	שְׁמָרַתְכֶן	שְׁמָרָתַם	שְׁמָרָתַן
שָׁמַרְנוּ	״	שְׁמַרְנוּךָ	שְׁמַרְנוּךְ	שְׁמַרְנוּהוּ	שְׁמַרְנוּהָ
	״	שְׁמַרְנוּכֶם	שְׁמַרְנוּכֶן	שְׁמַרְנוּם	שְׁמַרְנוּן
שְׁמַרְתֶּם	שְׁמַרְתּוּנִי	״	״	שְׁמַרְתּוּהוּ	שְׁמַרְתּוּהָ
	שְׁמַרְתּוּנוּ	״	״	שְׁמַרְתּוּם	שְׁמַרְתּוּן
שְׁמַרְתֶּן	כמו בִשְׁמַרְתֶּם	״	״	—	—
		״	״	—	—
שָׁמְרוּ	שְׁמָרוּנִי	שְׁמָרוּךָ	שְׁמָרוּךְ	שְׁמָרוּהוּ	שְׁמָרוּהָ
	שְׁמָרוּנוּ	שְׁמָרוּכֶם	שְׁמָרוּכֶן	שְׁמָרוּם	שְׁמָרוּן

פֿריינדע. — ער טהוט זיין ארבייט אהנע צו זעהען, אונ אהנע צו הערען עטוואס.— איך געה ארוים פֿון דאנען אום ניכט צו הערען דיינע פלוידערייא. — מיר זיצען דא אום צו הערען דיא מוזיק. — ווארום שפילסט דוא אנשטאט צו לערנען אונ צו שרייבען? — ער עסט אונ טרינקט אהנע צו ארבייטען. — איך האב דיר דאך בעפֿאָהלען, זאלסט ניט פֿארבייא געהן זיין הויז.

---

24. דיא צייטוואָרטער פערבונדין מיט פירוואָרטער.

1) וויא דיא צואייגנענדע פירוואָרטער שטייען פערבונדען מיט דעם הויפטווארט, אזוא שטייען דיא פערזאָנליכע פ"וו פון יחס הפעול פערבונדען מיט דעם פֿעל, אונ עס ווערען ניט געברויכט דיא פ"וו בעזונדער, וויא אין אנדערע שפראכען; צב"ש: שְׁכָרוּ— זיין לאהן (הויפט וו') שְׂכָרוּ—ער האט איהן געדונגען (צ"וו). דיזע פ"וו אדער כנוי"ם קומען נאר מיט דיא פעלים יוצאים אונ מיט דעם מקור פון אללע פעלים; אבער מיט דיא פעלים עומדים, אדער מיט פעלים אין ליידענדער פארם, קענען זייא ניט קומען, ווייל דיזע בעציעהען זיך ניט אויף איין אנדער געגענשטאנד.

דער בינוני אונ דער מקור רעכנען זיך אפט פאר הויפטוואָרטער, דערום האבען זייערע כנוי"ם צווייא בעדייטונגען: שומרו—זיין וואָכטער, השומרו—וועלכער—איהן היטעט.

2) דאס איז דיא טאבעלע פון כנוי"ם פיר פעלים אין פערגאנגענער צייט אונ געגענוואָרטיגער:

	ז"נ 1	ז' 2	נ' 2	ז' 3	נ' 3
בינוני שֹׁמֵר	שֹׁמְרִי (-ֵנִי)	שֹׁמֶרְךָ	שֹׁמְרֵךְ	שֹׁמְרוֹ (-ֵהוּ)	שֹׁמְרָהּ (-ֶהָ)
	שֹׁמְרֵנוּ	שֹׁמֶרְכֶם	שֹׁמֶרְכֶן	שֹׁמְרָם	שֹׁמְרָן
שֹׁמְרָה (-ֶת)	שֹׁמַרְתִּי (-ֵנִי)	שֹׁמַרְתְּךָ	שֹׁמַרְתֵּךְ	שֹׁמַרְתּוֹ	שֹׁמַרְתָּהּ
	שֹׁמַרְתֵּנוּ	שֹׁמַרְתְּכֶם	שֹׁמַרְתְּכֶן	שֹׁמַרְתָּם	שֹׁמַרְתָּן
שֹׁמְרִים	שֹׁמְרַי	שֹׁמְרֶיךָ	שֹׁמְרַיִךְ	שֹׁמְרָיו	שֹׁמְרֶיהָ
	שֹׁמְרֵינוּ	שֹׁמְרֵיכֶם	שֹׁמְרֵיכֶן	שֹׁמְרֵיהֶם	שֹׁמְרֵיהֶן
שֹׁמְרוֹת	שֹׁמְרוֹתַי	שֹׁמְרוֹתֶיךָ	שֹׁמְרוֹתַיִךְ	שֹׁמְרוֹתָיו	שֹׁמְרוֹתֶיהָ
	שֹׁמְרוֹתֵינוּ	שֹׁמְרוֹתֵיכֶם	שֹׁמְרוֹתֵיכֶן	שֹׁמְרוֹתֵיהֶם	שֹׁמְרוֹתֵיהֶן
פָּעוּל שָׁמוּר	שְׁמוּרִי	שְׁמוּרְךָ	שְׁמוּרֵךְ	שְׁמוּרוֹ	שְׁמוּרָהּ
	שְׁמוּרֵנוּ	שְׁמוּרְכֶם	שְׁמוּרְכֶן	שְׁמוּרָם	שְׁמוּרָן
שְׁמוּרָה	שְׁמוּרָתִי	שְׁמוּרָתְךָ	שְׁמוּרָתֵךְ	שְׁמוּרָתוֹ	שְׁמוּרָתָהּ
	שְׁמוּרָתֵנוּ	שְׁמוּרַתְכֶם	שְׁמוּרַתְכֶן	שְׁמוּרָתָם	שְׁמוּרָתָן
שְׁמוּרִים	שְׁמוּרַי	שְׁמוּרֶיךָ	שְׁמוּרַיִךְ	שְׁמוּרָיו	שְׁמוּרֶיהָ
	שְׁמוּרֵינוּ	שְׁמוּרֵיכֶם	שְׁמוּרֵיכֶן	שְׁמוּרֵיהֶם	שְׁמוּרֵיהֶן
שְׁמוּרוֹת	שְׁמוּרוֹתַי	שְׁמוּרוֹתֶיךָ	שְׁמוּרוֹתַיִךְ	שְׁמוּרוֹתָיו	שְׁמוּרוֹתֶיהָ
	שְׁמוּרוֹתֵינוּ	שְׁמוּרוֹתֵיכֶם	שְׁמוּרוֹתֵיכֶן	שְׁמוּרוֹתֵיהֶם	שְׁמוּרוֹתֵיהֶן

3) להציג הכנוי"ם תחת המלות—אותי, אותו, אותה וכו'; ובבינוני גם תחת—שלי, שלך, שלו וכו'.

עבר: הידעת את האיש הזה, כי תבטח בו ככה? — אני ידעתי (אותו) זה כמה שנים, וגם הוא ידע (אותי). — השמעת את הבשורה הטובה אשר הִגִּדָה לנו היום? — אני שמעתי (אותה), וגם אחי שמע (אותה). — מדוע תברך את האדון הזה? — יען כי פרק (אותנו) מכף רודפי נפשינו, תמך (אותנו) בימין צדקו וירשיענו. — מדוע תרדפו את האיש הזה? — יען כי לחץ (אותנו) בהיותנו תחת פקודתו, ויעש לנו כל רעה. — האַת תפרת את שמלתך או אחותֵך תָּפרה (אותה)? — היא תפרה (אותה) לי, ואני לא לבשתי (אותה), כי לחצה אותי בכתפי ובזרעותי. — מי אכל את המרקחת אשר היתה על השולחן? — בתֵּך הילדה אכלה (אותה), ואחריה אכלו גם הנערים (אותה). — מי גנב את מטפחתי מצלחתי? — הנער גנב (אותה) למען הקניטך; הוא נתן (אותה) לי, ואני לא לקחתי (אותה) מידו. — מתי שלחה לך לאה את הסחורה? — היא שלחה (אותה) בשבוע העבר, אך אני לא קבלתי (אותה). — המכרתן, בנותי, את מגבעותיכן, אם אבדתן (אותן), כי שמתן מעטפות על ראשיכן? — לא מכרנו (אותן) גם לא אבדנו (אותן), כ"א נתנו (אותן) לצובע; הוא צבע (אותן) ותהינה למגבעות חדשות. — איך קרעתְ את שמלתך החדשה? — אני לא קרעתי (אותה), כ"א אחותי הגדולה קרעה (אותה) בלבשה. — האתה מכרת את ביתך? — אני לא מכרתי (אותו), כי אם שכרתי (אותו). — ואת גנך ואת שדך מכרת? — גם כן לא מכרתי (אותם), כ"א שכרתי (אותם). — מי לקח את ספרי? — אני לקחתי (אותו), כי אתה הלא נתת (אותו) לי לקרוא. — התפשו את הגנב, אשר גנב את כלי ביתיך? — כבר תפשו (אותו), אסרו (אותו) בעבותים ויובילוהו אל בית המשפט; שמה שפטו (אותו) להאָסר בבית האסורים שנה ושמנה חדשים. — הפגשת את בני בדרך? — אני פגשתי (אותו) ושלחתי (אותו) אליך לאמר כי הנני בא. — הלמדתם, נערים, את משלי קרילאו, אשר צויתי לכם ללמרם? — אנחנו למדנו (אותם), גם ידענו לאמר על פה, ועתה יגורנו פן שכחנו (אותם). — אבי דרש (אותך), רחל, אתמול ולא מצא (אותך) בביתך; מדוע לא באת אליו היום ולא דרשת (אותו) בביתו? — מי כתב את האגרות האלה? האתן בנותי כתבתן (אותן) אם מורתכן כתבה (אותן)? — לא אנחנו כתבנו (אותן), גם לא מורתנו כתבה (אותן), כ"א מורנו כתב (אותן). — מי אכל את התפוחים אשר היו בסל, האתם בנים אכלתם (אותם)? — אנחנו לא אכלנו (אותם), כי אם הילדים הקטנים התנפלו עליהם, חטפו (אותם) ויאכלום. — מדוע לא באת אלי או אחותך לדרוש לשלומי? — האתְ דרשתְ (אותי), האת אהבתְ (אותי), כי תדרשי אהבה ממני?

4) בינוני פועל ופעול.

מי המה הרפאים (שלך)? — הרפאים (שלנו) הם אהבים (אותנו) ואהובים (שלנו). — מי המה הפעלים האלה? מי המה השוכרים והשולחים (אותם)? — אחותי אהובה (שלי) דורשת (אותי) תמיד במכתביה ותומכת (אותי) בכספיה; אך היא אשה טובה וישרה בנשים. — הנה האשה האמללה, העזובה מאישה, אין עוזר ואין תומך אותה. — אחותי, האַת שוכרת את ביתֵך אם מֹכֶרת אתְ (אותו)? — אינני שוכרת ואינני מכרת (אותו), כי כבר הוא שכור. — מי תֹפֵר את השמלה הזאת, האַת אחותי תופרת (אותה)? — לא אני תופרת (אותה), כ"א החיט תופר (אותה), — ממי תָּמוך אחיך? — האת תומכת (אותו)? — דודנו עוזר ותומך (אותו), ואני אין ביכלתי לעזרהו ולתמכהו. — האיש הזה שונא את אשתו, יען כי היא שונאה (אותו) ואיננה דורשת (אותו). — מי לובש

3) צום איבערזעטצען:

וואו איז דער בריף? — איך האב איהן אנגעשריבען, האב איהן געלאזען אויף דעם טיש, אונ יעטצט האט איהן דיין קליינע טאכטער צערריסען. — ווער האט פֿערלאסען דאס הויז, אונ האט ניט געהיט? — קיינער האט עס ניכט פֿערלאסען; מיין טאכטער האט עס געהיט. — מיר האבען דיך געפֿרעגט אזאך, אונ דוא האסט אונז ניט געהערט. — איך האב אייך יע געהערט, נאר איך ווייס ניט וואס צו ענטפֿערן. — זיא האט אייך וויא פֿיל מאל עראיננערט (דערמאָנט), אונ איהר האט איהר קיין מאל ניט עראיננערט; האט איהר זיא דען פֿערגעסען? — וואו איז דיין נייעס קלייד? — איך האב עס פֿערקויפֿט, דען עס האט מיך געדריקט אין דיא שולטערן (פלייצעס). — האט דער קנאבע אויפֿגעגעסען דעם עפעל, אדער דאס מעדכען האט איהן אויפֿגעגעסען? — זייא האבען איהן ביידע אויפֿגעגעסען. — ווארום זייד איהר ניכט געגאנגען צו זאמען מיט אונז. — האט שרה דיר ארויס געשיקט דיא סחורה? — זיא האט זיא שוין ארויס געשיקט היינטע מארגענס. — ווארום האט איהר דיזע וואהנונג ניט געמיטהעט? — מיר האבען איהן ניט געמיטהעט, ווייל זיא איז קליין אונ אייננ. — האסט דוא גענייט דאס העמד פֿיר דאס קינד, שרה? — איך האב עס אויפֿגענייט; אבער דאס קינד האט עס ניט אנגעצויגען, ווייל עס איז איהם ענג. — האט איהר געלערנט, קינדער, דיא פֿאבעלן קרילאווס? — וויר האבען זיא געלערנט, אונ געוואוסט אויסווענידיג; אבער יעטצט האבען וויר זייא פֿערגעסען. — מיין זאהן האט מיך געסטערן געפֿראגט (דרש). — דיין זאהן האט דיך פֿאָרגעסטערן געפראגט. — זיין איידאם האט איהם היינטע בעזוכט (פקד), אונ איהר איידאם האט זיא געסטערן בעזוכט. — דיינע שוועסטער האט דיך געהיטעט, אונזערע שוועסטער האט אונז געהיטעט. — דיינע טאנטע האט דיך געפֿראגט, אונ אויך בעזוכט. — האט איהר אונז געליבט? — וויא איהר האט אונז געליבט, האבען וויר אייך געליבט; וויא איהר האט אונז פֿערלאסען, האבען מיר אייך פֿערלאסען. — וואו איז דיא מילך, וואס וואר אין דער פֿלאשע? האסטו זיא אוים געגאסען אדער אוים געטרונקען? — איך האב זיא ניט אוים געגאסען; נאר דיינע קליינע טאכטער האט זיא אויסגעגאסען, אונ האט נאך דיא פֿלאשע צערבראכען. — שוועסטער, ווייל דוא האסט מיך געשטיטצט (געהאלפֿען), וועל איך דיינע גיטע ניע פֿערגעסען, אונ וועל זעהען דיך צו בעלאהנען נאך דיינער גיטע.

4) בינוני פועל ופעול.

שוועסטער, נעמסט דוא דאס בוך, אדער דער ברודער נעמט איהם? — איך נעהם עס ניט, אונ דער ברודער נעמט עס אויך ניט; דען דאס בוך געפֿאָלט אונז ניט. — דיא מוטער, וואס ליבט מיך, העלפֿט מיר, אונ שטיצט מיך שטענדיג. — דיינע מוטער שטיטצט דיך, דינה? — זיא ליבט מיך נור, אבער שטיטצען שטיטצט זיא מיך ניט; זיא איז ניט אים שטאנדע. — אט איז דיין פֿיינד, וואס פֿערפֿאָלגט דיך אן ערבארמונג; איך פֿערהאססע איהן אויך, חאטש ער דריקט מיך ניט, אונ טהוט מיר קיין שלעכטעס. — דיינע געליבטע ליבען דיך, אונ דיינע פֿערהאסטע פֿערהאסען דיך, שוועסטער; דארום ליבע אללע מענשען וויא דיינע ברידער, וועלען זיך מעהרען דיינע פֿריינדע. — געדיינקסט דוא מיך, ברודער? — איך געדיינק דיך גיט, ווילע דוא פֿערגעסט אויף מיך, אונ דוא ערלאָזט מיך ניט פֿון מיינע פֿיינדע.

את בגדי ? — אחיותַיִךְ לובשות (אותם) . — מי כותב את האגרת הזאת ? האת אחותי כותבת (אותה) ? — לא לנו , ילדות קטנות, לִכתוב מכתב כזה ; אך מורתינו כותבת (אותה) . — דעי, בתי, כי זכורים (שלך) הם זוכרים (אותך) , ושכוחים (שלך) המה שוכחים (אותך) ; לכן זכרי את קרובים (שלך) הדורשים שלומך וטובתך תמיד . — אבותינו המה אוהבים (אותנו), שומרים ופודים (אותנו) מכל צרה ; לכן המה אהובים (ממנו), ואנחנו מתפללים אל ה׳ בעד שלומם וטובתם כל הימים . — הִזָּהרנה, אחיותי , מהנשים ההן , הלא הנה שׂנאות (אתכן) ורודפות (אתכן) . — אנחנו ידענון . כאשר הן שונאות (אותנו), כן הן שׂנואות (שלנו), ולכן נֵדע להִזָּהר מהן . — הזה תלמידך בחור (שלך) אשר אמרת ? — הוא הוא התלמיד אשר הללתי לך . — גם שתי אחיותיך אהובות (שלך) מהוללות מאד בבית הספר . — למי הסוסים והפרות האלה? — הסוסים המה מקנַת כספי, והפרות הנה שְׂכורות (שלי) ; והפועלים העובדים בם גם הם שְׂכורים (שלי) . — מה שלום אחיותַיִךְ התמוכות (ממך) , רחל ? — הנה כעת נשׂואות, ות״ל אין להן צורך במשען כספי .

כה. המשך הכנוים בפעלים גם ואו המהפך.

1) עתיד

	ז״נ 1	ז׳ 2	נ׳ 2	ז׳ 3	נ׳ 3
אֶשְׁמֹר	״	אֶשְׁמָרְךָ	אֶשְׁמְרֵךְ (ֵ־כִי)	אֶשְׁמְרֵהוּ (ֶ־נְהוּ)	אֶשְׁמְרֶהָ (־ָהָ, ֶ־נָּה)
	״	אֶשְׁמָרְכֶם	אֶשְׁמָרְכֶן	אֶשְׁמְרֵם (־ֵמוֹ)	אֶשְׁמְרֵן
תִּשְׁמֹר	תִּשְׁמְרֵנִי	היא תִּשְׁמָרְךָ	היא תִּשְׁמְרֵךְ	תִּשְׁמְרֵהוּ	תִּשְׁמְרֶהָ
	תִּשְׁמְרֵנוּ	היא תִּשְׁמָרְכֶם	היא תִּשְׁמָרְכֶן	תִּשְׁמְרֵם	תִּשְׁמְרֵן
תִּשְׁמְרִי	תִּשְׁמְרִינִי	״	״	תִּשְׁמְרִיהוּ	תִּשְׁמְרִיהָ
	תִּשְׁמְרִינוּ	״	״	תִּשְׁמְרִים	תִּשְׁמְרִין
יִשְׁמֹר	יִשְׁמְרֵנִי	יִשְׁמָרְךָ	יִשְׁמְרֵךְ	יִשְׁמְרֵהוּ	יִשְׁמְרֶהָ (ֶ־נָּה)
	יִשְׁמְרֵנוּ	יִשְׁמָרְכֶם	יִשְׁמָרְכֶן	יִשְׁמְרֵם	יִשְׁמְרֵן
נִשְׁמֹר	״	נִשְׁמָרְךָ	נִשְׁמְרֵךְ	נִשְׁמְרֵהוּ	נִשְׁמְרֶהָ
	״	נִשְׁמָרְכֶם	נִשְׁמָרְכֶן	נִשְׁמְרֵם	נִשְׁמְרֵן
תִּשְׁמְרוּ	תִּשְׁמְרוּנִי	״	״	תִּשְׁמְרוּהוּ	תִּשְׁמְרוּהָ
	תִּשְׁמְרוּנוּ	״	״	תִּשְׁמְרוּם	תִּשְׁמְרוּן
תִּשְׁמֹרְנָה	תִּשְׁמְרוּנִי	הן תִּשְׁמְרוּךָ	הן תִּשְׁמְרוּךְ	תִּשְׁמְרוּהוּ	תִּשְׁמְרוּהָ
	תִּשְׁמְרוּנוּ	הן תִּשְׁמְרוּכֶם	הן תִּשְׁמְרוּכֶן	תִּשְׁמְרוּם	תִּשְׁמְרוּן
יִשְׁמְרוּ	יִשְׁמְרוּנִי	יִשְׁמְרוּךָ	יִשְׁמְרוּךְ	יִשְׁמְרוּהוּ	יִשְׁמְרוּהָ
	יִשְׁמְרוּנוּ	יִשְׁמְרוּכֶם	יִשְׁמְרוּכֶן	יִשְׁמְרוּם	יִשְׁמְרוּן

2) להציג הכנוי״ם תחת מלות—אותי, אותך, אותי, וכו׳ :

עתיד הכבוד תולה על חוט השערה, ואם יִנָּתק, לא תקשור (אותו) בעבותות עגלה. — רבים ידברו מחסד ורחמים, אך מעטים יעשו (אותם). — כי יפגוש אותך שונאך, אל תדרש (אותו) לשלום. — למה, אחותי, לא תשבי (תגורי) בביתך ? — יען כי צר הוא לי. — לכן תמכרי (אותו) או תשכרי (אותו) ? — אני אמכר (אותו) ואקנה לי בית אחר. — שמעו בנים לדברַי, כתבו (אותם) על לוח לבבכם ואל תשכחו (אותם) ; והיה אם לא תזכרו (אותם) ושכחתם (אותם) , אשכח (אתכם) גם אני, ולא אזכר (אתכם); ואם תבקשו ממני עזר וסעד , לא אעזר (אתכם) ולא אתמוך (אתכם) . — מי גנב

וואס דריקקען מיך און וואס פֿערפֿאָלגען מיך אימטער. — ווער זיינען איהרע פֿיינדע? — איהרע פֿיינדע זיינען דיא, וואס זיא פֿערהאסט. — אונזערע העלפֿער זיינען יעצט ארעם, און ווערען יעצט געהאלפֿען פֿון אונז; דען מיר פֿערגעססען ניט דאס גוטע, וואס זייא האבען אונז געטאן. — קינדער, ליבט אייך אייערע וואָרטערן? — זיא ליבט אונז און היטעט אונז, וויא איינע טרייע מוטער; דערום איז זיא געליבט פֿון אונז, און מיר עהרען זיא. — וואו זינד דיינע ארבייטערינען דיינע געדונגענע? — מיינע געדונגענע ארבייטערינען ארבייטען יעצט; אבער וואו זינד דיינע געדונגענע ארבייטער? — וויא בעפֿינדען זיך דיינע געליבטע שוועסטערן? — זיא זינד יעצט פֿערהייראטהעט, און לעבען גליקליך. — וועם געהערט דיזער גארטען און דיזעס פֿעלד? — דער גארטען געהאָרט מיינער שוועסטער, זיינע בוימער זיינען פֿון איהר געפֿפלאנצטע, און דאס פֿעלד געהאָרט מיינעם ברודער, דער גאנצע אַקער איז פֿון איהם געזאָעט.

---

25. פארטזעצונג און דער ואו המהפך.

1) צווי

		ז״נ 1	ז׳ 2	נ׳ 2	ז׳ 3	נ׳ 3
	שְׁמֹר	שָׁמְרֵנִי	„	„	שָׁמְרֵהוּ (-ָנוּ)	שָׁמְרֶהָ (-ָהּ) (-ֶנָּה)
		שָׁמְרֵנוּ	„	„	שָׁמְרֵם	שָׁמְרֵן
	שִׁמְרִי	שִׁמְרִינִי	„	„	שִׁמְרִיהוּ	שִׁמְרִיהָ
		שִׁמְרִינוּ	„	„	שִׁמְרִים	שִׁמְרִין
	שִׁמְרוּ	שִׁמְרוּנִי	„	„	שִׁמְרוּהוּ	שִׁמְרוּהָ
		שִׁמְרוּנוּ	„	„	שִׁמְרוּם	שִׁמְרוּן
	שְׁמֹרְנָה	(כמו שִׁמְרוּ)	„	„	—	
			„	„	—	

ואם ע״פ או ל״פ גרונית יבוא שְׁמָעֵנִי (ולא שָׁמְעֵנִי): מְשָׁחֵהוּ, קְרָאֶנָּה, סְעָדֵנִי

מקור	שָׁמֹר	שָׁמְרִי (-ֵנִי)	שָׁמְרְךָ	שָׁמְרֵךְ	שָׁמְרוֹ	שָׁמְרָהּ
		שָׁמְרֵנוּ	שָׁמְרְכֶם	שָׁמְרְכֶן	שָׁמְרָם	שָׁמְרָן

2) צום איבער זעטצען:

ווער וועט שרייבען דען בריף? — איך וועל איהם אנשרייבען און אוועק־שיקען. — וויא דוא וועסט מיר קויפֿען דיא וואַארע, זאלסטו מיר איהר גלייך אב שיקען, און זאלסט איהר בייא זיך ניט אב האלטען. — ווען וועלען זייא אויפֿ-נייען דיא נייע קליידער, וואס זייא האבען געקויפֿט? — זייא וועלען זייא אויפֿ-נייען דיזע וואָכע. — ווען דיין פֿיינד וועט דיך דריקקען, זאלסט דוא דיך ווענ-דען אן מיין פֿאטער; ער וועט דיר העלפֿען, און אויס לייזען פֿון איהם. — אז דוא וועסט נעהמען מיין בוך, רחל, זאלסט דוא עס היטען, עס זאל ניט פֿערדאר-בען ווערען, אדער דיא קינדער זאללען עס ניט צעררייסען. — דיינע פֿריינדינען

כעת את אדרתי אשר היתה תלויה על הקיר ? — איש זר בא פה הביתה והוא בטח גנב (אותה). — לכו בנים מהר וִרדפו (אותו) (אחריו), וכאשר תראו (אותו), תִפשו (אותו) ואל תעזבו (אותו).—למה, אחותי, תשכחי(אותי) ולא תפקדי (אותי) במכתבַיִך. — יען כי גם אתה לאֵ זכרת (אותי) ותשכח (אותי). — מי יכתב את האגרת ? — אני אכתב (אותה), אחתום (אותה) ואשלח (אותה). — השומר את נפשו ישמר (אותו) גם אלהים. — ה׳ יעזר (אותנו) ויתמוך (אותנו) בימין צדקו לעד.

3) אם יבואו שנים או שלשה פעלים זה אחר זה, מנהג הלשון, אחרי פעל הראשון בעבר פשוט, לשמש את הפעלים הבאים אחריו בעתיד עם ואו לפניו, באשר יֵהָפכו לזמן עבר; נקודתה—ַ, ולפני א׳—ָ, כמו: וָאֹמַר, וָאֲדַבֵּר, וַיֹּאמֶר, וַיְדַבֵּר. ואחרי פעל הראשון בעתיד פשוט, ישתמשו הפעלים הבאים אחריו בעבר ג״כ עם וָאו לפניו, ובזה יֵהָפכו לעתיד; נקודתה—ְ, ולפני שְׁוָא או בומ״ף—וּ, (עיין פרק ז, 2 ג) כמו: ואמר, וכתבתם. —

ילמוד התלמיד בעל פה את הנטיות האלה:

אָחִי עֲזָבַנִי וַיִּשְׁכָּחֵנִי, אָחִיךָ עֲזָבְךָ וַיִּשְׁכָּחֲךָ, אָחִיו עֲזָבוֹ וַיִּשְׁכָּחֵהוּ, אָחִיהָ עֲזָבָהּ וַיִּשְׁכָּחֶהָ, אָחִינוּ עֲזָבָנוּ וַיִּשְׁכָּחֵנוּ, אֲחִיכֶם עֲזַבְכֶם וַיִּשְׁכָּחֲכֶם, אֲחִיהֶם עֲזָבָם וַיִּשְׁכָּחֵם.

4) לתקן השגיאות בואו המהפך ובכנוי״ם:

לשמש את העתיד במקום העבר: ר״ל הפעלים השניים אשר פה בעבר לכתוב בעתיד עם ואו המהפך.

איה כעת אָחִיךָ? היכתבו לך מכתבים? — זה כחדש ימים אשר חדלו לכתוב לי ושְׁכחו (אותי). — כראות אחותי אותי ותרץ לקראתי, דרשה לשלומי באהבה ועלְצה מאד לשמוע ממני בשורות טובות אשר הודעתיה. — איה הילדים? — אומנתם לקחה (אותם) אל בית הרחצה, רחצה (אותם) ולבשה (אותם) ותלך עמהם לראות פני רעותֶיה. — איה שמלותיכן החדשות? הנִתנו לתפור? — כבר תפרנו (אותן) ולבשנו (אותן). — איככה נשׂרף הבית היום? השומר לא שמר (אותו)? — השוער ישב כל הלילה לפני הבית ושמר (אותו); אך השודדים התנפלו עליו פתאום, אסרו (אותו) בעבותים וישימו מחנק לצוארו לבלי יצעק לעזרה, ושרפו את הבית באין מפריע; אך כעלות הלהב השמימה התקבצו אנשי העיר ויתפשו את הרשעים ומצאו (אותם), ותפשו (אותם) ומסרו (אותם) בידי השופטים. — מדוע מצבך ברע ככה? — הֲאם אבותיך נטשו (אותך)? — אבותי לא נטשו (אותי), כ״א עזרו (אותי) ותמכו (אותי) בטובם הגדול ושלחו לי משען כסף כפעם בפעם; אך אני לא אוכל הסתפק במתנת ידם, כאשר יאמר מְשַׁל העם: שק נקוב אל תְּמַלֵּא לעולם. — כראות אביו את בניו משחקים את בנים שובבים וקצף עליהם וגער בם בחמה ואמר: הלזה שלחתי (אתכם) אל בית הספר לבלות את ימיכם עם בנים לא אֵמֻן בם! כשמוע הנערים את קול גערתו פחדו מאד מפניו וירוצו דחופים אל בית הספר, לקחו את ספריהם ולמדו בשקידה רבה.

לשמש את העבר במקום העתיד: ר״ל הפעלים השניים אשר פה בעתיד לכתוב בעבר עם ואו המהפך.

ידידי, אם תשכור לך את הבית הזה, תשכור גם לי מעון בתוכו ונשב יחדו בו.— אחותי, אל נא תשכחי (אותי) ותכתב לי תמיד מבְּריאותך ושלומך, ואשלח לך גם אני תמיד מכתבים. — אם תפגע בך לאה ותשאל (אותך) אדותי, תאמר לה כי אינני בביתי. — כאשר הנה תקבלנה את הסחורה ותמכרנה אותה, תכתובנה אלי להודיעני, ואשלח להן סחורה אחרת למכרה. — אם רוצה אתה לכפר פני, ותשלח לי את כל הכסף אשר אני נושה בך, ואם לא, אכרח להביא את הדבר לפני שער המשפט, ותנהם באחריתך. — אם תפגשי בתי את מורך, תעמדי לפניו

האבען גענומען פֿון מיר ביכער אונ האבען זייא פֿערדארבען; האב איך זייא ניט צו גענומען, האבען זייא מיר בעצאלט פֿאר זייא. — מוטער, ווען מיר וועלען לערנען פֿלייסיג, וועסטו אונז ליבען? — איך וועל אייך ליבען, קינדער, אונ וועל אייך קויפֿען קליידער אונ פּראָזענטען. — אז דוא וועסט דיר אויפֿנייען דיין קלייד, זאלסטו עס ניט אנציעהען (אָנטאָן) ביז פֿייער טאג, אום דוא זאלסט עס ניט פֿער-דערבען אונ צעררייסען.

3) ווענן עס קומען איינינע פעלים נאך איינאנד, — ווען דער ערסטע איז אין עָבר, קומען דיא איבריגע נאך איהם אין עתיד מיט איין ואו, וואדורך זייא ווערען פאר-קעהרט (פערוואנדעלט) אין איין עָבר; צב״ש: וָאכתב — אונ איך האבע געשריבען, ויאמר — ער האט געזאגט. אונ ווען דער ערסטע איז אין עתיד, קומען דיא איבריגע נאך איהם אין עָבר אויך מיט ואו, וואדורך זייא ווערען איין עָתיד; צב״ש: וְכָתַב — ער ווירד שרייבען, ושלחתם — איהר וועט שיקען.

דער שילער זאלל דאס אויסלערנען אויסוועגדיג:
אָחִי יַעַזְבֵנִי וּשְׁכֵחַנִי, אָחִיךָ יַעַזְבְךָ וּשְׁכֵחֲךָ, אָחִיו יַעַזְבֵהוּ וּשְׁכֵחוֹ, אָחִיהָ יַעַזְבֶנָּה וּשְׁכֵחָהּ, אָחִינוּ יַעַזְבֵנוּ וּשְׁכֵחָנוּ, אֲחִיכֶם יַעַזָבְכֶם וּשְׁכֵחֲכֶם, אֲחִיהֶם יַעַזְבֵם וּשְׁכֵחָם.

4) צום איבערזעטצען:

איך האב בעגעגנעט מיין פֿריינד, האב איך זיך זעהר געפֿרייט מיט איהם. — זייא האבען זיך אויפֿגענייט קליידער, האבען זייא אנגעצויגען (אָנגעטאָן) אונ צעררייסען אין איין טאג. — מיין פֿאטער האט מיך פֿערלאסען אונ פֿערגעסען, אונ דיא מוטער האט מיר געשיקט געלד אונ געשטיטצט גיטיג. — ווענן דיא מאָרדער זיינען אויף אונס בעפֿאללען, האבען זייא איינגעווארפֿען אונזערע הייזער אונ האבען זייא פערברענט, האבען צערבראכען אונזערע כלים, צעררייסען אונזערע קליידער אונ בעטצייג, האבען גערויבט אונ גגנבט אונזער געלד. — וויא דער ברודער האט אונז געשריבען פֿון זיינער שלעכטען לאגע, האבען וויר איהם גלייך געהאלפֿען אונ געשיקט געלד. — ער האט געקויפֿט דאס הויז אונ האט עס ווידער פֿערקויפֿט. — וויר האבען געמיטהעט (געדונגען) דיזע וואהנונג פֿיר זיך אונ האבען זיא פֿערדונגען איינעם אנדערן. — איך האב דיא קינדער געגעבען איין געשענק, האבען זייא געלערנט פֿלייסיג, האבען געהארכט זייער לעהרער, האבען מיר זייא ליב בעקומען. — האסט דוא בעגעגנעט, רחל, מיינע שוועסטער? — איך האב זיא בעגעגנעט, האט זיא מיר געפֿרעגט וועגען דיר, האב איך איהר גע-זאגט אלעס, וואס מיט דיר האט פאסירט; האט זיא מיר געענטפערט, אז זיא האט דאס אללעס געוואוסט, האט זיא וועגען דעם געשריבען צו איהרע בעקאנטע, אונ זיא האפֿט עס וועט זיין רעכט.

אז דוא וועסט מיר שיקען וואַרע, וועל איך דיר באלד אבשיקען דאס געלד. — אז איהר וועט אונז שרייבען פֿון אייערע שלעכטע לאגע, וועלען מיר אייך העלפֿען אונ שטיטצען מיט אללער מאָגליכקייט. — אז דיא קינדער וועלען געהארכען זייערע לעהרער אונ וועלען לערנען פֿלייסיג, וועלען מיר זייא געבען געשענקע אונ מיר וועלען זייא ליבען; וועלען זייא אבער ניט פֿאלגען, וועל איך זייא אב-נעהמען פֿון שולע, אונ וועל זייא אוועק שיקען אנדערס וואו, אונ זייא וועלען בעדויערן אַם ענדע. — ווער וועט נייען דיא קליידער פֿאר דיא קינדער? — זייא

ותברכי (אותו) בשלום. — שפרה, הנה אחותך העניה במצב רע מאד, אל תמנעי נא הטוב ממנה ותעזרי (אותה) בטובך ותתמכי (אותה) ברוחך הנדיבה. — אני אתן לה את הספר, ותקרא (אותו). — אני אתן להן את השמלות, ותתפרנה (אותן) ותלבשנה (אותן). — הוא יתן את הכלים בידיה, ותשמר (אותם) לבלי יגנבו ולבלי ישחתו. — בתי, אם תראי עני ומדכא תחמלי עליו ותקראי לו אל ביתך ותתני לו לחם לאכול ותסעדי את לבו, ויחמול עליך אלהים ויעזרך בכל משלח ידיך.

כו. המשך הכנוים בפעלים, והמצטרף.

1) להציג הכנו"ים תחת מלות: אותי, אותך, אותי וכו'.

צווי (עי' פרק כ"ב 3) שלח (אותי) אל המקום ההוא ואל תשלח (אותה), היא כי לא תדע מה לעשות שמה. — אל תלחצו את העני הזה, כי לא עשה לכם רעה, ואל תרדפו (אותו) חנם. — לבושנה, אחיותי, את שמלותיכן ואל תמכרנה (אותן). — אם באו האורחים אליך, עצור (אותם) בביתך עד ימי חתונתך, ושמחו בשמחתך. — אל תקנה את הבית הזה, כ"א שכור (אותו) למעון לך. — למי הבשר הזה? — לך הוא, אכלי (אותו) ושבעת. — זכור (אותי), אבי, ודרוש (אותי). — המשרת הזה הלא טוב הוא לך, אחותי, שכרי (אותו) ועבדך באמת ובתמים. — שמורנה, בנותי, את יתומי דודכן, עזורנה (אותם), תמוכנה (אותם) ואל תטשנה (אותם). — מכרו את בגדיכם הישנים ואל תלבשו (אותם), כי נתעבים הם. — שפוט (אותי), אלהים, כצדקי וכבור ידי. — שמע נא (אותי) ושמעך אלקים. — ברח דודי מהאיש הרע הזה, שכח (אותו) ואל תזכר (אותו). — כתובנה, נערות, את מכתביכן ושלחנה (אותם) מהר, כי הדבר נחוץ מאד. — נקינה, בנות, את שמלותיכן ולבושנה (אותן), כי אורחים נכונים לבוא אלינו. — חמלו, בנים, על עניים ועזרו (אותם). — אהבו את המלאכה ואל תטשו (אותה), שנאו את הרבנות ואל תרדפו (אותה). — תפרח ארץ מולדתנו כחבצלת, ישמר (אותה) אלקים מכל צרה לעולם. —

2) מקור: מדי אכל (שלה) את ארוחתה יאכל גם הוא עמה. — הנתתי לך את הבקבוק למען שבר (אותו) או למען שמר (אותו)? — הלא כמה פעמים צויתיך לבלתי כתוב כדברים האלה, ואתה כתבת ונהמת באחריתך, — הוא הסיר את קובעו לפני שאל (אותו) לשלומו. — הנתנה היא לך את מעטפתה למען קרע (אותה), כי קרעתיה ככה? — בעת עזר (שלי) את אחי עזבתי את דודי. — מדי זכר (שלו) אותך הוא זוכר את כל הטוב והחסד אשר עשית לו. — תן צדקה לעניים לפני שאל (שלהם). — נתתי בגד להחיט לתפר (אותו), ולך נתתי את המכתב לקרא (אותו). — הוא נסע מזה אחרי שלם (שלו) את כל חובותיו. — אחרי אכלי את סעודת הצהרים אשבע והלכתי לדרכי. — אחרי כתב (שלה) את המכתב תחתמהו ושלחה (אותו (ושלחתו) אל בית הרצים — מיום קרא (שלו) את המכתב ההוא הוא עצב מאד. —

3) אם שני משפטים מתיחסים זה על זה בבחינת הזמן, ר"ל כשיספר מפעלה אחת הנעשה בעת העשות פעולה אחרת, אז יחבר ב"ת או כ"ף אל מקור הפעל ואז יכנה מצטרף, יען כי הוא מצטרף לכל הזמנים, כזה:

1 כבוא אחיו לבש את בגדיו וילך עמו. (עם העבר).

2 כשמעו את הדבר הזה יגער בך. (עם העתיד).

וועלען אליין נייען , און זייא אנציעהען . — ווען דער פֿיינד וועט איבער פֿאללען דיא שטאדט , וועט ער איינווערפֿען דיא הייזער און וועט זייא פֿערברענען, ווירד צוברעכען דיא פֿענסטער און מעבעל און צעררייסען דיא קליידער; און בעטצייג ; אבער איך האפֿפֿע, אונזערע ארמעע וועט זיך שטארקען איבער זייא , וועט זייא בעצווינגען , און דיא איינוואהנער וועלען זייא העלפֿען און שטיטצען .

26· פֿארטזעטצונג און דאס גערונדיום .

1) צום איבער זעטצען :

דיין הויז איז שון אַלט , וואַרף עס אַיין אדער פֿערקויף עס . — גיסט אויס דיזע זויערע מילך, וועל איך אייך געבען אנדערע בעסערע . — דיא פֿריכטע זינד פֿיר אייך, שוועסטער,עסט זייא און איהר זאלט געבען פֿון זייא אויך אייערע פֿריינדינען .— מיטהעט (דינגט), ברידער, דיזעם הויז פֿיר זיך, און איהר זאלט עס ניכט מיטהען (פֿאר דינגען) פֿיר איינען אנדערן . — היטעט , מאָרכען , מיינע ביכער , וועל איך מארגען היטען אייערע ביכער , — ניין , מיר וועלען זייא היטען מארגען, און איהר היטעט זייא היינט .— לאָזט אויס דיזען אונגליקליכען, וועט אייך גאט ערלאָזען פֿון אייערע דריקער . — נאָהט , טאָכטער, דיזע קליידער פֿאר זיך, און איהר זאלט זייא ניט פֿערקויפֿען . — פֿארלאָסט ניכט אייערע שוועסטערן דיא וויטווען (אלמנות) און איהר זאלט זייא ניכט פֿערגעסען , דען זיא זינד אונגליקליך ; העלפֿט זייא,וועט אייך גאטט העלפֿען , שטיטצט זייא , וועט אייך גאטט שטיטצען .— דינע איהם טרייא , וועט ער דיך ליבען און וועט דיר אנפֿערטרויען (עזב) זיין גאנצעס געשאָפֿט . — לאָבע ניכט איבער דאס אונגליק דיינעס נאָכסטען , העלפֿע איהם ; ווען דיין פֿיינד וועט פֿאללען, זאלסט דוא דיך ניט פֿרייען , שטיטצע איהן ; —

2) זייא זיינען אוועק פֿון דאנעט פֿאר זייער שיקען דען בריף.—נאך זייער אויפֿנייען דיא קליידער וועלען זייא זייא אנציעהען (אן טאן).—איך האבע דיר געגעבען דאס געשענק אום עס ניט צו פֿערקויפֿען, און דוא האסט עס פֿערקויפֿט . — איך האב דיך אמאל געהאלפֿען אום דוא זאלסט מיך אויך העלפֿען . — שטיטצענדיג זיינע שוועסטערן האט ער אונז אויך געשטיטצט . — ער האט דיר געשיקט סחורה אום זיא צו פֿערקויפֿען און ניט אום זיא זאל פֿוילען בייא דיר . — זייד ער האט געגעסען דאס גיפֿט, איז ער נאך איממער קראנק . — איך האב דיר אנגעזאגט דיא זאכע אום עס ניכט צו פֿערגעסען , און דוא האסט עס פֿערגעסען . — אנשטאט צו לערנען , עסט דוא און שפילסט . — ער פֿיהרט גרויסע געשאֶפֿטען אהנע צו לעזען , אהנע צו שרייבען און אהנע צו רעכנען . — ביז זייא וועלען אב עסען, וועט ער אבשרייבען דען בריף און וועט איהן אבשיקען . —

3) ווען עס קומען צוויא־זאָטצע אין איין צייט , ד. ה. ווען איין פעולה ווירד געטאָן וואָהרענד איינע אנדערע געשיהט , דאַן ווירד צו געגעבען איין בי״ת אדער כ״ף צום מקור פֿון פעל, וועלכעס בילדעט דאס גערונדיום (дѣепричастіе) ; דיזעס בעגלייטעט אללע צייטען פֿון פעל און אויך דעם וואו המהפך ; צב״ש :

1. בכתבו את המכתב קראהו — שרייבענדיג דען בריף האט ער איהן געלעזען.
2 בכתבו את המכתב יקראהו — שרייבענדיג דען בריף וועט ער איהן לעזען .

3 בילדבן את העבריות וראיתן. (עם העבר מְהֻפָּך לעתיד ע״י הואו).
4 בנסוע הארון ויאמר משה. (עם העתיד מְהֻפָּך לעבר ע״י הואו).
ההבדל בין בי״ת לכ״ף הוא; שהראשון מגביל נקודת הזמן בצמצום, והשני מורה השעור והקרוב.

ברדפך אחרי שתי ארנבות גם את האחת לא תשיג. — בעמדכן על ראש הפסגה תראינה את כל פני הככר מסביב. — מה עשתה בקראה את המכתב? — היא כתבה. — בקראי לך תמהר לבא אלי, כי הדבר מאד נחוץ הוא. — בחשבנו כי אתה פה בעירנו הלכנו לדרשך. — בזכרה את דודה זכרה גם אותך ואת כל הטוב אשר עשית לה. — כשלחנו אליך את הסחורה שלחנו ג״כ את הספרים אשר בקשת ממנו. — אל תמכור את ביתך, כי במכרך אותו תאבד כסף הרבה. — בלבשה את שמלתה החדשה קְרָעָתָהּ כי היתה צָרה לה מאד. — בדאגן לטובתכן יעצו לכן כדבר הזה. — באחזו אותי בידי אמר לי כדברים האלה. — כנסעם פעטערסבורגה המה ישתדלו בדבר הזה. — כשחקי לקלות דעתו גליתי לו את האמת. — כשמוע העם את דבר המלך ודתו ויקומו כלם כאיש אחד לעשות את פקודתו.

כז. נפעל.

1) הבנין השני הוא נפעל. סמן הבנין שלו הוא נון בעבר וד״ח בעתיד. הוראתו: 1) הוא פעול תולדת הקל, ר״ל כשיְסֻפר מן העצם המקבל הפעולָה, כשהוא נושא המשפט, יבוא הנפעל; 2) לפעמים גם הוראתו פעל עומד, כמו: נכנע, נזהר, נשאר; ואלה הפעלים לא יִמָּצאו לרוב בקל, ואם ימצאו איזה מהם, יש הבדל ביניהם, כמו: חלה; נחליתי 3) גם. יש לו הוראת פעולה חוזרת כהתפעל, כמו: נמכר. — המוכר את עצמו, נשמר — השומר את עצמו.

2

	עבר	בינוני	עתיד	צווי	מקור
לזכר ונקבה 1.	אני נִשְׁמַרְתִּי	נִשְׁמָר (-רָה)	אֶשָּׁמֵר		הִשָּׁמֵר, בְּהִשָּׁמֵר, כְּהִשָּׁמֵר, לְהִשָּׁמֵר, מֵהִשָּׁמֵר (הִבָּשֵׁל) (לֵעָנוֹת)
2.	אתה נִשְׁמַרְתָּ	נִשְׁמָר	תִּשָּׁמֵר	הִשָּׁמֵר	
	את נִשְׁמַרְתְּ	נִשְׁמָרָה -רֶת	תִּשָּׁמְרִי (תִּכָּתְבִי)	הִשָּׁמְרִי	
3.	הוא נִשְׁמַר	נִשְׁמָר	יִשָּׁמֵר (וַיִּנָּפֵשׁ)		
	היא נִשְׁמְרָה -מָרָה	נִשְׁמָרָה-רֶת	תִּשָּׁמֵר		
לזכרים ונקבות 1.	אנחנו נִשְׁמַרְנוּ	נִשְׁמָרִים	נִשָּׁמֵר		
2.	אתם נִשְׁמַרְתֶּם	נִשְׁמָרִים	תִּשָּׁמְרוּ	הִשָּׁמְרוּ	
	אתן נִשְׁמַרְתֶּן	נִשְׁמָרוֹת	תִּשָּׁמַרְנָה	הִשָּׁמַרְנָה	
3.	הם נִשְׁמְרוּ	נִשְׁמָרִים	יִשָּׁמְרוּ (יִכָּתְבוּ)		
	הן נִשְׁמְרוּ	נִשְׁמָרוֹת	תִּשָּׁמַרְנָה		

להטות אחרי הלוח הזה הפעלים האלה: מָכר, שָׁבֹר, שָׂכר, כָּתב, שָׁלח, לָקח, גָּנב, מָשל, פָּקד, דָּרשׁ, שָׁבה, כָּבד, שָׁפל, שפט.

3 בכתבו את המכתב וקראהו — שרייבענדיג דען בריף וועט ער איהן לעזען.
4 בכתבו את המכתב ויקראהו — שרייבענדיג דען בריף האט ער איהן געלעזען.
דער אונטערשיד צווישען בי"ת אונ כ"ף איז: דער בי"ת בעוויזט דיא צייט פינקטליך, אונ דער כ"ף — אונגעפאָהר.

4) צום איבער זעטצען.

פֿארבייא גייענדיג פֿאר בייא דיין הויז האט זיא בעגעגנעט איהרע פֿריינדין. — שטייענדיג אויף דעם בערג וועלען מיר אללעס זעהען. — העלפֿענדיג איהם וועלען זייא זייער אנקעל אויך העלפֿען. — געדיינקענדיג איהר האבין מיר זיך ערזינערט אן אלל דאס גוטעס, וואס זיא האט אונז געטאן. — שרייבענדיג דען בריף האט זיא פֿערגעסען דיך צו בעטען, דוא זאלסט קומען אהער. — פֿערגיסענדיג דיא ווייץ האט זיא פֿערדארבען איהר נייעס קלייד, וואס זיא האט זיך אויפֿגענייט. — וויא ער האט געזאגט דיזע ווערטער, האט ער גענומען דען שטאק אונ דען הוט איז פֿארט געגאַנגען. — וויא דיא זאננע וועט אויף שיינען, וועלען מיר געהן עטוואס שפאצירען. — וויא איך וועל אבשרייבען דען בריף, וועל איך איהן פֿערזיגעלן אונ וועל איהן אבשיקען אויף דיא פאסט. — בייא זיינער אברייזע האט ער אונז געגעבען אגעשענק. —

27. נפֿעל.

1) דיא צווייטע פֿארם (видъ) איז דער נפֿעל (страдат.) זיין פֿאָרם-צייכען. (סמן הבנין) איז אַיין נון אין עבר אונ איין דגש חזק אין עתיד. ער ווירד געברויכט 1) ווען עס ווירד גערעדט פֿון דעם לַיידער, פֿון דעם וואס נעמט דיא פעולה אויף זיך; 2) מאנכמאל בעדינטעט ער אויך פֿאר איין פעל עומד (сред. зал.) אלס: נכנע, נזהר, נמלא; 3) אונ האט אויך אפֿט דיא בעדייטונג פֿון התפעל: נחבא — דער וואס בעהאלט זיך אליין, נמכר — וואס פֿערקויפֿט זיך אליין.

2

עבר	בינוני	עתיד	צווי	מקור
נֶחְשַׁבְתִּי	נֶחְשָׁב (-בָה-בֶת)	אֵחָשֵׁב		הֵחָשֵׁב, בְּהֵחָשֵׁב, כְּהֵחָשֵׁב, לְהֵחָשֵׁב, מֵהֵחָשֵׁב
נֶחְשַׁבְתָּ	נֶחְשָׁב	תֵּחָשֵׁב	הֵחָשֵׁב	
נֶחְשַׁבְתְּ	נֶחְשָׁבָה -בֶת	תֵּחָשְׁבִי	הֵחָשְׁבִי	
נֶחְשַׁב	נֶחְשָׁב	יֵחָשֵׁב		
נֶחְשְׁבָה	נֶחְשָׁבָה -בֶת	תֵּחָשֵׁב		
נֶחְשַׁבְנוּ	נֶחְשָׁבִים	נֵחָשֵׁב		
נֶחְשַׁבְתֶּם	נֶחְשָׁבִים	תֵּחָשְׁבוּ	הֵחָשְׁבוּ	
נֶחְשַׁבְתֶּן	נֶחְשָׁבוֹת	תֵּחָשַׁבְנָה	הֵחָשַׁבְנָה	
נֶחְשְׁבוּ	נֶחְשָׁבִים	יֵחָשְׁבוּ		
נֶחְשְׁבוּ	נֶחְשָׁבוֹת	תֵּחָשַׁבְנָה		

נאך דיזער טאבעלע צו קאניוגירען (ביגען) דיא פעלים וואס פאנגען זיך אן מיט איינעם פון דיא בוכשטאבען א ה ח ע ר, אלס: אָסַף, אָבַק, אָכַל, אָלַם, אָמַן, אָשַׁם, אָבַד, חָלַץ, חָרַב, עָזַר, אָהַב, הָפַךְ, חָלַק, חָרַץ, הָרַשׁ, עָצַב, אָדַר, הָרַג, הדר, הלך, הָרַס; רדם, רדף, רחב, רעש, רפא, רצה, רצח (דיא וואס מיט דעם ריש זיינען אין עבר אונ בינוני וויא דיא ערשטע טאבעלע).

3) בינוני פעול פה אין, כי הוא כולו פעול. ההבדל אשר בין בינוני נפעל ובין פעול קל — הוא: שהראשון מורה תחלת הפעולה, והפעול מורה על פעולה הנעשׂה מכבר: הבית סָגור (עומד סגור מכבר), הבית נִסגָר (הוא נסגר כעת). החנות שׂבורה (מכבר), חחנות נשׂברת (כעת).

4) לתקן השׂגיאות בעבר נפעל:

אבי חָ שׁ ב מאוד בכל העיר ו כָ ב ד על ידי מעשׂיו הטובים והמהוללים. — הרבה עניים עָ ז ֹר ו תָ מ ֹ ך על ידו. — הירושה חָ ל קֹ לשלשה חלקים. — על מה כָ ל ֹם (אַתְ) אחותי? — אני כָ ל ֹם, יען לא ידעתי מה להשיב לשואלי דבר. — אל תלך על הקרח, כי הוא בָ ק עֹ מכבר. — אל מי שָ ל ֹח (אַתְ) אחותי — אלי או אליו? — אני שָ ל ֹח אליך להגיד לך, כי הסחורה אשר שָ ל ֹח לנו שָ ח ֹת בדרך, וחלק גדול ממנה גָ נ ֹב ו אָ ב ד. — במלחמה הזאת פָ צ ֹע חמשה שׂרי הצבא, מאה שׂרי המאות הָ ר ֹג, 500 אנשי החיל לָ ק ֹח בשביה. — העיר ירושלים הָ ר ֹס ו חָ ר ֹב ע״י טיטוס שׂר צבא הרומים, — ארץ קרים לָ כ ֹד בימי קאטארינה השניה מַלכת רסיה. — ע״י קראמוועל מגן הממלכה פָ ת ֹח שערי ענגלאנד ליהודים לשבת בתוכה ולהאָחז בה. — הקרטגים כָ נ ֹע מפני הרומים, אבל גם הרומים מקודם כָ נ ֹע מאניבל שׂר צבא הקרטגים. — העיר טְרָיה חָ ר ֹב 12 מאות שנה לפני ספירת הנוצרים. — החוקים לא כָ ת ֹב בעד הצדיקים. — מדוע פָ ר ֹד (אתן) אחיותי ממני? הלא שָ ב ֹע (אתן) לי לבלי הפרד ממני לעולם. — אני אמרתי לכם להזהר מהרשע הזה, ואתם לא זָ ה ֹר ממנו; ועתה שָ פ ֹט הרשע הזה לעיני העדה ו כָ ל ֹם (אתם).

5) בינוני נפעל ופעול.

החוטאים רָ ד ֹף ו עָ נ ש על פי חוקי הממשלה. — חיתו יער הָ ר ֹג ע״י הצידים. — רֵעַ אחד ישן בָ ח ֹר משנים חדשים. — בָ ה ֹל להון איש רע עין. — הנה האשה הכָ ב ד אשר אמרתי. — האשה הזאת כָ ב ֹד ו חָ שׁ ב כעת בעיני כל ע״י מעשׂיה הטובים. — הראית את העלמה האָ ר שׂ לאחי? — העלמה ההיא אָ ר שׂ כעת לאחי הצעיר. — הגנבים רָ ד ֹף, תָ פ שׂ, אָ ס ֹר ו ש ל ח בעד פשעיהם. — הראית את התָ פ שׂ? פניו קבצו פארור הודו הָ פ ֹך עליו למשחית. — בתיה שָ כ ֹר לאחרים, שׂמלותיה מָ כ ֹר בעד חובותיה הרבים והפציה הרבים לָ ק ֹח ביד האנשים הנושים בה. — מה נורא הוא המחזה בשׂדה קטל אחרי המלחמה: אנשים הָ ר ֹג ו פָ צ ֹע נפוצים על פני השׂדה, בתי הכפרים הָ ר ֹס, כלים רבים שָ ב ֹר. — בעת המלחמה אנשים רבים הָ ר ֹג ו פָ צ ֹע, בתי הכפרים והערים הָ ר ֹס, כלים רבים שָ ב ֹר ו שָ ח ֹת. — המגבעה הזאת נָ ת ו ן לך במתנה, והמגבעות ההן שָ ל ֹח אל אחיך למכרן. — התפוחים האלה אָ כ ֹל והתפוחים ההם אינם א כ ו ל, כי לא בשלו כל צרכם. — הנשים האלמנות עָ ז ֹר ו תָ מ ֹך ע״י קרוביהן.

6) עתיד נפעל:

העיר הזאת אל לָ כ ֹד מהאויב, כי בצורה היא מאד. — הסחורה שָ ל ֹח אליך ע״י מסילת הברזל ולא בעגלה. — אנשי מרמה רָ ד ף ו עָ נ ש בפלילים. — אנשי רשע שָ פ ֹט ו שָ ל ֹח לארץ גזירה בעד פשעיהם. — אל אָ כ ֹל המאכל הזה, כי משחת בו. — הסחורה ההיא אל מָ כ ֹר בזול. — אם שמלתך כן לָ ב שׁ, קָ ר ֹע מהר. — שירי עריסה עד הקבר לא שָ כ ֹח, — הביתך מָ כ ֹר או שָ כ ֹר? — יגורתי פן שָ ח ֹת השׂמלות בדרך. — נערות, אם אתן תעשׂינה את מלאכתכן בחריצות כפים, אתן אָ ה ֹב ו כ ב ד מאבותיכן. — כמה פועלים שָ כ ֹר על המלאכה הזאת? — לך לאט בני, פן שָ ב ֹר הכלים אשר בידיך. — השמר בני, פן אָ ב ד כספך אשר בצלחתך או פן

3) בינוני פעול איז אין נפעל ניט דא. דער אונטערשייד צווישען בינוני נפעל אונ פעול קל, וואסביידע בעדייטען דיא ליידענדע פארם—איז דערין: דער נפעל בעווייזט איין פעולה, וואס ווירד יעטצט געטאן, אונ דער פעול—איין פעולה, וואס איז געטאן פון פריער: הבית שָׂכור—שטייט פערמיטהעט (פערדונגען),הבית נשׂכָּר ווירד פערדונגען.

4) צום איבער זעטצען:

ווארום האט איהר זיך אב געשיידט (געטרענט) פֿון אונז? —מיר האבען זיך פֿון אייך געטרענט, ווײלע אַיהר האט זיך ערווייטערט פֿון אונז. — וואו זיינען דיא עפעל, וואס איך האב געבראכט? — זייא זיינען שוין לאנג אויפֿגעגעסען געווארען.— ווארום נעמסט דוא מיין בוך? וואו איז דיין? — מיין בוך איז גגנבט געווארען צו זאממען מיט דיא איבריגע חפצים, וואס איז בייא אונז גגנבט געווארען. — ווארום זייט איהר פֿערשעמט געווארען,שוועסטערן? — מיר זיינען פֿערשעמט געווארען,ווײלע מיר האבען ניט געוואוסט, וואס צו ענטפֿערן; עס איז אללעס פֿערגעסען געווארען פֿון אונז. — איז דיין הויז פֿערקויפֿט געווארען,אדער פֿערמיטהעט? — דיא וואארע, וואס איז מיר צו געשיקט געווארען, איז פֿערדארבען געווארען אין וועג פֿון רעגען, אונ אטהייל דער זעלבען איז געשטאהלען געווארען. — דער בריף איז געשריבען געווארען פֿון מיר אונ פֿערזיגעלט מיט מיינעם פעצאט (זיגעל). — ווייסט דוא, שוועסטער, ווארום דוא ביזט געליבט אונ געאכטעט געווארען פֿון דיינע לעהרערינען אונ בעקאנטען? ווײלע דוא האסט געהארכט מיינען ראטה, האסט זיך ערווייטערט אונ געהיטעט פֿון שלעכטע געזעלשאפֿט.

5) דאס הויז אונ דער גארטען ווערדען יעטצט פֿערקויפֿט. — מיינע עלטערן ווערדען געאכטעט אונ געעהרט אין דער שטאדט. — דיא וואארע ווירד יעצט צו דיר הערוים געשיקט. — וויא פֿיל צאהלסט דוא דען ארבייטערן, וואס ווערדען יעטצט גדונגען?— וואס צאהלסט דוא דען גדונגענען ארבייטערן? — דיא בודע שטעהט אגאנצען טאג אָפֿען. — דיא בודע ווירד יעטצט געעפֿענט. — דיא הייזער ווערדען צערשטערט אום צו בויען אויף זייער אָרט אנדערע נייע.—דיא הייזער זינד צערשטאָרט, דיא קליידער צעררינען, דיא כלים צערבראכען; וויא שרעקליך איז דאס אנצוזעהען! — ער איז איין זעהר גוטער מענש, אלמנות ווערדען פֿון איהם געהאלפֿען, אונגליקליכע געשטיטצט.—דיא ארמע זיינען געהאלפֿען אונ געשטיצט.—דיא מאטעריע, וואס דוא האסט געקויפֿט,איז צעררינען.—דיא גלעזערנע כלים,וואס ווערדען פֿון דיר פֿערקויפֿט, ברעכען זיך אין דיא הענד; אנדערע פֿון זייא זיינען גאר צערבראכענע. —

6) דיא וואארע ווירד דיר באלד צו געשיקט ווערדען. — געהארזאמע שילער ווערדען געליבט אונ געעהרט ווערדען. — זיין הויז אונ זיין פֿערמעגען ווערדען פֿערקויפֿט ווערדען פֿיר זיינע שולדען. — איין שאָנעס געשענק ווירד דיר געגעבען ווערדען פֿיר דיינע פֿלייסיגקייט. — בריעפֿע ווערדען דיר וואָכליך געשיקט ווערדען. — דיא אלמנות (וויטוועןן) ווערדען פֿון מיר געהאלפֿען אונ געשטיצט ווערדען. — ווענן דיא קליידער ווערדען ניט געהיטעט ווערדען מיט פֿלייס, ווערדען זייא געשטאהלען (גגנבט) ווערדען. — דיזע שטאדט ווירד בעצוואונגען אונ צערשטאָרט ווערען פֿאן דעם פֿיינד. — דיזעס קלייד ווירד באלד צעררינען ווערדען; עס איז ענג. — מאָדכען, טהוט אייער פפֿליכט אונ איהר זאלט זיך ניט שעמען. — דיא ערבשאפֿט ווירד אויף דרייא טהייל צוטהיילט ווערדען. — שוועסטערן, איהר זאלט

גְּ נֹ ב מאנשי בליעל הסובבים בעיר בימי השוק. — אָ מֵּ ן נא דבריך אשר אמרת. — מתי אָ רֵ שׂ בתך לאיש? — מתי, נערות, אָ סֹּ ף אל רעותיכן? — אנחנו אֹ סֵ ף אליהן מחר. — שמעו, רעַי, אם שָׁ פֹּ ט (אתם) יחד, אתם אָ שׁ ם שניכם. — כאשר השודדים תָּ פְ שׂ, הם אָ סֹ ר וְעָ נֹ שׁ בפלילים. — אל שָׂ רֹ ף כל העצים האלה, כי אין לנו עצים אחרים. — אחותי, מתי תָּ פֹּ ר שמלותַיך? — הן תָּ פוֹ ר על החג הבא. —

7) צווי נפעל.

קָ בֵ ץ, נערים, ושמעו את אשר אגיד לכם. — זָ הֹ ר פן תעשו את הדבר הזה. — כָּ בֵּ ד ושב בביתך. — שׂרה ועכסה, פָּ רֵ ד נא מאנשים האלה, וּבָ דֵ ל מהם, כי לא לכבוד הוא לכן היות בחברתם. — אל בָּ הֵ ל מפניהם, כי לא יעשו לכן רעה. — עָ זֹ ר, בני, איש את רעהו, וראיתם ברכה בלמודכם. — נערות, שָׁ פְּ טוּ ביניכן, וראיתי עם מי הצדק. — אל עָ צֵ ב, בנותי, כי לא יאונה לכן רעה. — אל שָׁ פֹּ ל לפניו, כי לא יעשה בגללכן מאומה. — רָ פֵ א, בתי, מהרפואה הזאת, ושַׁבְתְּ מהר לאיתנך. — שָׂ כֹּ ר לאיש הזה, ושַׁלֵּם לכם את משכורתכם באמונה.

8) מקור:

המכתב ישלח אחרי כָּ תֹ ב (אותו). — השָׁמר והזָהר לבלי שָׁ מֹ ע הדבר ההוא. — אם רוצה אתה לְכָ בֵּ ד, עשה כאשר צויתיך. — בְּבָ הֵ ל (הוא) להון אבד את כל רכושו. — בְּתָ פְ שׂ הגנב עזב את בגדו בידי השוטרים ויברח. — השודד נתפש לֵעָ נוֹשׁ וּלְשָׁ לֹ ח לארץ גזירה. — אל לנערים עָ נֹ שׁ כזה. — הבגד נקרע בְּלָ בֹ שׁ (אותו), כי צר הוא מאד. — הסחורה שלוחה לך לְמָ כוֹר (אותה) ביוקר ולא בזול. — הזָהר מֵעָ זוֹר וּתָ מֹ ךְ מהאיש הזה, כי איש רע הוא. — לא טוב תָּפֹר בגד וְקָ רֹ עַ מהר. — אל לך שָׂ כֹ ר בעת תוכל מצוא חית ידך במלאכת כפיך. — בְּכָ תֹ ב המכתב קבלנו תשובתך, ולא נצרך לְשָׁ לֹ ח עוד. — אחרי גָ נֹ ב כלי ביתי, קמנו משנתינו. — הניר נִתַּן לְכָ תֹ ב והמכתבים לְקָ רֹ א. — שמור את הספר לבלתי קָ רֹ עַ וְשָׁ חֹ ת (אותו). — בְּשָׁ פֹ ךְ השכר נשחת בגדך. — תחת עָ זֹ ר וְתָ מֹ ךְ (אותה) היא עזרה אחרים. — אחרי תָּ פְ שׂ הגנב ואחרי שָׁ פֹ ט (אותו) הושיבוהו בבית האסורים. — אחרי עָ זוֹ ר (אותנו) הוטב מעמדנו, — אחיותי, אחרי אָ רֵ שׂ (אתכן) תחיינה חַיֵּי שלום ושלוה. —

כח. פִּעֵל.

1) הבנין השלישי הוא פִּעֵל, סמנו דגש חזק בע"פ. הוראתו: א) אם הפעל בקל עומד, הוא פה יוצא לשני, כמו: חָזַק (קל) — היה חזק, חִזֵּק (פִּעֵל) — חִזֵּק עצם אחר זולתו; ב) אם הוא בקל יוצא לשני, הוא פה יוצא לשלישי, כמו: התלמיד לומד (קל), המורה מְלַמֵּד (פִּעֵל); ג) כשהפעל בשני הבנינים עומד או יוצא, אז יורה הבנין הזה חוזק הפעולה וזריזותה, כמו: שָׁלַח (קל) — על זמן קצר, שִׁלַּח (פִּעֵל) — לעולם, צָמַח — לאט, צִמַּח — במהירות; ד) שתשתנה הוראת הפעל לגמרי מאשר היתה בקל, כמו: בָּרַךְ (קל) — כָּרַע, בֵּרֵךְ (פיעל) — הוראתו ברכה; ה) אם יִבָּנֶה פעל מהשם יבוא בפִּעֵל: עִפֵּר — מן עָפָר, יְקַנְנוּ — מן קֵן, תִּשָּׁרֵשׁ — מן שורש. (באופן הזה הוראת הפעל להפך המובן במלה: תִּשָׁרֵשׁ — הוא עֲקִירַת השורש, ודִשֵּׁן — הוא הסרת הדשן.)

וזה נטיָתו:

זיך ניט טרענען פֿון אונז , אונ לאמיר ניט פֿערלאססען ווערען פֿון אייך . — איך וויל געהערט ווערדען (האבע דיא עהרע) איהנען צו מעלדען . . . — שוועסטער, ווען ווירסט דוא פֿערלאבט ווערדען ? — איך ווערדע דיזען מאנאט פֿערלאבט ווערדען. — דיזע קליידער ווערדען דיר געשאָנקט ווערדען .

7) היטעט אייך, מאדכען, אייערע קליידער זאלען ניט צעררימען ווערדען . — שעמע דיך, שפֿרה, צו טאן אזא זאך . — איהר זאלט זיך ניט ערנידריגען פֿאר דיזעם מאנע , עס איזט פֿאר אייך קיינע עהרע . — קינדער , ליבט אייך אונ עהרט אייך אונטער איינאנדער . — איהר קענט אייך פערדיגגען בייא דעם מאנן; ער ווירד אייך עהרליך בעצאהלען פֿאר אייער ארבייט . — דיזעם הויז זאל ניכט צערשטאָרט ווערען ; מען קען עס אזוא רעפֿארירען (פֿאררירכטען) . — היטטע דיך, שוועסטער, דוא זאלסט ניכט פֿערשולדעט ווערען אין דער זאך . —

8) היטע דעם שפיגעל , ער זאל ניט צערבראכען ווערדען . — דער הוט איז דיר געגעבען אום ער זאל געהיט ווערען, אונ ניט אום ער זאל פֿערדארבען ווערען . — האלט דיא פֿלאשע זיא זאל זיך ניט צערברעכען, אונ דיא מילך זאל ניט פֿערגאסען ווערדען . — דיזער מאנן וואר זייער אָרם , אונ יעטצט נאך זיין געשטיצט ווערדען , האט זיך זיין שטאנד פֿערבעסערט . — ווענן דוא האסט זיך פון אונז געטרענט , האבען מיר זיך פֿון דיר אויך געטרענט . — ווענן דוא ווערסט געהערט ווערדען ווערדען דיינע עלטערן אויך געהערט ווערדען , אונ ווען דוא ווערסט פֿארשעמט ווערדען , וועלען זייא אויך פֿאר שעמט ווערדען . — זיא זינגען אום געהערט אונ געהרט צו ווערדען . — דיא מאטעריע איז געקויפֿט געווארען צו נייען , אונ דיא קליידער אנגעצאגען צו ווערען . — אנשטאט דיין געהאלפֿען ווערען האסטו געדארפֿט העלפֿען . — ווען דוא ביזט געיאגט געווארען , זיינען זייא אויך געיאגט געווארען. — אנשטאט דאס ברייט צו עסען , איז עס איינעם ארמען געגעבען װארדען . —

28. פֻּעַל .

1) דיא דריטטע פֿאָרם (ВИДЪ) איז דער פֻּעַל . זיין פֿאָרם-צייכען איז איין דגש אין דעם ע"פ . ער בעדייטעט : 1) ווען דער פעל איז אין קל עומד , איז ער דא איין פ"י , צב"ש: אָבַד (קל)—ער וואר פערלארען, אִבֵּד—ער האט פערלארען ; 2) ווענן ער איז אן קל איין פ"י אויף דעם צווייטען, איז ער דא איין פ"י אויף דען דריטען געגענ-שטאנד, צב"ש: שָׁכַח—ער האט פערגעסען , שִׁכַּח—ער האט פערגעסען לאסען ; 3) ווען ער איז אין ביידע איין פ"י אדער פ"ע, זא בעדייטעט ער דא איינע העפטיגע אונ שנעללע האנדלונג ; צב"ש: שָׁבַר ער האט עטוואס צערבראכען, שִׁבֵּר—האט אויף שערבען צערבראכען ; 4) בעקוממט ער איינע גאנץ אנדערע בעדייטונג : מָהַר—האט געשענקע געגעבען , מִהֵר—האט נעאיילט ; 5) ווען איין צ"ו פון הויפט ו' געבילדעט ווירד , זא קוממט עס אין פיעל , צב"ש : וְדִשֵּׁן את המזבח, קוממט פון דֶשֶׁן—אַשע .

דאס איז זיינע קאָניוגאַציאָן .

2

		עבר	בינוני פועל	בינוני פעול	עתיד	צווי	מקור
לזכר ונקבה 1.	אני	סִפַּרְתִּי	מְסַפֵּר-רָה, רֶת	מְסֻפָּר-רָה	אֲסַפֵּר		[illegible]
2.	אתה	סִפַּרְתָּ	מְסַפֵּר	מְסֻפָּר	תְּסַפֵּר	סַפֵּר	
	את	סִפַּרְתְּ	מְסַפְּרָה-פֶּרֶת	מְסֻפָּרָה	תְּסַפְּרִי	סַפְּרִי	
3.	הוא	סִפֵּר	מְסַפֵּר	מְסֻפָּר	יְסַפֵּר		
	היא	סִפְּרָה	מְסַפְּרָה-פֶּרֶת	מְסֻפָּרָה	תְּסַפֵּר		
לזכרים ונקבות 1.	אנחנו	סִפַּרְנוּ	מְסַפְּרִים-רוֹת	מְסֻפָּרִים-רוֹת	נְסַפֵּר		
2.	אתם	סִפַּרְתֶּם	מְסַפְּרִים	מְסֻפָּרִים	תְּסַפְּרוּ	סַפְּרוּ	
	אתן	סִפַּרְתֶּן	מְסַפְּרוֹת	מְסֻפָּרוֹת	תְּסַפֵּרְנָה	סַפֵּרְנָה	
3.	הם	סִפְּרוּ	מְסַפְּרִים	מְסֻפָּרִים	יְסַפְּרוּ		
	הן	סִפְּרוּ	מְסַפְּרוֹת	מְסֻפָּרוֹת	תְּסַפֵּרְנָה		

להטות אחרי הלוח הזה הפעלים האלה: כִּבֵּד, גִּדֵּל, דִּבֵּר, בִּשֵּׂר, חִדֵּשׁ, גִּלָּה, מִלֵּט, סִלֵּף, קִבֵּל, קִטֵּר, לִמֵּד, שִׁמֵּע, שִׁבַּח, שִׁקֵּץ, אִבֵּד, שִׁבֵּר, שִׁלַּח, יִסֵּר, אִסֵּר, נִגֵּן, ועוד. (ג"כ נִאֵף, בֵּעֵר, נִהֵל, נִהֵג, כִּחֵשׁ).

3) לְתַקֵּן השגיאות בעבר פִּעֵל עם כנויים:

נערים, הִלְמַד (אתם) את הלקח אשר למד (אנחנו אתכם)? — הקבל (אתם) את מכתבי? — אנחנו קבל (אותו) אתמול. — מדוע חרף (אַתְּ) את האיש הזה? — אני חרף (אותו), יען כי הוא תעב (אותי) בפני אנשים ויחרפני. — כאשר גִּדֵּל (אני) גִּדֵּל אני את אחי הצעירים ממני. — האנשים ההם גִּנֵּב את לבבי בחלקת לשונם, בקש (הם) ממני מקום ללון בביתי, ובלילה גנב (הם) את כל כלי ביתי. — כאשר חִזֹּק הממלכה, היא חִזֵּק גם את עָרֶיהָ ומבצריה. — כאשר טִמֵּא (הם) במעשיהם הנתעבים, הם טִמֵּא את כל מתי סודם, — כאשר שִׂמֹּח (אני), כן שִׂמֵּחַ (אני) את כל בני ביתי בבשורה הטובה. — כאשר שִׁלֹּם המלאכה, הוא שִׁלֵּם לפועלים את משכורתם. — את בני שִׁלֹּח (אני) בדרך ואת בתי שִׁלֵּח (אני) החוצה ונתתיה לאיש. — פערדינאנד הקטולי מלך ספרד ופהיליפ היפה מלך צרפת גֵּרֵשׁ את היהודים מארצותם. — המה חרף את נפשם לעבור ארחות ים. — הצדיק אבד, כי הרשע אבד (אותו). — הגזל אשר בִּלֹּע (הוא) בִּלַּע (אותו). מי בֵּאֵר לך את הדבר הקשה הזה? — הלא לי מורה חכם לב והוא באר (אותו) לי. — יען חלק לבם לכן חלק (אותם) ד'. — את מי שרת (אתה)? — אני שרת את דודי אשר אמר לעשות לי טובה. — אני פֵּאֵר את אשר הם תִּעֵב.

בינוני פועל:

אני עשיתי לו טובה, והוא שלם לי רעה תחת טובה. — עצי שריפה הִבְעֹר בִּעֵר את האש. — הסופר סִפֵּר את כל הדברים אשר נקרו ויאתיו אשר שמע ואשר ראה. — איש שפתים דבר הרבה ואומר מעט. — הזקנים בטא תמיד. — לא הבגד פאר את האדם, כ"א האדם את בגדו. — החוקר הגדול ובִקֵּר החרוץ, ידידיה אפרים לעסינג, חי' משנת 1729 עד 1781. — האובד אִבֵּד עצמו לדעת. — אני אוהב את כבד (שלך) ושונא את קלל (שלך). — אני בקש ממנו דבר, והוא איננו מאן לעשות לי הדבר הזה. — גד העובד אצל הבורסקי עבד שם את העורות.

2

	עבר	בינוני פועל	בינוני פעול	עתיד	צווי	מקור
I	בֵּרַכְתִּי	מְבָרֵךְ-רְכָה	מְבֹרָךְ-רָכָה	אֲבָרֵךְ		בָּרֵךְ בָּרֵךְ לְבָרֵךְ מִבָּרֵךְ
2	בֵּרַכְתָּ	מְבָרֵךְ	מְבֹרָךְ	תְּבָרֵךְ	בָּרֵךְ	
	בֵּרַכְתְּ	מְבָרְכָה	מְבֹרָכָה	תְּבָרְכִי	בָּרְכִי	
3	בֵּרֵךְ	מְבָרֵךְ	מְבֹרָךְ	יְבָרֵךְ		
	בֵּרְכָה	מְבָרְכָה	מְבֹרָכָה	תְּבָרֵךְ		
1	בֵּרַכְנוּ	מְבָרְכִים-כוֹת	מְבֹרָכִים-וֹת	נְבָרֵךְ		
2	בֵּרַכְתֶּם	מְבָרְכִים	מְבֹרָכִים	תְּבָרְכוּ	בָּרְכוּ	
	בֵּרַכְתֶּן	מְבָרְכוֹת	מְבֹרָכוֹת	תְּבָרֵכְנָה	בָּרֵכְנָה	
3	בֵּרְכוּ	מְבָרְכִים	מְבֹרָכִים	יְבָרְכוּ		
	בֵּרְכוּ	מְבָרְכוֹת	מְבֹרָכוֹת	תְּבָרֵכְנָה		

נאך דיזער טאבעלע קאניוגירען זיך פעלים, וואס זייער ע׳פ (דער מיטעלסטער אות) איז איינער פון דיא בוכשטאבען א ח ה ע ר, וועלכע נעמען ניט אן קיין דגש אונ דאהער קומט דער ערסטער אות מיט איין תנועה גדולה; אלס: תֵּעֵב, גֵּאֵל, זֵרֵק, פֵּאֵר, חֵרֵץ, שֵׁרֵת, קֵרֵב, גֵּרֵשׁ, בֵּאֵר.

3) צום איבער זעטצען:

איך האב געהאפט צו גאטט, אונ ער האט זיך איבער מיר ערבארמט. — ווארום האט איר מיר ניט בעצאהלט פיר דאס קלייד, וואס איך האב אייך גענייט? — איך האב דיר ניט בעצאלט, ווייל דוא האסט עס פערדארבען. — ווארום האסטו געבענשט דעם מאן, וועלכער האט דיך געזידעלט? — האט איהר וועג גערויסט אללעס פון דער שטוב, וואס האט געברענט? — האסט דוא געציילט דאס געלט אין גאנצען? — האסטו איהר ערצאהלט דיא געשיכטע, וואס איך האב דיר ערצאֶהלט? — וואס האסט דוא געטראכט וועגען מיר, אונ וועלכע רעכונג האסטו גערעכנט? — ווארום האסטו פאר דארבען דיא קליידער, וואס דוא האסט איין משכון גענומען? — האבען זייא געקאכט דיא פריכטע, וואס ווארען רייף (צייטיג). — וויא מיר זיינען פעראונגליקט געווארען האבען מיר פערלארען אונזער גאנצעס פערמאֶגען. — ווארום זייט איהר מידע קינדער? — מיר זיינען מידע, ווייל מיר האבען געאיילט צו געהן. — ווארום האסטו איהם גערינט, שוועסטער? איך האב איהם גערינט, ווייל ער האט מיר פערשפראכען גוטעס צו טהון. — האסטו ערהאלטען דיא וואַרע וואס איך האב דיר צו געשיקט? — איך האב דיר דאך געבעטען מיר גלייך דאריבער צו שרייבען.

דער שילער לערנט אונ דער לעהרער לעהרט. — מענשען אונ טהיערע עסען, פייער פערצעהרט. — איך עהרע דיא יעניגען, וועלכע דיך עהרען, שוועסטער, אונ ליעבע וועלכע דיך לאבען. — יעדער מאנן בעריהמט אונ לאבט מיינען פאטער, אונ דען דייניגען פעראבשייעט מאַן. — וועלכע דיך לאבען, לאב איך אויך, אונ וועלכע דיך שילטען, שילטע איך אויך. — שמעון געטעט זיינע פרויא אונ טרייבט ארויס איהרע קינדער. — זיא זיינען זייער אונגליקליך, קיינער פון זייערע פערוואנדטע נעהמט זייא אריין צו זיך אין שטוב. — זייא גייען איבער דיא הייזער אונ בעטען ברויט. — ווער עס בעארבייטעט לעדער, ווירד גארבער גענאנט. —

בינוני פעול:

הנערות הלכו אל המשתה לבש בגדי חופש ויקר. — הנערות ההן למד הנה מאד והן הלל ופאר בפי כל יודעיהן. — האנשים האלה המה פוחזים בהל עד מאד. — הוא איננו אוכל בשר בשל כ"א צלי. — תוחלת משך מחלת לב. — ארץ ראסיה ישב מעמים רבים. — מי המה האנשים אשר ראיתים יוצאים בהל ודחופים מפה? — מי הנה הנשים המחזירות על הפתחים? — הנה אלמנות שלח ונעזבות. — תלמידי הלל ופאר הם בפי כל. — התעשה כעת את בקש (שלי)? — הלא חובותיך הנם שלם לך. — היא עומדת לפני האח, והאח לפניה בער. — חדר פלש מזיק לבריאות.

עתיד הענים ברך אותי בעד הטוב אשר עשיתי להם. — אותך קלל וחרף בעד הרע אשר עשית להם. — כאשר חשב (אני) את כל הדבר הזה, אז חשב (אני) את דרכי. — שמעי, בתי, כאשר בשל הפירות האלה את בשל (אותם) ואכלנום. — אם יפול חומת העיר, יושביה בצר (אותה). — לפי בגדיו קדם פני איש, ולפי שכלו ילווהו. — אך מלאכי מרום לא בקש לחם. — יען אשר תעב (אתה) את מעשי ידי, אני תעב את מעשי ידיך. — כאשר גדל הבנים המה גדל את אחיהם הקטן מהם. — אם חבל (אתה) שמלת רעך אל חבל (אותו). — כאשר שמח אני, שמח גם את בני ביתי בבשורה הזאת. — כאשר שלם המלאכה אני שלם לפועלים כמשכורתם. — היא שלח את נערתה העירה לקנות לה הפציה, אבל שלח אל שלח אותה מעל פניה. — הוא פתח שערי בית הכלא לאסורים הנאשמים חנם יפתח את חרצובותיהם. — הוא ספר את הכסף, ואחרי כן ספר את אשר קרה אתו. — אולת אדם סלף דרכו. — כאשר דבר, נערות, עם האיש ההוא, ספר (אתן) לו כל אשר נקרה ויאתה פה אתנו.

צווי דע הרבה ודבר מעט. — נערות, כבד את מורכן ואת מורותיכן. — לאה ורבקה, מהר לערוך השולחן, כי אורח בא אלינו. — ברך, בתי, את ד', ויברך אותך. — בשל בנותי את העדשים האלה ואכלנום. — שלח (אתן) את השפחות מביתכן, כי לא תדענה לעשות את מלאכתן. — גדל, לאה, את אחיך, וברך אותך כאשר יגדלו. — למד (אותי) וחכם (אותי) וכבדתיך לעולם. — שלם (אתם) לעושי מלאכתכם, וברכוך והללוך תמיד. — אל הלל רעך בפניו ובלכתו אל תתן בו דופי.

להציג הנקוד והכנוי"ם:

מקור הוא אמר בהל (אותי) בבשורה כזאת, אבל אני ידעתיה טרם בשר (שלו) לי. — רב לכן דבר בטויי שוא והבל. — לא טוב הלל את הילדים בפניהם. — לא טוב חרף את נפשו למות בעד דבר כזה. — לא טוב קרב כל איש אשר לא ידעת. — רב לך שקר וכזב בעמיתך, כי לא לכבוד הוא לך. — הלא צויתיך לבלתי קלל כל איש ולבלתי תעב (אותם), ולמה לא שמעת לקולי? — אני קראתי את הנערים הנה למען למד (אותם) דבר אשר יועיל להם. — אחרי שבר (שלו) את הכלים הוא שלם לי את מחירם. — אחרי שלח (שלו) את אשתו נחם מאד ויתעצב אל לבו על הדבר הזה. — אשרי האיש היודע ליחד את הנעים עם המועיל. — בחדש (שלו) את הבנין הזה עשה משתה לכל רעיו ומאהביו. — אני קניתי את התפוחים האלה למען בשל (אותם) ולאכל (אותם). — בלמד (אותם) המה בארו לי את הדבר.

עול מיין אנקעל איז געלאבט אונ געעהרט אין דער שטאדט. — ווענן דוא זעגנעסט (בענשט) איז געזעגנט, ווענן דוא בעריהמסט איז בעריהמט. — פערשטעהסטו מיינע רייד, זיא זינד דאך גוט ערקלערט. — ווער עס ערבארמט זיך איבער ארמע, ווירד אלליין ערבארמט ווערען. — ווער עס פעראבשייעט דען צווייטען, ווירד אלליין פעראבשייעט. — ווער עס לאבט דען נעכסטען, ווירד אלליין געלאבט. — מיין אנקעל איז בעריהמט אין דער שטאדט, אונ דיינער איז פעראבשייעט. — דאס פעל ווירד בעארבייטעט זעהר גוט.

עתיד זייא וועלען קאָכען וואס אין דעם גארטען ווירד רייף ווערדען. — אויב עס וועט זיך אנצינדען אפייער בייא אייער שכן, זאלט איהר אללעס אוים רוימען פון שטוב. — ער ווירד פערלארען זיין, ווען ער ווירד זיין פערמאָגען פערלירען. — איהר זאלט ניט לייקנען אונ ניט פאלשע עדות זאגען אויף דעם נעכסטען. — איהר זאלט פערשרייבען (סָפֹר), וואס איך וועל אייך ערצעהלען. — אז ער וועט מיט זייא פרידען שליסען (שָׁלֹם), וועל איך איהם גוטעס בעלאהנען. — ווען דיא זאָננע ווירד ווארמען דיא ערדע, וועט גיין דער גאָרטנער אוים יאָטען דען גארטען.— דער הירט ווירד טרייבען זיין הערדע אין פעלד. — דאס מאָדכען ווירד צייכנען, אונ דער קנאבע ווירד מאַלען זיין בילד. — ווען דוא ווירסט דיינע פרויא גט'ן, זאלסטו איהרע קינדער ניט ארוים טרייבען. — אז ער וועט דיך עהרען, זאלסטו איהן אויך עהרען. — אז ער וועט דיך פעראבשייען, זאלסטו איהן אויך פעראבשייען. — דיא אוים געלאסענע יונגען וועלען פערדערבען דיא אָבסט בוימער.

צווי ערצאָהלט, רחל אונ לאה, דיא זאכע. — ערקלאָר מיר, רבקה, דיא רייד. — בענשט, קינדער, וועט אייך גאט אויך בענשען. — ביטעט איהן אום פערציהונג, וועט ער אייך פערצייהען. — שרייבט אונז שטענדיג בריפע אונ ערפרייט אונז מיט גוטע בשורות. — ערצאָהלט מיר אללעס וואס אייך האט געטראפען, וועל איך אייך אויך ערצאָהלען, וואס מיר האט געטראפען. — לאבע ניכט דיזען אוים געלאסענען יונגען, אונ שימפף איהן אויך ניט: עס פאסט פיר דיך ניכט.

קור איך וויל דיר וואס ערצאָהלען. — פון דיין ערצאָהלען ווייס איך שוין דיא זאכע. — נאך איהר בעצאהלען פיר דיא וואַארע איז זיא אוועק געגאנגען. — עס טויג ניסט צו שילטען אונ צו שימפפען. — ריידענדיג פון דיר, האב איך דיך געזעהען פארבייא געהן. — איך האב געלערנט דיזע פאבל אום איהר צו ערצאָהלען פאר דעם לעהרער. — ווען זיא האט געלאבט דיא שיללער, האט זיא דיך אויך געלאבט. — קאכענדיג דאס געריכט, וועט זיא היניין טהון געווירצען אויך. — היטע דיך צו רעדען זאלכע רייד, אונ היטע דיך צו פלוידערן. — הער אויף, לאה, צו לייגנען פאר מיר. — ניט פיר דיך איז צו לעהרען קינדער, ווען דוא האסט אלליין ווענינ געלערנט. — עס טויג ניט צו טרייבען דינער פון שטוב אונ בייטען אויף אנדערע. — זינגענדיג האבען זייא געטאנצט.

כט. פִּעֵל

1) הבנין הרביעי הוא פֻּעַל. סמנו כבִּפעל דגש חזק בע"פ. הוראתו—הוא גוף המקבל הפעולה הבאה בחזקה ובזריזות. הוא תולדת בנין פִּעֵל, כהנפעל הוא תולדת הקל. בינוני פעול אין בו כבנפעל. וזה נטיתו:

2)

		עבר	בינוני	עתיד	צווי	מקור
לזכר ולנקבה	אני	סֻפַּרְתִּי	מְסֻפָּר-רָה	אֲסֻפַּר	(אין)	סֻפַּר (גם בתנ״ך לא נמצא)
	אתה	סֻפַּרְתָּ	"	תְּסֻפַּר		
	אַתְּ	סֻפַּרְתְּ	מְסֻפָּרָה	תְּסֻפְּרִי		
	הוא	סֻפַּר	"	יְסֻפַּר		
	היא	סֻפְּרָה	"	תְּסֻפַּר		
לזכרים ולנקבות	אנחנו	סֻפַּרְנוּ	מְסֻפָּרִים-רוֹת	נְסֻפַּר		
	אתם	סֻפַּרְתֶּם	"	תְּסֻפְּרוּ		
	אתן	סֻפַּרְתֶּן	מְסֻפָּרוֹת	תְּסֻפַּרְנָה		
	הם	סֻפְּרוּ	"	יְסֻפְּרוּ		
	הן	סֻפְּרוּ	"	תְּסֻפַּרְנָה		

להטות אחרי הלוח הזה הפעלים האלה: שלח, רתח, טהר, גדל, שלם, רחץ, טבע, בשל, אכל, אסף, אסר, חפש, חלק, עזב, עבד, לִמד, ועוד.

3) לתקן השגיאות בעבר:

כל אנשי העדה א ס ף הנה להתיעץ על צפוניהם. — הפושעים א ס ר בכבלי ברזל וישלחו אל ארץ גזירה. — רבים מאנשי הצבא ח פ ש מעבודת הצבא בשנה הזאת. — שלש מאות אלף יהודים ג ר ש מארץ ספרד בימי פערדינאנד הקאטולי. — במלחמה האחרונה אשר ארצינו נלחמה בתוגרמה ח ב ר חבל ארץ אל ארצינו רסיה. — אחר המלחמה ש ל ח ו השבוים לחפשי. — לישמעאלים, לערבים, לפרסים ולכל מאמיני מוחמד א ס ר לשתות יין. — אני קניתי כלים חדשים אשר לא ע ב ד בם כל מלאכה. — בנותי, הא לכן תשורה, כי אתן ה ל ל ו ש ב ח היום בבית הספר. — הידעתם על מה לא ר ד ף ולא ג ר ש (אתם) מפה? יען כי אני הייתי מגן לכם. — איה היית היום אחותי? הלא את ב ק ש ולא נמצאת. — ילדים, על ברכי מי ג ד ל (אתם), כי עזב (אתם) היום ואין לכם כל משענה? — אבותינו ג ר ש ממצרים וחיל פרעה ט ב ע בים. — מדוע ח ר ף האנשים האלה, ולמה ת ע ב מכל איש? — אני רואה כי עוד לא ס פ ר לך הנבלה אשר עשו. — כאשר בערה האש בביתינו, כלים רבים ש ח ת בגדים ז ר ק בעד החלון, החלונות ש ב ר ותרב המהומה בבית, עד אשר באו המכבים ותשקע האש. — הביצות ואגמי מים ח ר ב מחום השמש. — הנה סוס אשר לא ע ב ד בו כל מלאכה.

בינוני הנה הנשים ה ב ר ך בעד מעשיהן הטובים. — האנשים האלה עזבו את ארצם הנרעשה ו ה ס ע ר. — הזאת היא האשה ה ג ר ש מבעלה? — הפושעים ר ד ף בעון פשעם. — התלמידים ש ל ח מבית הספר, כי לא ישקדו על למודם כראוי. — הילדים האלה ש ב ח הם, יען כי המה ג ד ל על ברכי. — מי היא האשה העזובה מבעלה ו ה ר ח ם מאחיה? — כמה תקבל מהירושה ה ח ל ק בעת? — מי המה ה א מ ל ל האלה? — הלא המה ה ג ר ש מארץ אבותם ו ה ר ד ף הנם.

29. פֻּעַל.

1) דיא פירטע פאָרם (видъ) איז דער פֻּעַל. זיין פארם-צייכען איז וויא אין פיעל איין דגש חזק אין דעם ע"פ. ער ווירד געברויכט, ווען עס ווירד גערעדט פון דעם ליידער, דאס הייסט פון דעם, וואס נעהמט אויף זיך דיא פעולה, וועלכע וואר געברויכט אין פיעל.

2)

עבר	בינוני	עתיד	צווי	מקור
בֻּרַכְתִּי	בֹּרָךְ-כָה	אֲבֹרַךְ		
בֻּרַכְתָּ	"	תְּבֹרַךְ		
בֻּרַכְתְּ	בֹּרָכָה	תְּבֹרְכִי	(אין לו)	בָּרֵךְ (עם בכל"ם לא נמצא)
בֹּרַךְ	"	יְבֹרַךְ		
בֹּרְכָה	"	תְּבֹרַךְ		
בֻּרַכְנוּ	בֹּרָכִים-וֹת	נְבֹרַךְ		
בֻּרַכְתֶּם	"	תְּבֹרְכוּ		
בֻּרַכְתֶּן	בֹּרָכוֹת	תְּבֹרַכְנָה		
בֹּרְכוּ	"	יְבֹרְכוּ		
בֹּרְכוּ	"	תְּבֹרַכְנָה		

נאך דיזער טאבעלע קאניוגירען זיך פעלים, וואס זייער ע"פ איז איינער פון דיא בוכשטאבען אהחע"ר; אלס: תעב, גאל, פאר, זרק, חרף, שרת, גרש, באר, שרף, טרף.

3) צום איבערזעטצען (עבר):

דיא מאגד איז שוין לאנג בעפרייט געווארען פון דאנען.— ווערענד דער שריפה זיינען פיל קליידער אונ כלים פערברענט געווארען.— ווארום, קינדער, זייט איהר אזוא פערלאסען ?— איהר זייט ניט געוואשען, אייערע קליידער זיינען אויך ניט געוואשען געווארען.— האסטו געהערט דיא געשיכטע, וועלכע דא וואר ערצעהלט ?— ווארום, איהר ארמע, זייט איהר פערלאסען געווארען אונ ניט ערבארמט ? איהר האט דאך קרובים, וואס קענען אייך שטיטצען. — זיינען שוין דיא געריכטען געקאָכט געווארען ?— האט שוין דאס וואססער געזידט ? — ווארום זיינען דיא כלים געווארפען געווארען דרויסען ? — ווײלע זייא זיינען פערדארבען געווארען, אונ טויגען ניכט צום געברויכען.— האסטו געוואוסט וויא צו טאן דיא זאך ? — איך האב ניט געוואוסט, דען עס וואר מיר ניט ערקלארט אויף קלאר וויא צו טאן. — דיזע ביכער זיינען גוט ערקלערט. — ווארום עסט דוא ניט ? — ווײלע דאס געריכט איז רויא, אונ ניט געקאכט געווארען.— ווייסט איהר, קינדער, דאס איהר ווארעט הייטע געלאבט אין דער שולע ? — ווײלע איהר זייט אזוא געעהרט געווארען, וועל איך אייך אויך עהרען. — ער ווארדע פעראבשייעט פון אלעמען, אונ איז פערווארפען (גאל) פון זיינער שטעללע.

בינוני איך ליבע קינדער, וועלכע ווערען געלאבט פון זייער לעהרער, אונ וועלכע ווערען געעהרט פון יעדער מאנן.— ווערדען דיר דיינע שולדען בעצאהלט ? — האסט דוא געזעהען דיא דיבע, וועלכע ווערדען געבונדען, אונ אוועק געשיקט פון דאנען ? — מיינע שילער ווערדען געלאבט, אונ דיינע ווערדען געשימפט אונ פעראבשייעט.— דאס וואסער זידעט שאן, אונ דיא זופפע קאכט שוין. — דיזע לייט ווערדען געזעגנעט אונ געלאבט פיר זייערע גוטע מעשים.

הוא הוציא עליה דבה, למען ב ל ע ה. — מה שׂ ת ח בלב איש לא יְעֻלם מפניו. — כל הקהל א ס ף היום לשמוע דרשת הרב. — הנערות ש ל ח מבית הספר, יען כי אינן לומדות בהתמדה. — אם לא תזהרו, רעי, ג ר ש מפה ו ר ד ף (אתם) בלי חמלה. — כי תפיח כזבים לא א מ ן דבריך, גם אם אמת תדבר. — אם תשוב מדרכך הרע עונותיך כ פ ר. — העובד ברוח ש ל ם בעשן. — טוב עין הוא ב ר ך. — המשפטים והדינים ם ק ל ו ט ה ר מאבני נגף וצורי מכשול. — נהיה נא אוהבים נאמנים וברית נאמנה כ ר ת בינינו. — אם ככה נעשה ב ר ך (אנחנו) ה ל ל. — הזהרו שלא ז ר ק הכלים פן ש ב ר (הם). — דע, אחי, אשר תקרב ק ר ב, אשר ת ח כ ם ח כ ם, אשר תחדש ח ד ש. — כל אנשי בליעל ג ר ש מעירנו ו י ש ל ח אל ארץ גזירה. — לפני האש הזאת המים לא ר ת ח והבשר לא ב ש ל. — הקשיבה אל דבריו אשר ב א ר ופ ר ש באר היטב.

להציג הנקוד והכנוי״ם:

תחת ב ש ל הבשר הוא נאכל חי. — הרחצו הילדים במים חמים? — לא, תחת ר ח ץ (אותם) במים חמים רחצו במים קרים. — בעת שׂ ר ף הבית שרפו כלים רבים ונשחתו, כי ב ז ר ק (אותם) בעד החלון שברו רבים מהם ונשחתו. — האשה הזאת נאצה את בעלה טרם ג ר ש (שלה) ממנו. — היתומות היו אומללות לפני ר ח ם (אותן) והעזרן ממנו. — התלמידים לומדים למען ה ל ל (אותם). — היתומים בוכים למען ר ח ם (אותם). — הבגדים הובאו הנה למען כ ב ס (אותן) בנהר. — היא הביאה את הבשר למען ב ש ל (אותו) והאכלו. — האנשים האלה התיעצו עוד לפני א ס ף (שלהם) פה. — הלא צוויתיך לשמור את הכלים לבלתי ג נ ב (אותם), ואתה לא שמעת לקולי. — לפני ח ב ל הגן היה גן שעשועים. — אחרי ח ב ש רגליך תרפא ממחלתך. — ב ש ב ר החבית נשפך היין על הארץ.

ל. הִפְעִיל וְהָפְעַל.

1) הבנין החמישי הוא הפעיל. סמן הבנין שלו הוא ה״א לפני השרש. הוראתו: א) שהוא הגורם ומסבב הפעולה שתֵעָשה ע״י אחר, לכן הפעלים היוצאים לשני בקל או בפיעל יוציאם הבנין הזה לשלישי; כמו: אָבַד—עומד בקל, אִבֵּד—יוצא בפיעל, הֶאֱבִיד—גָרַם שיְאַבֵּד, בהפעיל (ומה שנמצא בפיעל פ״י לשלישי ההבדל בזה: כי שם יש שני פעולים ופועל אחד, ופה הראשון הוא רק מסבב, האמצעי הוא פעול מצד הראשון ופועל מצד השלישי, והשלישי הוא רק פעול); ב) אם הפעל בבנינים הקודמים עומד, הוא פה יוצא לשני: שָׁפַל—קל עומד, השפיל—הִפְ׳ יוצא; ג) יתכן ג״כ שיהיה פה עומד או יוצא כבבנינים הקודמים, אך מורה פה חוזק הפעולה וזריזותה; ד) ויש פעלים אשר לא יִמָּצאו כ״א בהפעיל, כמו: הִשְׁכִּים, הִכּוּת.

2) הבנין הששי הוא הָפעל, סמנו ג״כ ה״א בראש. הוראתו—הוא גוף המקבל הפעולה מן הפועל הבא בהפעיל, והוא תולדתו: הִשְׁפִּיל, הָשְׁפַּל.

עתיד מאָכען, ווענן איהר וועט לאַבען אייערע פֿריינדינען, וועט איהר געלאבט ווערדען, און ווען איהר וועט זייא שימפֿפֿען, וועט איהר געשימפֿפֿט ווערדען. — ווענן דוא ווירסט פֿלייסיג לערנען, ווירסט דוא געלאבט און געעהרט ווערדען. — ווען דיא קליידער זאלען פֿערדארבען ווערדען, וועט זייער ווערטה מיר בעצאהלט ווערדען. — ווען דוא וועסט טאָן אזעלכע ארבייט, ווערדען דיינע קליידער פֿערדארבען און צער־ריסען ווערדען. — טאָכטער, ווען איהר וועט זיך ערבארמען אויף דעם ארמען, וועט איהר ערבארמט ווערען, און ווען איהר וועט יעמאנדען פֿעראבשייען, וועט איהר פֿעראבשייעט ווערדען. — וויא ווירד דיא זומע אונטער אייך געטהיילט ווערדען? — וואמיט וועלען דיא ציממערן געצירט ווערדען? — דיא ווענט ווערדען געפֿארבען ווערדען, און דיא פֿענסטער וועלען געצירט ווערדען מיט ראזען, פֿיילכען און אנדערע שיינע בלומען.

מקור עס טויג ניט דיזע פֿריכטע זאל געקאכט ווערען. — ניט פֿאר אונז איז צו זיין געלאָבט, ווען ער איז פֿעראבשייעט. — עס טויג אונז דא ניט פֿערזאמעלט צו ווערען, עס ווירד בעוואוסט ווערען. — לערנט, קינדער, פֿלייסיג, אום איהר זאלט געלאָבט ווערדען. — דיא ארמען האבען זיך היער פֿערזאממעלט, אום זייא זאלען ערבארמט ווערדען און געהאלפֿען זיין. — זיא האט פֿערגרעסערט דיא פֿלאממע אום דאס וואסער זאל זידען. — זייד אונזער הויז איז פֿערברענט, זיינען מיר זעהר אונגליקליך. — זייד דיא לייט זיינען פֿערשיקט און פֿערטריבען פֿון דאנען, זיינען זייא אונגליקליך. — ווען זייא ווארען ארויס געשיקט, האבען זייא ביטערליך געוויינט. — איך האב געקויפֿט דאס ווערקצייג, אום עס זאל דורך איהם געארביי־טעט ווערען, און ניט עס זאל פֿערדאָרבען ווערען.

---

30. הִפְעִיל וְהָפְעַל.

1) דיא פינפטע פאָרם איז הפעיל. זיין קענצייכען איז איין ה' פון אנפאנג. ער בעדייטעט איבער הויפט: 1) דיא פעראנלאסונג, אז דיא פעולה זאל געטאן ווערען דורך דען צווייטען, ניט דורך איהם אליין; צב"ש: הָאֵם האכילה את ילדיה לחם, דיא מוטטער האט איהרע קינדער ברויט עסען לאסען. דיא מוטטער האט פעראורזאכט דאס עסען, דיא קינדער האבען געגעסען, און דאס ברויט וואר געגעסען. זא האט דיא מוטטער געווירקט אויף אדריטען געגענשטאנד, אויף דיא ברויט, דאהער הייסט עס פועל יוצא לשלישי; 2) ווען דיא פעלים זיינען אין קל אדער פיעל עומדים, זא זיינען זייא דא נור פועל יוצא לשני: שָׁפֵל—וואר נידריג, השפיל—האט נידריג געמאכט; 3) עס קען פארקומען, אז דיא פעלים זאלען אין הפעיל אויך זיין עומדים, נאר דא בעדייטען זייא איינע שטארקע און ראשע האנדלונג; 4) אנדערע פעלים פינדען זיך נור אין הפעיל. אלס: הבט, הגד, הַשלך.

2) דיא זעכסטע פאָרם איז הָפְעַל. זיין קענצייכען איז אויך איין ה'. ער בעדייטעט דיא ליידענדע פארם פון הִפעיל: הִשְׁכִּיח את הדבר—ער האט דיא זאכע פערגעססען לאססען, הָדָּבָר הָשְׁכַּח—דיא זאכע איזט פערגעססען לאסען.

5) הפעיל

		עבר	בינוני פועל	בינוני פעול	עתיד	צווי	מקור
לזכר ולנקבה	אני	הִכְלַמְתִּי	מַכְלִים-מָה	מָכְלָם-מָה	אַכְלִים	„	
	אתה	הִכְלַמְתָּ	„	„	תַּכְלִים	הַכְלֵם	
	את	הִכְלַמְתְּ	מַכְלִימָה-לֶמֶת	מָכְלָמָה	תַּכְלִימִי	הַכְלִימִי	
	הוא	הִכְלִים	„	„	יַכְלִים	„	
	היא	הִכְלִימָה	„	„	תַּכְלִים	„	
לזכרים ולנקבות	אנחנו	הִכְלַמְנוּ	מַכְלִימִים-וֹת	מָכְלָמִים-וֹת	נַכְלִים	„	
	אתם	הִכְלַמְתֶּם	„	„	תַּכְלִימוּ	הַכְלִימוּ	
	אתן	הִכְלַמְתֶּן	מַכְלִימוֹת	מָכְלָמוֹת	תַּכְלֵמְנָה	הַכְלֵמְנָה	
	הם	הִכְלִימוּ	„	„	יַכְלִימוּ	„	
	הן	הִכְלִימוּ	„	„	תַּכְלֵמְנָה	„	

להטות אחרי הלוח הזה הפעלים האלה: הַשְׁלֵךְ, הַזְכִּיר, הַבְדֵּל, הַרְכֵּב, הַבְטֵחַ, הַדְפֵּס, הַצְדֵּק, הַלְבֵּשׁ. אם פ"פ אחת מאותיות אחה"ע, הה"א בעבר בסגל, ופ"פ בחטף סגל: הֶאֱכִיל, ובעתיד איתן בפתח; ופ"פ בחטף פתח; להטות הפעלים האלה: הַאֲכֵל, הַעֲבֵר, הַחֲלֵק, הַחֲרֵם, הַחֲזֵק, הַחֲלֵף, הַחֲרֵשׁ ועוד.

4) לתקן השגיאות בעבר הִפְעִיל:

תלמידי דרכו בדרך אמונה, כי אני ד ר ך (אותם) בו. — אבי ל ב ש (אותי) בגדים חדשים, אך אני לא לבשתים, כי ארוכים המה מאד. — הצדיק אבד ואין איש שם על לב. אויבי אִבֵּד ושבר את כל כלי ביתי. אחי א ב ד את כל כספי בענין רע. — אביך זָקֵן מאד, שערותי ל בן כשלג. (כל פעל שענינו צבע הוא עומד בהפעיל). — מן הלחם אשר אכלתי א כ ל (אני) גם את העניים. — דבריה נאמנו, לכן א מ נ ת י לה, באמרה שהיא אמנה את הילדים באמונה. — אני בטחתי בדודי, כי הוא ב טח (אותי) לעשות את הדבר הזה למעני. — הזכרת את הדבר אשר אמרתי לך? אני זכרתיו גם כ ר (אותו) לאחי. — אבותינו נמלכו ביניהם, אחרי כן מ לך עליהם את שאול בן קיש אשר מָלַךְ עליהם זמן קצר. — כאשר שָׁמַעְתִּי את הדבר, שִׁמַּעְתִּי את אנשי שלומנו אל מקום אחד, אחרי כן ש מ ע (אותם) את הבשורה הזאת. — כאשר שמחתי אני על הדבר הזה, שִׂמַּחְתִּי את רעי, גם ש מ ח את כל אוהבי לי. — כאשר שָׁכַב ש כ ב גם את הילדים עמו. — הם עמדו כשעה שלמה על המשמר, אחרי כן ע מ ד (הם) אחרים במקומם. — למה שלך (אתה) את בגדיך? — אני לא ש ל ד (אותם), כ"א פ ק ד (אותם) בידי אחותי. — מי ע מ ד פה את הסוס הזה? — אני ע מ ד (אותו) לשמרהו. — מדוע א ר ך אתה את בגדיך? — לא א ר ך (אותו) כ"א החיט א ר ך. — אביו ע ב ר את נחלתו לבתו, כי בניו ע צב מאד את רוחו בתהלוכות חייהם. — לא אוכל לשרת אצלו, כי ע ב ד (אותי) כמעט חִנם, גם ת לף את משכורתי עשרת מונים.

בינוני פועל אני אינני ב ד ל בין רַע לאח; שניהם שוים בעיני. — השוכר את הפועלים ש כור אותם לאחר. — אינני אוהב את האנשים ח ליק הלשון. — את אוהבת את אבותיך הדריך (אותך) בדרך טובה וישרה. — אני בוטח בד' ו ב טוח (אותך) לעשות לך טובה. — האיש הזה חוטא ו חט א את הרבים. — השוכר את הבית הזה ש כ ר (אותו) לאחר למען השתכר. — ברך את ד' ה א כול (אותך) כל טוב. — העבדים מקללים את אדונם הכ ביד עליהם את עולו, לכן הם כ בוד את אזניהם משמוע בקולו. — ה ב ע ר את הבערה ישלם ויענש בפלילים. — אחותי נזהרת מהאדם הרע הזה ו זה ר גם את רעותיה ממנו. — אומני בני הם אנשים נאמנים

3)

הפעל	עבר	בינוני פועל	עתיד	צווי	מקור
	הָכְלַמְתִּי	הָכְלָם-מָה	אָכְלַם	(אין בו)	הָכְלֵם (עם תכלם לא נמצא)
	הָכְלַמְתָּ	„	תָּכְלַם		
	הָכְלַמְתְּ	הָכְלָמָה	תָּכְלְמִי		
	הָכְלַם	„	יָכְלַם		
	הָכְלְמָה	„	תָּכְלַם		
	הָכְלַמְנוּ	הָכְלָמִים-וֹת	נָכְלַם		
	הָכְלַמְתֶּם	„	תָּכְלְמוּ		
	הָכְלַמְתֶּן	הָכְלָמוֹת	תָּכְלַמְנָה		
	הָכְלְמוּ	„	יָכְלְמוּ		
	הָכְלְמוּ	„	תָּכְלַמְנָה		

נאך דיזער טאבעלע צו קאניוגירען דיזע פעלים: הָשלך, הָכלם, הָשאל, הָשבר, הָשבר, הָקדש. ווען דער ערסטער בוכשטאב איז אהח"ע, דאן קומט דער פ"א פעל מיט חטף קמץ; אלס: הָאֳכל, הָעֳבד, הָחֳזק, הָעֳבד, הָעֳבר, הָחֳלף, הָעֳבט, אונ נאך.

4) צום איבער זעטצען אין עבר הֻפעיל:

ווארום האסטו פערשעמט דיין פריינד? — ווײלע ער האט מיך פערשעמט. — דוא האסט אוועק געווארפען מיינע ביכער? — איך האב זייא ניט אוועק געווארפען; איך האב זייא נור בעהאלטען. — מיין פאטער האט גרויס געמאכט זיין הויז אונ גארטען, אונ האט זייא זעהר פערברייטעט. — איך האב דיך געווארנט פון שמעון אונ זיינער געזעלשאפט, אונ דוא האסט זיך פון איהם ניט געהיט. — איך האב איהר בעשווארען זיא זאל דאס ניט אויס זאגען, אונ זיא האט דאך אלעמען ערצעהלט. — דיזער מאן מיט זיינע קלוגע רייד האט איינגעשטילט דען קריג, אונ דיא שטאדט איז געווארען שטילל. — זיא האט געמיטהעט (גערונגען) דאס הויז פיר זיך, נאכהער האט זיא עס פערמיטהעט איינעם אנדערן. — ער האט בייא מיר געליען אבוך, נאכהער האט ער עס אוועק געליעהען איינעם אנדערן. — דיא ריכטער האבען דען גערעכטען גערעכט געשפראכען, אונ דען שולדיגען פערשולדיגט. — ער האט פערגעסען דיא זאך, אונ האט מיך אויך פערגעסען לאסען. — ווארום האט איהר פערטוישט (פערביטען) אייערע קליידער? — וויר האבען זייא ניט פערביטען. — איך האב געגלויבט, אז דער קארגער מענש האט געגעבען עסען ארעמע לייט פון זיין ברויט. — ער האט זייא ניט געגעבען עסען; זייא האבען בייא אים געקויפט פיר געלד. — זייא האבען מיך אנגענומען פאר מיין קלייד, אונ ווֹאלטען מיך ניט וועג לאסען.

בינוני פועל דאס איז איינע זעהר גוטע פרויא: אללעס וואס זיא עסט, גיט זיא עסען דיא ארמען. — ווער עס פערמיטהעט זיין הויז דעם צווייטען, נעמט פון איהם האנד געלד. — מאדכען, ווארום פארשעמט איהר אייערע ליבענדע פריינדינען? — מיר פערשעמען זייא, ווײלע זייא פארשעמען אונז. — דיא פרויא, וועלכע האסט איהרען מאנן, פערשווענדעט (מאכט פערלירען) זיין גאנצעס פערמאגען. — מיין פאטער ווירד שאן אלט, זיינע האארע ווערדען שאן ווייס. — האט זיא שאן איהר ווערק געענדיגט? — זיא לאסט עס שוין דרוקען. — וואס האלטסט דוא אין האנד, אסתר? — דאס איז דאס קלייד, וועלכעס איך בייט איבער. — וויא פיל האלט דאס

ו א מ ן בד'. — היא ח ז ק לכם טובה בעד החסד הזה. — מהרסיך ו ח ר ב (שלך) ממך יצאו. — מדוע ע ב ד (אתה אותי) חנם? העבדך אני קנין כספך? — בנותי הכואבות ביסורי מחלתן כ א ב גם את נפשי מאד. — היא שואלת ספרי ו ש א ל (אותם) לאחרים.

בינוני פעול ביתי ש כ ר לאחרים, ואני אינני יושב בו. — ספרי ש א ל לאחרים ולא אוכל השאילם לך. — הראית את הספרים החדשים ה ד פ ס ו כעת? — איה השמלות ה פ ק ד ו אצלך? — התוגרמים כ נ ע ו לפני הרוסים, מבצרים רבים ס ג ר ו לנו. — המלה הזאת היא ר כ ב משני מלים. — הגוף ר כ ב מראש, מגויה ומאיברים. — היהודים המה כ נ ע זה כאלפים שנה והמה ר ד ף בכל דור ודור. — המקום הזה הוא ק ד ש לבנין בית התפילה. — החלב ה ר ת ח בסיר עולה על שפתו. — הוא עושה עוגות מסולת ר ב ך בחמאה. — הוא ב ט ח באיש הזה, כי לא יעשה לו עולה. — הנערות האלה ב ד ל מרעותיהן ע"י חריצותן במלאכתן ושקידתן בלמודן. — הדבר הזה כבר ח ל ט ומקים ע"י אנשי האספה. — כל עיר על תילה בנויה ועיר אלהים ש פ ל עד שאול תחתיה.

עתיד אני לא ב ד ל בין עני לעשיר, כ"א בין חכם לאויל. — כאשר תגדל אחותי תגדל את אחיה הצעירים ובזה ג ד ל לעשות. — הפועלים האלה ילבנו לבנים, והם ל ב ן את קירות הבית. — כאשר הנערות תלבושנה את שמלותיהן, כן ל ב ש את אחיותיהן הצעירות מהן. — ידידי, אם תצדק בדבריך צ ד ק (אתה גם אותי) לפני השופטים. — כי תעבוד את האדמה, ע ב ד (אתה) גם את אחיך עמך. — למה ש ל ח (אתן) את בגדיכן? — אנחנו אל ש ל ך (אותם), כ"א פ ק ד (אותם) בידי רעינו. — פרידריך השני הרחיב את ארץ פרוסיה וג ד ל אותה. — השמים יתקדרו בעבים, ה' מ ט ר גשם על הארץ. — הנני מברך אותך: ר ח ב ה' את גבולך, ש ל ם כל אויביך לך ו ש ב ע (אותך) כל טוב לעולם. — לא הים ט ב ע את האניה כ"א הרוח. — גאות אדם ש פ ל אותו. — הרוח ח ר ב את הביצות ואגמי מים. — אם ירעב שונאיך א כ ל אותו לחם, ואם יצמא תשקהו מים. — פתי א מ ן לכל דבר. — אכלנה, בנותי, לשבע, אל ש א ר מאומה. — אם כ ב ד (הוא) את עולו עליך ע ב ד (אותך) חנם, אל תשמע לו, כי לא עבד מקנת כספו אתה לו.

ציווי אנא ידידי, ס ת ר (אותי) מהאיש הרע הזה, כי יגורתי ממנו. — א מ ן לי, שרה, כי אעשה למענך את כל אשר ביכלתי עשות. — ש ב ע לחם את העניים ש ב ע (אותך) אלהים כל טוב לעולם. — ק ר ב, שרה, את התשורה לפני השר צ ד ק (אותך). — ש כ ר לי את ביתך, וישבתי בו עמך יחד. — כי ימוך אחיך עזרהו, ל ב ש (אותו) נ ע ל (אותו), ועזרך אלהים. — פ ק ד בתי, את הונך בידי ושמרתיו. — ל מ ד את בנך תורה ושמע (אותו) מוסר, ד ר ך (אותו) דרך ישר, וברך (אותך) אלהים. — ש ק ט אחיותי, את המריבה ושקטה. — צ ד ק (אותי) נא לפני האדון הזה ו צ ד ק (אני אותך) לפני אדונך, ולא ר ש ע (אני אותך) בעונך.

מקור אחרי א כ ל את העניים ואחר ש ב ע (אותם) נתתי להם מתנות וילכו לשלום. — אנחנו קראנוך למען ש מ ע (אותך) בשורה חדשה. — רב לך כ ב ד את עולך עלינו, כי לא נוכל שאתו. — הגשם יורד על הארץ למען צ מ ח את זרע השדה. — למה אתה כותב את הספר הזה? — אני כותבהו למען ד פ ס אותו, והיתה תועלת ללומדיו. — איכבה עשית את הדבר הזה אשר הזהרתיך ממנו? — אני עשיתיו לפני ז ה ר (שלך) אותי. — תחת ע מ ד (אותו) על משמרתו הרחקתהו מפה; מדוע עשית זאת? —

פֿאס? — עס ענטהאלט 40 עמער.— וואס איז דאס געשעפֿט פֿון דיזעם מאנע ? — ער קױפֿט קלײדער, אדער ער בײט זײא. — איך לײדע ניכט דיא שמײכלער מיט דיא גלאטע צינג (מאכען גלאט). — מײנע טאכטער גדײנקט אללעס אונ עראיננערט מיך אויך שטענדיג.

בינוני פועל איך בין זיכער אין איהם, אז ער וועט מיר קײן שלעכטעס טהון. — דיזע מאטעריע איז רויט געפֿארבען, דיא פֿאדען זײנען געפֿלאָכטען.— ווארום זײנען דיא קלײדער דא אנגעווארפֿען? — וועמען געהערט דאס הויז, וואס ווערט פֿארדונגען?— איך וויל קױפֿען דיא וואַרע, וועלכע איז בײא דיר אײנגעלײגט אונ וועלכע עס איז בײא דיר פֿערפֿאַנדעט (פֿערמשכנט). — ווער זײנען דיא שנײדערינען, וועלכע פֿארדינגען זיך בײא דיר ? — וואס גיבסט דוא מיר דיא קלײדער ? זײא זײנען דאך פֿערביטען. — ער איז דא אנגענומען פֿאר ארײכען מאן. — דיא ערד ווערט טראקען פֿון דיא זאננענהיטצע. — איך האב גענומען פֿאר אײן אדוואקאט אײנען געשווארענען (פֿריסיאַזנע). — האט איהר געזעהען דיא ביכער, וועלכע ווערדען יעטצט געדרוקט ? —

עתיד וועלכע קלײדער איך טראָג, אזעלכע וועל איך קלײדען מײנע קינדער. — איהר זאלט איהם ניט גלויבען, דען ער וועט אײך פֿארזיכערן מיט ליגען. — ווען דיא מאָדכען וועלען עסען, וועלען זײא זײערע שוועסטערן אויך געבען עסען, אונ ווען זײא וועלען זאַט ווערען, וועלען זײא זײערע שוועסטערן אויך זאָטיגען.— דאס בוך, וואס דוא וועסט לײען, זאלסטו מיר נאכהער לײען. — אז איהר וועט הערען גוטע נײעס, זאלט איהר אונז אויך לאזען הערען. — ווען דײנע שוועסטערן וועלען דיך וואַרנען דאס צו טאן, זאלט איהר זײא פֿאלגען; דען זײא ווײסען וויא צו היטען זיך. — זאלסט איהם ניט פֿערשעמען, דען ער וועט דיך אויך פֿערשעמען, וועסטו חרטה האבען. — אויב דוא וועסט בײטען דײנע קלײדער, זאלסטו זעהען מען זאל דיך ניט נארען. — עכסה, אויב דוא וועסט שווײגען צו דיזער צײט, וועסטו שוין נאך דעם ניט קענען העלפֿען. — ווארום מאכסטו איהם ארבײטען אומזאנסט ? פֿאר זײן ארבײטען דארפֿסטו זעהען איהם זאל קײן זאך ניט פֿעהלען; דען דורך זײנע מיהע מאכט ער דיך רײך.

צווי שוועסטער, פֿערזיכערט איהם, אז איך וועל אללעס טהון פֿון זײנט וועגען. — מאַך פֿרידען מיט דײנע פֿײנדע, וועלען זײא מיט דיר אויך פֿרידען שליסען. — מאַך מיך גערעכט פֿאר מײן פֿאטער, וועל איך דיך גערעכט מאכען פֿאר דײנעם.— זינגט, מאָדכען, לאסט מיך הערען אײערע שטיממע, וועלכע איז אזוא אנגענעהם.— וואַרנע איהם פֿון דער זאכע, וועט ער ניט פֿעראונגליקט ווערען. — פֿארדינג מיר דײן פֿערד אונ וואגען, וועל איך טאן מיט איהם ארבײט, וועל איך האבען מיט וואס צו ערנאָהרען מײנע געזינד. — וואַרף ניט דיא זאכען דרויסען; זײא נוצען גאַנץ גוט.

מקור דוא דארפֿסט אונז עראיננערן אונ לאזען הערען, וואס ער וועט דיר זאגען. — אנשטאט זיא גערעכט צו מאכען, האסטו זיא בעשולדיגט. — אנשטאט איהר צו צו עראיננערן, האסט דוא איהר נאך געמאכט פֿערגעסען. — גאט האט געגעבען דעם מענשען פֿערשטאנד, אום אונטער צושײדען צווישען גוטעס אונ שלעכטעס.— ניט פֿאר אונז איז צו ערנאָהרען ארעמע אונ צו זעטיגען זײא; דען מיר זײנען אזוא אויך אַרעם. — ווארום האסטו דאס געטאן ? — איך האב דאס געטאן אום יהנא צו פֿערשעמען. — דרוקענד דאס בוך האב איך ערהאַלטען בריף, וואס מען

פ ק ד את כלי בביתך בטוח הנני כי לא יחסר מאומה. — ב מ ט ר אלהים גשם על הארץ תצמיח האדמה עשב להחיות תבל ומלואה. — הרשע מלשין על ישראל למען ש ח ר את פניהם בצרה ויגון. — הרומים נלחמו בנו למען כ נ ע (אותנו) ולמען ש מ ד (אותנו).

לא. הֻפְעַל.

לתקן השגיאות בעבר הֻפְעַל:

שאול היה המלך הראשון אשר מ ל ך על ישראל אחרי השופטים. — התוגרמים ש פ ל מאד במלחמתם האחרונה עם הרוסים וכ נ ע תחת ידם. — הבית והגן כבר ש כ ר לאחרים ולא אוכל השכירם לך. — היום ע מ ד (אנחנו) לפני השופטים וצ ד ק (אנחנו) בדין. — גאות האיש הזה ש פ ל מאד, בגדיו ע ב ט למלוה וביתו ש כ ר בעד חובותיו הרבים. — האיש הבליעל שלח לסיביריען וכל רכושו ח ר ם למלך. — בשנת 1224 כ נ ע הרוסים לפני המאנגאלים במלחמה על יד קאַלקע, ולתקופת מאתים שנה הנשיא הגדיל איוואַן וואסיליעוויצש הסיר מעליו את עולם ויכניעם. — הסגולה הנפלאה אשר ט ב ע במחט הצפוני לפנות תמיד לפאת צפונית היתה נודעת לפני דורות רבים. — הקדמונים לא ידעו דברים רבים אשר מ צ א בימים אחרונים. — על שבר בת עמי ש ב ת (אני), ה פ ד עלינו בלהות. — ילדים, ה ל ב ש (אתם) אם א כ ל (אתם) לפני צאתכם? — אנחנו ל ב ש גם א כ ל לפני צאתנו. — מה אכלתם היום? — אנחנו אכלנו קשואים אשר מ ל ח שלשום בעד החורף. — איה כעת הילדים? — המה ש כ ב על מטותיהם וַיִשנו. — הבנין הזה ק ד ש לבית התפילה. — למה ש כ ר (א ת ה) לאיש אחר בעת אשר יכולת לעשות את מלאכתך לבדך? — רבבות אנשים ע ל ה על מוקדי אש בימי הבינים ע"י קנאת-הדת ואי-סבלנותה. — הנחלה הזאת ע ב ר מאיש לוה לאיש מלוה. — הפדית את השמלה אשר ע ב ט בעדך?

בינוני העיר ס ג ר כעת בידי אנשי צבאנו. — מדוע הכלים האלה ש ל ך כעת החוצה? — סוסיך ש כ ר לאחרים ושמלותיך ע ב ט בעד חובותיך. — איה כלי ביתי? האם שרפו בעת התבערה? — לא, הנם פ ק ד אצלי. — המקום הזה קדש לבנין בית התפילה. — ארצות רבות כ נ ע כעת לפני הבריטנים. — אנשי בליעל אֻסָרים בבית הסוהר, שֻׁלָחים אל ארץ גזירה וכל רכושם ח ר ם לאוצר המדינה. — הרָפָה לעולם ש פ ל וכ נ ע לפני החזק ממנו. — הזאבים ש מ ד בארצות אירופא, ובארץ אנגליה המה הֻשמדו עד תומם.

עתיד כל העובר על הפקודה הזאת הוא יֻאסר בבית האסורים, וכל רכושו ח ר ם לאוצר המדינה. — אל תתגרו בם מלחמה, כי כ נ ע לפניהם וע ב ד להם. — אל ש ל ך נא הבגדים על הארץ, כי ישחתו. — מתי ד פ ס מחברותיך אשר נתת לבית הדפוס? — (המה) ד פ ס אחרי צאתם מהבקורת. — עצתי, אל ש פ ל נערות, לפני האיש הזה ואל ע ב ד להם. — האסיר ע מ ד לפני השופטים לתת דין וחשבון על כל מעשיו. — השמלותיך ח ל ף על בגדים אחרים או תְמֻכרנה? — מתי ב ש ל הענבים? — בעוד חודש ימים ב ש ל. — הזהרו, בנותַי, לבלי עשות כדבר הזה, פן כ ל ם (אתן). — מדוע ש כ ר הנערות לאיש הזה, ולמה ע ב ד לו בעד משכורת כזאת? — איה פ ק ד כלי ביתך בעת נסעך מפה? — המה פ ק ד את אחי. — כלים חדשים כי תמכור המה ט ב ל במים לפני השתמשם. — בארץ אנגליה מ צ א כעת דברים טובים ומועילים. — אל פ ק ד חפציך את האיש הזה, עוד מעט ע ב ט לאיש מלוה בעד

פֿאָרערט איהן פֿון מיר. — ווען זייא האבען אנגעקליידעט דיא ארמען אונ געגעבען זייא עסען, האבען זייא זייא געבענשט אונ געלאָבט. — ווארגענדיג דיך פֿון איהם, האט זיא דיר געזאגט וואס פֿאר אמענש דאס איז.

---

31. הָפְּעַל.

צום איבער זעטצען,— עבר הָפְּעַל.

איך קען דיר דאס בוך ניט לייען, דען עס איז שוין אוועק געליען איינעם אנדערן. — ווארום זינד דיא זאכען דרויסען געווארפֿען? — וועלכע גרויסע זימפֿע דא איז, מיינע פֿיסע האבען זיך געזונקען אין קאטה גייענדיג אהער. — ביזטו פֿרידען געווארען מיט דיינע פֿיינדע? — ווייסט דוא ווארום דוא ביזט פֿערשעמט געווארען? — ווייל דוא ביזט ניט גערעכט געווען אין געריכט. — איז שוין געדרוקט געווארען דיין נייעם בוך? — מיר זיינען געשטעלט געווארען אלס וואָכטער אין דער שטאדט, אונ דוא ביזט אויפֿגענומען (פקד) געווארען פֿאר איין עלטסטען איבער אונז. — זייא ווארען זעהר געגליקט אין דעם געשעפֿט. — ווייסט איהר, שוועסטערן, איהר זייט דאך דא גערעכנט געווארען פֿאר רייכע. — זייט מיר זיינען אונטערטהעניג געווארען, האט מען מיט אונז געדינט וויא מיט קנעכט. — דער יאך איז אויף אונז זעהר שווער געווען, אז מיר האבען עס ניט געקענט פֿארטראגען.— זייט איהר פֿעהיג געווען צו דיזער ארבייט, אז איהר האט זיך דאס אנגענומען צו טאן? — ווארין איז דיא וואַרע געוויקעלט געווען? — זייא זיינען געוויקעלט אונ געפאַקט אין מאַטען אונ מיט שטריק. — ווארום זייט איהר דא אוועק געשטעלט געווארען? — מיר זיינען דא אוועק געשטעלט געווארען אום צו היטען דאס הויז.

בינוני ווערען ווערען יעצט פֿארדונגען דיינע הייזער? — זייא ווערען פֿערדונגען צו אָפּיצירען. — וואס ווערט דא איצטער געזאלצען? — עס ווערען געזאלצען גורקען אויף ווינטער. — ווייסט דוא, מיינע פֿיינדע ווערען יעצט אין פֿרידען מיט מיר.— קליינע קינדער (תינוק) ווערען געוויקעלט, אונ גרעסערע קינדער ווערדען געקליידעט מיט קליידער. — פֿילע הייזער ווערען יעטצט צערשטערט דורך רויבער אונ מאָרדער. — ווילדע טהיערע ווערדען איבעראַלל אוים געראטעט.

עתיד ווערדען דיזע הייזער פֿערמיטהעט (פֿערדונגען) אדער פֿערקויפֿט ווערען? — זייא ווערדען נור פֿערמיטהעט ווערדען. — ווערדען דיינע פֿיינדע מיט דיר פֿרידען שליסען? — זייא וועלען מיט מיר פֿרידען שליסען, ווען איך וועל מיט זייא פֿרידען שליסען. — דיזע ארמעע ווירד זיך ערגעבען אונזערער ארמעע, אונ זייערע שטאָדט ווערדען איבערגעגעבען ווערען צו אונז. — ווען ווערדען נייע ביכער געדרוקט ווערדען? — וועגן עס ווירד נייעם ערפֿונדען ווערדען, ווערדען זייא געדרוקט ווערען. — גייא, מיין שוועסטער, אין בעהערדע, רייד דיא ריינע ווארהייט אונ האב קיין פֿורכט; דוא ווירסט גערעכט געשפראכען ווערדען אונ ווירסט ניכט פֿערשעמט ווערען. — וויא לאנג נאך ווירד דאס קינד געוויקעלט ווערען? ווען ווערט עס געקליידעט ווערען? — ווען ווירד דאס פֿלייש געזאלצען ווערען? — ווארום זאלט איהר זיך ערנידעריגען פֿאר דיזען מענשען, אונ ווארום זאלט איהר

חובותיו הרבים.— הנערות האלה ד ר ך בדרך אמונה, לכבוד להן.— בחבית ח ז ק ארבעים הין, ובפוד ח ז ק ארבעים לטראות.

מקור בעת ס ג ר המבצר לידי האויב כלה שם כל בר וכל אוכל מאסמיו. — הלא אמרתי לך לבלתי ש כ ר ולבלתי ע ב ד לו, ואתה לא שמעת לקולי.— אחרי ט ב ל (שלהם) ורחצם במים הלכו להתפלל בטהרה. — השתדלו והתאמצו למען כ ש ר (שלכם) לכהונה כזאת.— תחת ר ש ע את הרשע המה הצדיקוהו וישלחוהו לשלום.— אל לכם פ ק ד לראש על אנשים האלה אשר חכמו מכם. — ב ש ל ך הספרים ארצה נשחתו רבים מהם. — עוד ב ד פ ס הספרים נמצאו קונים רבים עליהם. — ב ע ב ד (שלך) לאיש הזה השפלת מאד בעיני כל יודעיך. — למה קנית לך קשואים רבים כזה? — אני קניתים למען מ ל ח (אותם) על חורף הבא. — תחת ש פ ל (שלנו) כאשר אמר, אנחנו נכבדנו מאד. — אחרי ע מ ד הסוס פה, הוא נגנב.— ב ח ר ב העיר אנשים רבים הלכו בשביה לפני צר.

לב. התפעל.

1) הבנין השביעי הוא התפעל. סימן הבנין שלו—ה ת לפני השורש ודגש חזק בע"פ, הוראתו:—הוא פעל חוזר, ר"ל הפעולה חוזרת על הפועל, ד"מ: מְהַלֵּל—הוא מהלל איש אחר, מתהלל—הוא מהלל את עצמו. ויש פעלים אשר לא ימצאו כ"א בהתפעל, והוראתם פעל עומד.

2)

	עבר	בינוני	עתיד	צווי	מקור
לזכר ונקבה 1. אני	הִתְגַּדַּלְתִּי	מִתְגַּדֵּל-לָה-לֶת	אֶתְגַּדֵּל		הִתְגַּדֵּל
2. אתה	הִתְגַּדַּלְתָּ		תִּתְגַּדֵּל	הִתְגַּדֵּל	
2. את	הִתְגַּדַּלְתְּ	מִתְגַּדְּלָה - לֶת	תִּתְגַּדְּלִי	הִתְגַּדְּלִי	
3. הוא	הִתְגַּדֵּל	"	יִתְגַּדֵּל		
3. היא	הִתְגַּדְּלָה	"	תִּתְגַּדֵּל		
לזכרים ונקבות 1. אנחנו	הִתְגַּדַּלְנוּ	מִתְגַּדְּלִים-לוֹת	נִתְגַּדֵּל		
2. אתם	הִתְגַּדַּלְתֶּם	"	תִּתְגַּדְּלוּ	הִתְגַּדְּלוּ	
2. אתן	הִתְגַּדַּלְתֶּן	מִתְגַּדְּלוֹת	תִּתְגַּדֵּלְנָה	הִתְגַּדֵּלְנָה	
3. הם	הִתְגַּדְּלוּ	"	יִתְגַּדְּלוּ		
3. הן	הִתְגַּדְּלוּ	"	תִּתְגַּדֵּלְנָה		

3) להטות אחרי הלוח הזה הפעלים האלה: התחזק, התאמץ, התהלל, התאבל, התאדם, התגנב; ואם ע"פ אחת מאותיות א ח ה ע ר הבלתי מכשרים לקבל דגש, אז הפא בקמץ בכל הבנין כמו בפיעל, כי נקודת ההתפעל כנקודת המקור בפיעל, ובהוראתו ג"כ שוה לפיעל, רק שבפיעל הוא פ"י ופה הוא פועל חוזר.

להטות גם הפעלים האלה: התפאר, התברך, התגאל, התגעש, התחרט, התחרש, התבאר. ואם פ"פ סמ"ך או שי"ן, תבוא הפ"פ לפני התי"ו, כמו השתמר; ואם פ"פ צדי" תהפך התי"ו לטי"ת—הצטדק.

4) לתקן השגיאות בעבר התפעל.

אני לא נחשבתי בעיניכם יען כי לא ח ש ב (אני) ביניכם. — שכרתי את הבית לי, אחרי כי השכרתיו לאחר, ובזה ש כ ר אני. — אנחנו א מ ץ בכל יכלתינו לעשות את

איהם גערינט ווערען פֿאַסט אומזאנסט? — ווען מיינע ביכער וועלען דיר געליעהען ווערען, זאלען זייא בייא דיר ניט פֿאַרדארבען ווערען.

סקל) דער מאן איז זעהר ארעם, איך האב אלליין געזעהן, וויא זיינע קליידער זיינען פֿערפֿאַנדעט געווארען, אונ וויא איהם איז געליען געווארען ערגערע אנדערע. — איך האב אייך געלערנט ביז איהר זייט פֿאֶהיג געווארען צו דער ארבייט. — ווען מיר האבען זיך ערגעבען (כנע), זיינען מיר ערנידריגט געווארען. — דיא שטאדט איז אונטערטהעניג געווארען נאך איהר ערגעבען זיך (סגר). — אנשטאט דיא ביכער זאלען געווארפֿען ווערען, שיינק זייא מיר אוועק. — ווען זייא האבען פרידען געשלאסען, האבען זייא זיך איינאנדער געגעבען דיא הענד אונ האבען זיך געקוסט. — זייא זיינען רויט געווארען ווען זייא זיינען פֿערשעמט געווארען. — אנשטאט דיא קליידער זאלען געביטען ווערען, זיינען זייא פֿאַרקויפֿט געווארען.

התפעל 32.

1) דיא זיבעטע פארם איז התפעל. זיין קענצייכען איז הִתְ פון אנפאנג, ער איז איין ריקווירקענדעס צייטווארט (возвратный), ד"ה דיא פעולה קעהרט זיך צו ריק אויף דעם טוער; צב"ש: חָזַק—ער האט געשטארק דעם צווייטען. התחזק—ער האט זיך געשטארקט. אנדערע פעלים פינדען זיך נאר אין התפעל.

2)

עבר	בינוני	עתיד	צווי	מקור
הִשְׁתַּמַּרְתִּי	מִשְׁתַּמֵּר-רָה-רֶת	אֶשְׁתַּמֵּר		הִשְׁתַּמֵּר, בְּ-כְּ-לְ-מֵהִשְׁתַּמֵּר
הִשְׁתַּמַּרְתָּ	〃	תִּשְׁתַּמֵּר	הִשְׁתַּמֵּר	
הִשְׁתַּמַּרְתְּ	מִשְׁתַּמְּרָה - רֶת	תִּשְׁתַּמְּרִי	הִשְׁתַּמְּרִי	
הִשְׁתַּמֵּר	〃	יִשְׁתַּמֵּר		
הִשְׁתַּמְּרָה	〃	תִּשְׁתַּמֵּר		
הִשְׁתַּמַּרְנוּ	מִשְׁתַּמְּרִים-רוֹת	נִשְׁתַּמֵּר		
הִשְׁתַּמַּרְתֶּם		תִּשְׁתַּמְּרוּ	הִשְׁתַּמְּרוּ	
הִשְׁתַּמַּרְתֶּן	מִשְׁתַּמְּרוֹת	תִּשְׁתַּמֵּרְנָה	הִשְׁתַּמֵּרְנָה	
הִשְׁתַּמְּרוּ	•	יִשְׁתַּמְּרוּ		
הִשְׁתַּמְּרוּ	•	תִּשְׁתַּמֵּרְנָה		

3) נאך דיזער טאבעלע קאניוגירען זיך דיא פעלים, וואס זייער ערסטער ווארט איז סמ"ך אדער שי"ן, אלם: הסתכל, השתבח, הסתבל, הסתעף, הסתער, הסתפח, השתחוה, השתכח, השתכר, השתמש.

ווען דער ערסטער אות איז אצדי', זא ווערט ער פֿארביטען אויף אטי"ת: הצטדק, הצטיד, הצטין, הצטנן, הצטרך, הצטרף.

4) צום איבער זעטצען—עבר התפעל.

שוועסטערן, מיט וואס האט איהר זיך ערנאֶהרט (פרנס) ווען איך בין געוועזן אוועק געפֿאהרן? — פֿריער האבען מיר זיך ערנאֶהרט מיט ארבייט, פֿלעגען מיר מעהר ניט

הדבר הזה ולא עלתה בידנו. — רחל ושרה, איך צ ד ק אתן לפניו? — אנחנו צ ד ק בהגיד לו האמת איך נפל הדבר. — הסינים ש מ ש באבק שריפה ובמחט הצפוני טרם הודעם באירופא. — ע״י המצאת הדפוס פ ש ט ההשכלה בכל הערים והמדינות. — המלך המרומם גוסטאוו אדאלף אשר ג ב ר על העריץ וואלענשטיין, מת במלחמה הגדולה על יד ליטצען. — ממלכת אקטאו אגוסטוס, קיסר רומי, השתרעה מים אטלנטי עד נהר פרת, ומן הנהרות רהיין ודוניי עד מדבר אפריקה. — האנשים האלה מ כ ר לעבודת הצבא בנפש חפצה. — הגנב ג נ ב בחדרי ויגנב את אדרתי. — עוברי אורחות ימים צ י ד להם אוכל על חודש ימים. — יען ח ב ר (אתן) אל אנשים רעים, לכן ש כ ח ממנו ותעזבנה. — אנשי הריב פ ש ר ביניהם ויעשו שלום ביניהם. — כל העם א ס ף פה ל י ע ץ על צפונותיהם. — הוא ה פ ך בתחבולותיו ו ח כ ם לעשות לנו רעה, ויפול בבור אשר כרה לנו. —

בינוני: בנותיך ה ל ל ו פ א ר ביפין ובמלבושיהן, ובנותי כ ב ד ו ג ד ל בלמודן ובמעשי ידיהן. — הן א מ ץ להתגדל כרעותיהן העשירות ואינן ש מ ר מפני המדה הנוראה האומרת הב הב, השואפת כל רכושנו ובולעת את כל כספנו ועמלנו. — היא מ כ ר לעשות הרע ולא את הטוב. — היא ס פ ק במועט ואינה דורשת הרבה. — אנשים ה פ ע ל תמיד המה על פירוב פתאים. — ממלכת ראסיה ש ר ע מן ים הבלטי עד אמעריקא מזרחה, ומן ים הקרח עד ארצות אשכנז, תוגרמה, פרס וסינים. — הנשים ב ר ד תמיד באנשים ה ק ד ש למראה עינים. — יש ע שור ואין כל ו כ ב ד וחסר לחם. — הנשים ג נ ב בלבות האנשים בחלקת לשונן. — מטלה אחת בכל לשון ס ע ף כמה מלים והוראות. —

עתיד: אחיותי, אם תפקדוני במכתביכן, אפקדכן גם אני ולא ש כ ח (אתן). — אם ח ר ט (את) על מעשיך ו צ ד ק לפניו, וסלח לחטאתך. — ריוח ונזק שלובי יד ה ל ך על פני תבל ארצה. — הכל ש נ ה בעולם לבד ההשתנות. — העלמה הזאת א מ ץ בכל יכלתה להתפאר ולהתהדר לפניו. — אחי, אם ח ב ר לאנשים טובים א מ ץ (אתם) להיות כמוהם. — כאשר אנשי הריב פ ש ר ביניהם, יהיו לאוהבים נאמנים ואגודתם ח ז ק. — אל תבקש מאביגדור שימליץ בעדך לפני האיש הנקלה; הוא לא ג א ל בזה כי לא לכבוד הוא לו. — כאשר תדבר עמה ב א ר הדבר על בוריו. — הנשים ההן ב ר ך בלבבן שהן המהללות והנכבדות בעיר, וכן (הן) פ א ר ש ב ח בפני כל. — אל הספר ו צ ר ף ספר-המילים אשר ב א ר בו המלים להעתקה. — האנשים האלה ו ס פ ח בנחלות דודם העשיר, ושמה ימצאו חית ידם. — כאשר תגדל אחותי תגדל את אחיה היתומים ובזה תגדיל לעשות ג ד ל ו פ א ר בפי אנשים רבים. — כאשר ח ז ק (אתם) ותפשתם את השודדים תחזקו בם ואל תעזבום. — אל תתגר בו מלחמה כי י ס ע ר עליך בחילו הרב והשמידך. —

צווי: ק ש ט, אחיותי, במדעיכן ולא בנזמיכן וכל עדייכן. — אחי, פ ש ר ביניכם ואל תריבו. — אל ס כ ל בקנקן אלא במה שיש בו. — א ס ף, נערות, הנה ואספר לכן אשר שמעתי היום, ו ש מ ם מאד על דבר פלא כזה. — אל תתרע את מרעים ואל ח ב ר עם עושי עולה. — כ ב ד, בתי, ושבי בביתך, אל תלכי בחברתן ו כ ב ד ו פ א ר (את) בעיני יודעיך ומכיריך. — נ צ ל, אחותי, לפניו ו צ ד ק, ולא יקצוף עליך. — אל מ כ ר (אתם) לעבודתו בעד משכורת נקלה כזאת, ח ז ק ו א מ ץ לעשות את מלאכתכם בביתכם ואכלתם ושבעתם. —

מקור: תחת ה ל ל בכבוד אבותיך התאמץ ל פ א ר בכבודך. — בעת פ ש ר אנשי הריב כרתו ברית אהבה ביניהם. — מדי נ צ ל (שלהם) לפני בקשו ממני להשלים (אותם)

פֿאר דינען אויף ברויט ; יעטצט האבען מיר גענומען האנדלען , איז פֿיל בעסער . —
דיא זופע האט זיך שוין אב געקיהלט , איהר קענט שוין עסען . — טאכטער , מיט
וואס האסט דוא דיך הייטע אזוא אוים געצייכנט אין דער שולע , אז דוא האסט
דיך אזוא געפראהלט אונ בעריהמט ? — איך האב זיך בעריהמט מיט מיינעם פֿליים
אין לערנען . — ווארום האסטו דיך בעהאלטען אונ ווארום ביזטו רויט געווארען
פֿאר איהם ? — ווארום, פֿריילינס, האט איהר זיך בעמיהט אונ זיך געשטארקט צו
צירען זיך אונ צו קליידען זיך וויא דיא רייכע קינדער , מען קען דאדורך צו גרונדע
געהן ; איך האב אייך געזאגט איהר זאלט זיך היטען פֿאר דיא מאדע , אונ הייטע
האט איהר זיך ניט געהיט . — פֿריער האסטו אונז געשטיטצט , אונ יעטצט זיינען
מיר פֿון דיר פֿארגעסען געווארען אונ פֿערלאסען געווארען . — איהר בענוצט מיינע
לעפֿעל, וואס איז פֿארביטען געווארען אויף מיינע .

בינוני : איך וואשע מיך דעם מארגענס אונ דעם אבענדס מיט קאלטעם וואסער . —
איך מיטהע (דינגע) דען גארטען , פֿערמיטהע איהם איינעם אנדערן אונ דאמיט פֿאר
דין איך . — וואמיט — ערנאֶהרט איהר אייך ? — מיר ערנאֶהרען אונז מיט ארבייט. —
וואמיט עהרסט דוא דיך אונ בעריהמסט דיך , שרה ? — ער איז איין פֿרומער מאַן ,
אללע פֿרויען בענשען זיך מיט איהם . — זיא פֿאר ענטפֿערט זיך (צדק) פֿאר איהר
פֿאטער, אז זיא האט דאס ניט געטאן, אונ זיא האט חרטה אויף אללעס . — איך ליב
ניכט דיא מענשען, וועלכע בעריהמען זיך שטענדיג אונ לויבען זיך . — אונזערע קליידער
זיינען גאנץ גלייך אונ דאהער פֿערבייטען זייא זיך שטענדיג . —

עתיד : אויב ער וועט אייך יאגען , זאלט איהר זיך פֿון איהם ניט בעהאלטען . —
וויא פֿיל וועט איהר פֿערדינען, אז איהר וועט פֿערדינגען אייער הויז ? — שוועסטערן,
איהר זאלט זיך ניט צירען מיט קליידער נאר מיט קענטניסען ; איהר זאלט זיך ניט
לויבען אונ ניט ריהמען ; לאזען אייך פֿרעמדע לויבען, וועט איהר זיין בעריהמט . —
אויב איהר וועט זיך ערנאֶהרען דורך ארבייט, וועט איהר זיין געלאבט. — אז מיר וועלען
פֿלייסיג לערנען, וועלען מיר געלאבט ווערען פֿון אונזערע לעהרער אונ געעהרט
ווערען פֿון אלע וואס קענען אונז . — אז איהר וועט געהן צו זייא, זאלט איהר זיך
פֿריער וואשען אונ אנקליידען זיך אייערע נייע קליידער . — לאמיר זיך היטען פֿאר
דיא פֿערדאֶכטיגע מענשען , לאמיר מיט זייא קיינע אויפֿטראגע האבען (חבר) אונ
לאזען זייא זיך ניט רעכנען אין אונזער געזעלשאפֿט ; מיר קענען דאדורך ניט געעהרט
ווערען . — צו דיזעם בוך איז צו גגעבען (בעהעפֿט) איין וואֶרטערבוך , וואס דיא
שילער זאלען געברויכען צו דען איבער זעטצונגען . — ווען דוא ווירסט דיין לערנען
ניכט ווידער האלען , וועט עס פֿון דיר פֿערגעסען ווערען . —

צווי : בעריהם זיך ניט, שוועסטער, מיט דער עהרע דיינער ברידער , בעריהם זיך מיט
דיין אייגענער עהרע ; קליידע דיך נאך דיינעם שטאנד, ניט נאך דער מאדע ; בעגניגע
דיך מיט וועניג אונ פֿערלאנג ניט פֿיל . — טאֶכטער, רעכט פֿערטיגט אייך פֿאר אייער
לעהרער, וועט ער אייך פֿערצייהען . — ווען איהר גייט אין אלאנגע רייזע, גרייט
אייך אן פראוויזיאן אויף אלאנגע צייט . — גייט ניט מיט אזעלכע מענשין, פֿעראונ-
רייניגט (גאל) אייך ניט מיט אזא געזעלשאפֿט , וועט איהר געעהרט ווערדען . —

מקור : ער בעמיהט זיך צו גרויסען זיך אונ צו ערהעבען זיך ניט נאך זיין שטאנד ,
דאדורך קען ער צו גרונדע געהן . — ניט פֿאר אייך איז צו ריהמען זיך מיט

אִתָּם . — אני הוכחתיה לבלתי ג ד ל ביפי מראיה כ״א במעשיה . — ב א ס ף ראשי עם המה י ע ץ על צפונותיהם . — רב לכם ה ל ל במתת שקר . — איה הנערות ? — אחרי ר ח ץ ו ל ב ש (אותן) הלכו לשוח בגן . — למה א ס ף פה אנשי הריב ? — אני אספתים למען פ ש ר (שלהם) . — ב ס ח ף שדי ע״י הגשם שוטף אשר נתך ארצה נשחת כל פרי אדמתי . — ב ע ב ר (שלו) בי גדפני ויחרפני חנם. — ב צ ד ק (שלה) לפני אביה היא האשימה את אחיותיה . — ב ס ת ר הגנב עמנו נוכל גם אנחנו לפול ברעה על ידו . — ב ש כ ח ממך לא נעזרתי זה זמן רב .

לג. הגזרות ומספרן.

1) יען כי נמצאים פעלים אשר תנוח בהם אות אחת שרשית מבלי שתהי׳ מרגשת במבטא , וכן נמצאים אשר תחסר בהם לגמרי איזה מן אותיות השורש , — לכן חלקו המדקדקים את הפעלים לְגְזָרוֹת והן שמוֹנָה במספרן :

א) שלמים , הם הפעלים אשר שלש אותיות השורש כולן נשמעות לאוזן בעת הדבור בכל הבנינים ובכל הזמנים ; מהם דברנו מן פרק ד עד הלום .

ב) חֲסֵרֵי פ״א נון , אם פ׳ הפעל היא נו״ן , והוא חסרה בעתיד מקל ובשאר הבנינים, ונשלמת בדגש חזק בע״פ : אֶגַּע , תִּגַּע .

ג) נָחֵי פ׳ אלף, אם פ׳ הפעל הוא אלף, היא איננה מרגשת בעתיד מקל: יאמר, תאכל .

ד) נחי פ׳ יו״ד , אם פ׳ הפעל הוא יו״ד , תנוח ג״כ בעתיד : מקל ובשה״ב: אֵלֵד, תלך .

ה) נָחֵי ע׳ וי״ו , אם ע׳ הפעל וי״ו היא נחה בעבר ובעתיד : שב , קם , אקום .

ו) נחי ל׳ אלף, אם ל׳ הפעל הוא אלף, היא נחה ג״כ בעבר ובעתיד בכהב״נ: ברא, אברא .

ז) נחי ל׳ ה״א , אם ל׳ הפעל הוא ה״א , היא נחה ג״כ בעבר ובעתיד : גלה , יגלה .

ח) כפולים , אם אות השניה והשלישית דומות , תפול הראשונה מן הדומות ונשלמת בדגש אשר בשניה : סַבֹּתָ, סַבֹּתָ .

2)   עבר   בינוני פועל   בינוני פעול

קל   חסרי פ״א נון   עבר בינוני פועל ובינוני פעול כשלמים . . . .

נפעל   נִגַּשְׁתִּי נִגַּשְׁתָּ נִגַּשְׁתְּ נִגַּשׁ נִגְּשָׁה נִגָּשׁ נִגָּשָׁה
נִגַּשְׁנוּ נִגַּשְׁתֶּם נִגַּשְׁתֶּן נִגְּשׁוּ נִגָּשִׁים נִגָּשׁוֹת

פִּעֵל וּפֻעַל וגם הִתְפַּעֵל ע״ד השלמים .

הִפְעִיל   הִגַּשְׁתִּי הִגַּשְׁתָּ הִגַּשְׁתְּ הִגִּישׁ הִגִּישָׁה מַגִּישׁ מַגִּישָׁה מֻגָּשׁ מֻגָּשָׁה
הִגַּשְׁנוּ הִגַּשְׁתֶּם הִגַּשְׁתֶּן הִגִּישׁוּ מַגִּישִׁים מַגִּישׁוֹת מֻגָּשִׁים מֻגָּשׁוֹת

הֻפְעַל   הֻגַּשְׁתִּי הֻגַּשְׁתָּ הֻגַּשְׁתְּ הֻגַּשׁ הֻגְּשָׁה הֻגָּשׁ הֻגָּשָׁה
הֻגַּשְׁנוּ הֻגַּשְׁתֶּם הֻגַּשְׁתֶּן הֻגְּשׁוּ הֻגָּשִׁים הֻגָּשׁוֹת

6.2.1. חסר הקצוות   נָתַתִּי (תחת נתנתי) נָתַתָּ נָתַתְּ נוֹתֵן נוֹתְנָה, ת, נָתוּן נְתוּנָה
קל   נָתַן נָתְנָה נָתַנּוּ נְתַתֶּם נְתַתֶּן נָתְנוּ נוֹתְנִים נוֹתְנוֹת נְתוּנִים נְתוּנוֹת
תַּתָּה

2.1. 5.1. 5.1. 5.3.2.1. 5.4.3.2.1. 5.3.
להטות אחרי הלוח הזה הפעלים האלה *) נבט , נגע, נרח , נדר , נזל , נטע ,
5.3.1. 5.3.1. 3.1. 5.4.1. 5 2.1. 6.5.4.3.2.1. 5 2.1. 6.5.1.
נסג , נסח , נסך , נסע , נפח . נשל , נשך , נקף , (ינקף) , גם הפעל—

---

*) הנומרין פה מורים על סדר הבנינים : 1 קל , 2 נפעל 3 פִּעֵל וכו׳, הנמצאים בתנ״ך

קענטניסען , דען איהר האט זייא ניט ערוואָרבען . — דיא שילער לערנען ניכט אום צו פראהלען זיך, נור אום נוצען צו האבען . — ווען איהר האט זיך געקליגט געגען דען פֿיינד, האט איהר פֿארגעסען , אז ער קען זיך אויך אזוא קליגען וויא איהר . — אנשטאט זיך צו ליבען , ליב בעסער אנדער ; עס איז ניט שיין זיך זעלבסט צו ליבען . — וויא מיר האבען זיך אנגעגרייט פראוויזיע אויף אמאנאט צייט, זיינען מיר אוועק אין דיזע רייזע . — זיא בעמיהט זיך אוים צו צייכנען זיך אין דער זאבע . — היטענדיג זיך פֿון איהם האבען זייא זיך בעהאלטען :

33· דיא אבטהיילונגען דער צייטוואָרטער •

1) ווילע עס גיבט צייטוואָרטער, אין וועלכע מאנכע בוכשטאבען אין וועלכע איז ניט הערבאַר אין רעדען , אדער פעהלען אין גאנצען , דאהער האט מען דיא פעלים אין אב-טהיילונגען געטהיילט ; דיזע אבטהיילונגען זינד אכט , נאָמליך :

1) פאלקאממענע , דאס זיינען דיא פעלים , וואס אללע בוכשטאבען ווערן געהערט אין רעדען , אין אללע פארמען אונ אין אללע צייטען. פאן דיזען האבען מיר שאן גערעדט פון דעם 20-טען קאפיטעל ביז הער .

2) פעהלענדע , ווען דער ערסטער אות איז איין נון , פעהלט ער אונ ווערט ערזעצט דורך איין דגש אין דעם ע״פ .

3) נחי (רוהענדע) פ״א , ווען דער ערסטער אות איז איין א׳ , איז ער ניט הערבאר אין עתיד : יאמר, יאבד .

4) נחי פ״י, ווען דער ערסטער אות איז איין יו״ד, הערט ער זיך ניט אין עתיד: אִינַק, אִירַשׁ.

5) נחי ע״ו , ווען דער מיטעלסטער אות איז איין וויו , הערט ער זיך ניט אין עבר אונ אין עתיד : אקום , אשוב .

6) נחי ל״א, ווען דער דריטער אות איז איין אל״ף, הערט ער זיך ניט אין עבר אונ אין עתיד : יקרא , קָרָא .

7) נחי ל״ה, ווענן דער דריטער אות איז איין ה״א,רוהט ער אין עבר אונ אין עתיד:גָּלָה,יגלה.

8) דאפעלטע, ווען דיא לעצטען צווייא בוכשטאבען זיינען גלייך , פֿאלט דער ערסטער ארונטער אונ ווירד ערזעצט דורך איין דגש אין דעם צווייטען : סַלּוֹת. סַלּוֹתָן .

2)

עתיד					צווי		מקור
אֶגַּשׁ	תִּגַּשׁ	תִּגְּשִׁי	יִגַּשׁ	תִּגַּשׁ	גַּשׁ	גְּשִׁי	נָגוֹשׁ , בְּגֶ-כְּ-לְ- מִגֶּשֶׁת
נִגַּשׁ	תִּגְּשׁוּ	תִּגַּשְׁנָה	יִגְּשׁוּ	תִּגַּשְׁנָה	גְּשׁוּ	גַּשְׁנָה	

עתיד , צווי , מקור , בנפעל כשלמים •

אַגִּישׁ	תַּגִּישׁ	תַּגִּישִׁי	יַגִּישׁ	תַּגִּישׁ	הַגֵּשׁ	הַגִּישִׁי	הַגֵּשׁ בְּ- כְּ- לְ- מֵהַגֵּשׁ
נַגִּישׁ	תַּגִּישׁוּ	תַּגֵּשְׁנָה	יַגִּישׁוּ	תַּגֵּשְׁנָה	הַגִּישׁוּ	הַגֵּשְׁנָה	
אֻגַּשׁ	תֻּגַּשׁ	תֻּגְּשִׁי	יֻגַּשׁ	תֻּגַּשׁ	נֻגַּשׁ		הֻגֵּשׁ
תֻּגְּשׁוּ	תֻּגַּשְׁנָה	יֻגְּשׁוּ	תֻּגַּשְׁנָה				
אֶתֵּן	תִּתֵּן	תִּתְּנִי	יִתֵּן	תִּתֵּן	נִתֵּן	תֵּן	תְּנִי	נָתוֹן , בְּתֵת כְּ- לָ- מִתֵּת
תִּתְּנוּ	תִּתֵּנָּה	יִתְּנוּ	תִּתֵּנָּה		תְּנוּ	תֵּנָּה	

5·1. 6 5.3·1. 5·1. 1. 2.1. 3.1.

צו קאניוגירען נאך דיזער טאבעלע דיזע פעלים : נבל , ננף , נטר , נדר , נטל , נטף ,

לקח; גם השרשים שפ״פ שלהם יוד וע״פ צדי יבואו ע״ד חסרי פ״נ; כמו: יצב, יצג, יצע, יצק, (עתיד אָצֹק), יצר, (עתיד יִצֹר יֵצֶר) יצת (לבד יָצָא); גם ינח, יקף.

אם ע״פ אחהע לא יחסר הנון ויבואו כשלמים, כמו: נאף, נאם, נאץ, נהג, נהם, נחל, נעל, נעם.

במקור קל יבוא לפעמים תיו בסופו והנון חסר, כשמחֻבר בו בכל״ם או כנוי״ם, כמו: לגשת, מגשת, עד גשתו.

לד. חנוכים בחסרי פ״נ.

1) לתקן השגיאות בקל ובנפעל, בכל הזמנים:

אביגדור נ ס ע מפה אתמול ו נ ט ש את ביתו וכל רכושו על אחיו הצעיר ממנו.— מתי ת נ ס ע אחיותי מפה? — מחר נ ל ק ח (אנחנו) את כספינו ו נ ס ע אנחנו מזה.— מדוע נ ט ש (אתם) זה כשנתים ימים את אחיך האומללים? — אנחנו נ ט ש (אותם), יען כי הם נ ט ש (אותנו) בעת היה ביכלתם לעשות לנו טובה. — שונאי עשה לי רעה גדולה אשר לא אשכח לו לעולם, ועתה יש ביכלתי לשלם לו כרשעתו ו נ ק ם ממנו את נקמתי. — אל, אחי, אל תעשה לו כדבר הרע הזה, לא נ ק ם ולא נ ט ר לו. — הראית את רענו הבא מאמעריקא? — אני ראיתיו אתמול, וכראותי אותו ו נ פ ל (אני) על צואריו ואבך. — מה נ ט ע על ערוגתך בגנך — אני נטע שושנים ודודאים נותנים ריח טוב. — אבל אל נ ט ע את הצמח הזה, כי מהר נ ב ל ויקמל. — אל תלכי, בתי, פה פן נ ג ף באבן רגליך. — אני יודעת להזהר, אני לא נ ג ף ולא אכשל בלכתי. — המלך אלכסנדר השני הכניע את התוגרמים ו נ ג ף את גבוריהם ויז לארץ נצחם. — הנער הזה נ ד ח מבית דודו על כי התרועע עם אנשי בליעל, ו נ ס ג אחור מן הדרך הטוב ו נ ט ש אלוה עשהו. — אל נ ס ג בנותי, מאחרי ה׳ אלהינו, כי אלהים עשה את האדם ו נ פ ח באפו רוח חיים.— על מי נ ט ש (אתה) זה כחודש ימים את חנותך ואת כל רכושך? אם נ ט ש (אותם) על משרתי בית מסחרך, הסכלת עשו, כי דרכם לא ישרה בעיני; ולו שמעת לעצתי: הדיחם ממקומם ושלחתם מבית מסחרך. — אנשי ישרי לבב המה ועל פיהם נ ש ק כל מסחרי, ובהם אבטח. — מדוע יראת מ נ ג ש אלי? — אני ירא מהכלב ההולך אחריך, פן נ פ ל עלי ו נ ש ך (אותי). — יען כי נ א ץ (אתה אותי) בתוך קהל ועדה ו נ א ץ את עצתי לטוב לך, מרה תהא באחריתך. — הבנים האלה ו נ ח ל הון עצום מאביהם, והבנות לא נ ח ל מאומה; מדוע גורל הנשים רע מאנשים. —

נפעל: האויב נ ג ף לפני רבבות צבאותינו. — המה נלחמו בנו ו נ ג ף לפנינו. — אם תסע מזה, על מי ו נ ט ש בני ביתך וכל רכושך? — המה ו נ ט ש בידים אמונות אשר אוכל לבטוח בהן. — צרפתים נ ג ש למלחמה ראשונה ו נ ג ף ראשונה. — הנערים לומדים בשקידה רבה כולם אוהבים אותם ועל כתף ו נ ש א. — עשה כאשר יעצתיך ואל נ ח ם. — כל הנשים מלֻבָּשות כפי המדה האחרונה, לא נ ב ר עשירה לפני דלה ועברית לפני צרפתית; מה נוראה היא המדה! בשיניה ו נ ש ך כל אדם, וממלתעותיה אין נ צ ל. — עשה זאת איפוא בני ו נ צ ל. —

2) פֻעל ופֻעל בכל הזמנים:

הוא לבש את אדרתו ו נ ש ק לבניו ולבנותיו וילך לדרכו. — אחי איש נכבד

4.3.2.1. 5.3.1. 7.6.3.2.1. 2.1. 7.5.1. 4.2.1.
נטש, נפל: נקב, נקם, נשך, נתץ (אך בעתיד הם ע"מ פעול: יבל, יגף, ולא יבל יגף).

ווען דער מיטעלסטע בוכשטאבע איז איינער פון א ח ה ע; פעהלט ער גאר ניכט; אונ קאניוגירט זיך וויא דיא גאנצען.

אין מקור קל קומט מאנכמאל איין ת'ו, ווען ער קומט מיט בכל"ם אדער כנוי"ם: לטעת, לקחת, בתתו.

---

34. איבונגען פיר חסרי פ"א נו"ן.

1) צום איבער זעטצען:

מיר וועלען זעטצין ראזען אונ ליליען אין אונזערם גארטען; וואס וועט איהר פלאנצען, שוועסטרן? — דיזע פפלאנצען וועלען באלד פערוועלקט ווערען (נבל). — דיין הויז ווירד מען נעמען פון דיר אונ מען ווירד אוועק געבען פאר דיינע שולדען. — ניין, מען ווירד עס ניכט נעמען פון מיר, נאר איך וועל עס פערמיטהען. — ווארום נעמסטו מיינע העפטען? — איך וועל דיר געבען מיינע ביכער צו לעזען. — ניט דוא גיב מיר, ניט נעהם פון מיר. — קומט (נגש) אהער, קינדער, איך וועל אייך וויזען מיינע נייע ביכער. — קום (נגש) אהער, שוועסטער, אונ צייג מיר דיין נייעס קלייד. — זיא פירכטעט צו גענעהנען: פיללייכט וועסטו איהר פארווירפע מאכען, וואס זיא האט געקויפט אן דיין ידיעה. — דיזער גייצהאלז ליבט איממער צו נעהמען, אונ געבען וויים ער ניט. — ער וויל דיר געבען אגעשענק; ווען ער וועט דיר געבען, זאלסטו איהם אב דאנקען העפליך. — געסטערן איז געקומען מיין פאטער צו פאהרען; וויא מיר האבען איהם דערזעהען, זיינען מיר איהם געפאללען אפען האלז אונ מיר האבען איהן געקוסט. — ווירסטו קענען טראגען אלליין דיזע לאסט? — איך וועל ניט קענען טראגען אלליין. — אויף ווען האסטו פערלאסען דיא קינדער? — זאלסט זייא ווייטער ניט פערלאזען אויף זייערע ווארטערין, וועלכע איז דיר נאך ניט גוט בעקאנט. — ווארום ברעכסט דוא איין דיין הויז (נתץ)? — איך ווארף עס איין, ווייל איך וויל בויען איין אנדער הויז אויף זיין ארט. — איינוואהנענדיג (הרס) דען צוין (פארקען), זאלסטו ניט אנריהרען דיא בוימער אין גארטען, אונ זייא זאל ניסט שאדען. — ווארום דריקסט דוא דעם ארמען (נגש)? — איך מוז איהם דריקען, זאנסט צאלט ער מיר ניט מיינע שולדען. — דוא זאלסט זיך אויף איהם ערבארמען, אונ ניט דריקען, אונ ניט אנריהרען שלעכטעס צו טאן. —

נפעל: אויב דיר וועט ניכטס געגעבען ווערען, זאל פון דיר ניכטס גענומען ווערדען, — איהר זאלט מיט זייא ניט שטרייטען, איהר קענט געפלאגט ווערען (נגף) פאר זייא. — ניט אום צו טראגען אהוט איז דער קאפף דעם מענשען געגעבען געווארען; דער קאפף איז געגעבען געווארען צו דענקען, אונ דיא הענדע צו ארבייטען. — וועלכע בוימער ווערדען דא געפלאנצט? — דא ווערדען געפפלאנצט פרוכטבוימע, אונ דארטען בלומען אויף דיא בעעטען. — היטע דיך פאר דיזען שלעכטען מענשען; ווען ער ראכע נעמט, קען קיינער פון איהם ניט גערעטעט ווערען. —

2) פעל ופעל אין אללע צייטען:

ווען דיא שטאדט זאל פערלאסען ווערען פון איהרען איינוואהנערן דיא קויפלייטען,

הוא, וכל אנשי מקומו נ ש א אותו בכבוד. — הנערות נ צ ל את בית אביהן בעת נשואיהן. — אל תחרף את האיש הזה ואל ת נ ב ל (אותו), פן תענש בפלילים ע"י משפט השלום. — למה תבכינה הנשים העניות האלה? — הנה תבכינה, יען כי שודדי ליל התגנבו בביתן הלילה, ג נ ב ו ן ונ צ ל ן ויציגון ככלי ריק. — מי המה העברים האומללים האלה? — המה הולכי גולה הנ ד ח מעל אדמתם. — הארמון הזה נ ט ש משנים קדמוניות, ואין איש יושב בו. — כמה כסף הוא נ כ ה מן החשבון הזה? — אל נ כ ה מן החשבון הזה אף גרה אחת. — שדנו נשחת מהברד אשר היה על הארץ, השעורה נ כ ה, אך הדגן לא נ כ ה. — העברים בעירנו מכובדים מאד בעיני הנוצרים, המה נ ש א ו ג ד ל אותם מאד. — האשה הזאת אומללה מאד, אין נ ה ל לה מכל בנים ילדה. — היא ל ק ח מחר למשרתת בבית אחד ממכיריה. —

3) הפעיל, הפעל, התפעל, בכל הזמנים:

גד לי מי המה רעיך, ואני גד לך מי אתה. — אני א ג ש (מחר) את בני לפני המורה לבחנם בלמודם. — כראותי אותו כ ר (אני אותו) כרגע, והוא לא כ ר (אותי), כי שנו פני מזוקן. — אני יושב בתוך אנשים (אשר) כ ר אותי ומכבדים אותי. — כ ה (צווי), רחל, למי הבגדים האלה. — אני לא אוכל כ ר (אותם), כי נאלחו ונתעבו מאד. — קאליגולא מלך רומא אוה שלכל עם הרומים יהיה ראש אחד, למען יוכל ת (אותו) בפעם אחת. — הקיסר אנטנינוס למד לבנו שטוב נ צ ל אורח אחד מלהשמיד אלף אויבים. — בניך מפזזים ומכרכים על שדותי; אם ז ק לתבואת השדה תשלם לי את נזקי. — הלא הברד נ כ ה את יבול השדה, ולמה תאשים את בני? — הוכח תוכיח את עמיתך, אך כ ה אל כ ה (אותו). — השמש בערה מאד ו כ ה על ראשינו. — מה מעשיך פה? — אני ס ע רפסודות ריגאה. — רבים חללים פול החרב, אך עוד רבים מהם פול הלשון. — מי תר לך את הדבר הזה? — אני שאלתי את הרב והוא תור לי. — מכתבך גע אלי לנכון; אבל לא אוכל למלאות את חפציך, כי אין ידי שוג לקנותם. —

הפעל: כל רע כ ר בעת צרה. — האויב ברח ממנו ו כ ה מכת חרב. — אגעזילאס מלך שפארטה לא אבה ש צ ב לו מצבת זכרון; מעשי הטובים, אמר, יהיו זכרון טוב לשמי. — בהגלות נגלית בים דרך להודו המזרחית מסביב לאפריקא כ ה שתי הכנסיות החפשיות וועגעדיג וגענוא מכות אנושות, וירד כבוד מסחרם פלאים. — מענשיקאו ד ח משאתו וישלח אל ארץ סיביריען. — בדיל ועופרת תך ויעשו מהם כלים שונים. — הנערה לקחה את לבו ביפיה, חן צ ק בשפתיה וכל דרכיה דרכי נועם; לכן ישרה בעיניו ו ק ח בביתו ותהי לו לאשה. — הספר הזה הוא יקר ומועיל עד מאד, לא ת ן זהב תחתיו. — ק ח נא ספר הנה ויקרא. — ה ק ח מאביון מטהו, אם ק ח מאוז נוצתו? — האויב דח ממצבו ו ס ג אחור. —

התפעל: המקום הזה מלא אבנים, הזהרנה, בנותי, פן נ ג ף רגליכן פה. — בהיות אחי עני התכבד עמדי, וכאשר התעשר הוא כר לי. — השודדים פ ל עלינו ויכונו מכת רצה וישדו את כל רכושינו ואת כל עמלינו. — האויב נס משדה המערכה ו נ ג ח איש ברעהו ויהומם ד', — האנשים הרשעים נ כ ל לעשות לי רעה. —

וועט איהר גליק אויך פערלאסען ווערען; דען איהר גאנצעס גליק איז אויף דעם האנדעל געגרינדעט.—וויא קען דיין געשעפט אויף זאלכע מענשען פערלאסען ווערען, זייא בערויבען דאך אונ אויסליידיגן דיינע גאנצע בודע.— וואו ביזטו יעטצט? — איך בין בייא מיינעם אנקעל; ער שטיטצט (נהל) מיך מיט עסען אונ מיט אללע מיינע בעדירפניסע. — פון וואנען איז דיר געקומען געווארען אזוא גליק? — ער וועט גענומען ווערען פאר אלעהרער אין ארייכע הויז פיר גוטע געהאלט. — עס איז איצטער אגרויסער האגל; איך פירכטע, עס זאל ניכט צו שלאגען ווערען גאר דיא פריכטע אפען פעלד. — דיא שלעכטע מענשן האבען אונז בערויבט אונ האבען אויס געליידיגט אונזער גאנצעס פערמעגען. — דיזער מענש האט מיך געשימפפט אונ בעליידיגט אין אפובליקום, האב איך איהם אויס געקלאגט אין פרידענס גערינכט אונ האב פון איהם ראכע גענומען. —

3) הפעיל, הפעל, התפעל:

רעטע מיך, פריינד, פון מיינע דריקער אונ פערפאלגער. — איך וויל דיך רעטען, אויב דוא וועסט פאלגען מיינען ראטה.—זיא האט איהם פארפיהרט (נשא) מיט איהרע גלאטע רייד. — דיא גאססע איז פיל קאטה; בעשפריצטע מיך ניט מיינע קליידער מיט דיינע גרויסע טריט.— ענטלויף ניט פון זייא, דען זייא וועלען דיך אניאגען אונ וועלען דיך ערדרייכען. — ווארום האסטו איהם פון זיינער שטעללע פערשטאסען? — איך האב איהם פערשטאסען, ווייל ער האט זיך ניט גוט אויפגעפיהרט. — ווער האט דיר געזאגט, אז מיין פריינד האט מיך געראטעט פון מיינע פערפאלגער? — דיין שוועסטער האט דאס מיר געזאגט. — איך וועל דיר זאגען אסוד, אבער דוא זאלסט איהם ניט אויס זאגען פאר קיינעם. — האט שוין דיא מאגד געהייצט (נסק) דען אפען? — באלד וועט זיא איינהייצען, זיא איז געגאנגען ברייגנען האלץ. — דער גאלד שמיד שמעלצט (נתך) גאלד אונ זילבער אונ מאכט דאראוים כלים אונ שמוק.— קומענדיג צו איהם, האבען מיר איהם דערלאנגט (נגש) דאס געשענק, וואס ער האט אנגענומען מיט דאנק. —

הפעל: יעדער מענש ווירד ערקאנט נאך זיינע טהאטען. — אגוטער פריינד ווירד ערקאנט אין דער צייט פון איין אונגליק. — דאס געשענק וואר איהם געריכט מיט עהרע, אונ עס וואר פון איהם אנגענומען זעהר פריינדליך.—איז עטוואס גערעטעט געווארען דיינע כלים פון דער שריפה? איינינע ווארען גערעטעט אונ איינינע זינד פערלארען געגאנגען. — אייער הויז איז זעהר קאלט. — דיא צימערן זיינען נאך ניט געהייצט געווארען; אז דיא אויבענס וועלען געהייצט ווערען, וועלען דיא צימער ווארעם ווערען. — ער האט מיין פאטער זעהר בעליידיגט, אבער איך וועל ראכע פון איהם נעהמען; מיין פאטער מוז זיבען מאל גערעכט ווערדען. — אויב דיר וועט געזאגט ווערען דיזע זאכע, זאלסטו ניט גלויבען. —

התפעל: איך ווייס ניכט, וואמיט טהוסטו דיך ערהייבען איבער אונז, אונ מיט וואס טהוסטו דיך גרויסען איבער אונז? — וויא פיהרט זיך מיין ברודער אין דער שולע אויף? — ער פיהרט זיך גוט אויף. — ער טרויערט אויף זיינע קינדער אונ וויל זיך גאר ניט טרייסטען. — דיא קינדער האבען זיך צו זאממען געשטאסען אויף דער שטראסע אונ האבען זיך געשלאגען. —

לה. נחי פ"א אלף.

1) הפעלים אשר פ"פ שלהם אחת מאותיות אהה"ע שוים לשלמים בכל הבנינים; אך תנועות אותיות השמוש שלהן משתנות לפתח או לסגל, והמה כבר הובאו בשלמים עם מאמרי חנוכיהם. פה נשאר אך לבאר קצת פעלים שניקוד אית"ן בהם בחולם; כמו: אָכַל, תֹּאכַל ,תֹּאכְלִי, יֹאכַל, תֹּאכַל, נֹאכַל, תֹּאכְלוּ, תֹּאכַלְנָה, יֹאכְלוּ; וכן אבד, אמר (וַיֹּאמֶר), אפה, אהב (גם יֶאֱהַב), אחז (גם יֶאֱחַז), אסף (אֶאֱסוֹף), אצר (יֶאֱצוֹר); הפעלים—אזל, אחר—איתן בצירה: אֵחַר, תֵּחַר, יֵחַר, וכו'.

נחי פ"א יוד

2).

	עבר	בינוני פועל	בינוני פעול
קל)	עבר, בינוני פועל ובינוני פעול כשלמים	" " "	" " "
נפעל)	נוֹלַדְתִּי נוֹלַדְתָּ נוֹלַד נוֹלְדָה	נוֹלָד נוֹלָדָה	"
	נוֹלַדְנוּ נוֹלַדְתֶּם נוֹלַדְתֶּן נוֹלְדוּ	נוֹלָדִים נוֹלָדוֹת	"
	פיעל ופֻעל כשלמים בכל הזמנים		
הִפְעִיל)	הוֹלַדְתִּי הוֹלַדְתָּ הוֹלִיד הוֹלִידָה	מוֹלִיד מוֹלִידָה	מוּלָד מוּלָדָה
	הוֹלַדְנוּ הוֹלַדְתֶּם הוֹלַדְתֶּן הוֹלִידוּ	מוֹלִידִים מוֹלִידוֹת	מוּלָדִים מוּלָדוֹת
	הֵינַקְתִּי הֵינַקְתָּ הֵינִיק הֵינִיקָה	מֵינִיק מֵינִיקָה	מוּנָק מוּנָקָה
	הֵינַקְנוּ הֵינַקְתֶּם הֵינַקְתֶּן הֵינִיקוּ	מֵינִיקִים מֵינִיקוֹת	מוּנָקִים מוּנָקוֹת
הפעל)	הוּלַדְתִּי הוּלַדְתָּ הוּלַד הוּלְדָה	הוּלָד הוּלָדָה	"
	הוּלַדְנוּ הוּלַדְתֶּם הוּלַדְתֶּן הוּלְדוּ	הוּלָדִים הוּלָדוֹת	"

התפעל כשלמים, לבד הפעלים—התוַדה, התוַדע, התוַכח, אשר יבוא בהן ואו תחת יוד.

יָכֹלְתִּי יָכֹלְתָּ יָכֹל יָכְלָה
יָכֹלְנוּ יְכָלְתֶּם יְכָלְתֶּן יָכְלוּ (יָכֹלוּ) — יָכֹל יְכֹלָה יְכֹלִים יְכֹלוֹת (וכן-יגר)

להטות אחרי—ילד—הפעלים האלה: יאל [5.2], יבל [6.5], ידה [7.5.3], ידע [7.6.5.3.2.1], יחד [3.1], יכח [7.6.5.2], ילך [5.1]; (אך בעתיד), יסר (יִסֵּר) [6.4.3.2.1], יסף [5.2], יסר (אֲיַסִּיר) [3.2], יצא [5], ירד [6.5.1], ישב [6.5.1], ישע [6.5.3.2.1], יתר [5.2]; (הפעלים [5.2]; יצב, יצג, יצע, יצק, יצר, יצת, ינח, יקף [6.5] [5] ינטו כחסרי פ"נ).

3) לתקן השגיאות בקל כל הזמנים:

כמה בנים י ל ד לך אשתך? — היא י ל ד לי בן ובת, שם בני הי נ ק רפאל, ושם בתי הי נ ק רחל. — ב י ל ך בני הזהר מלכת עם עמיהוד הרע. — ירא ד' בני ומלך. — הזה האיש אשר י ע ץ (אותו) אביך לך? — כן הוא י ע ץ (אותי) לאיש הזה. — באיזה מקום אתה י ש ב? — אני י ש ב במקום אשר י ש ב בו אבותי, ואחי י צ א זה מכבר מהמקום ההוא. — כאשר י צ א (אני) לפנות ערב ויצאת גם אתה עמדי. — אחר צאת (שלך) יצא (אני) ואבוא אחריך. — י ל ך (צווי), בנותי, הגנה והלך גם דודכן עמכן. — הוא יקר בעיני מאד ו י ק ר גם אחיו עמו. — תיקר נא נפשי בעיניך ו י ק ר גם שמך בעיני, ועשיתי את משאלות לבך. — מדוע התלמידים לא י ר א מפני המורה? — הלא בנים שובבים הם, מעולם לא י ר א מפני הוריהם.

35. נחי פ״א אלף.

1) דיא פעלים, וואס זייער ערסטער בוכשטאב איז איינער פון אהה״ע, זיינען גלייך צו דיא גאנצע אין אללע פארמען ; נאר דיא בייגעלייגטע בוכשטאבען ווערען אנדערם פונקטירט , וויא זייא זיינען שוין פאָר געבראכט אין דיא שלמים מיט זייערע איבונ-גען . דא בלייבט נאר איבריג צו ערקלאָרען איינגע פעלים וואס זייערע צוגעזעצטע בוכשטאבען פון עתיד קומען מיט חולם; אלס—אֹפֶה, תֹּאפֶה, יֹאפֶה, נֹאפֶה א. ז. וו. אונ אזוא אויך : אבד, אמר, אבה , אהב, אחז , אסף, אצר.

נחי פ״א יו״ד

2)

עתיד	צווי	מקור
אֵלֵד (אֵלְכָה) תֵּלֵד (וַתֵּלֶד) תֵּלְדִי יֵלֵד תֵּלֵד נֵלֵד תֵּלְדוּ תֵּלַדְנָה יֵלְדוּ תֵּלַדְנָה	לֵד לְדִי לְדוּ לֵדְנָה	יְלֹד בְּלֶדֶת כְּ-לְ-מִלֶּדֶת
אִירַשׁ תִּירַשׁ תִּירְשִׁי יִירַשׁ תִּירַשׁ נִירַשׁ תִּירְשׁוּ תִּירַשְׁנָה יִירְשׁוּ תִּירַשְׁנָה	רֵשׁ רְשִׁי רְשׁוּ רֵשְׁנָה	בְּרֶשֶׁת כְּ-לְ-מֵרֶשֶׁת
	יְנַק יִנְקִי יִנְקוּ יְנַקְנָה	בִּינַק כְּ- לְ- מִינַק
אִוָּלֵד תִּוָּלֵד תִּוָּלְדִי יִוָּלֵד תִּוָּלֵד נִוָּלֵד תִּוָּלְדוּ תִּוָּלַדְנָה יִוָּלְדוּ תִּוָּלַדְנָה	הִוָּלֵד הִוָּלְדִי הִוָּלְדוּ הִוָּלַדְנָה	בְּהִוָּלֵד כְּ-לְ-מֵהִוָּלֵד
אוֹלִיד תּוֹלִיד(וַתּוֹלֶד) תּוֹלִידִי יוֹלִיד תּוֹלִיד נוֹלִיד תּוֹלִידוּ תּוֹלֵדְנָה יוֹלִידוּ תּוֹלֵדְנָה	הוֹלֵיד הוֹלִידִי הוֹלִידוּ הוֹלֵדְנָה	בְּהוֹלִיד כְּ-לְ-מֵהוֹלִיד
אֵינִיק תֵּינִיק תֵּינִיקִי יֵינִיק תֵּינִיק נֵינִיק תֵּינִיקוּ תֵּינֵקְנָה יֵינִיקוּ תֵּינֵקְנָה	הֵינִיק הֵינִיקִי הֵינִיקוּ הֵינֵקְנָה	בְּהֵינִיק כְּ-לְ-מֵהֵינִיק
אוּלַד תּוּלַד תּוּלְדִי יוּלַד תּוּלַד נוּלַד תּוּלְדוּ תּוּלַדְנָה יוּלְדוּ תּוּלַדְנָה	•	הוּלֵד
אוּכַל תּוּכַל תּוּכְלִי יוּכַל תּוּכַל נוּכַל תּוּכְלוּ תּוּכַלְנָה יוּכְלוּ תּוּכַלְנָה	•	יְכֹל יְכֹלֶת
אָגוּר תָּגוּר תָּגוּרִי יָגוּר תָּגוּר נָגוּר תָּגוּרוּ תָּגוֹרְנָה יָגוּרוּ תָּגוֹרְנָה	גוּר גוּרִי גוּרוּ גוֹרְנָה	יְגוּר,בְּגוּר,כְּ-לְ-מִגּוּר

5.1.
וויא—ירש—קאניוגירט זיך : יטב ; וויא—ירש—נור אין קל קאניוגירען זיך דיזע :

5 3.1. 5 3.1. 5.2.1. 5.1. 7.2.1. 5.1. 7.3.1. 6 4.2.1. 6 1. 5.3.1. 3.2.1.
יבש , יגע , יעד , יעף , יעץ , ירה , יפה , יצר , יקד , יקר , ירא, (עבר יָרֵאָה יָרֵאתָ יָרֵא

1. 1. 5.2.1. 3. 3.2.1. 3.1. 5
יְרֵאתֶם), ירט, ירע,(תֵּרַע), ירש (יִירַשׁ) , ישן , ישר (יִיַשְּׁירוּ) .

3) צום איבער זעטצען :

מיין גראספֿאטער האט בעשטימט זיין גראָסעס הויז פֿאר זיין זאהן , אונ דען גארטען מיט דעם קליינעם הויז האט ער בעשטימט פֿיר זיינע טאכטער, מיינע טאנטע . — וואו היין וועסטו געהן ? — איך וועל געהן אין גארטען שפאצירען ; אויב דוא ווילסט געה אויך מיט מיר . — איך האב מורא פֿאר מיין פֿאטער צו געהן ; ער האט מיר בעפֿאהלען ניכט אוים צו געהן אהנע זיינע ערלויבנים . — זיצט, שוועסטערן, דא, וועט אייערע פֿריינדין אויך מיט אייך זיצען . — געהט , קנאבען , צו יענעם אָרט, וועט איהר דארט געפֿינען אייער שוועסטער , וועט זיא אויך געהן מיט אייך . — וויים, מיין פֿריינד, וואס איך האב דיר געטאן , וועסטו ווימען, אז דוא האסט קיינען בעסערן פֿריינד פֿאר מיר . — גיב (יהב) מיר, אסתר,

ולכן אינם יודעים ל ר א מפני מוריהם. — אל תמהר ל י ל ך, רעי, לין פה הלילה וי ט ב לבך, נאכל ונשתה וי ט ב לבנו. — אל לך ל י ש ן בעת אחרים יושבים ועושים את מלאכתם. — ת ק ר נא נפשי בעיניך ואל תשיב את פני ריקם. — השקרן והגנב י ל ד ן שלובי יד. — הביטה על הסחורה וראה, למה ת ר א? אם לא ת ש ר בעיניך או ת ק ר בעיניך מאד, אל תקננה. — המטבעות האלה י צ ק ן נחושה אשר אחרש נחשת י צ ק ן (אותן). — ב י ד ע (שלי) את אחירע אני י ע ץ (אותך) לבלתי ל ך בדרך אתו; אני י ר א ממנו זה מכבר, לכן גם אתה ת ר א ממנו ותזהר. — הנה י ב ש הארץ מחום השמש, ואני י ג ו ר פן י ב ש יבול השדה. — אם ת ט ב הנערה בעיניך ולקחתה, והיתה לך לאשה. — איה ת נ ח את הספרים? — אני י נ ח (אותם) בארגז. — הידעת כמה י ר ש היורשים האלה? — המה י ר ש מאבי-זקנם הון עצום ועוד י ר ש מאביהם בתים וגנים.

4) נפעל פ"י: מרוע בגדתי בי? — מאין י ד ע לך כי בגדתי בך? — אני י כ ח בזה; י א ל (אני) מאד כי עשיתי לך חסד, כי גם אתה י ס ף על שונאי לעשות לי רעה. — בראשית בואי הביתה אני לא י ד ע להם, והם לא הכירוני. — נגב ארץ רוסיה י ש ב מעברים סוחרי ארץ. — המלחמה ה י ר א הנקראה מלחמת השושנה הלבנה והאדומה היתה בארץ ענגלאנד במאה החמש-עשרה. — המשחית ה י ר א, המשפט-הבקורת (אינקוויזיציאן), אשר היה בתבל, י ס ד בשנת 1481 ע"י פערדינאנד הקטולי בארץ ספרד. — מדוע אינך רוצה ל י כ ח כי לא בי האשם? — אני י ג ר פן י ד ע הדבר ו י ס ר (אני). — אל תתלבשנה, נערות, כפי המדה הנוראה, פן י ר ש (אתן). — הנשים י ע ד היום בערב להתיעץ על צפוניהן. — הבית נשרף אחר י ע ד לשמעון אחי. — האנשים י ע ץ ו י ע ד יחדו להשתתף במסחר הזה אשר י ס ד זה חמש שנים. — הולך תמים י ש ע. — הזהר אחי מעשות כדבר הזה לבלתי י ס ר (אתה). — אל תסחרו בפשתים בשנה זו, פן י ר ש (אתם). — אתמול י ל ד בן לאחי, ולו לא י ד ע עד היום, כי לא היה בביתו. — אם תבא עליכם עת צרה והתפללתם לד' ו י ש ע. — אל תעשה כדבר הזה פן י ס ר, כמה פעמים הוכחתיך ואתה לא י כ ח.

5) פֻּעל ופֻּעל פ"י: מדוע לא י ס ר את בניך, הלא בנים שובבים הם? — אני י ס ר (אותם) תמיד ואיננו מועיל מאומה. — הנערים השובבים י ס ר בעון שבבותם, והנערות השובבות ג"כ י ס ר, כאשר יבא אביהן הביתה. — על מה י ס ד העמוד הזה? — הוא י ס ד על אבני גזית. — בית המסחר זה י ס ד זה כחמשים שנה. — ידי מי י ס ד (אותו)? — הוא י ס ד ע"י אבי זקני המנוח. — אם לא תוכל להוכיח את דבריך באותות נאמנים, אל י ס ד על דבריך מאומה. — אל מי י ח ל נערות? — אנחנו י ח ל אל דודנו העשיר כי הוא יתמכנו בטוב לבבו ונושע. — מה תעשה האשה הגרושה בבנה ה י ל ד לה? — אם בן י ל ד לה, תשלחהו אל אביו, ואם בת י ל ד לה לא תוכל לשלחה מעליה; כי כן נדברו ביניהם. — אדם לעמל י ל ד. — במה מתפרנסת אמך-זקנתך? — הלא היא י ל ד (העבאמע) ובזה היא מתפרנסת. — בך אלופי י ד ע אבטח ולך רעי אני י ח ל, כי תחלצני מכף רודפי נפשי. — למה יהרס הבנין הזה. — הוא יהרס למען י ס ד על מקומו בנין מפאר להלל. — במה י פ ה (אתן) את שמלותיכן על המשתה אשר אתן קרואות לו? — אנחנו י פ ה (אותן) על שוליהן בחרוזי מרגליות ובתקות שני כפי המדה החדשה לתפארת.

6) הִפְעִיל פ"י: אנה אתם הולכים, ואנה פניכם ע ד (בינוני פעול)? — לא העושר ולא הכבוד י ל ך (בינוני פועל) את האדם אל האושר האמתי. — הזהב והכסף היצא (בינוני פעול) מן

דיין טיכליין, וועל איך דיר געבען דאס בוך, וואס דוא פֿערלאנגסט. — אחיטוב וואר איין גוטער מענש זייט איך האב איהם געקענט. — לאָם איך בייא דיר זיין טהייער, וועסטו בייא מיר זיין טהייער. — אראב גייענדיג פֿון בערג, זאלט איהר זיך היטען ניט צו פֿאלען; נאך אייער אראָב געהן וועל איך אויך אראָב געהן מיט אייך. — וואו וועט איהר זיצען? זעצט זיך דא, וועלען מיר זיך אויך זעטצען דער בייא. — רחל, פֿירכטע ניכט אונ וויין ניט; דיין מאנן וועט ניט געהן אין קריג, אונ ער וועט בלייבען (ישב) דער היים. — וועט איהר וויסען, מאָרכעַן, וואס צו ענטפֿערן, אז מען וועט בייא אייך פֿרעגען? — מיר וועלען וויסען גוט, דען מיר האבען געלערנט גוט. — איהר ווייסט דאך, שוועסטערן, דעם נייען געשעפֿט, וואס איך וויל עטאבילירען (יסד); וואס וועט איהר מיר ראטהען דאצו?

4) נפעל: מיינע ברידער גייען אין קריג, אונ איך וועל דא בלייבען. — נעם גאר דיא נעפֿעס, עס זאל דא ניכטס בלייבען. — ווארום האט איהר געגעסען גאר דיא פֿריכטע, אהנע פֿיר אונז איבער צו לאסען. — אז עס וועט דער וואוסט ווערען דיא זאך, טויג פֿאר דיר ניט דוא זאלסט דא בלייבען. — אין אונזער איבער-צייגען זיך, אז אהירע איז איין שלעכטער מענש, וועלען זיך אלע איבער צייגען וויא איך. — אז דיר וועט געבארען ווערען אקינד, זאלסטו אונז מעלדען, וועלען מיר זיך אויך פֿרייען מיט דיר. — איך האב דיר אנגעזאגט, קיינער זאל דער פֿון ניט וויסען, אונ יעטצט איז דיא זאך בעוואוסט פֿאר אלעמען. — אויב איהר וועט אזוא טאן, וועט איהר געהאלפֿען ווערען. — טרינק ניט פֿון דיזעם ביר, דוא וועסט געשטראפֿט ווערן. — אז דוא וועסט עסען פֿון דעם ברויט, זאלסטו זעהען עס זאל פֿאר דיא ארמע עטוואס בלייבען; זיא זינד דאך הונגריג. — אחירע טהוט שלעכטעס, אום ער זאל געפֿירכטעט ווערען. — איך ווייס ניט וואס ווילען דיא מענשען, וואס האבען זיך דא פֿערזאמעלט. — זייא האבען זיך דא פֿערזאמעלט, אום זיך צו בעראטהשלאגען וועגען אוויכטיגען אינטערעס.

5) פִּעֵל ופֻעַל: וואָמיט ערנאֶהרט זיך דיינע מוטער? — זיא איז אהייבאַמטע (יַלֵד) אונ דאמיט ערנאֶהרט זיא זיך. — ווארום טהוסט דוא ניכט, וואס איך האב דיר געהייסען? — זייא דראָהען מיר (יָרֵא), איך זאל דאס ניט טאן. — ווארום טראגסטו דיא קליידער אונ דיא וועשע דרויסען? — איך טראָג זייא דרויסען, דיא זאָננע זאל זייא אויס טראקנען; זייא זיינען זייער פֿייכט. — מיט וואס וועסט דוא בעפּוצען (יִפָּה) דיינע צימּמערן? — איך וועל בעפּוצען מיט טאפּעטען, מיט פֿאָרהאנגען אויף דיא פֿענס-טער, אונ מיט בלומענטעפּפֿע. — בייא מיינעם ברודער זינד געבארען געווארען צווייא זאָהנע אונ איינע טאכטער. — מיט דער געבארענען טאכטער פֿרייט ער זיך מעהר וויא מיט דען זאָהנען. — ווער האט געגרינדעט דיזעם געשעפֿט? — מיין גראָספֿאטער האט עס געגרינדעט פֿאר 40 יאהר צוריק. — זאלסט זיך אויף דיזען מענשען ניכט פֿערלאזען; אויף זיינע וואָרטער איז ניכטס צו גרינדען. — וואו זינד יעטצט דיא קינדער? — זייא זיינען אין זייער שלאָפֿצימּמער, דיא וואָר-טערין פֿערשלאָפֿערט זייא מיט לידער אונ מיט ערצאֶהלונגען. — נאך איהר פֿער-שלאָפֿערן זייא, וועט זיא אויסגעהן.

6) הִפְעִיל: זיא האט מיר בענאכריכטיגט איין וויכטיגעס נייעס, אונ דאס וועל איך דיר אויך לאזען וויסען. — קינדער, ווארום זאלט איהר זיך קריגען? רופּט אייערע

הארץ יעוללו עלילות נוראות על הארץ. — לבן סכל לא יועיל הון. — הדבורים והנמלים ו כ ח שכל מקהלה לא תתקים מבלי היות לה מושל יחידי; כן הטבעה ביצורי תבל ע"י היוצר. — ו סף דעת ו סף מכאוב. — הגשם ירד על הארץ להוציא לחם ממנה. — פעמים רבות ו כ ח (אני אותך) כי אחירע נרגן הוא, ואתה לא נוכחת, כי עוד ה ק ה (אותו). — אני יגעתי אתמול במלאכה הזאת, גם י ג ע את הנערים בעבודתם ועוד ת ה להם עבודה לעשות היום. — אני אוהבך ו קיר (אותך), כי יקר אתה לי, לכן ו ד ע (אני אותך) דבר למען תדע להזהר ממנו: ידוע תדע כי האיש אשר בטחת בו צא עליך דבה רעה להבאיש ריחך בעיני רעיך. — אם ת טיב (אתה) עמדי ו ט ב (אני) בכל אשר אוכל. — אבי זקני ה ר ש לבניו נחלה קטנה ואמי זקנתי ו ר ש (עתיד) לנו נחלה גדולה, גם כסף הרבה. — לא יועיל הון ביום המות. — ה ק ר רגלך מבית רעך וייטב לך. — ד' ו ר ש ומעשיר, משפיל אף מרומם. — מי נ ק את הילדים אחרי מות אמם בחבליה? — אביהם שכר להם אשה י נ ק (היא אותם); וכאשר יגדלו הוא יקנה בעדם פרה י נ ק אשר תכלכלם בחלב, בחמאה ובגבינה. — העם הזה ישב שאנן על אדמתו אשר י נ ק (אותו) מחלב שדמותיה. — היא צ א (בינוני פעול) מבית האסורים, והנה עולליה וטפיה נופלים על צוארה נשקוה ויחבקוה ו ר ד כנחל דמעה. — ה ס ף (אתה) לעובד הזה על משכרתו, כי לא יוכל הסתפק בשכר מועט כזה. — הספר הזה טוב ו עיל הוא מאד לבני הנעורים.

הפעל פ"י: לאדוננו הקיסר יו ב ל שי מכל מדינות מלכותו ביום תת עטרת מלכות בראשו. — הכלה יו ב ל בשמחת וגיל ו ת ש ב (היא) בראש כל הקרואים. — האומללים ההם ה כ ח במכאובים נוראים, ואין שם לבו עליהם לחומלה. — הוא היה איש מאושר טרם ו ל ד לו בניו, ומיום הולדם י ר ד מצבו פלאים. — העיר העזובה הזאת י ש ב לפנים מעם רב עברים אשר שלחו במסחר ידם ותפרח העיר כחבצלת, ועתה היא י ר ד עד שאול תחתיה. — אך יושביה מקוים כי בימנו ת ש ב העיר מחדש מסוחרים אשר יפיחו בה רוח חיים בסחרם את הארץ. — בימי המרד הגדול בצרפת ו ב ל אנשים לאלפים על במת מטבח. — בשנת 1587 הו ב ל המלכה מרים שטוארט על במת מטבח. — אל העיר ריגא הבנויה על חוף ים (לשון ים הבלטי) י ב ל סחורות רבות תוצאות ארצינו: עצי בנין, פשתים, זרע פשתים, גם יבול השדה למכביר, אשר י ר ד דרך הנהר דינא השטף ועובר קדימה, ומשם י ב ל על אניות על פני הים חוץ לארצינו. — הוברי השמים מתפארים כי הם יו ד ע ראשונה מה שיהיה בימים י צ ר. — האסורים י כ ח ו י ס ר מאד בעון פשעם; אבל עוד מעט ו צ א להפשי, כי משפטם נחרץ עליהם לטובה. — העלמה הזאת יפת תואר היא מאד, חן הו צ ק על פניה וכל דרכיה דרכי נועם; קח (אותה) לך לאשה ואל תדרוש מוהר ומתן.

התפעל פ"י: אל י כ ח עמו כי לא תדענה מה להשיב לו. — איך י צ ב (אתן) לפניו בידיעותיכן הדלות והרזות? — לשוא י פ ה (את) בשמלותיך אם דרכי חייך לא ישרים בעיניו. — אם אחיותי יד ע היום אליך וידע גם את אליהן. — מה המה עושים כעת? — המה י כ ח ביניהם ע"ד שאלה נשגבה. — החציר י ב ש מחום השמש. — אם י ד ה (את) על חטאתיך יכפר לך.

עלטערן אונ לאזען זייא אייך פֿאנאנדער קלייבען (יכח) . — איך האב אייך וויא
פֿיל מאל אויפֿגעוויזען, וויא דיא זאכע איז, אונ איהר האט זיך ניט געלאזט איבער-
צייגען . — דער אדוואקאט האט אויף געוויזען דעם ריכטער מיט פֿאקטען , וויא
דער תפוס איז אונשולדיג , האט-ער אים גלייך ארויס געלאזען פֿון געפֿענגנים .—
עס האט זיך אנגעצונדען דעם שכנ׳ס הויז ; גייט ראַש ארויס פֿון דעם הויז , אונ
לאזט דיא קינדער אויך ארויס געהן פֿון דאנען (יצא) , אונ זייא זאלען געהען מיט
אייך אין אזיכערן אָרט. — דיזעם קינד האט זיך פֿערווירט אין שטאדט; ווער קענט
זיינע עלטערן , אונ ווער וועט איהם אוועק פֿיהרען (יבל) צו זייא ? — אויב איהר
וועט ווייטער (יסף) אזוא טאן, וועל איך אייך מעהר ניט העלפֿען ; איך האב אייך
וויא פֿיל מאל געשטראפֿט אונ אויף געוויזען , אונ מיינע ווערטער האבען ניכט גע-
האלפֿען ; נאר אויב איהר וועט מיר פֿאלגען, וועל איך אייך גוטעס טהון. — וויא
זיינען דיא ארעסטאנטען ענטלאפֿען פֿון טורמע ? — זייא האבען זיך אראב געלאזען
(ירד) אייננאנדער מיט אשטריק דורך דאס פֿענסטער . — דוא האסט אונז געהאל-
פֿען ביז הער , העלף אונז אויף ווייטער אויך אונ ציע (יצא) אונז ארויס פֿון דעם
ארט . — קינדער , איך האב אייך געזעצט ביין טיש אום איהר זאלט עסען ; עסט
אונ טרינקט אונ לאזט ניט איבער . — אז דוא וועסט אונז פֿיהרען אין טעאַטער ,
זאלסטו אונז אוועק זעטצען אויף גוטע ערטער . — דיזע מוזיקאנטען שפילען
גוט (יטב) .

הִפְעִיל: אין דעם מיטעלאַלטער פֿלעגט מען האנדלען מיט מענשען וויא מיט פֿיה ; זייא
פֿלעגען געבראכט ווערען אויף דעם מאַרק וויא קיה אונ וויא שאפֿע . — אז דיינע
קליידער וועלען אויסגעטראקנעט ווערען , זאלסטו זייא אנטאן , אונ פֿאר
זייער טראקען ווערען זאלסטו זייא ניט אנציהען . — אז דיא פֿריכטע וועלען אויס
געטראקנעט ווערען , וועלען זייא ניכט טויגען צום עסען . — דיא האכצייט וואר
גראָסאַרטיג : דיא כלה מיט איהרע פֿריינדין ווארען געבראכט מיט פֿריידען אונ מיט
מוזיק ; דיא דילען ווארען אויס געלעגט (יצע) מיט טעפיכען ; זיא וואר אוועק גע-
זעצט אויף דען עהרענפלאטץ ; עס ווארען איהר געבראכט האָכצייטס געשענקע
פֿון אללען פֿריינדען . — ווען וועלען דיא ארעסטאנטען ארויס געלאסען (יצא) ווערען
פֿון געפֿענגנים ? — אנדערע זיינען שוין ארויס געלאסען פֿרייא, אונ אנדערע וועלען
ארויס געלאסען ווערען , ווען זייער משפט וועט זיין געענדיגט (חרץ משפט) . —
דיא לייטע זיינען אונשולדיג פֿערטריבען פֿון דער שטאדט . — זייא וועלען צוריק
געבראכט ווערען, אונ צוריק אוועק געזעצט ווערען אין דער פֿערלאסענע שטאדט ,
אונ זייער שטאנד , וואס ביז הער וואר זעהר ערנידריגט , וועט בעסער ווערען
(יטב). — זייא זיינען פֿיל געשטראָפֿט געווארען , אבער יעטצט וועלען זייא זיך
ערהאָלען (ינח) .

הִתְפַּעֵל פ״י: פֿערצייהע זייא, דען זייא האבען געשטאנדען (מודה געווען) זייער זינד, אונ זייא
בעטען אום פֿערצייהונג. — וואס טהוען זייא יעטצט? — זייא שטרייטען צווישען
זיך (יכח) , אונ בעראטהען זיך וועגען זייערע אנגעלעגענהייטען . — וויא וועסטו
זיך שטעללען פֿאר איהם ? — וואס וועסטו איהם ענטפֿערן ? — ניט דיר איז צו
פוצען (יפה) זיך מיט דיינע קליידער ; ציער זיך מיט דיינע טהאַטען .

לו. נחי ע״ו.

1)

	עבר	בינוני פועל	בינוני פעול
קל	סַרְתִּי סַרְתָּ סַרְתְּ סָר סָרָה	סָר סָרָה	שׂוּם שׂוּמָה
	סַרְנוּ סַרְתֶּם סַרְתֶּן סָרוּ	סָרִים סָרוֹת	שׂוּמִים שׂוּמוֹת
נפעל	נְסוּרוֹתִי נְסוּרוֹתָ נְסוּרוֹת נָסוֹר נָסוֹרָה	נָסוֹר נְסוֹרָה	
	נְסוּרוֹנוּ נְסוּרוֹתֶם נְסוּרוֹתֶן נָסוֹרוּ	נְסוֹרִים נְסוֹרוֹת	
פיעל	סוֹרַרְתִּי סוֹרַרְתָּ סוֹרַרְתְּ סוֹרֵר סוֹרְרָה	מְסוֹרֵר מְסוֹרְרָה	מְסוֹרָר מְסוֹרָרָה
	סוֹרַרְנוּ סוֹרַרְתֶּם סוֹרַרְתֶּן סוֹרְרוּ	מְסוֹרְרִים מְסוֹרְרוֹת	מְסוֹרָרִים-וֹת
פֻּעַל	סוֹרַר (שאר הגופים כְּפִעֵל)	סוֹרָר סוֹרָרָה	
		סוֹרָרִים סוֹרָרוֹת	
הפעיל	הֵסַרְתִּי הֵסַרְתָּ הֵסַרְתְּ הֵסִיר (הֵסֵר) הֵסִירָה	מֵסִיר מְסִירָה	מוּסָר מוּסָרָה
	הֲסִירוֹתִי הֲסִירוֹתָ הֲסִירוֹת " "	מְסִירִים מְסִירוֹת	מוּסָרִים מוּסָרוֹת
	הֵסַרְנוּ הֵסַרְתֶּם הֵסַרְתֶּן הֵסִירוּ	"	"
	הֲסִירוֹנוּ הֲסִירוֹתֶם הֲסִירוֹתֶן "	"	"
הֻפְעַל	הוּסַרְתִּי הוּסַרְתָּ הוּסַרְתְּ הוּסַר הוּסְרָה	הוּסָר הוּסָרָה	
	הוּסַרְנוּ הוּסַרְתֶּם הוּסַרְתֶּן הוּסְרוּ	הוּסָרִים הוּסָרוֹת	
התפעל	הִסְתּוֹרַרְתִּי וכו׳ (הבנין הזה שוה לפיעל רק נוסף עליו הת כידוע)	מִסְתּוֹרֵר	

7.1. 7.5.3.1. 2. 1. 5.1. 7.

2) א) להמות אחרי הלוח הזה הפעלים האלה: אוּן, אוּץ, בּוּז, בּוּךְ, בּוּס. גּוּר,

7.6 5 3 2.1. 5 1. 7.6 5 4 3 1. 7. 3. 1. 5 4 3.2.1 .5 1. 5.1. 5 1. 6.2.1. 5 2.1.

דּוּן (ידוֹן), דּוּשׁ, זוּד, זוּל, זוּן, זוּר, חוּב (חִיֵּב פיעל), חוּל, חוּשׁ, כּוּן (עבר כּן),

6.5.1. 7.5.1. 5.1. 5 2 1. 7.5.2.1. 7.3.2.1. 7.5.1. 5 2.1.

לוּן (ילין עתיד), לוּץ, מוּג, מוּט, מוּל (יָמָל), מוּשׁ, נוּד, נוּחַ יָנֻחַ.

ב) עם ואו המהפך בעתיד קל יבוא: וַיָּסַר, זולת המד״ב; באות גרונית—וַיָּנַע וַיָּעַד; עם ואו המהפך בהפעיל יבוא: וַיָּסַר, וַיָּקֶם, וַיָּשֶׁב, ובאות גרונית: וַיָּנַח, וַיָּסַר, שוה לקל, אם הוא עומד הוא מהקל, ואם יוצא—מהפעיל.

יוצאים מן הכלל.

		עבר	בינוני
ג)	קל	מַתִּי מַתָּ מַתְּ מֵת מֵתָה	מֵת מֵתָה מֵתִים מֵתוֹת
		מַתְנוּ מַתֶּם מַתֶּן מֵתוּ	
	הפעיל	הֵמַתִּי הֵמַתָּ הֵמַתְּ הֵמִית הֵמִיתָה	(שאר הזמנים והבנינים כמשפט נחי ע״ו)
		הֵמַתְנוּ הֵמַתֶּם הֵמַתֶּן הֵמִיתוּ	
ד)	קל	בּוֹשְׁתִּי בּוֹשְׁתָּ בּוֹשְׁתְּ בּוֹשׁ בּוֹשָׁה	בּוֹשׁ בּוֹשָׁה בּוֹשִׁים בּוֹשׁוֹת
		בּוֹשְׁנוּ בָּשְׁתֶּם בָּשְׁתֶּן בּוֹשׁוּ	
		(וכן—טוב, אור בעבר קל)	
ה)	קל	בַּנְתִּי בַּנְתָּה בַּנְתְּ בָּן בָּנָה	בָּן בָּנָה בָּנִים בָּנוֹת
		בִּינוֹתִי בִּינוֹתָ בִּינוֹת " "	
		בַּנּוּ בַּנְתֶּם בַּנְתֶּן בָּנוּ	
		בִּינוֹנוּ בִּינוֹתֶם בִּינוֹתֶן "	

36. נחי ע״ו.

1)

בנין	עתיד	צווי	מקור
קַל	אָסוּר תָּסוּר (תָּקוּץ) תָּסוּרִי יָסוּר תָּסוּר נָסוּר תָּסוּרוּ תְּסוּרֶנָה יָסוּרוּ תְּסוּרֶנָה	סוּר סוּרִי סוּרוּ סוּרְנָה	סוּר, בְּסוּר, כְּ-לְ-מִסּוּר
נִפְעַל	אֶסּוֹר תִּסּוֹר תִּסּוֹרִי יִסּוֹר תִּסּוֹר נִסּוֹר תִּסּוֹרוּ תִּסּוֹרְנָה יִסּוֹרוּ תִּסּוֹרְנָה	הִסּוֹר הִסּוֹרִי הִסּוֹרוּ-נָה	הִסּוֹר, בְּ-לְ-מֵהִסּוֹר
פִּיעֵל	אֲסוֹרֵר תְּסוֹרֵר תְּסוֹרְרִי יְסוֹרֵר תְּסוֹרֵר נְסוֹרֵר תְּסוֹרְרוּ תְּסוֹרֵרְנָה יְסוֹרְרוּ תְּסוֹרֵרְנָה	סוֹרֵר סוֹרְרִי סוֹרְרוּ-נָה	סוֹרֵר, בְּ-כְּ-לְ-מְסוֹרֵר
פֻּעַל	אֲסוֹרַר (כולו כפיעל אך תחת הצירי בל״פ יבוא בפתח)	(צִווּי אַיִן)	סוֹרַר
הִפְעִיל	אָסִיר (אָרַע תָּרַע) תָּסִיר תָּסִירִי יָסִיר תָּסִיר נָסִיר תָּסִירוּ תְּסִירֶנָה יָסִירוּ תְּסִירֶנָה	הָסֵר הָסִירִי הָסִירוּ הָסֵרְנָה	הָסִיר-ר, בְּ-כְּ-לְ-מֵהָסִיר הָסֵר
הֻפְעַל	אוּסַר תּוּסַר תּוּסְרִי יוּסַר תּוּסַר נוּסַר תּוּסְרוּ תּוּסַרְנָה יוּסְרוּ תּוּסַרְנָה	„ „	הוּסַר
הִתְפַּעֵל	אֶסְתּוֹרֵר, אֶתְקוֹמֵם וכו׳.	הִסְתּוֹרֵר, הִתְקוֹמֵם וכו׳	הִסְתּוֹרֵר וכו׳

7.6.5.3. 5.1. 5.1. 2.1. 5.3.1. 5.2.1. 5.1.
2) נאך דיזער טאבעלע צו קאניוגירען דיזע: נוּם, נוּעַ, נוּץ, סוּג, סוּךְ, סוּף, עוּד,
7.6.5.3.1. 7.2.1. 5.1. 1. 7.3.1. 5.3.1. 7.5.3.2.1. 5.1. 2.1. 7.5.3.2.1. 7.5.3.1.
עוּף, עוּר, פּוּג, פּוּהַ, פּוּץ, פּוּר, צוּד, צוּם, צוּף, קוּם (יָקֹם עתיד), קוּם קָיֵם,
6.5.1. 6.5.3.1. 6.1. 6.5.3.1. 7.3.1. 7.6.5.4.3.1. 5.1.
קוּץ, רוּם, רוּשׁ, שׁוּב, שׁוּם, שׁוּר (וַתָּשַׁר), שׁוּם.

(אנמערקונג) אָרִיעַ תָּרִיעַ—(בלאזען), אָרַע תָּרַע—(שלעכטעס טהון) בהפעיל. — אָלִין תָּלִין—(איך וועל נאכטיגען), יִלּוֹנוּ—(זייא וועלען זיך קריגען (בנפעל), וַיַּלִּינוּ—(בהפעיל).

עתיד	צווי	מקור
אֵבוֹשׁ תֵּבוֹשׁ תֵּבוֹשִׁי יֵבוֹשׁ תֵּבוֹשׁ נֵבוֹשׁ תֵּבוֹשׁוּ תֵּבוֹשְׁנָה יֵבוֹשׁוּ תֵּבוֹשְׁנָה	בּוֹשׁ בּוֹשִׁי בּוֹשׁוּ בּוֹשְׁנָה	בּוֹשׁ (הפיעל בּוֹשֵׁשׁ, או בֵּיֵשׁ הפעיל הֲבִישׁוֹת או הוֹבִישָׁה התפעל מִתְבּוֹשֵׁשׁ)
אָבִין תָּבִין תָּבִינִי יָבִין תָּבִין נָבִין תָּבִינוּ תְּבִינֶינָה יָבִינוּ תְּבִינֶנָה „ תְּבֶנָה „ תְּבֶנָה	בִּין בִּינִי בִּינוּ בִּינֶינָה	בּוֹן בִּין (ושאר הבנינים .5.3.2. כמשפט)

הפעלים האלה יבואו בעבר ע"ד הקל ובעתיד מקור וצווי ע"ד הפעיל, ואלה הם :

5.1.   5.1.   5.1.   5.   5 2 1.   1.   5 1.

יָאִיץ, יָגִיל, יָדִין, יָהִין, יָזִיד, יָכִיל, יָלִיט.

1) בָּאתִי בָּאתָ בָּאת בָּא בָּאָה בָּאנוּ בָּאתֶם בָּאתֶן בָּאוּ   בָּא בָּאָה בָּאִים בָּאוֹת

2) הפעלים האלה אשר ל"פ ה"א יבואו ע"ד נחי ל"ה, כמו: עָוָה, קָוָה, רָוָה, אָוָה. גם הפעלים האלה ע"ד השלמים: גָוַע, שָׁוַע, עָוַת, עָוַל, עָוַר, חָוַר, צָוַח, רָוַח.

5) לתקן השגיאות בקל כל הזמנים:

בני, קום היום בבוקר, רוץ העירה ושוב לפני הצהרים. — מדוע, נערות, אוץ (אתן) ללכת אל בית הספר? — אנחנו אוץ, יען כי היום תבָחנה כל הנערות. — כספך בוא אלי במועדו, עיני אור בראותי את כתב ידך ודבריך הנעימים אשר נחמתני בהם. — אני גור בפעטערסבורג שלש שנים, ובני ביתי גור אז בעיר אחרת. — אחותי, אל תעשה כדבר הזה כי בוש ותכלמי. — אם בוש (אני) מזה ובוש (עבר מהופך לעתיד עם ואו) כל רעותי כמוני, כי הם לא היטיבו לעשות ממני. — חוש (צווי), אחי, לעזרתי ותמכני בטובך וחוס עליך אלהים ועזרך תמיד. — אל רוץ, בתי, פן תכשלי ותפולי על האבנים המשלכים פה. — אני אוץ אל בית הספר, כי כבר כל רעותי אספו שמה. — אוץ להעשיר לא ינָקה. — מדוע אוץ (אתם) את המלאכה? — אנחנו אוץ את מלאכתינו, יען כי ימי החורף באים ואין לנו בית לדור בו. — מתי תצאו מזה? — מחר קום בבוקר ויצאנו מזה. — כאשר קום (אתם) וקום גם אנחנו והלכנו עמכם יחדו. — ממלכת רסיה גברה על כל שכנותיה ושום את ידה על כל סביבותיה. — האיש אשר עוז לעבור על החוקה הזאת ענוש יענש בפלילים. — המליץ הנשגב סעקספיר חי 52 שנה, ומות בשנת 1616. — מתי מות אמך? — היא מות בשנת 1875, אחרי מות אביה. — אל מוש השומרים מפתח השער, פן בוא גנבים וגנבו את כלי ביתנו. — החוקים האלה טובים לנו מאד, ואם מוש ירע לנו מאד. — מי זון את היתומים ההם, ומי מכלכלם? — דודתם הטובה זון ומפרנסת אותם. — אם זון (אתה אותם) וזון אותך כאשר תזקן ולא יהיה לאל ידך להתפרנס ממלאכת כפיך. — השמעת את אשר צויתיך אם בין לדברי? — שמעתי את דבריך גם בין לשכל מיליך. —

נפעל ע"ו: כשמענו את הבשורה הרעה שהשודדים כון להתנפל עלינו, פחדנו מאד לנפשותינו ולרכושנו, וכל העיר בוך. — העניים השדודים בוך הם בארץ למצוא להם לחם, ואין איש מרחם עליהם. — אַחַי, היו כון לנסוע עמדי. — אחיותי, כון (צווי) לקראת האורחים הנכבדים הכון לבוא אלינו; כלנו כון לקבלם בכבוד. — מדוע לון (אתם) על האיש הזה? הלא הוא איש ריב, ונחמתם אשר החילותם עמו. — אנחנו לא לון עליו, כי אם הוא לון עלינו. — עשו, אַחַי, כאשר יעצתיכם, גם ידיכון עמכם. — הנתפשו הגנבים? — המה כבר נתפשו, ועתה הם דון בבית המשפט. — אל דון (אתן) עם אנשים כאלה, כי אנשי מזימות הם, גם ידי המליצים כון עמהם; סוג (צווי) אחור מהם. — הלא החילותם לעשות מה לטובת הכלל, מדוע סוג (אתם) אחור ותחדלו. — כל הנשמט מעבודת הצבא וסוג אחור ממנה ענוש יענש בפלילים. — אחרי המצאת הדפוס פוץ המדעים בכל רחבי תבל, רבו המשכילים והאור, והחשוכים מעטו. — הדבורים והנמלים יוכיחו כי כל מקהלה לא כון בלעדי ממשלת האחד על הקהל. — אך במלוך מלך כון סדרים ישרים בארץ. — באין שליט ומושל מוט התבל.

פִּעֵ' ופֻעַל ע"ו: נערות, מדוע בוש לבוא אלינו, הלא אנחנו מחכים לכן זה כמה? — אנחנו

6.5 1. 6.5 3.1. 1. 1. 5 1. 5.1. 5.1. 7.5.1. 5 2 1.
ילין, יליץ, יציף, יציץ, יקיא, ירים, ישיש, ישיר, ישית.

אָבוֹא תָּבוֹא תָּבוֹאִי יָבוֹא תָּבוֹא
נָבוֹא תָּבוֹאוּ תָּבֹאנָה יָבוֹאוּ תָּבֹאנָה

בּוֹא בֹּאִי בֹּאוּ בֹּאנָה בְּבוֹא, כְּ-לְ-מִבּוֹא.
(הפעיל הפעל כמשפט)

3) צום איבערזעטצען:

קל ע"ו: ווען וועלען דיא מאֶדכען צוריק קומען (שוב) פֿון דער שולע? — זייא וועלען צוריק קומען אין דער זעלבע צייט, ווען דיא קנאבען וועלען קומען.— ווען וועסטו קומען נאך הויזע? — איך וועל קומען נייען אוהר, אויך מיינע שוועסטערן וועלען קומען מיט מיר. — ווארום קומט נאך רחל ניט? — אָט קומט זיא אריין; איך זעה איהר דורך דאס פֿענסטער. — וויא דוא וועסט ערהאלטען דיא וואַארע, זאלסטו מיר גלייך אבשיקען דאס געלד, וועל איך דיר שיקען (עבר מהופך לעתיד) אנדערע סחורה. — ערבארמט זיך, מאֶדכען, אויף ארמע, וועט זיך גאט אויף אייך ערבארמען. — גייט ניט אוועק ביז מיר וועלען אונז צוריק קעהרען אהער; דער ווילע, שפרה, לייג (שום) ברויט אונ פלייש אפֿען טיש, לאזען זייא עסען ביז מיר קומען. — ווארום איילסטו דיך (אוץ) אוועק צו געהן פֿון דאנען, שוועסטער? — אָן קומט אן (בוא) מיין גרעסטער פֿיינד; איך ענטלויף (נוס) פֿאר איהם, וויא מען ענטלויפֿט פֿון אחיה רעה. — מיין זאהן, ווען דוא וועסט בעגעגנען דיין פֿיינד, זאלסטו איהם אבטרעטען דען וועג, אונ זאלסט זיך מיט איהם ניט קריגען. — דער מענש איז געבארען צו ארבייטען; ווער עס ארבייטעט איז זאט מיט ברויט; געבראטענע טויבען פֿליגען אין מונד ניכט. — דיא שוואלבע עסט פֿליענדיג, טרינקט פֿליענדיג, שפייזט (זון) דיא קינדער פֿליגענדיג אונ וואשט זיך אים פֿליגען. — אז דוא וועסט פֿאהרען צוריק, זאלסטו פֿאר קעהרען צו מיר; בייא מיר וועסטו רוהען אונ וועסט נאֶכטיגען. — איז פֿראגען דען בייא אייך איין אָרט, וואו צו נאֶכטיגען? פֿיל מענשען וואהנען דאך מיט דיר צו זאמטען, אונ עס וועט זיין ענג. — יעדער וואהנט אין אפארטע וואהנונג (מדור).

נפעל ע"ו: וויא איך האב אנגעפֿאנגען צו לערנען, בין איך פֿערשטאֶנדיג געווארען אונ מיינע אויגען זיינען ליכטיג געווארען. — דיזער מאן איז איין קלוגער אונ איין פֿערשטאֶנדיגער מענש. — דיזע פֿרויען זיינען קלוגע אונ פֿערשטאֶנדיגע. — דיא וואַארע איז זעהר בילליג געווארען; אויב זיא וועט בילליג זיין זאלסטו קויפֿען, אונ ווען זיא וועט טהייער זיין, זאלסטו איהר ניט קויפֿען. — אויף וואס איז געגרינדעט (כון) דיזעס געשעפֿט? — דאס האנדעל הויז איז געגרינדעט אויף ארעכטען פֿאָנד. — מיר זיינען אללע פֿארצאָגט (מוג) געווארען זעהר, וויא מיר האבען דער הערט דיא שלעכטע נייס. — דיא גאנצע שטאדט איז פֿערווירט (בוך) געווארען אונ האבען ניט געוואוסט, וואס צו טאן. — אז איהר האט אנגעפֿאנגען דאס צו טאן, ווארום האט איהר צוריק געטרעטען? גוטעס צו טאן דארף קיינער צוריק ניכט וויכען. — שוועסטערן, בעדייטעט אייך צו דעם באַל, וואס איהר זייט איינגעלאדען, אונ זייט בערייט צו פֿאהרען מיט מיר צו זאמטען. — נאך דער ערפֿינדונג דער בוכדרוקערייא זיינען דיא מענשען ערלייכטעט (אור) געווארען פֿון בילדונג, וועלכע האט זיך זעהר פֿארשפרייט (פוץ) אין אייראפא.

פֻּעַל וּפֻעַל ע"ו: ווארום האט איהר בעזודעלט (אי נגעטראָטען) (בוס) דיזע ביכער? — מיר

בוש, יען כי אבינו עצרנו בביתינו. — הנערים שוט בשוקים וברחובות ואינם הולכים אל בית-הספר. — המצאת את האיש אשר אתה מבקש? — אני שוט בכל העיר, בקשתיו ולא מצאתיו. — אניות ענגלאנד שוט על פני הימים בכל רחבי תבל. — מי כון את המכונה הזאת? — איש למוד טעכנאלאג כון אותה, הוא כון פה כל המכונות אשר תתקלקלנה. — הצַיָד כון את קנה רובו על הזאב ויהרגהו. — אל תתרע עם אחירע הרע, כי הוא איש מזימות ורוש אותך מכל רכושך. — הוא היה ג"כ שותף לאחי במסחרו ורוש (אותו) וינצלהו ככלי ריק. — נערות, אם תלכנה על השוק אל בוש שמה ושבתן מהר הביתה, כי יש לכם מלאכה לעשות. — על מה כון משפט חרוץ כזה? — הוא כון על ראיות נאמנות ועל עדות העדים. — אבי גדל ורום מאד בעיני יושבי העיר, כי ידיעותיו הרבות וישרת נפשו רום ויגדלוהו מאד. — רעי, אם תעשה את הדבר הטוב הזה, תִנָשא ורום מאד בקהל עם. — העכבר העוף, או התגשמת, הוא האמצעי בין העוף ובין חיות היונקות. — הראית את רעך? — הנה הוא עומד על ראש ההר ועוף את מטפחתו אלינו לאות כי נבוא אליו. — העיר מעדינה נכבדה מאד בעיני הערבים, כי מוהאמד נביאם כון שם את ממלכתו ואת דתו, ושם מת. — על פי חוק וויטילד מלך ליטווע הפושעים מות את נפשם מבלי תת לאדם אחר לשפוך דם אדם. — הממשלה הזאת כון בתבונה ע"י שריה החכמים. — ע"י מה קום העיר הזאת ונבנו הריסותיה? — היא קום ע"י יושביה אשר שלחו במסחר את ידם.

הפעיל ע"ו מדוע לא שוב (כעת) את ספרי אשר לקחת ממני. — אם שוב לי את שמלותַי ושוב (ואו המהפך מעבר לעתיד) לך ספריך. — מכבי האש באו ואוץ בנו לפנות את הבית מפני התבערה. — הכון (אתן) כל צרכי הנשואין? — אנחנו כון (כעת), וביום המחרת אנחנו כון הנותר. — למה לא בוא את השמלות מהחיט? — מחר אלך אליו ובוא כל הבגדים. — עגלון, למה שמת משא כבד כזה על סוסך, הלא בזה המית מות (אותו), ואבדת כסף הרבה. — אני עוד בך אל תעבור דרך היער הזה, כי חיות רעות בקרבו, ואתה לא נזהרת. — טוב (אתה) לעשות בעוד בי כדבר הזה; אך גם אני עוד בך לבלתי התרועע עם אנשי בליעל הרעים מַחִיתַי יער. — למה סור את שאר בשרי מפקודתו? — אני סור (אותו), יען כי לא עבדני באמונה. — אם סור (אתה אותו) וסור גם אני את אחיך מכהן לי. — האהבה והאחוה אור את החיים. — היונים נתנו כבוד לזכרון המות בעד ארץ מולדתם. — האבירים העריצים רוע מאד לעם הארץ בימי הבינַים. — הלוץ הנפלא וואלפגאנג גאטהע חי משנת 1749 עד 1832. — ד' קום (אותך) מן המטה אשר אתה שוכב עליה. — לא לון פעולת שכיר. — אל לון את אנשי הצבא בכפר הזה, כי אין להם מקום ללון פה. — השופט מות את השודדים, התלין מות (אותם) והם מות מות רשעים. — הראית את הרוצחים המות בעד פשעיהם? — המה אינם מות כ"א שֻלְחוּ אל ארץ גזירה. — אחי הוא לוץ בבית המשפט לדבר טוב על הנשפטים, ואני לוץ בלשונות שונות.

הֻפְעַל ע"ו שאול קום למלך הראשון בישראל. — אחרי מות אדוננו הקיסר הרחמן אלקסאנדר השני שום גזר המלוכה על בנו אלקסאנדר השלישי. — לזכר שמו המבורך קום (תמיד) בתי ספר בכל הערים. — מרוע סור האיש הזה מפקודתו? — גם עוד אחרים סור מפקודתם על אשר לא עבדו את עבודתם באמונה. — אבקשך שהעורך-חשבון קום על משמרתו כבראשונה, כי איש ישר הוא מאד. — בעירנו קום בתי

האבען זייא ניכט בעשמוצט, נור דיא קינדער אים שפילען האבען זייא איינגע-שמוצט. — דוא זאלסט איהם גוט ערקלערן וויא צו טאן, אונ אויב ער וועט ניט פֿערשטעהן, זאלסטו איהם געבען צו פֿערשטעהן. — איך האב איהם שוין גוט ערקלאֶרט, אונ ער פֿערשטעהט נאך איממער ניכט. — אויף וואס גרינדעט איהר (כון) אייער געשעפֿט? — מיר גרינדען עס אויף אונזער קאפיטאל אונ אויף אונזערע קענטניסע. — אויף וואס איז געגרינדעט זאלכע מיינונג? — זיא איזט אויף גוטע בעוויזע געגרינדעט. — וויא אזוא ביסטו פֿערארמט געווארען? — שלעכטע מענשען האבען מיך פערארמט.— וואדורך איז ער ערהאַבען געווארען?— ער איז ערהאַבען געווארען (רום) דורך זיינע גוטע טהאַטען. — ווארום זיינען דיא ביכער אזוא בעשמוצט (בוס)! — דיא קינדער האבען זייא בעשמוצט. — וויא אנגענעהם איז צו קוקען אויף דעם צוג פֿון אייזענבאַהן! דער לאָקאָמאטיף (עגלת הקטור) פֿליעגט וויא איין דראַכע, דיא רעדער לויפֿען ראַש (רוץ), דיא שינען קלאפערן (ישתקשקו), רויך שטייגט צו דיא וואָלקען (יתאבכו גאות עשן), פֿונקען פֿליגען; מיט רעכט האבען עס דיא אונוויסענדע גענאנט: דיא קראַפֿט פֿון דער העללע, אדער אונרייינע קראַפֿט. — דיא ערסטע פאָסטען ווארען געגרינדעט פֿון מאקסימיליאן, דעם קייזער פֿון דייטשלאנד.— ווער עס בעליידיגט (בַּיֵּשׁ) דעם צווייטען, ווערט בעשטראפֿט פֿון פֿרידענס-געריכט. — אויב ער וועט ניט וויסען, זאלסטו איהם ניט פֿערשעמען. — וואָדורך איז ענטשטאנדען (עור) דיזער קריג? — פֿון האַסס; עס שטייט געשריבען: האַסס ערעגט האַדער.

הפעיל ע״ו: ווער בערייטעט דיר אללע דיינע בעדירפֿניסע? — דיא פֿרויא, בייא וועמען איך וואָהנע, בערייטעט מיר אללעס. — מיין פֿאטער פֿלעגט צו שטעלען (בערייטען) פֿיר מיליטער פראָוויאַנט, פֿלייש פֿאר דיא סאָלדאטען, אונ הייא פֿיר דיא פפֿערדע; יעטצט האב איך מיר אנגענומען אללעס צו בערייטען. — טרייב אָן (מאך איילען) דיא ארבייטער אין דער ארבייט, וועל איך אנטרייבען (עבר מהופך לעתיד) דיינע ארבייטער. — דוא האסט ניט פֿערשטאנען גאר דיא גנאדע, וואס ער האט דיר געטאן.— ווארום האסטו צו גענומען מיין הוט, אונ גיסט מיר ניט אוועק? — אז דוא וועסט מיר אוועק געבען מיין טאשענטוך, וועל איך דיר אוועק געבען דיינען הוט. — ווארום זיינען דיינע קליידער צו טראָטען אונ בעשמוצט? דוא זאלסט ניט אָבשאפֿען דיא שלעכטע קליידער, בעפֿאָר דוא וועסט האבען נייע. — דער מענש איז רייך אונ גליקליך; דאס האט איהם מיין פֿאטער געשטיצט, אונ איהם אויפֿגעהאָבען פֿון דער ערד. — צינדעט אָן פֿייער אונ מאכט ליכטיג אים צימער.— אויף אללע גאסען ווערען יעטצט געשטעלט פפֿאָהלע (שטאָלבעס) מיט לאטערנעס צו בעלייכטען פֿאר דיא געהער. — ווארום האסטו בעשאָמט דיזע קינדער? — איך האב זייא בעשאָמט, ווילע זייא האבען מיך צו שאַנדען געמאכט. — אויב זייא וועלען מיך בעשאָמען, וועל איך זייא אויך צו שאנדען מאכען. — ער איז איין פֿערשטעהער אין געשעפֿט. — וואס האט איהר בערייטעט צו אבענד בראָד? — אָט איז דאס עסען, וואס איז בערייטעט פֿאר אייך. — האט איהר געזעהן דיא פפֿערדע וועלכע זיינען בערייט צום קריג?

הָפְעַל ע״ו: אָט איז דאס קלייד, וואס איז דיר בערייטעט געווארען צו דיין האָכצייט; פֿאר דיינע שוועסטער ווערען דיא קליידער מאָרגען בערייטעט ווערען. — יענער מאנן איז ערהאבען געווארען אונ געהייליגט געווארען ערסט נאך זיין טויט. — מיט

הרושת המעשה לעבודת גלומי צמר ומטוה משי. — אנשי הצבא כבר כ ו ן למלחמה ואצל האויב עוד כ ו ן מאומה. — הרוצחים ב ו א אל בית המשפט, ואחרי חשפטם מ ו ת בעונם. — לא היערה ב ו א עצים ולא אל הבאר יושפך מים. — אחרי מות קראמוועל מגן ממלכת ענגלאנד פ ו ר כל חוקותיו ומשפטיו. — שמור את בגדי ואל בוס על הארץ. — לכו, בנים, במקום הזה, כי כבר ס ו ר המכשול מן הדרך. — שני האנשים האלה אנשי ריב המה כשיושפל האחד ר ו ם השני, וכן להפך; שניהם מושפלים או שניהם ר ו ם לא יהיו לעולם. — מס ר ו ם לממשלה מכל הנכסים ומכל הסחורות. — אני שמח מאד, כי ס ו ר כל הפגעים מביתי.

התפעל ע״ו: האנשים האלה יעשו כל תועבה ולא ב ו ש. — אנא, אחי, אל ל ו ץ באיש הזה. — כל עבדיו ק ו ם לנגדו, ועי״ז מעמדו (מוט) לנפול. — בית מסחרנו כ ו ן על יסוד נאמן ולא מ ו ט לעולם. — הכלי ר ו ש, למען לא ישאלו ממנו עזר וסעד בעד העניים. — עשה אך טוב ובזה תתגדל ור ו ם בעיני כל יודעיך מכיריך. — איה אתה ג ו ר כעת? — שנתים ימים אני ג ו ר חוץ לארץ, ועתה אני ג ו ר פה בארצינו. — ה ב י ן (אתה) בענין הזה? — אני ב ו ן בו ואחקרהו, ומצאתיו כי טוב הדבר מאד לפניו. — ממשלת ארצנו כ ו ן בתבונה ולא מ ו ט לעולם. — סערות גדולות ח ו ל על הים, והאניה חשבה להשבר.

לז. נחי למ״ד אל״ף.

1.

עבר קל	בָּרָאתִי בָּרָאתָ בָּרָאת בָּרָא בָּרְאָה בָּרָאנוּ בְּרָאתֶם בְּרָאתֶן בָּרְאוּ	(בינוני פועל ופעול כשלמים)
עבר נפעל	נִבְרֵאתִי נִבְרֵאתָ נִבְרֵאת נִבְרָא נִבְרְאָה נִבְרֵאנוּ נִבְרֵאתֶם נִבְרֵאתֶן נִבְרְאוּ	(ושאר הזמנים כשלמים)
עבר פִּעל	מִלֵּאתִי מִלֵּאתָ מִלֵּאת מִלֵּא מִלְּאָה מִלֵּאנוּ מִלֵּאתֶם מִלֵּאתֶן מִלְּאוּ	(ושאר הזמנים כשלמים)
עבר פֻּעל	מֻלֵּאתִי מֻלֵּאתָ וכו׳	

וכן ינטו הפעלים האלה: ברא [1.], בטא [3.1.], ברא [5 3.2.1.] (לפני, ר׳ בפיעל ישתנו התנועות כמשפט), גמא [5.3.], דכא [4.3.], חבא [5 4.2.], חטא [7.5 3.1.].

2) לתקן השגיאות בקל כל הזמנים:

הידעת, אחותי, על מה נ ש א (את) חרפה? הוא על התחברך עם רעותיך אלה; לכן הזהרי מהן, ואם תטיב דרכך ו נ ש א תן (עבר מהפך לעתיד) בעיני כל יודעיך ומכיריך. — ה ק ר א (אתן) לאחיכן אל המשתה אשר תעשינה מחר? — אנחנו ק ר א לו, אף כי הוא שונא לנו מאד. — אם ק ר א (אתן) לו ו ק ר א לו גם אני. — בעוד איזה ימים ק פ א מי הנהר והיה לקרח והלכנו עליו. — מה שלום אחיך? — הוא עודנו חולה. — מדוע לא ק ר א את הרופא? ק ר א את הרופא ו ר פ א לו. — ה מ צ א (אתה) את הכסף אשר נאבד ממך? — לא מ צ א (אני). — בקש בכל חדריך ובכל צלחות בגדיך ו מ צ א (אותו) (עבר מהפך לעתיד). — ה מ צ א (אתן) את החידה אשר חדתי לכן? — יגענו ולא מ צ א (אותה). — האיש האבד הזה היה לפנים עשיר מאד; אסמותיו מ ל א בר וביתו מ ל א הון רב, ועתה אין לו מאומה. —

וואס ווערען אייערע גאסען בעלייכטעט--מיט לאטערנען אדער מיט גאַז? — דיא קליינע שטאָדטע ווערען גאר ניט בעלייכטעט. — איז דיר צו ריק געגעבען געווארען דיינע קאנפֿיסקירטע וואַרע? — איך האָפֿע, אז זייא וועלען מיר צו ריק געגעבען ווערען. — אויב מיינע ביכער וועט מיר געבראכט ווערען, וועלען דיינע דיר אויך געבראכט ווערען (עבר מהופך לעתיד). — מיין גאנצעס הויז ווערט אויס געלעערט דורך מיינע טאָכטער, וועלכע דינען דער מאָדע מיט דעם גאנצען הערצען. — דיזע הערדען ווערען אויפֿגעשטעלט אלס ריכטער דא בייא אונז. — עס ווערען איהנען פיעלע פראזענטען געבראכט. — דער אנגעקלאגטע איז געבראכט געווארען אין געפֿאֶנגנים; ער וועט בעצאהלען דיא גאנצע שטראַפֿע, וואס איהם וועט ארוף געלייגט ווערען.

התפעל ע"ו: דיא פרויען קריגען זיך (קנט) אויף דער שטראססע, אונ שאָמען זיך ניט. — ווארום שפאָטעט (לוץ) איהר פון דעם מענשען? — מיר שפּאָטען פון איהם, ווייל ער מאכט זיך אַרעם (רוש), אונ אין דער טהאט איז ער גאנץ רייך. — וויר האבען איהן גוט בעטראכטעט (בון), אונ מיר ווייסען, וואס פאר איין מענש דאס איז. — ווארום שטאָלצירט דוא (רום) פאָר מיר? איך קען דאך דיר; בעריהם זיך אונ ערהעבע זיך פאר פרעמדע, אבער ניט פאר דיינע בעקאנטען. — זיין האַנדעל הויז האלט בייא פאללען (מוט); ניט ער מאכט זיך אַרעם, ער איז ווירקליך אַרעם.

37. נחי למ"ד אל"ף.

1

עתיד קל	אֶבְרָא תִּבְרָא תִּבְרְאִי יִבְרָא תִּבְרָא נִבְרָא תִּבְרְאוּ תִּבְרֶאנָה יִבְרְאוּ תִּבְרֶאנָה	בְּרָא בְּרְאִי וכו' (מקור כשלמים)
עבר הִפְעִיל	הִבְרֵאתִי הִבְרֵאתָ הִבְרֵאת הִבְרִיא הִבְרִיאָה הִבְרֵאנוּ הִבְרֵאתֶם הִבְרֵאתֶן הִבְרִיאוּ	(ושאר הזמנים כשלמים)
עבר הָפְעַל	הָבְרֵאתִי הָבְרֵאתָ הָבְרֵאת הָבְרָא הָבְרְאָה הָבְרֵאנוּ הָבְרֵאתֶם הָבְרֵאתֶן הָבְרְאוּ	(ושאר הזמנים כשלמים)
התפעל	הִתְחַבֵּאתִי הִתְחַבֵּאתָ הִתְחַבֵּאת הִתְחַבֵּא וכו'	

7.5.3.2. 5.2.1. 7.3.2.1. 2.1. 6.5.1 6.3.2.1. 3.
אזוא קאניוגירען זיך דיזע פעלים: חפא, טמא, יצא, כלא, מלא, מצא, פלא,
3.2.1. 7.3.2.1. 5.1. 5.4.3.2.1. 5.3. 1. 5.1.
צבא, צמא, קנא, קרא, קפא, רפא, שנא.

2) צום איבער זעטצען:

האט איהר געלעזען דען בריף, וואס ער האט אייך צו געשיקט? — מיר האבען איהן געלעזען אונ מיר האבען אין איהם ניכטס געפֿונען מערק ווירדיגעס. — ווארום געהט איהר ארויס פֿון דאנען, שוועסטערן? — מיר געהן ארויס פֿון דאנן אום צו געהן אין דיא שטאדט. — ווארום האט איהר געטראגן דיא שווערע לאסט? איהר זייט דאך אזוא שוואַך. — מיר האבען עס געטראגען צו זאממען, איז אונז ניט געוועזען שווער צו טראגען. — מיט וואס האט איהר געזינדיגט צו איהם, וואס ער איז אויף אייך אזוא באָז? — מיר האבען גאר ניט געזינדיגט צו איהם; ער איז אזוא אשלעכטער מענש אונ צירנט אומזאנסט. — האסטו געטאן, וויא איך האב דיר געראטהען? — איך האב געטאן וויא ווייט איך האב געקענט (מצא יד) אבער; עס האט ניכטס געהאלפֿען. —

נפעל ל"א: הידעתן, אחיותי, כי ק ר א (אתן) אל המשתה אשר עשה אחי; — אם ק ר א גם אתה והלכנו עמך יחדו; ואם לא ק ר א (אתה), לא נלך. — למה ח ב א (את), רחל, ממני? — אני לא ח ב א, כ"א הלכתי לדרכי. — ידעתי כי את ח ב א (כעת) לבלי לכת אל המשתה, יען כי אין לך שרשרת זהב. — במה מ ל א אמתחותיכן? — הנה מלא בדגן ובחיטים אשר באתי לקנותם פה. — במה ר פ א (אתן), אחיותי, ממחלותיכן? — בתחבולות הנשים הזקנות ר פ א (אנחנו) ו ר פ א. — הדבר הזה פ ל א מאד בעיני: בסגולות הנשים הזקנות אל ר פ א לעולם; לו שמעתן לעצתי, קראינה להרופאים הלמדים, ו ר פ א (אתן) ממחלותיכן. — אם פ ל א ממך דבר ושאלתני, ואבאר לך את כל אשר יקשה ממך. — מתי נלך לשוח? — כאשר כ ל א הגשם, והלכנו יחד לשאוף רוח צח. —

פיעל פועל ל"א:

מדוע ב ט א בשפתים שוא ותפל לפני האנשים האלה? — אנחנו איננו ב ט א כ"א מדברים דברים הנוגעים לטובת הכלל. — במה מ ל א (אתן) את החביות? — אנחנו מלא (אותן) בשכר וביין. — המלך נ ש א את השר הזה למשנהו, ויגדלהו ו נ ש א אותו על כל השרים. — עניי ארץ ח ב א מפני חמת המציק. — האומללים ד כ א בלי חמלה; אך קוה קוינו לה' כי הוא יושיענו מכף רודפנו ולוחצינו; ה ד כ א ד כ א והמרחם ירחם. — הנה שני אחים: לזה ק ר א נבל ופושע מבטן, ולזה ק ר א נדיב וישר-לבב. — האב קצף על בניו אשר לא הלכו בדרכיו וידיחם מנחלתו לבלי ק ר א (הם) בשמו. — לך, בני, אל האיש אשר אמרתי לך, ואני אבוא אחריך ו מ ל א אחרי דבריך. — בטח בה' והוא מ ל א את כל משאלות לבך. — מדוע ח פ א דברים אשר לא כן על האיש הזה אשר לא עשה לכם רעה. — אנחנו לא ח פ א עליו דברי שקר, כ"א את האמת נדבר. — הידעת מדוע לא ר פ א אתה ממחלתך? יען כי לא שמעת לעצת רופאיך. —

הִפְעִיל הָפְעַל נחי ל"א.

במאה האחרונה מ צ א בני האדם מכונות רבות על הארץ בבתי חרושת—המעשה ועל הים. — כל ההמצאות מ צ א ע"י האירופיים, ואנחנו עברים מה מ צ א? — הקור ק פ א את המים ויהי לקרח, והאנשים ילכו עליו ברגליהם או בסוסיהם בטח — ה ק פ א החלב? — כאשר ק פ א החלב תעשה ממנו חמאה. — האיש הטוב הזה קרא לעניים ו ב ר א (אותם) לחם ומרק וישביעם; גם אנחנו ב ר א (אותם) בריה טובה ובריאה. — האנשים החכמים פ ל א לעשות ע"י המצאותיהם המתחכמות. — על פי ההמצאות החדשות אשר מ צ א ע"י חכמים חקרי לב שנו לטוב תהלוכות בני האדם. — אבק שריפה מ צ א ע"י הכהן בערטאלד שווארץ בשנת 1354. — בחצי המאה החמש עשרה מ צ א יאהאן גוטענבערג את מלאכת הדפוס, ותרב ההשכלה לבני האדם ויהי אור. — למה ק נ א את האיש הזה בדבר כזה? — אני ק נ א (אותו), יען כי הקניטני גם הוא ו ק נ א (אותי), ו ק ר א אותי את כל הרעה הזאת.

התפעל ל"א:

אני שונא את האנשים המתהללים ו נ ש א, ובידם אין כל; — מדוע ח ב א ממני? אני בקשתיכם בכל חוצות העיר ובבתי כל מכירנו ולא מצאתיכם. — אני ח ב א מאנשי בליעל דורשי רעתי. — איך ר פ א (אתן) ממחלותיכן? — לא ר פ א (אנחנו) בעצמנו כ"א הרופאים רפאונו ונרפא. — איך ח ט א (אתן) לפני אביכן ובמה תכפרינה פניו? — אנחנו ח ט א לפניו אם ניטיב דרכנו, וכפר לנו. — אנשי בליעל מ ל א עלי להרע לי; מי יושיעני מהם? —

נפעל ל״א: זיינען שאן געפֿונען געווארען דיא גגנבטע זאכען ? — דער ווײלע האט מען זייא נאך ניט געפֿונען ; נאר מען זוכט זייא , פֿילייכט װעלין זייא געפֿונען ווערען . — איהר ווייסט, קינדער, איהר ווערט זיין געלאדען (קרא) אויף דעם באל, וואס מיין פֿריינד מאכט ; אויב דוא פֿאטער וועסט אויך געלאדען זיין , וועלען מיר געהן (עבר מהופך לעת יד) מיט דיר צו זאממען ; אליין וועלען מיר ניט געהן . — וואמיט וועסטו אנפֿילען דיא צעמאדאנען ,וואס דוא האסט געקויפֿט ? — איינער וועט געפֿיללט ווערען מיט מיינע זאכען, אונ דיא אנדערע צווייא — מיט וואארע, וואס איך דארף ברייגגען אהיים . — ווייסט דוא ווארום דוא ווירסט פֿערהאסט ? — איבער דיין שטאלץ אונ איבער דיינע טיקישע גדאנקען ווערסט דוא פֿערהאסט . —

פיעל פועל ל״א:

ווארום האסטו דען קראנקען ניכט געהיילט ? דוא ביזט דאך איין ארצט . — איך האב איהם געוועלט היילען , האט ער מיך ניט אנגענומען ; עס האבען איהן געהיילט אלטע פֿרויען , דארום איז ער ניט געהיילט געווארען . — ווארום בעניידעסט (מקנא) דוא זייא ? — דעם רייכען דארף מען ניט בענײדען , נור דען געלעהרטען דארף מען בענײדען . — וועלכע געשענקע האסטו דיינער ברויט געשיקט ? — איך האב איהר געשיקט רינגען איינגעפֿאסט מיט טייערע שטיינער . — מיט וואס האסטו דיזע זעקע געפֿיהלט ? — זייא זיינען געפֿיהלט מיט געטריידע , אונ דיא לעערע זעקע וועלען געפֿילט ווערען מיט אנדערע וואארע ? — מיט וועלכע רעכטען האט ער דא צו טהון ? איז ער דען דער ווירט פֿון הויז ? — ער איז קיין ווירטה , אבער איך האב איהם בעפֿאלמאֶכטיגט (מלא ידיו) , ער זאל דא האבען צו פֿערשאפֿען אין מיינעם נאמען .

הָפְעִיל הָפְעַל נחי ל״א :

ווארום האט איהר בעהאלטען מיינע קליידער ? — מיר האבען זייא בעהאלטען אום זייא זאלען ניכט געשטאהלען ווערען . — וואו זיינען זייא בעהאלטען ? — זייא זיינען בעהאלטען אין איין זיכערן אָרט . — מיהע איז געגעבען דעם מענשען איהן צו קראֶפטיגען (ברא) אונ אויפֿצופֿינדען פיר איהן עסען . — ער זינדיגט אליין אונ מאכט זינדיגען אנדערע . — דיא איידאפעער האבען וואונדערליכעם (הפֿלא) אויפֿ- געטאן מיט זייערע ערפֿינדינגען ; אין יעדער ארבייט איז ערפֿונדען געווארען אללערלייא מאשינען צו ערלייכטערן דיא ארבייט אונ אללעם ביללי֗ג צו מאכען . — יעטצט טאג טאֶגליך ווערען ערפֿונדען נייס ; ווער וויים וועלכע וואונדערליכע זאכען עס ווערדען נאך ערפֿונדען ווערען נאך אונז . — ווארום האט ער גערייצט (קנא) דיזען מאן אונ האט איהם גענעקט ? — ווײלע יענער האט איהם גענעקט (הקנט) אונ גערייצט , דארום האט ער איהם בעלאהנט נאך זיין פֿערדינסט . —

התפעל ל״א :

דיזער מאן שטאלצירט אונ ערהעבט זיך איבער אללע איינוואהנער אין דער שטאדט, אונ אללע האססען איהן דאפֿיר. — האט מען געפֿונען דיא דיבע (גנבים) ? — מען קען זייא ניט געפֿינען ; זייא האבען זיך בעהאלטען . — אללע גנבים בעהאלטען זיך , אבער פאליצייא מוז זייא אויפֿזוכען ; דאס איז זייערע פֿפליכט . — איהר האט זיך אלליין געהיילט פֿון אייער קראנקהייט , אדער ערצטע האבען אייך געהיילט ? —

לח. נחי למ"ד ה"א

1)

בנין	עבר	בינוני פועל	בינוני פעול
קַל	גָּלִיתִי גָּלִיתָ גָּלִית גָּלָה גָּלְתָה	גֹּלֶה גֹּלָה	גָּלוּי גְּלוּיָה
	גָּלִינוּ גְּלִיתֶם גְּלִיתֶן גָּלוּ	גֹּלִים גֹּלוֹת	גְּלוּיִם גְּלוּיוֹת
נִפְעַל	נִגְלֵיתִי נִגְלֵיתָ נִגְלֵית נִגְלָה נִגְלְתָה	נִגְלֶה נִגְלָה	
	נִגְלֵינוּ נִגְלֵיתֶם נִגְלֵיתֶן נִגְלוּ	נִגְלִים נִגְלוֹת	
פִּעֵל	גִּלִּיתִי גִּלִּיתָ גִּלִּית גִּלָּה גִּלְּתָה	מְגַלֶּה מְגַלָּה	מְגֻלֶּה מְגֻלָּה
	גִּלִּינוּ גִּלִּיתֶם גִּלִּיתֶן גִּלּוּ	מְגַלִּים מְגַלּוֹת	מְגֻלִּים מְגֻלּוֹת
פֻּעַל	גֻּלֵּיתִי גֻּלֵּיתָ גֻּלֵּית גֻּלָּה גֻּלְּתָה	גֻּלֶּה גֻּלָּה	
	גֻּלֵּינוּ גֻּלֵּיתֶם גֻּלֵּיתֶן גֻּלּוּ	גֻּלִּים גֻּלּוֹת	
הִפְעִיל	הִגְלֵיתִי הִגְלֵיתָ הִגְלֵית הִגְלָה הִגְלְתָה	מַגְלֶה מַגְלָה	מָגְלֶה מָגְלָה
	הִגְלֵינוּ הִגְלֵיתֶם הִגְלֵיתֶן הִגְלוּ	מַגְלִים מַגְלוֹת	מָגְלִים מָגְלוֹת
הָפְעַל	הָגְלֵיתִי הָגְלֵיתָ הָגְלֵית הָגְלָה הָגְלְתָה	הָגְלֶה הָגְלָה	
	הָגְלֵינוּ הָגְלֵיתֶם הָגְלֵיתֶן הָגְלוּ	הָגְלִים הָגְלוֹת	
התפעל	הִתְגַּלֵּיתִי הִתְגַּלֵּיתָ הִתְגַּלֵּית הִתְגַּלָּה הִתְגַּלְּתָה	מִתְגַּלֶּה מִתְגַּלָּה	
	הִתְגַּלֵּינוּ הִתְגַּלֵּיתֶם הִתְגַּלֵּיתֶן הִתְגַּלּוּ	מִתְגַּלִּים מִתְגַּלּוֹת	

2) להטות אחרי הלוח הזה הפעלים האלה: אבה[1], אוה[7.3 2.], אנה[7.4.3.1.], אפה[2.1.], בזה[5.2:1.], בכה[3.1.], בנה[2.1.], דחה[2.1.], דלה[3.1.], היה[2.1.], ועוד.

3) א) לפעמים יבוא בינוני קל לנקבה ביוד: פּוֹרִיָּה, צוֹפִיָּה, דוֹמִיָּה, בֹּכִיָּה, עֹטְיָה. לפעמים יבוא נון נוסף בעתיד: יֶחֱסָיוּן, יִרְוְיוּן, יִשְׁתָּיוּן, יֶחֱזָיוּן. בעתיד עם וי"ו ההפוך תִּשָּׁמֵט ההא לגמרי (בקל, נפעל, פִּעל, הִפעיל, התפעל).

ב) ואם ע"פ גרונית פ"פ בפתח: וַיִּשַׁע (מן שָׁעָה), וַתֵּתַע (מן תעה); ואם פ"פ גרונית, גם אית"ן בפתח: וַיַּעַל, וַיַּעַשׂ, וַיַּעַן; ובזה שוה הפעיל לקל, רק הענין יבדיל ביניהם.

ג) אם ע"פ אחת מאותיות פת"ך ד"ק ט"ב, אז הפ"א והעי"ן בשוא: וַיֵּבְךְּ, וַיִּשְׁבְּ, וַיִּפְתְּ, וַיֵּרְדְּ, וַיִּיף.

ד) מן ראה—וָאֵרֶא, וַתֵּרֶא, וַיֵּרֶא, וַנֵּרֶא; וַיֵּדֶא וַתֵּלֶא; מן הָיָה—אֶהְיֶה, תִּהְיֶה, גַּם אֱהִי, תְּהִי, יְהִי, נְהִי.. וַיְהִי וַיְחִי, בהפסק וַיֶּהִי וַיֶּחִי.

4) לתקן השגיאות בקל כל הזמנים:

ה ק נ ה (אתה) את הבית אשר אחי בָּ נָ ה? — אני ב נ ה (אותו) וגם ק נ ה בחודש הבא עוד שני בתים. — נערות, מה א ר ה (אתן) אתמול בגן אחותי? — אנחנו א ר ה על ערוגות גנה פרחים שונים: שושנים, חבצלות, דודאים; כי הרשתנו. — מה ה י ה (אתן) בימי ילדותכן? — אנחנו ה י ה תלמידות מקשיבות, ועתה ה י ה לנשים בעלי דעת ותבונה. — כמה כסף ל ו ה (אתם) היום? — היום ל ו ה (אנחנו) שתי מאות רו"כ ומחר ל ו ה עוד שלש מאות הנצרכות לנו מאד. — מה אתן ש ת ה כעת? — אנחנו ש ת ה יין וטהע; אם אתה ר צ ה, שב עמנו ו ש ת ה (אנחנו) (עבר מהפך) יחדיו. — המשקה הזה לא טוב בעיני, אם יש לכן משקה אחר תֵּנה ו ש ת ה. — אל לנערות ש ת ה יין ושכר. — מתי כ ל ה מלאכת הבנין הזה? — הוא כ ל ה זה מכבר.

38 נחי למ"ד ה"א.

1)

עתיד	צווי	מקור
אֶגְלֶה (וָאֶגֶל) תִּגְלֶה (וַתִּגֶל) תִּגְלִי יִגְלֶה תִּגְלֶה	גְּלֵה גְּלִי	גָּלֹה, בְּ-כְּ-לְ- מִגְּלוֹת
נִגְלֶה תִּגְלוּ תִּגְלֶינָה יִגְלוּ תִּגְלֶינָה	גְּלוּ גְּלֶינָה	
אֶגָּלֶה (וָאֶגָּל) תִּגָּלֶה (וַתִּגָּל) תִּגָּלִי יִגָּלֶה תִּגָּלֶה	הִגָּלֵה הִגָּלִי	הִגָּלֵה נִגְלֹה הִגָּלוֹת בְּ..
נִגָּלֶה תִּגָּלוּ תִּגָּלֶינָה יִגָּלוּ תִּגָּלֶינָה	הִגָּלוּ הִגָּלֶינָה	
אֲגַלֶּה (וָאֲגַל) תְּגַלֶּה (וַתְּגַל) תְּגַלִּי יְגַלֶּה תְּגַלֶּה	גַּלֵּה גַּלִּי	גַּלּוֹת בְּ-כְּ-לְ- מִגַּלּוֹת
נְגַלֶּה תְּגַלּוּ תְּגַלֶּינָה יְגַלּוּ תְּגַלֶּינָה	גַּלּוּ גַּלֶּינָה	
אֲגֻלֶּה תְּגֻלֶּה תְּגֻלִּי יְגֻלֶּה תְּגֻלֶּה		גֻּלּוֹת
נְגֻלֶּה תְּגֻלּוּ תְּגֻלֶּינָה יְגֻלּוּ תְּגֻלֶּינָה		
אַגְלֶה (וָאֶגֶל) תַּגְלֶה (וַתֶּגֶל) תַּגְלִי יַגְלֶה תַּגְלֶה	הַגְלֵה (הֶגֶל)(הַעַל) הַגְלִי	הַגְלֵה הַגְלוֹת בְּהַגְלוֹת
נַגְלֶה תַּגְלוּ תַּגְלֶינָה יַגְלוּ תַּגְלֶינָה	הַגְלוּ הַגְלֶינָה	וכו'
אָגְלֶה תָּגְלֶה תָּגְלִי יָגְלֶה תָּגְלֶה		הָגְלֵה הָגְלוֹת
נָגְלֶה תָּגְלוּ תָּגְלֶינָה יָגְלוּ תָּגְלֶינָה		
אֶתְגַּלֶּה (וָאֶתְגַּל) תִּתְגַּלֶּה (וַתִּתְגַּל) תִּתְגַּלִּי יִתְגַּלֶּה	הִתְגַּלֵּה הִתְגַּלִּי	הִתְגַּלֵּה הִתְגַּלּוֹת
תִּתְגַּלֶּה נִתְגַּלֶּה תִּתְגַּלּוּ תִּתְגַּלֶּינָה יִתְגַּלּוּ תִּתְגַּלֶּינָה	הִתְגַּלּוּ הִתְגַּלֶּינָה	

2) אזויא קאניוגירען זיך דיזע: הגה [6.1.], זכה [7.3.1.], זרה [4.2.1.], חזה [1.], חלה [7 6.5 4.3.2 1.], חסה [1.], כבה [3.1.], כלה [4.3.1.], כסה [7.4.3.2.1.], לוה [5.3.2 1], מחה [5.21.], און נאך.

3) א) אין עתיד מיט דעם וויו ההפוך פעהלט דער הא כמעט אין אללע בנינים; אלם—וַיִּגֶל:

ב) ווען דער פ"א פעל איז אהחע, קומען דיא בוכשטאבען איתן מיט פתח, אין דערינען איז הפעיל צו קל גלייך, נאר מען קען פערשטעהן פון ענין: וַיַּעַל על ההר—ער איז ארויף געגאנגען (קל); וַיַּעַל את אחיו עמו—ער האט דעם ברודער מיט ארויף געבראכט, (הפעיל).

4) צום איבער זעטצען: קל גל"ה:

האט איהר געשעפּט דאס וואסער פֿון טייך אדער פֿון ברונען? — וואו איז דער עמער, מיט וועלכען איהר האט געשעפּט דאס וואסער? — דיין הויז איז זעהר שיין ערבויט ווער האט איהר געבויט? — איך האב עס אליין געבויט, איך וועל נאך צו איהם צו בויען נאך צווייא הייזער. זעה שוועסטער וואס איך האב געטאן זאלסטו אויך אזוי טאן וויא איך. — אז איך וועל בויען דא אהויז זאלסטו ענטגעגען בויען אויך אזא הויז. — שוועסטער, האט איהר שוין אוים געבאקען דאס ברויט? — דאס ראָגענברויט האבען מיר שוין אויס געבאקט און יעטצט באקען וויר ווייצענברויט.— רחל זאלסט ניט עסען פֿון מיין ברויט און ניט טרינקען פֿון מיין וויין. — גלייך וויא איך עסע אב און טרינק אב געה איך אוועק פֿון דאנען. — האסטו שוין געזעהען דיין ברודער וואס איז געקומען פֿון אמעריקא? — איך האב איהן הייטע געזעהען.

והבנין החדש הזה כ ל ה גם כן בעוד חודש ימים. — ע ש ה לך רב ו ק נ ה לך חבר. — חכמת המסכן ב ז ה (בינוני פעול). — המצריים הקדמונים הלכו ג ל ה ראש. — אלף חֲנֵפים לא ש ו ה רֵעַ אחד. — קארל השנים עשר שלח לפעטער הגדול את כל ש ב ה (בינוני פעול) הרוסים אשר ש ב ה במלחמה על נארווא. — הכבוד ת ל ה על השערה, אם נאבדהו אל נקשרהו בעבותים. — אל תאמר ע ש ה מחר מה שביכלתך ע ש ה היום. — לא על הלחם לבדו ח י ה האדם. — גוסטאוו וואזע וגוסטאוו אדאלף ה י ה המלכים הטובים בשוועדען. — אחי ד מ ה לאחותי בטוב לבב והיא ד מ ה לו ברעת ובתבונה. —

נפעל ל"ה:

זה כאלפים שנה אשר ג ל ה (אנחנו) מעל אדמתינו ולא מצאנו מנוח לנפשותינו. — בעלותי על ההר ר א ה לי ראשי המגדלים אשר בעיר. — הִזָהֵר, בני, מהאיש הנוכל הזה, הוא ר א ה אליך כאוהב ולבו מלא תוך ומרמה לבלע לך. — האתה עושה את מלאכתך לבדך, או איש אחר ל ו ה אליך? — המלאכה הקשה הזאת לא ע ש ה ע"י אחד; עוד שנים אנשים ל ו ה אלי בדבר הזה. — בבית הזה יִמָכר כל אוכל אשר יֵאָכל וכל משקה אשר ש ת ה. — הכבוד ק נ ה במחיר האושר, והעונג במחיר הבריאות. — מכונת הקטור הראשונה ב נ ה ע"י החכם דזעמס וואטט יליד שאטלאנד. — בנותַי, אל תדברנה הרבה, פן ג ל ה הדבר מתוך דבריכן ונחמתן. — מרוע לא עשית את הדבר אשר הבטחת לנו? — אני ה י ה ח ל ה כשבועים, והרופא צוה עלי לבלי מוש מחדרי החוצה, פן יבולע לי. — חיל גדול עלה עליו למלחמה אשר לא יִסָפֵר ולא מ נ ה מרוב. — יברך ד' אתכם ואת כל ה ל ו ה עליכם. — מתי ק נ ה בגדך זה? — הוא ק נ ה בעת הק נ ה בגדיך. — איה הדלי אשר ד ל ה בו מים? — בדלי החדש עוד לא דלה מים. — מתי ר א ה (את) לפניו? כאשר תֵּרָאִי לפניו הִזָהֲרִי שלא תגלה שמלותיך הבלות. —

פִּיעֵל ל"ה:

אם יפנה האדון אל ביתי, פ נ ה (אתן) לו מקום לפי כבודו. — מרוע א ו ה הוא את ביתך למושב לו? — יען כי הוא בקש ממני למ נ ה לו מעון עם חדרים מרוחים ו מ נ ה (אני) לו את ביתי הגדול מכל בתי עירנו הקטנה. — בתי, אל תלכי לבדך אל הכובסת; חכי לי והלכתי עמך ל ו ה אותך, כי כלבים רבים נובחים על החצר ההוא. — אני אחכה לך, אבי, אם ל ו ה (אתה) והלכתי אליה. — ראה, הנה השמעתיך דבר חדש, אך אתה הִזָהֵר לבל ג ל ה את הדבר הזה; ראה הנה צ ו ה (אני אותך). — מה אתן עושות, נערות? במה ב ל ה ימיכן? — הן איננ עושות מאומה, הן ב ל ה ימיהן בצחוק ובשחוק. — הלא אחיך חלה את חליו והוא ח ל ה את פניך לתמכהו בחליו; למה הסתרת פניך ממנו? — על האח העשיר לתמוך את אחיו העניים ו ל ח י ה (אותם) ברעב. — החכמה ח י ה את בעליה. — על כל פשעים כ ס ה אהבה. — טוב תוכחת ג ל ה מאהבה מסתרת. — נקל הוא לר מות את נפשו, כאשר הוא קשה ר מ ה את אחרים. — האומללים אָנו ואבלו על שברם הגדול, עד אשר אלהים א נ ה להם איש טוב אשר הושיעם מצרתם. — החיות כ ס ות בשער והדגים בקשקשת. — אצל העניים החלונות כ ס ה בשלג ובכפור בימי החורף. — במה כ ס ה את גג ביתך ברעפים או ברקע פחים? — הוא כ ס ה ברקע פחים. —

פֻּעַל ל"ה:

מרוע לא עשית את הדבר אשר צ ו ה (אתה)? — לא יכולתי, כי ח ל ה אני מאד

וויא איך האב איהן דער זעהן, האב איך איהן גלייך דערקענט, האב איהן געקוסט און געהאלזט און געוויינט פֿריידענטרערין. — איך האב דיך שוין לאנג ניט געזעהען? וואס איז געוועזן מיט דיר? — איך וואר קראנק פֿיר וואכען; איך האב דיר דאך געשריבען וועגען דעם, ווארום האסטו מיר ניט געענטפֿערט? — זייט איהר געוועזן בייא אייער פֿריינד? — מיר זיינען דארטען געסטערן געוועזן, און הייטע וועלען מיר אויך זיין בייא איהם. —

גפעל ל״ה:

דיזער מאן איז אונגליקליך, זיין צער איז צו זעהען אויף זיין געזיכט. — זאלסט ניט געהן צו איהם און זאלסט איהם ניט ערשיינען; דען ער איז זעהר בייז אויף דיר. — ער טרייבט דאס געשעפֿט אלליין, אדער נאך איינער איז פֿערבונדען מיט איהם (לוה)? — אויב דוא וועסט זיך אן איהם אנשליסען, וועל איך זיך אויך אן איהם אנשליסען. — דוא זאלסט ניט זיין גלייך צו דיינע קאמעראַהען דיא אויס־געלאַסענען, און זאלסט זיך ניט אנשליסען אן זייא. — טאכטער, געה ניט ארויס אהנע מאנטעל, פֿיללייכט קענסטו קראנק ווערען. — בילדער ווערען אנגעהענגט אן דער וואנד פֿון צירדע וועגען; אבער קליידער דארפֿען אויף דיא וואנד ניט אנגעהענגט זיין, זיא ווערען דאדורך פֿערדארבען. — אז איהר וועט געהן צו איהם, דארפֿט איהר וויסען, אז ער ווירד לעער ניט געזעהען; אהנע פראזענט קענט איהר זיך איהם ניט ווייזען. — אז דיר וועט געטאן ווערען דיזע גנאדע, זאלסטו שוין צופֿרידען זיין און זאלסט ניט זארגען. — ווען איז געבויט געווארען דיין הויז? — עס איז געבויט געווארען, ווען עס האט זיך געבויט דיין הויז. —

פֿיעל ל״ה:

האסטו געראַומט (פנה) דאס הויז, עכסה? געסט דארפֿען דאך קומען צו אונז. — איניגע ציממער זינד שאן געראַומט, און נאך צווייא ציממערן וועל איך באלד אויפֿ־ראַומען. — האסט דוא געצאָהלט דיא ביכער, וועלכע מיר איז פֿון לעהרער בעשטימט. — איך וועל זייא באלד צאָהלען. — דוא זאלסט וויסען, אז דוא האסט מיך מיט דיינעם שווייגען זעהר געפיינינגט; ענטפֿער מיר אויף מיין שרייבען, וועל איך מעהר ניט געפיינינגט זיין. — אז איך בין קראנק געווארען, האב איך גאטט געבעטען, און ער האט מיך אויס געהיילט; איך האב געהאפֿט צו גאטט, און ער האט מיך געהאלפֿען. — ווארום פֿערלעשט איהר דאס ליכט? — איך האב עס פֿערלאשען, ווייל עס איז שוין צייט צו געהן שלאפֿען; גלייך וועל איך פֿערלעשן דיא לאמפע אויך. — פֿון דעם געלט, וואס דיר קומט, וועל איך אבציעהען (נכה) פֿאר דעם שאדען, וואס דוא האסט מיר געטאן. — דוא זאלסט מיר ניט אברעכנען, דען איך בין ניט שולדיג אין דעם שאדען. — ווען זייא האבען געענדיגט צו עסען און צו טרינקען, זיינען זייא שפאצירען געגאנגען. — ווען וועט איהר ענדיגען אייער ארבייט? — מיר וועלן איהר ענדיגען מארגען. —

פֻּעל ל״ה:

ווייסטו דיא זאכע, וואס דוא ביזט בעפֿאָהלען געווארען? — איך בין בעפֿאָהלען געווארען צו היטען דיא קליידער, און איך וועל זייא היטען. — ווייסט איהר, ווארום

ורגלי רִתקו בעבותים אל מטתי שלשה ימים. — אל תירא ממנו כי לא אנה אליך כל רעה. — איזה מעון פנה מחר לארון אשר יבוא הלום? — החדרים ההם אשר פנה לאביך בחודש העבר. — מדוע לא כָבה התבערה הזאת? — התבערה הגדולה לא כבה (כעת), כי האש להטה את כלהבית מסביב ברגע אחד. — הידעת מים נה למורה לי בקיץ הבא? — אני יודע, אני מנה למורה לך; כן אמר לי אביך. — כמה כסף ינכה לך בעד חודש ימים אשר לא עשית את מלאכתך? — לא נכה לי מאומה, יען כי חלה, ובעד אשמה כזאת לא נכה. — ההכרת את אחיך הבא מאמעריקא? — לא הכרתיו, פניו שנה מאד, שפה עצמות לא ראה מפני תלאות הדרך. — אמעריקא גלה ע"י האיש הדגול מרבבה הספן הגדול קאלומבוס.

הִפְעיל ל"ה:

נבוכדנצר מלך בבל שרף את בית מקדשינו הראשון וגלה את אבותינו בבלה, וטיטוס הרשע החריב את בית מקדשנו השני, וגלה את אבותינו רומאה. — האיש הזה בעל עסקים הוא, הוא חיה אנשים רבים בעבודה אשר נתן להם, ובטובו לוה להם כסף לחלצם מענים וממצוקותיהם. — . — עזרני נא, ידידי, ולוה לי איזה כסף לתמוך את עסקי המט לנפול. — זה כמה פעמים עזרתיך ולוה לך כסף, ועסקיך מתמוטטים לעולם. — ראה נא בעניי ואל תזכור את הראשונות. — באכלך האכיל את הרעבים ובשתותך שקה את הצמאים. — למה קשה את לבך לבלי פנות לצעקת האומללים? — אם רפה (אתה) את אחיך האומלל ולא תעזרהו, רפה (אותך) אלקים ויעזבך. — שמע בני לצעקת העניים ואל קשה את לבך להם. — טוב להצדיק את הרשע מלהרשיע את הצדיק. — יען כי שמעת לקולי, אל רפה (אותך) ואל אעזבך ממני. — יודע אני כפנה את שכמי ללכת, תתחבר עם בנים לא אמון בם ותתעיב עלילה. — נוגשי הנושים בי נפלו עלי ולא יתנו לי מנוח; אנא חלצני נא מכף לוחצי בלוה לי איזה כסף. — האויב פנה עורף לפני צבאותינו. — הבנים בקשו משענה מאביהם, והוא לא פנה אליהם פנים. — האיש הזה קשה את עולו על אנשיו עושי רצונו, ורבה לעשות להם רעה. — הרועה שקה את העדרים, והמטר שקה את האדמה. — מדוע בזה את האיש הזה? — אני בזה (אותו) יען כי בזה (אותנו). —

הֻפְעַל ל"ה:

זה כאלפים שנה אשר אבותינו גלה מעל ארמתם ועוד לא מצאנו מנוח לנפשותינו הנהלאות. — ע"י האינקוויזיציאן הזועמה עלה צאן אדם לאלפים לעולה כליל על מוקדי אש. — העני עומד ומתחנן לפניו, והוא פנה מהם. — לשוא תבקשו ממנו סליחה, הוא לא יסלח לכם, כי פניו פנה תמיד מהאומללים דורשי ישועתו, ולכן הוא בזה מכל יודעיו ומכיריו. — השקה הסוסים מים? — לא, עוד שקה. הנערים הלכו לדלות מים; עוד מעט ושקה ברהטיהם. — האדמה יבשה מחום השמש, ועוד מעט שקה מהגשם היורד כעת על הארץ. — למה לא באתם אלי למועד אשר יעדת לי? — לא יכולתי, יען כי חלה (אני) ולא יכולתי למוש מיצועי. — כמה כסף לוה לך מחר על העבוט הזה? — בשבוע העבר לוה לי 50 רו"כ, ואדמה כי גם כעת לוה סך כזה. — מדוע תעשה כדבר הזה אשר לא רשה (אתה) לעשותו? — אם רשה (אתן) לטיל (לשוח) בגן הזה לכנה, ואם לא רשה (אתן) אל תלכנה, פן תענשנה. — האומללים נעזרו וחיה ע"י האיש הטוב הזה. —

התפעל ל"ה:

אם תלכי, רחל, החוצה, כסה במעטפתך כי יום קרה היום. — מתי ראה (אתם)

איהר זייט זא געפייניגט געווארען ? ווײלע איהר האט ניט געהיט צו טאָן, וואס איהר זייט בעפֿאָהלען געווארען. — איהר זאלט ווייטער היטען צו טאָן, וואס איהר ווערט בעפֿאהלען ווערען. — ער וועט ווערען אויפֿגענאמען פֿאר איין אויפֿזעהער אויף דער זאכע. — האסטו ערקענט דיין פֿריינד, וואס איז געקומען צו פֿאהרען ? — איך האב איהם ניט ערקענט; זיין געזיכט איז זעהר פֿערענדערט געווארען. — אונטער דער בייען רעגירונג וועלען אלע געזעטצע געענדערט ווערען. — איך האב איהם בעפֿאהלען דיא זאכע זאל ניט ענטדעקט ווערען, און יעטצט איז זיא ענטדעקט געווארען, איך פֿירכטע, עס זאל מיר ניכט געשעהען (אנה) קיין שלעכטעס דאפֿאן. — איך וועל זעהען דיא זאכע זאל ווידער צו געדעקט ווערען, אז קיינער זאל ניט וויסן.

הפעיל ל"ה :

ער ווילל מיר לייען געלט, און איך ווילל בייא איהם ניט נעהמען. — ווארום ווילסטו ניט ? דוא ביזט דאך געאיינגט אין געלט ? — זיינע פראצענטען איז זעהר גרויסע, און ער איז זעהר האַרט (קשה לבו) געגען זיינע בעלי חובות. — רעדט ניט אימער שלעכטעס פֿון דיא קרעדיטארען; דיא בעלי חובות, וואס ווילען ניט צאהלען האבען זייא געמאכט פֿאר שלעכטע. — ביז וואנען וועט איהר ניט אויפֿהערען (רפה) פֿון זייא ? — לאז דער שולדנער היטען צו צאהלען, וועט ער ניט האבען צו בעקלאגען זיך. — אז דער שולדנער איז אונגערעכט, בעשולדיגט ער דען גלויביגער. — שאַנדען (בזה) דעם צווייטען איז לַייכט. — יע יע, אבער מען דארף אריין אין דעם צווייטענס לאַגע, זוכען דיא אורזאכע, וואס בעוועגט איהם אזוא צו האנדלען; דאן וועט ער ניט זיין אזוא אונגערעכט, וויא עס שיינט צו זיין. — ניין, ניט אזוא דארף מען אורטהיילען איבער זאכען. איבעראלל איז דא גוטע און שלעכטע, אבער דאס געשעפֿט האט מען ניכט צו בעשולדיגען. — צייג מיר דיינע ארבייט, וועל איך דיר ווייזען מיינע ווערק. — לאז מיר אב (רפה) אייניגע טאגע און זאלסט מיך ניט דריקען. — רייד פֿאר איהם ניט פֿיעל, עס וועט ניט העלפֿען, — איך בין זא בעשאֶפֿטיגט, אז מיינע געשעפֿטען לאזען מיך איין אויגענבליק ניכט אב.

הָפעל ל"ה :

האסטו געזעהען דען עלעפֿאנט, וואס ווערט בעוויזען פֿאר געלט ? — וועלכע טהיערע ווערען דארטען בעוויזען ? — דארטען ווערען בעוויזען וואָלפֿע, באֶרען, טיגער און לאָווען. — אַללעס, וואס ווירד אין געריכטסהויז גערעדט, ווירד אויף פאפיר ארויפֿגעבראכט (עלה) און עס ווירד געדרוקט ווערען. — דורך משה רבינו זיינען אונזערע עלטערן ארויס געבראכט געווארען פֿון עגיפטען אום צו ערבען דאס לאנד פלשתים. — איהר זאלט ניט געהן אהין, עס וועט אייך ניט ערלויבט זיין (רשה). — אט איז אבילעט, מיט וועלכען עס איז מיר ערלויבט אריין צו געהן. — אויב דיר איז ערלויבט צו געהן, וועט דיר אבער קיין זאך ניט בעוויזען ווערען. — אויב דיא ארמע וועלען דיך בעטען, זאל דיין געזיכט ניט זיין אבגעקעהרט פֿון זייא און זאלסט זיך אויף זייא ערבארמען. — דיא נביאים האבען אונזערע עלטערן פראָפֿעצייעט, אז זייא וועלען פֿערטריבען ווערען פֿון זייער לאנד, און אזוא וואר עס: זייא זיינען פֿאר טריבען געווארען און פֿארשפרייט אין דער גאנצען וועלט. —

התפעל ל"ה :

ווען האט איהר בעגריסט (שחה) געהענדיג אפֿען גאססע ? — איך האב זיך

עמו פנים ? — מחר נלך אליו, ר א ה עמו ודברנו על אודות הדבר ההוא. — ה ר פ ה בימי הקיץ יסבול חוסר וכפן בימי החורף. — אל ר פ ה נערות במלאכתכן וברככן אלהים. — כראותה אותו לקחה את הצעיף ו כ ס ה, כי לא חפצה ל ר א ה עמו כעת. — אין דבר בעולם העומד וקים בלי חילוף, הכל מתחלף ו ש נ ה תחת השמש. — כל רעותיך תתגדלינה ו ע ל ה בחריצות כפיהן ובשקידתן בלמודן, ואת ר פ ה ככה בלמודך לבשתך וכלימתך. — אם אינך יודע איך ל ר צ ה לפניו, שכב על מטתך ו ח ל ה וחמל עליך. —

לט. כפולים.

1) קל א)

בינוני פעול	בינוני פועל	עבר
		סַבֹּתִי סַבֹּתָ סַבֹּת סַב סַבָּה
סָבוּב סְבוּבָה סְבוּבִים	סַב סַבָּה סַבִּים סַבּוֹת	סָבַב סָבְבָה
סְבוּבוֹת	(סוֹבֵב סוֹבְבָה סוֹבְבִים סוֹבְבוֹת)	סַבֹּנוּ סַבֹּתֶם סַבֹּתֶן סַבּוּ סָבְבוּ

וכן ינטו הפעלים האלה: ארר (עבר׳ אֹרֹתִי אָרֹתָ, ב׳ אורר), בזז (ע׳ גם בָּזַז בָּזְזוּ), בקק (ב׳ בוקקים), ברר (ע׳ בָּרוֹתִי וכו׳, ב׳ בורר), גלל (ע׳ גם גָּלְלוּ), גנן, דלל, דקק, הלל (ב׳ הוללים), זמם (ע׳ גם זָמַם זממתי זַמֹּתִי, ב׳ זומם), זקק, הגג (ב׳ חוגג), חלל, המם, חנן (ב׳ הונן), חקק (ב׳ חוקק), כסס, לקק (ע׳ לקקו), מדד (ע׳ גם מָדַד), מצץ (ב׳ מוצצים), סכך (ב׳ סוככים), סלל, פזז, קצץ (ב׳ קוצץ), רנן, רצץ (ב׳ רוצץ), רקק, שחח, שכך, שלל (ע׳ גם שָׁלַל, ב׳ שוללים), שמם.

ב) נפעל

נָסַבֹּתִי נָסַבֹּתָ נָסַבֹּת נָסַב נָסַבָּה	נָסָב נְסַבָּה נְסַבִּים נְסַבּוֹת
נְסַבֹּנוּ נְסַבֹּתֶם נְסַבֹּתֶן נָסַבּוּ	

כן הפעלים האלה: בזז (ג׳ גופי הנסתרים נָבוֹז וכו׳), בקק (נס׳ נָבוֹק), גזז (נס׳ נגוזו). ג־ד) פֻּעַל וּפֻעַל הולכים ע״ד פִּעֵל וּפֻעַל נחי ע״ו: סוֹבֵב, סוֹבַב, וכזה ינטו הפעלים האלה: בקק, גלל (גם מגלגל), גרר, דמם, הנן, חקק, מדד, מלל, סבב, (גם סַבֵּב), סכך (גם סכסכתי), עלל, קשש, רצץ (גם רִצֵּץ), רשש, שבב, שדד, (גם שִׁדֵּד) שמם, תפף. — בלבל, גלגל, זלזל, חרחר, סכסך, עמעם, ערער, צפצף — הֵמָּה פיעל מרכבים.

ה) הִפְעִיל

		הֲסִבֹּתִי הֲסִבֹּתָ הֲסִבֹּת הֵסֵב הֵסֵבָּה
מוּסָב מוּסַבָּה	מֵסֵב מְסִבָּה	(הֵרֵךְ) הֵסַבָּה
מוּסַבִּים מוּסַבּוֹת	מְסִבִּים מְסִבּוֹת	הֲסִבֹּנוּ הֲסִבֹּתֶם הֲסִבֹּתֶן הֵסֵבּוּ הֵסַבּוּ

ו) הָפְעַל

הוּסַבֹּתִי הוּסַבֹּתָ הוּסַבֹּת הוּסַב הוּסַבָּה	הוּסַב הוּסַבָּה
הוּסַבֹּנוּ הוּסַבֹּתֶם הוּסַבֹּתֶן הוּסַבּוּ	הוּסַבִּים הוּסַבּוֹת

פֿערבייגט פֿאר מיין לעהרער , וואס איך האב בעגעגנעט . — אז דוא וועסט זיך מיט איהם זעהען , שרה , זאלסטו זיך היטען עס זאל ניט ענטדעקט ווערען יענע זאך , עס קען זיין פֿאר דיר אשאדען . — ביזטו ווירקליך קראנק, אדער דוא מאכסט זיך קראנק אום ניט צו ארבייטען ? — זאלסט ניט געלוסטען וואס דוא קענסט ניט בעקומען . — ווארום, מאָדכען, טהוט איהר געלוסטען קליידער אונ שמוק , אונ איהר טהוט ניט געלוסטען קענטניסע צו ערווערבען ? — איך גוטעס אויך שלעכטעס זיינען ניט שטאנדהאַפֿט ; זיא ווערדען פֿעראָנדערט אויגענבליקליך . —

---

39. כפולים (דאפפעלטע) .

(1

מקור	צווי	עתיד
		אָסֹב תָּסֹב תָּסֹבִּי יָסֹב תָּסֹב נָסֹב
סָבוֹב סֹב בְּ-כְּ-לְ-מִסּוֹב ?	סֹב סֹבִּי	וַתָּסָב וַיָּסָב וַתָּסָב וַנָּסָב
	סֹבּוּ סֻבֶּינָה	תָּסֹבּוּ תְּסֻבֶּינָה יָסֹבּוּ תְּסֻבֶּינָה (תְּבֹרֶינָה)

(א

אנדערע קומען אין עתיד ע"מ : אֶסֹּב ·· תִּסֹּב ... יִסְּבוּ תִּסֹּבְנָה , אלס : דמם , כפף (ע' כָּפַף) , כתת , נדד (ע' נָדְדָה, ב' נודד, עת' גם וַתִּדַּד), קדד , קלל (עת' יֵקַל) , שדד (ע' גם שָׁדְדוּ , ב' שודד עת' אָשׁוּד) , שמם (ע' גם שָׁמְמוּ עת' גם יָשֹׁמּוּ), תמם, גזז (ב' גוזז עת' יָגֹז) , קבב .

(ב

	הִסֹּב הִסֹּבִּי	אֶסֹּב תִּסֹּב תִּסֹּבִּי יִסֹּב תִּסֹּב נִסֹּב
הִסֹּב הִמֵּס	הִסֹּבּוּ הִסָּבֶּינָה	תִּסֹּבּוּ תִּסָּבֶּינָה יִסֹּבּוּ תִּסָּבֶּינָה גם יִסַּבּוּ

דיזע קומען אין עתיד ע"מ : אִסַּב תִּסַּב .... תִּסַּבֶּינָה , אלס : ברר (ע' נָבַר נָבָרוּ נְבָרוֹת וכו' לפני ריש,עת' אִבַּר תִּבָּרִי ... תִּבָּרוּ תִּבָּרֶינה), גלל (עבר ג' גופי הנסתרים נָגוֹל וכו') , דלל , דמם , חמם (עתיד יֵחַמּוּ לפני חית) , חתת (יֵחַתּוּ) , כפף , מדד , מלל, מקק , מרר (עתיד יִמַּר), קלל (יִקַּל),רכך (עתיד יֵרַךְ) , שחח , שמם , תמם .

ג.ד) וויא שלמים אין פִּעֵל אונ פֻּעַל קומען דיזע : ארר (אֵרַר מְאָררים לפני ריש), בָּרֵךְ , גַשֵּׁשׁ , הלל (גם יְהוֹלֵל) , זקק , חלל , חמם , חצץ , יבב , וכתת , לבב , לקק , מלל (גם ימולל) , מרר , משש , ענן , פזז , פלל , פרר , קלל (גם קלקל) , קנן , קצץ , רנן , רשש (גם ירושש) , שדד , שנן .

(ה

		אָסֵב תָּסֵב תָּסֵבִּי יָסֵב תָּסֵב נָסֵב
הָסֵב בְּ-כְּ-לְ-מֵהָסֵב	הָסֵב הָסֵבִּי	יָסֵב תָּסֵב (וַנָּגֶל) (וַתָּגֶל)
	הָסֵבּוּ הֲסִבֶּינָה	תָּסֵבּוּ תְּסִבֶּינָה יָסֵבּוּ תְּסִבֶּינָה ~~תְּסִבֶּינָה~~

(ו

הוּסַב		אוּסַב תּוּסַב תּוּסַבִּי יוּסַב תּוּסַב נוּסַב
		תּוּסַבּוּ תּוּסַבֶּינָה יוּסַבּוּ תּוּסַבֶּינָה

וכן ינטו הפעלים האלה : ברר (ע׳ הֲברותי הֵבר מפני הריש), גלל, גנן, דקק, חלל, מסס, מקק, נדד, סכך, עזז, קלל, רדד, רצץ, שדד.

ז) התפעל יבוא כְּפִעֵל : או כשלמים—כמו : התבָרר, התחנן, התגלגל, התפלל, או כמרובעים : התאושש, התבולל, התגולל, התהולל.

2) לתקן השגיאות בקל כפולים :

מתי ח ג ג (אתה) את יום הֻלדתך ? — את יום הלדתי אני ח ג ג אתמול, ומחר (אנחנו) חגג את יום הלדת אשתי. — לפנים הייתי עשיר ו ח נ ן אני לכל נדכה ואומלל, ועתה ד ל ל (אני) מאד ואין ח נ ן אותי. — פערדינאנד מאגעלאן היה הראשון אשר מצא בים דרך ל ס ב ב את כל כדור הארץ. — הספן הגדול קוק ס ב ב שלש פעמים את כדור הארץ, ובמסעו השלישי נהרג ע״י הפראים. — המצאת את האיש אשר אתה מבקש? — (אני) ס ב ב היום את כל העיר ולא מצאתיו, גם מחר ס ב ב את העיר, אולי אמצאהו. — הספר הזה הוא טוב ומועיל מאד, בו ס ל ל (כעת) המחבר מסילה חדשה להקל על לומדיה. — מרוע, אחותי, לא ח נ ן (את) את העני הזה? אם לא ח נ ן אותו את, ח נ ן (אותו אני). — האויב נפל עלינו ו ה מ ם מהומה גדולה בתוכנו ו ב ז ז את כל רכושנו. — אהה מדוע ק ל ל (אנחנו) בעיני האנשים אשר אנחנו יושבים בקרבם? — איזה בגד אתה ב ר ר לך? — עוד לא ב ר ר מאומה, כי עוד לא נשלחו מפעטערבורג; מחר יבואו ואז ב ר ר לי מה שלבי חפץ. — אל תלכו, נערים, בגן הזה; הנה כתובת עליו, אשר לא ע ז ז איש לעבור בו; לכן ס ב ב (צווי) את הגן ובתוכו אל תלכו. — רחל, מדוע לא תעשי את מלאכתך? — הנערים סבב (אותי) כדבורים ולא יתנו לי עשות מאומה. — הבן לא הלך בדרך אביו ו ס ל ל לו מסילה אחרת. — צבאותינו הכניעו את האויב ו ע ז ז ידנו עליו. — האכלת מן המרחשת הבלל בחמאה? — היא איננה ב ל ל בחמאה כ״א בשמן. — איך לא תבין את דברי, הלא אני מדבר עמך בשפה ב ר ר. —

נפעל כפולים :

הדלת ס ב ב על צירה ועצל על מטתו. — הארץ ס ב ב על קוטבה כאופן העגלה. — למי ס ב ב נחלת אבותיך? — היא ס ב ב לאחי הבכור. — השתדל שהנחלה ס ב ב לך תחת ס ב ב (אותה) לאחיך. — לא אוכל עשות מאומה, עסקי ירדו פלאים ו ד ל ל אני מאד. — החמאה מ ס ס כ מ ס ס דונג מפני אש. — הנה האביב בא; השלג והקרח מ ס ס מאור השמש ויהיו לרפש וטיט בחוצות העיר. — בשמעם את הבשורה הרעה ו מ ס ס לב העם ויהי למים. — המשטר והסדר הוא הציר אשר עליו ס ב ב כל מעשי איש. — אחרי מות הקיסר ס ב ב המלוכה לבנו הבכור. — במלחמת שלשים שנה ערים רבות ש מ ם ו ד מ ם ויהיו לעי מפלה. — אם יגרשו היהודים מהערים האלה, הן ש מ ם ו ד מ ם מאין יושב, כי אך על המסחר ס ב ב כל חיי האדם. — אנשי העיר בחרו להם אנשים חכמים, אשר על פיהם ס ב ב כל אופני הכנסיה. — בימי מלכת קאטארינע רחבה ארצנו ארץ רוסיה ו ס ב ב ותהי לארץ גדולה מכל ממלכות תבל. — איך אכפרה את פני אדוני ובמה (כפף) לפניו? — אם תכנעי בתי ו כ פ ף לפניו, יסלח לעונך ויכפר לך. — לא כן, אל לך כ פ ף לפני הנבל הזה; אל כ פ ף, נערות, ואל ש ח ח לפני כל איש. — מדוע ח ת ת (אתן) מפניו? אל תיראינה ואל ח ת ת; אין ביכלתו לעשות לכן רעה. — מדוע ג ל ל השמכות? הלא בזה תשחתנה. — הן ג ל ל (בינוני) תמיד ובזה לא תשחתנה. — אם את האיש הזה לקחת לך, ב ק ק (מקור) ב ק ק

אנדערע קומען אין עתיד הפעיל ע"מ אָסֵב תָּסֵבִּי . . . תְּסֻבֶּינָה, אלס: חלל, מרר, כתת, שמם (גם מְשׁמֵּים), תמם. רנן (ע"ד השלמים).

י) התפעל קומט אויף דעם אַרט וויא פִּעֵל אדער וויא שלמים, אלס: התפלל, התחנן, אדער וויא מרובעים: התמודד, התמולל, מסתולל, התפורר.

2) צום איבער זעטצען (קל):

ווארום, שוועסטער, האסטו פֿארדעקט (סכך) דיין געזיכט? — איך האב פֿארדעקט דאס געזיכט וויילע איך האב זיך פֿארשעמט פֿאר איהם. — האט איהר אויס געמאסטען דיא מאטעריע, וואס איהר האט געקויפֿט? — מיר האבען אויס געמאסטען, האבען מיר געפֿונען עס פֿעהלט; איך וועל באלד איבער מעסטען נאך אמאל. — זיבען מאל זאלסטו מעסטען אונ איין מאל שנייד אב, זאגט ארוסישעס שפריכווארט. — ווארום האסטו געפֿליכט (ארור) דיזען מאן? — איך האב איהן געפֿלוכט, וויילע ער האט מיך געפֿלוכט. — דוא זאלסט ניט פֿלוכען קיין מענשען, עס פאסט פֿאר דיר ניט. — רויבער זיינען אונס איבער געפֿאללען אונ האבען צו רויבט אונזער גאנצעס פֿערמאָגען (שדד). — וויא אזוא איז דאס געשעהען? עס גייען (סבב) דאך ארום שומרים איבער דיא גאסען. — מעסט ניט מיט דיזעם מאאס, עס איז צו קליין. מעסט שנעללער שרה, אונ גיב מיר דאס מאאס צו מעסטען מיט איהם. — זינגט, מאָדכען, (רנן); דען איהר זינגט זעהר אנגענעהם. — מיר לערנען זיך טאנצען (חלל) אונ ניט זינגען. — וואס האבען דיא מאָדכען געסטערן געטאן? — זייא האבען ניכטס געטאן; האבען געטאנצט אונ געזונגען אגאנצען טאג. — גייא אריין אין שטוב, מיין טאכטער, אונ ווארם זיך אן; דיר איז דאך זעהר קאלט. — איך האב זיך שוין אנגעווארמט, באלד וועל איך ווידער זיך אנווארמען. — בייא דיזעם פֿייער קען מען זיך ניט ווארמען. — וועלכע פֿריכטע האט איהר אויסגעלעזען (ברר) פֿאר זיך? — איך האב נאך נישט געלעזען (געקליבען); באלד וועל איך אויס קלייבען. — קלייבט אויס דיזעם. —

נפעל כפולים:

ווארום זיינען אייערע הייזער איבער געגאנגען (סבב) אן פֿרעמדע? — זייא זיינען איבער געגאנגען פֿאר אונזערע שולדען. — איך וועל דיר שטיטצען מיט געלט, אויב דיין פֿערמאָגען זאל איבער געגאנגען זיין צו דיר צו ריק. — נעם צו דיא בוטטער פֿון דעם פֿענסטער; עס ווירד צו שמאלצען ווערען פֿון דער זאנענהיטצע. — געה ניט אויף דעם אייז; עס ווירד צו שמאלצען פֿון דער זאננע אונ קען זיך לייכט איין ברעכען. — ווארום בין איך זא גרינג געאכטעט (קלל) אין דיינע אויגען? — דוא ביזט גרינג געאכטעט, וויילע דיינע אויפֿפֿיהרונג געפֿעלט מיר ניט. -- ווען דיא רויבער זיינען דיא שטאדט איבער געפֿאללען, ווארען פֿילע הייזער צו רויבט (בזז) אונ וויסט (שמם) געווארען. — מיט וואס איז דיא וואארע געמאסטען געווארען? — דיזע פֿריכטע דארף ניט געמאסטען ווערען מיט איינער מאאס (מדה, איפה) נור מיט וואגע. — איז שוין דיא קליידער צו זאממען געראללט (גלל) צום איינפאקען? — זייא זאללען ניט געראָלט ווערען, זייא וועלען דאדורך פֿערדארבען ווערען. — אט איז צו זאממען געראללטע קליידער, אונ זייא שאדעט ניכט. — האט איהר זיך שוין ערווארמט (חמם), קינדער? — מיר וועלען זיך דא ניט ערווארמען; דרויסען איז זעהר קאַלט, אונ דעם אויבען האט מען ערסט איינגעהייצט, ער האט זיך נאך אויך ניט ערווארמט. — אט איז אווארמעס צימער, אין איהם ועט איהר זיך ערווארמען. — ווּעסט

כל ביתך וכל סחורותיך [illegible] , כי חבר הוא לאנשי בליעל , לכן הזָהר

פיעל כפולים :

לַמדו את התלמידים ו ש נ ן להם כל הכללים באר היטיב . — איה היית ידידי ? הלא הלכתי ו ס ב ב בכל העיר לבקשך ולא מצאתיך . — ח נ ן אחיותי את העניים האלה ; אם תחנן (אתן אותן) ו ח נ ן (אני אתכן). — גלגלי המכונה ס ב ב בלי מעצור . — מרוע ק ל ל את האנשים האלה ? — אנחנו ק ל ל אותם , יען כי הם אויבנו אשר ענו אותנו ו מ ר ר את חיינו . — מדוע ה ל ל את נפשך ? ה ל ל זר ולא פיך . — אל ה ל ל את בתך , ה ל ל (אותה) מעשיה . — הארץ תִסֹב על צירה ו ס ב ב גם את השמש. — אנשי המועצה ח ק ק כעת משפטים חדשים ליהודים . — אקוה כי הם ח ק ק חוקים ישרים , כי אנשי צדק הם . — במה יחיו הדלים האלה ? — הם ס.ב ב בכל העיר ומבקשים ללחם . — אנשי החיל ס ב ב את האסורים לבלי ינוסו . — האיש הזה יושב ש מ ם בחדרו ומקונן על מות בנו . —

פֻעַל כפולים :

הנה בני דודך ה ל ל בשקידתם בלמודים ובחריצות כפיהם, ומדוע לא ה ל ל גם אתה ? — שמעתי שחוקים טובים ח ק ק לנו מאנשי המועצה, ולכן ישמחו כל יושבי העיר ובכל רחובות ר נ ן על השמחה הזאת . — העיר פעטערבורג ה ל ל מאד ; לעומת זיהר בית ראמאנאוו בראסיה ע מ ם אור שוועדען שכנתה . — בשנה הזאת ש ד ד בתים רבים מאנשי רשע, ו ש מ ם מאין יושב . — איך ר ש ש האנשים האלה כי אומללו ככה? — הוא עשה מסחר עם אנשי בליעל אשר שדוהו בלי חמלה, ובכן ב ק ק כל מסחריו ו ר ש ש (הוא) עד דַכא . — הזָהרנה,בנותי, מפני האנשים האלה, כי אנשי מזימות הם ; פן ר ש ש (אתן) ו ב ק ק בתי מסחרכן , — מאַין לקחת את הסחבות האלה ? — המה ק ש ש בבכל רחובות העיר וחצריה, יובאו אלי ואני עושה מסחר בהם . — במה ס כ ך הבית הזה ? — היא ס כ ך (עתיד) ברקוע פחים . —

הִפְעִיל כפולים :

איככה ע ז ז (אתה) פניך לדבר אתו כדברים האלה ? — הוא בִשר לנו בשורה רעה ו מ ס ס את לבבנו כמים . — אבי זקן בא בימים , עיניו ח ל ל לכהות . — מתי ח ל ל זמן עבודתך ? — בעוד חודש .ימים ח ל ל ימי עבודתי . — אנשי בליעל נפלו עלינו , ש מ ם את כל בתי העיר ו ש מ ם ג"כ את בית דודי ואת נוהו . — סבות קטנות לפעמים ס ב ב פעולות גדולות בתבל . — האיש אשר איננו חושב אודות עצמו , ס ב ב לאחרים לחשוב אודותו . — בשנת 1240 ש מ ם הטטרים את העיר קיעוו ויעשוה גלים נצים . — אשר הצבא הזה בגבורת ימינו ש ח ח את כל המתקוממים נגד הממשלה ו ש ח ח את כל אויביו ; עד מהרה התנשא ו ס ב ב את כל תוקף ועוז בידו . — אנשי הצבא סובבו בחוצות העיר ואחרי כן ס ב ב את כל העיר מסביב . — נערות, כאשר ח ל ל ללמוד שפת אנגלית, תגדנה לי ואעזרתי לכן כיד ידיעתי הטובה עלי ו ק ל ל מעליכן את עמלכן . — איזו שמלות ב ר ר (אתן) לי? — הנה השמלות ה ב ר ר (בינוני פעול) לך ; ואם לא טובות בעיניך, תוכל ל ב ר ר לך שמלות אחרות . — מרוע תשַלח את היתומים מעליך ו נ ד ד (אותם) ככה. — הילדים נ ד ד (בינוני פעול) ע"י אחיך ולא על ידי . —

הָפְעַל כפולים :

איך סבב גלגלי המכונה ? — הטרם תרע כי ע"י הקטור יתנועעו ו ס ב ב הגלגלים והאופנים, ובזה יטחן ד ק ק הדגן לקמח . — מה אומלל האיש הזה , כל רעיו מנגד

טאן וואס איך האב דיר געבעטען ? — איך וועל געוויס טאן, דען עס איז מיר זעהר לייכט דאס צו טאן . — זאלסט דיא זאכע גרינג ניכט שאַטצען . —

פיעל כפולים :

אויב דוא וועסט מיך לויבען פאר מיין לעהרער , וועל איך דיך לויבען פאר דיין פאטער . — ווער עס לויבט מיך , ווירד אויך געלאבט . — גייט זינגט (רנן) קינדער ; איך האב געהערט, אז איהר זינגט גוט . — איך קען יעטצט ניט זינגען , דען איך בין הייזער . — אז איהר וועט זינגען , וועל איך אויך זינגען . — ווארום האסטו דיא לייט זא הארט בעהאנדעלט (עלל) ? — וויא זייא האבען מיך בעהאנדעלט , אזוא האב איך זיך מיט זייא בעהאנדעלט. — ווארום האסטו זיך פערבונדען מיט דעם מענשען, ער וועט דיך פעראַרמען (ר ש ש) ; ער האט אללע זיינע שותפים פעראַרמט . זייא פאָרזיכטיג פאר איהם ; ער וועט אויס לעערען (בקק) דיינע בודע אונ וועט דיך פער-ארמען אונ צעררייטען (שדד) דיין גאנצעס געשעפט . —

פֻּעַל כפולים :

ווען דיזע קויפלייטע זאלען ארויס פון דער שטאדט, וועט זיא גאנץ וויסט ווערען, וויא נאך אנדערע שטאָדט זיינען וויסט געווארען דער פון . — פון וואס לעבען דיזע ארעמע קינדער ? — זייא לעזען (קלייבען , קשש) האלץ , וואו עס ווירד געהאַקט אונ געזעגט (גרר), אונ דאמיט ערנאֶהרען זייא זיך . — פון וואס לעבט דיזער מאן ? — ער איז איין זעגער , ער זעגט האָלץ בייא דיא געהילצהענדלער ; אט דיזע ברעטער זיינען פון איהם געזעגט געווארען . — ווארום איז מען אין דיזעם הויזע אזוא פריילין , וואס דא ווירד אזוא געזונגען ? — דא איז איין האכצייט, דערום ווירד דא געשפילט אונ געזונגען. — ווארום איז דער בריף זא צעררייבען אונ צו קנייצט (מלל)? — דיא קינדער האבען איהם געהאלטען , איז ער צו קנייצט געווארען . — קינדער , טרעט ניט אויף דיא הייא ; עס זאל ניט צו ריבען ווערען . —

הִפְעִיל כפולים :

איך וועל זעהן גרינגער צו מאכען אויף דיר דיין לאסט . — האסטו שוין אנגעפאנגען דיינע ארבייט, אדער דוא וועסט ערסט אנפאנגען ? — שילערינען , ווען איהר וועט אנפאנגען צו שרייבען, זאלט איהר מיר זאגען , וועל איך אייך העלפען אונ וועל אייך פערגרינגערן אייערע ארבייט . — ווארום לאסט דו צו שמעלצען דאס וואכס ? — איך צערשמעלץ עס אום עס אב צו רייניגען פון שמוטץ . — דיא זאנגע צער-שמילצט דען שנעע אונ דאס אייז . — ווער האט צו שטויסען (דקק) דיא געווירצען ? — דיא מאֶדכען האבען צו מאלען אונ צו שטויסען וויא פולווער . — וויא ביזטו פרעך (עזז) געוועזן געגען דעם מאן, וועלכער האט דיר געטאן גוטעס ? דוא ווייסט דאך פאר איין קרעדיטאר דארף מען ניט פרעך זיין . — ווארום האט מען אוועק געוועלצט (געקייקעלט, גלל) דיא שטיינער פון דעם אָרט ? — מען קייקעלט זייא אוועק פון דאנען, ווייל מען דארף דא בויען איין הויז . — איז דער מאן בייז אויף דיר , וואס ער הערט ניט דיינע רייד , אונ קעהרט אב זיין געזיכט פון דיר ? — ווארום האסטו געשטעלט דיא ליכט אפען זון ? אט זייא ווערען דאך צו שמאלצען פון איהר היטצע . —

הֻפְעַל כפולים :

איז שוין דיינע ארבייט אנגעפאנגען געווארען , אדער זיא וועט ערסט אנגעפאנגען ווערען ? — אז דיינע ארבייט וועט זיך אנפאנגען , וועט מיינע ארבייט פיל פער-

נגעו יעמודו, ס ב ב לבם ממנו אחורנית ואין חומל עליו. — כאשר התגלע הריב בין שני האנשים האלה, כל הקהל ס ב ב אל האחד ומהשני ס ב ב לבם אחורנית. — איככה ש ח ח העץ הזה? — הוא ש ח ח ע״י פירותיו הרבים אשר יכבדו עליו וַיְשִׁיחוהו. — עזרני נא ידידי, ו ק ל ל מֵעָלַי משאי אשר אינני יכול לשאותו. — איזהי פירות ב ר ר לך? — ב ר ר לי הגדולים והטובים שבהם. — תוכן הספר אשר קראת לָקַח מספרי ושמו ס ב ב לשם אחר. — אם יתנפלו השודדים על העיר, כל בתיה ש מ ם ויושביה אשר יעמדו על נפשם כ ת ת; נבקש לנו הצלה מהם. —

התפעל כפולים:

האנשים האלה ש ל ל במעשיהם הרעים; אל תתחבר להם ואל ש ל ל גם אתה עמהם. — העברים נפוצו על פני כל הארצות ו ב ל ל בין העמים. — מה ש ח ח נפשך, אחותי? לכי ח נ ן לפני אביך וסלח לחטאתך ועונך יְכֻפַּר, — אני ח נ ן אליו ולא שעה אלי. — פ ל ל בשלומה של מלכות, שאלמלא מוראה איש את רעהו חיים בלעו. — אנשי בליעל האלה מתיעצים ל ע ו ל ל עלילות ברשע ל ג ל ל ולהתנפל עלינו ולהכריענו; הבה נתחכמה איך להנצל מהם. — איך נשאת את הלחם, הלא הוא פ ר ר ומ ל ל כאבק. — בנסענו דרך הרים וגיאיות נפלו השקים והחבילות כמה פעמים מעל העגלה, ג ל ל על פני הארץ, ובכן פ ר ר לפרורים ו ב ל ל עם הפירות ושאר האֹכֶל אשר לקחנו צידה לדרך. —

מ. גזרת המרכבים.

1) הפעלים המרכבים המה שלשה מינים: א) אם שרש אחד מרכב משני מיני גזרות, דיני נקודתם בנטיתם כמו בכל גזרה לבדה; כמו—חסרי פ״נ ונל״א: נבא [2.7.], נשא [2.5.] (רייצען, פערפיהרען). נשא [1.2 3.5.7.] (טראגען) (נָשָׂאתִי, נושא, נָשׂוא, אֶשָּׂא, שָׂא, בִּנְשׂוא, בְּשֵׂאת); חפ״נ ונל״ה: נגה [1.5.] (נָגַהּ מפני הדגוש, יִגַּהּ), נדה, נזה [3.] [1.2.5.] (עתיד-יִזֶּה יִז, הִפ׳-הִזָּה, אַזֶּה), נחה [1.5.] (עתיד,הִפ׳-הִנְחָה, יַנְחֶה, כי לא יתכן דגוש בחית), נטה [1.2.5.] (עת׳-יִטֶּה, יֵט, הִפ׳-הִטָּה, יַטֶּה), נכה [2.3.4.5.6.] (עבר-נִכָּה, אֻנְכֶּה [2.], מְנֻגָּה [2.], מַכֶּה [3.] [5.], הֻכָּה [6.] [3.]), נסה, נצה [3.] [5.2.1.] (עתיד-יִצֶּה, תִּצֶּינָה [1.], יִנָּצוּ [2.], בְּהַצּוֹתוֹ [5.]), נקה [1.2.5.] (נִקֵּית, יִנָּקֶה [2.], יְנַקֶּה [2.] [3.]), נשה; נפ״א ונל״ה או נל״א: אבה [1.2.3.5.] (אָבִיתִי [1.], אובֶה, עת׳-אֹבֶה, תאבֶה), אוה [2.3.7.] (נָאווּ [2.] נָאוָה, פיעל—אִוָּה, הת׳—מתאוה), אלה [1.5.] (אָלִית, לְהַאֲלוֹת [5.], ויואל [5.]), אנה [1.3 4 7.], אפה [1.2.] (עת׳-יֹאפֶה), ארה, אתא [1.] (אָתָא יֶאֱתֶה, אֵתָיו).

2) המין השני, אם שני שרשים משני גזרות הונחו לענין אחד, כמו: הלך,ילך (בעתיד קל ובהפעיל ע״ד נפ״י ושאר הבנינים והזמנים כשלמים: הלכתי [1.], הולך, אֵלֵךְ, לֵךְ לַהֲלוֹךְ לָלֶכֶת, נהלכתי [2.], אֲהַלֵּךְ [3.], הוליך [5.], אוליך [5.], התהלך [7.]); טוב, יטב (עבר-טוב [1.], טובו טובו (מן-טוב), איטב תיטב, הֵיטִיב [5.] אֵיטִיב [5.] (מן-יטב); בוש, יבש (עבר-בוש, בושת

גרינגערט ווערען, דען מיר העלפֿען זיך איינאנדער. — ווען דוא וועסט דאס שטויסען דין, זאל דאס ניט צו שטויסען ווערען אזוא וויא מעהל. — דיזער מאן האט זיך געשטארקט איבער זיינע פֿיינדע, גאר דיא קראַפֿט איז אריין (סבב) אין זיין האנד, אונ זיינע פֿיינדע זיינען געבייגען צור ערדע (שחח), — דיא פפֿערדע קענען ניט ציעהען; עס מוז פֿון זייא אפ געוועלצט ווערען דיא לאַסט, וועט זייא לייכטער ווערען. — וועלכע וואארע איז געקליבען פֿאר מיר? — אט איז דיא וואארע, וואס איז אויס געקליבען פֿאר דיר. —

התפעל כפולים:

פֿון וואנען לעבען דיזע לייט? — זייא זיינען אונטער דעם שוטץ (ספף) פֿון זייער רייכען אנקעל. — איך וואונדער מיך (שמם), דיזער מאן זאל קאנען טאן גוטעס. — ווארום בעריהמסט דוא דיך מיט פֿרעמדע וואלטהאטען? בעריהם דיך מיט אייגענע. — דורך וועלכע קראַפֿט דרייען זיך אונ וועלצען (סבב, גלל) דיא רעדער אין דער מאשינע? — זייא דרייען זיך דורך דיא קראַפֿט פֿון דאמפף. — איך ערשטוינע (שמם) אימטער צו זעהען דיא מאשינען, דער מענשליכע פֿערשטאנד האט געקענט אזוא פֿיל אויף טאן. — גאטטעס גייסט גלאַנצט (נסס) אין איהרען הערצען (במשכיות לבבם). — ווארום מאכסטו זיך ארעם (רשש) פֿאר אונז? — איך מאַך זיך ניט ארעם, איך בין ווירקליך ניט אום שטאנדע זייא צו העלפֿען.

---

40. מרכבים (צו זאממענגעזעצטע).

1) דיא צו זאממענגעזעצטע פעלים זיינען דרייא אַרטען: 1) ווען איין ווארט האט אין זיך בוכשטאבען פון צווייא גזרות. אין זייער קאָניוגאַציאן (ביינונג) היטען זייא דיא רעגעלן פון דיאביידע גזרות; אלס: נפ״י ונל״א: [1.5.6.] יָצָא (יצאתי, יוצא, אֵצֵא, צֵא, יצוא, בצאת. הפ׳-הוצאתי, מוציא, אוציא), [1.2.3.] ירא (יָרֵאתִי, יָרֵא, אִירָא, יִירָא, יְרָא, יְרָאוּ, לִירֹא, בִּירֹא. נפעל-נורא, תּוָּרא. פיעל-מְיָרְאִים); נפ״י ונל״ה: [1.3.5.7.] ידה (לְיַדּוֹת, הודו, [5.] אודה, [5.] התודה), [7.] ינה, [1.5.] יעה, [1.] יפה, [1.3.7.] יפה (יָפִיתָ, וַתִּיפִי, וַיְיִף), [1.2.5.] ירה (יָרָה, יוֹרֶה, יָרוּ, אִירֶה, וָאִיר, לִירוֹת; הִפְעִיל-הורה, אורה, יוֹר); נחי ע״ו ונל״א: [1.5.6.] בוא (באתי, בָּא, אָבוא, בוא, לבוא, הֵבִיא) [5.] נוא (הניא, [5.] אָנִיא תָּנִיא).

2) צווייטע ארט איז, ווען צווייא פעלים פון בעזאנדערע גזרות האבען איינע בעדייטונג; אלס: גור, יגר (עבר-יָגֹרְתִּי יָגוֹר, יְגוֹרָהּ (מן-יגר), עתיד-אָגוּר, תָּגוּר, מקור-גור, צווי-גור, גורו, גורנה (מן-גור), שוח, שחה, שחח (ושח רום אנשים-מן שחח, שְׁחָה אל מות ביתה-מן שוח), שְׁחִי ונעבורה-מן שחה, מה תשתוחחי-מן שוח או שחח,

(מן-בוש),עתיד—אֵבוש, תֵבוש , הוביש, הובישה, הובֵשת,(מן-יבש) (גם הֱבִישות) , מֵבִיש , אָבִיש (מן—בוש).

3) המין השלישי אם דִבור אחד מרכב משני בנינים , כמו נִגוֹאֲלו-מן נגאל ומן גֹאַל , נִכַּפֵּר-מן נפעל והתפעל, יְרַדּוֹף-מן יִרְדוֹף בקל ומן יְרַדֵּף בפיעל. ועוד רבים זרים כמוהם.

מא. גזרת הַמְרֻבָּעִים.

1) הפעָלים אשר יש בהם יותר משלש אותיות שרשיות יִכָּנוּ מְרֻבָּעים, והם על שלשה פנים: א) אם נכפלה אות אחת לבד, כמו: (ברר) גלל, קומם, והם נמצאים בגזרות נע"ו ובכפולים בג' הבנינים פֵּעֵל, פֻּעַל, הִתְפָּעֵל, כאשר התבָארו על מקומם. ב) אם נכפלו שתי אותיות השורש, והם ג"כ נמצאים בבנינים ובגזרות הנ"ל ובנל"ה; כמו: כלכל, פצפץ—מן נע"ו ; גלגל, כרכר, חלחל—מן כפולים ; שעשע, תעתע—מן נל"ה. ג) הם הפעלים בעלי ארבע אותיות בלתי דומות ; כמו: כרבל, פרשז, רטפש. גם יש שרשים בעלי חמש אותיות, כמו—חמרמר.

2) לתקן הפעלים לפי בניניהם וזמניהם:

לֵכנה מהרה, בנותַי, ואל התמהמה, פן לא תמצאנה את רעותכן אשר אתן מבקשות. — אל הרהר אחרי האיש הזה, כי כל מעשיו לשם שמים. — אל לכם הרהר אחרי איש כזה. — אל תעתע בתעתועים האלה. — למה אתה טלטל את החפצים האלה? הלא בזה התקלקל. — לא אני טלטל אותם, כ"א אחיך טלטל (אותם) ממקום למקום. — מי כלכל את היתומים העזובים והאומללים?— דודם העשיר כלכל ופרנס אותם. — האיש הזה מדבר בשפה ברורה וכלכל את דבריו במשפט. — מה השאון הזה אשר אנכי שומע? — אנשי החיל עוברים לפני ביתינו, המה שקשק בכלי זַינם, ומנגניהם צלצל במצלתים, וילדים רָצים אחריהם פזז וכרכר כצבאות וכאילות השדה. — מי שקשק בכלי זכוכית? — אחותך השליכה את הכלים על הארץ ופצפץ אותם. — מה אתה קורא? — אני קורא ספור נעים שעשע נפש ומרנין לבב. — רב תודות לך בעד דבריך היקרים, תנחומותיך שעשע את נפשי. — מדוע לא תגדור את גנך, הלא החזירים כרסם את עצי הגן וקלקל את פירותיו. — אל תמכור את סחורתך לאיש הזה, כי הוא זלזל בסחורה הקנויה ומוקיר בסחורתו. — אל זלזל, אחיותַי, בדבר הזה ואל יקל בעיניכן. — מה נעים קול הזמיר הצפצץ בין השיחים! מנגינתו שעשע את נפשי מאד. — איככה יכולת להגביל את הדבר ולצמצם בשעור מדויק כזה? — הלא ראית שצמצם (אני) את הדבר ואוכל.

מב. קשור הפעלים ביחוסי השמות.

1) הפעלים יתקשרו עם השמות או ע"י יחס הפעול או ע"י מלות היחס הבאות אחריהם; ויתכן שפעל אחד פעם ישמש עם יחס הפעול ופעם עם מלות היחס שונות, ולפי השתנות קשורו עם השם ישתנה ג"כ בהוראתו, כמו: הוא דורש את כספו (תובע), דורש באלהים (שואל).

השתחוה השתחותה או השתחותה השתחוית כו' אשתחוה תשתחוה וישתחו (יחיד), וישתחוו (רבים)-מן שחה בויו מרגשת).

3) דיא דריטע ארט איז, ווען איין ווארט איז צו מישט פון צווייא בנינים; אלס: הטמאה, הכבס-פון הפעל אונ פון התפעל, משתחויתם-בינוני אונ עבר, אונ נאך פיעלע אונרעגעלמעסיגע.

---

41. מרבעים (פיערפאכע).

1) דיא פעלים, וועלכע האבען מעהר אלס דרייא ווארצעל בוכשטאבען, הייסען פירפאכע; זייא זיינען דרייא ארטען: 1) ווען נור איין אות איז געדאפפעלט אלס: קמם, בקק, גזז, וועלכע געפינען זיך אין נע"ו אונ אין כפולים, וויא דארטען איז שוין ערקלערט. 2) ווען צווייא בוכשטאבען זיינען געדאפפעלט, זייא געפינען זיך אויך איין אין נע"ו, כפולים אונ נל"ה, אלס: זלזל, טלטל, דקדק, שעשע. 3) ווען דער פעל האט פיר בוכשטאבען ניט גלייכע, אלס: כרבל, פרשז, רטפש. — אנדערע האבען פינף בוכשטאבען, אלס—חמרמר.

2) צום איבערזעטצען:

ווארום זאמען זייא צו קומען? איך ווארט שוין אזוא לאנג. — נעכטען האבען זייא געזאמט, האבען זייא פאר זאמט (אחר) דיא צייט. — וואו זיינען דיא קינדער? זייא שפילען זיך אין גארטען. — זאלסט איהר ניט ערצעהלען דיא שלעכטע בשורה, פילייכט וועט זיא זיך ערשרעקען (חלחל) אונ וועט קראנק ווערען. — איך האב איהר שוין ערצעהלט, אונ זיא האט זיך ניט ערשראקען. — ווארום האסטו צו ווארפען דיא ביכער אונ האסט זייא צו מישט? — איך האב זייא ניט צו מישט; איך וויל זייא אוועק שטעלען אין שראנק מיט איין ארדנונג. — דער שראנק איז צו קליין, ער וועט זייא ניט איין האלטען (כלכל) אין זיך. — ווער וועט ערנאהרען דעם ארמען אלטען מאן? — זיינע צווייא טאכטער וועלען איהם ערנאהרען (כלכל); דען מיט זייער ארבייט פערדינען זייא זייער ברייט (התפרנס) בריות. — ווארום קייקעלסט דוא איין דיינע קליידער? זייא וועלען דאדורך פערדארבען ווערען (קלקל). — איך וועל זייא ניט פערדערבען; איך קייקעל זייא איין אום זייא צו פערהיטען. — דיזער מאן איז אשלעכטער, ער מאכט אן קריג (חרחר ריב) צווישען גוטע פריינד. — דיא קריג האט ער ניט געמאכט, זייא קריגען זיך אליין. — זייט רוהיג, קינדער, אונ שרייט ניט, שטערט איהם (בלבל) ניט אין זיינע געדאנקען. — רייד הויך, אונ שוויטשער ניט וויא אפויגעל, דען איך קען דיך ניט פערשטיין. — אז איך וועל ריידען, זאלט איהר שווייגען אונ הארכען, אונ איהר זאלט מיך ניט שטערען (בלבל).

---

42. דיא פערבינדונג דער צייטווארטער מיט דען הויפטווארטערן.

1) דיא פעלים ווערען פערבונדען מיט שמות דורך דעם יחס הפעול אדער דורך איין פארווארט; אונ עס טרעפט זעהר אפט, אז איין פעל ווערט געברויכט מיט פערשידענע פארווארטער, אונ דאדורך ענדערט זיך זיינע בעדייטונג; צב"ש: גמל את הילד—האט דאס קינד ענטוועהנט, גמל לו טובה—האט בעלאהנט.

ולזה הבאתי פה לוח הפעלים השונים בהתקשרותם עם השמות, ע"פ סדר א"ב:

2) אָבֹל על, טרויערן	הַבְאֵשׁ, שטיקענד זיין	— את
הֵאָבֵק עם, ריגנען, ראנגלען	בָּגֹד ב, אונטרייא ווערען	גול ב, זיך פרייען
התאבק ב אין שטויב זיצען	הִבָּהֵל מ, ערשרעקען	גור מ, זיך פירכטען
אוץ (עם פעל אחר)	— ל, גערן זיין	גמֹל את, ענטוועהנען
הָאִיץ ב } אײלען, דרינגען	בַּהֵל על, ב, אײלען	— ל, על, טהון בעזעס,
הָאִיר על, לייכטען	— את, אבשרעקען	גוטעס
— את, בעלייכטען	בוז ל, פעראכטען	גנֹן על, שיטצען
— ל, שיינען	בוש מ, זיך שאמען	גָּעֹל את, פערווערפען
(און) הַאֲזִין ל, געהארכען	בזה ל, שפאטען	— ב,
אָחֹז ב, אנפאססען	— את, פעראכטען (ממאס)	גָּעֹר ב, אנשרייען
— את, פאנגען	בחֹר ב, ערוואהלען	התגרה ב, רייצען
(אמן) הַאֲמִין ל, גלויבען	— ל, את	דָּאֹג את, פירכטען
— ב, טרויען	בָּטֹחַ ב, על, אל, פערטרויען	— ל, זארגען וועגען
אָנֹף ב, צירנען	בָּכֹה על, את, ל	דָּבֹק ב, טרייא זיין
אָפֹד ל, אומגירטען	בָּעֹט ב, פעראכטען	— ל, קלעבען
אָרֹב ל, לויערן	בָּעֹר ב, ברעננען	דבֹר אל, רעדען צו
הַבְאֵשׁ ב, זיך פערהאסט מאכען	גָּדֹר ב, אומציימען	

3) לתקן את השגיאות, הוא להציג מלות היחס או בכל"ם באשר יִדָּרֵשׁ (במקום הנקודים):

הָאִיץ... אנשים שיצאו מפה, כי הָאֵשׁ אָחֲזָה ...כל פנות הבית. — רדו מעל החלון ואחזו ...החבל שם ונצלתם. — רדפו אחרי הבורח אחזו... והביאוהו אל בית המשפט. — למה תתאנף ...הנער הזה? האָשֵׁם הוא בדבר? — שוטרי הפאליציה מסובבים בשוקים וברחובות ואורבים ...אנשי בליעל השואפים לחמס. — למה נבהלת ...האיש הזה? — אני נבהלתי ...פניו כי נורא מראהו. — נבהל (שואף) ...הון איש רע עין. — בוש והכלם ...חבריך אשר הצטינו בלמודם, ואתה לא למדת מאומה. — אל תגורו ...האיש הזה, כי לא יעשה לכם רעה. — אל נגור ...אנשי רצח השואפים להתנפל עלינו ולעשות אתנו כלה, כי הממשלה הרוממה תָּגֵן ...האומללים ולא תתן אותנו למשיסה. — האיש החיל חמל ...מתקוממו בשדה-קרב. ולא פגע ... — האב גער... בנו על אשר יתרע את אנשי בליעל המשחיתים דרכו. — למה לא תבטח ...רעך, הלא הוא דבוק (אליך). — טוב לבטוח ...אלהים מבטוח ...ך. — איך לא תכָּלֵם, ידידי, כי תדַבר ...אחותך רעה. — מי דופק ...הדלת כעת בחצי הלילה? — הרופא מתדפק ...דלת, כי הוא בא לבקר את החולה. — הנוגשים אצים ...עושי המלאכה לאמר: כַּלּוּ מעשיכם. — הבגד החדש אשר עשית לך, לא טוב הוא כי הוא צר וקצר, דבק ...בשרך, אשר לא תאר ולא הדר לו. — למה חרה אפך ...אחותך? — יען כי חרה ... מאד על התחברה ... עלמות, אשר דרכיהן לא ישרה בעיני. — אל תחשוב רעה ... רעך, כי הוא לא יחשבך ... אויב לך.

היער איזט איינע טאבעלע פון פעלים, וועלכע זיינען פערשידען אין זייער פער־בינדונג מיט דיא ווערטער, נאך דעם א"ב:

2) הִדָּבֵר ב, (גנות)
דַּבֵּר אל, רעדען צו
— על, רעדען וועגען
— ב, (לרעה)
דִּבֵּר ב, בעווערבען, (שידוך)
הָדִין עם, משפטן, געריכט האלטען
— את, שטראפען
דָּמָה ל, גלייך זיין
הִתְדַּפֵּק על, קלאפפען
דָּרַשׁ את, פאָרדערן
— ב, אל, אנפרעגען
הָיָה ל, ווערדען
הֵתֵל ב, שפאָטען
זָכָה ב, בעזיצען מיט רעכט
חָבַר אל, זיך פעראייניגען
הִתְחַבֵּר עם, בונד שליסען
חוּס על, מיטלייד האבען
חִכָּה אל, ווארטען
חָמַל על, מיטלייד האבען
— אל, שאנען
חָפֵץ ב, ווֹאללען
חָרָה אפּי ב, צירנען
— ל, פערדרוס האבען
התחָרה ב, פערדרוס צו ציהען
חָשַׁב על, דענקען וועגען
—אותו ל, האלטען, רעכנען
חָשַׁק ב, ליבען
הִתְחַתֵּן ב,
— ל, זיך פערשוואָגערן
(ידה), הודות את, לאָבען
— ל, דאַנקען
— על, מודה זיין
התוַדה את, על
(יחל) יַחֵל ל, האָפפען
הוֹחִיל ל, וואַרטען
(יכח) הוֹכִיחַ את, פאָרווערפען
— ל, ענטשיידען
יָכֹל ל, בעזיגען, גובר זיין
יָסַף על, פערמעהרען
(יקף) הִקִּף על, אומרינגען (לרעה)
— אל — (לטובה)
יָרֵא את, עהרפורכט האבען
— מ, פירכטען
(ישע) הושיע את, עררעטען
— ל, העלפען
כָּהָה ב, וועהרען
כִּחֵשׁ ב, אבלייגנען
— ל, שמייכלען, חנפנן
כָּמַה ל, פערלאנגען נאך

3) צום איבערזעטצען:

וואָריבער טרויערסט דוא? איך טרויער איבער דעם געשטארבענען פריינד. — איין נאַר גלויבט אללעם, אונ אקלוגער פאָרשט נאך. — ווער עס פערטרויט זיך אין גאטט, האט ניט וואס צו זאָרגען. — דיא קינדער האבען זיך פערהאסט (נבאשו) געמאכט בייא זייערע עלטערן וועגען זייער שלעכטע אויפפיהרונג. — דיא דינער זיינען אונטרייא (בגד) געווארען זייער הערדן, אונ האבען פערדאָרבען זיינע געשאֶפטען. — ווארום שרעקסטו (בהל) זייא. — איך שרעק זייא ניט. — פער־אכטעט ניט דען ארעמען; ארמוטה איז קיינע שאנדע. — ווען האסטו געוואָהלט פאר אלעהרער פיר דיינע קינדער? — איך האב געוואָהלט איינען געלעהרטען מאנן. — וואס שרייעסטו (גער) אויף דעם מאן? — ווייל איך האב איהם גוטעס געטאן (גמל), אונ ער איז מיר געוועזן אונטרייא (בגד). — גלויב דעם ליגנער ניט; אללעס וואס ער רעדט איז ליגען, אונ זאלסט איהם ניט טרויען אויך. — קינדער דארפען קיין זאך ניט, דען דיא עלטערן זאָרגען פאר זייא. — ווארום שפאָטסטו איבער דיינע חברים? — ווילע זייא שפאָטען איבער מיר. — אויף וואס וואַרטסט דוא (חכה) דא? — איך ווארט דא אגאנצען טאג אויף זיין ענטפער. — מיט ווען האט ער זיך פערשוואָגערט (התחתן)? — ער האט זיך פערשוואָגערט מיט מיין ברודער, ווייל איהם איז געפעלען (חפץ) זיינע טאכטער, דאס אָרענטליכע קינד. — מיין ברודער האט פלייסיג געלערנט, אונ איז געווארען (היה) איין געבילדעטער מאן.

המשך

4) הִכָּנַע מלפני דעמוטהיגט ווערען
כָּסֹף ל, ווינשען, געלוסטען
כַּתֵּר ל, וואַרטען
לָהֹה מפני, מִיד ווערען
(לוה) הִלָּוֶה עם, אל, על זיך אנשליסען
הַלְוֵה את, לייען
(לחם) הִלָּחֵם ב, שטרייטען
— את, עם,
— אל (קטטה)
לַמֵּד דעת את העם, לעהרן
(לעב) הַלְעֵיב ב, שפּאָטען
לָעֹג ל, שפּאָטען
הַלְעֵג על
מָאֹס ב, פעראַכטען
— את
מָחֹל ל, פערצייהען
(על כבודו) פערציכט טהון

מָלֹךְ על, רעגירען
מָעֹל ב, אונטרייא זיין
מָרֹד ב, אַבפאַללען, מורד זיין
מָשֹׁל ב, הערשען
(נבט) הַבֵּט אל, צו שויען, קוקען
נָגֹעַ ב, אנריהרען (טבעי)
אל, על, פיהלען (מוסרי)
(נגף) הִנָּגֵף לפני, געשלאגען ווערען
נָגֹשׁ אל, נאהע טרעטען
— את, בעגעגנען
— ב, בעריהרען
נָגֹשׂ את, אייטרייבען, מאָנען
— ב, דרינגען
נוּד ל, בעדויערן
(נחם) הִנָּחֵם על, אל, בערייען
נָטֹר את, היטען, פפלעגען

— ל, האַסס נאַכטראַגען (שנאה)
נָקֹם מ, ל, ראַכע נעמען
הִנָּקֵם ב, מ
נַקֵּם את נקמתי
נָשֹׁה ב, לייהען (מַלוה)
נשך את, בייסען
— הַשֵּׁךְ ל, (רבית)
נשק ל, קיסען, את...
(סית) הָסֵית אותי, בו, (נופל על ב׳ פעולים: מפתה אותי לעשות לו רעה)
סָלֹחַ ל, פערצייהען
סָפֹד ל, על, קלאגען
סָפֹחַ אל, אנעהמען
— הִסָּפַח על, זיך צו גע-זעלען
הסתַפח ב,
עָבֹד את, (העבד את אדוניו)

5) לתקן את השגיאות, הוא להציג את מלות היחס או בכל״ם באשר יִדָּרֵשׁ:

למה מאסת ... איש אשר הפקדת לסוכן על נחלתך? — אני מאסתיו יען כי בגד ... ויגנוב את כל רכושי. — הסר כל עצב מלבבך, קרא ... ה׳ וְקַוֵּה ... והושיעך מכל צרה. — יושבי הרי חושך וסערביה מרדו ...מלכות תוגרמה, ומהם התגלע הריב בין הרוסים והתוגרמים. — דמעות בתו לא נגעו ... לבו ולא נכמרו רחמיו עליה, יען אשר הלכה אחרי מְאַהֲבָהּ. — אֶתְמַהּ ...הדבר הזה, איככה יוכל אב הקשית את לבו לבתו האומללה. — השיבה נא לו את מאת הכסף אשר הוא נושה ... . — הקשב אזניך ...דברי וּשְׁמַע ... עצתי. — הילדים לא יוכלו היות בבתי אנשים זרים, כי נכסוף יִכָּסְפוּ לבית אבותיהם. — הרשעים יַלְעִיגוּ ...צדיקים ותמימי דרך. — למה תמאס ...ספר הזה? — אני מאסתיהו יען כי הוא מלא דברי שוא ומדוחים. — מְסוֹר את שטרי חובותיך לאיש יודע דת ודין, והוא יִגֹּשׂ את כספך מהַלְוִים אשר אתה נושה ... ויֵעָנשו בפלילים על אשר לא אבו לשלם וַיְכַחֲשׁוּ... — מכתבך הנעים קבלתי לרוב עונג, שמחתי מאד ... בשורה הטובה אשר בשרתני. — אקרא ...מאהבי מסביב, יבאו נא לעלוז ולשמוח ... שמחתי. — למה תסיתני ... לבלעו חנם, הלא לא עשה לי רעה? ואם חטא לך, סְלַח ... עונו וחטאתו, כי נחם ... כל אשר עשה וַיָּשָׁב מדרכו הרעה. — אל תָּצִיק ... איש הזה, כי עני הוא. — שַׁנֵּן את הלמודים ...תלמידיך וּבָרְכוּ. — אל תְּצַחֵק ...עני ואל תתקלס ...אביון ומדוכא. — אל תקנא ...עושי עולה ואל תקנא ... אשתך, כי היא אשת חיל וישרה בנשים. — מדוע מרדו העבדים ... ארוניהם? — הם מרדו ... יען כי ארוניהם רָדָה ... בְּפָרֶךְ.

פאָרטזעצונג

4) — ב (האדון בעבדו)
(או בשביל מה)
(עבר) התעבר ב, צירנען
עָגב על, העפטיג ליבען
עָזר את, ל, העלפען
עָלז ב, פראָהלאָקען, זיך פרייען
(עלל) הִתְעַלֵל ב, שפּאָטען
עָלץ ב, זיך פרייען
— ל, טריאומפירען (נקמה)
(עמר) התעמר ב, הערשען
(ענג) התענג על, זיך ער־גאָטצען
עָצב עַצֵב את, בעטריבען
— הָעצב על,אל, טרויע־ריג זיין
פָּגע ב, אנלאנגען, אנפאל־לען, בעטען
— את, בעגעגנען

פָּחד מ, פירכטען
פָּצר ב, דרינגענד בעטען
(פרד) הפרָד מעל, מ, זיך טרענען
פָּשע ב, טרייאלאז זיין
(צוק) הָצִיק ל, את, דריקען
צָחק ל, לאכען
צַחֵק ב, אויס לאכען
— את, שפּילען
קַוֵה ל, האָפפען
קוץ ב, עקעל האבען (מואס)
— מפני, געדריקט זיין
(קלם) התקלס ב, שפּאָטען
קַנֵא ב, בענײדען
— את, אייפערזיכטיג זיין
— ל, ראכע נעהמען פיר
קצף על, צירנען
קרא ל, רופען,
— את, נענען, טרעפען
— ב, לעזען
(קשב) הַקְשב ב, פערנעהמען

— ל, געהארכען
רָדה ב, געוואָלטיגען איבער
(ריח) הֵרִיחַ ב, ריכען
שָאל את, פראגען, פערלאנגען
— ל... לשלום, גריסען
שחק על ל... שפּאָטען
— ב, שפּילען,
שוש ב, זיך פרייען
— על
שָלט ב, הערשען
שמח ב, פראָה זיין
— שַמֵח ל, על
שמם, השתומם על, שטוינען
שָמע אל, ערהאָרען
— בקול, געהאָרכען
— את, הערען, פערשטעהן
שַנֵן ל, איינשערפען
שקד על, פלייסיג בעזוכען
שָרק ל, צו רופען
תָמה על, ערשטוינען

5) צום איבערזעטצען:

האָפּפע צו גאָט, וועלכער עאבארמט זיך אויף דיא אונגליקליכע (נדכאים). — מיט וועמען האבען דיא רוססען געשטריטען אין דעם לעצטען קריג? — זייא האבען געשטריטען מיט דיא טערקען אונ האבען זייא איינגענומען. — אויב דוא וועסט איהם געלד לייען (הַלוה), זאלסטו איהם ניט דריקען אונ זאלסט זיך ניט מאכען פערהאַסט בייא אללעמען. — וואס לעהרט איהר דיא קינדער? — איך לעהרע זייא דיא לאנדשפראכע, אונ אנדערע וויסענשאפטען. — ווייסט דוא ווארום דיינע קאמראדען לאכען (לעג) פון דיר? — ווײלע דוא לערנסט ניט פלייסיג, אונ דוא ווייסט קיין מאל ניט וואס צו ענטפערן. — בעט איהם אום פערצייהונג, וועט ער דיר (מחל) פערצייהען דיינע זינדע. — איך פירכטע איהם נאהע צו טרעטען (נגש), דען ער איז זעהר בייז אויף מיר. — ווארימבער פרייד (שמח) איהר זיך אזוא? — איך פרייא מיך מיט מיין זון, וואס לערנט פלייסיג. — דריקט מיך ניט אזוא מיט דיא געלד,ווארט מיר (כַתר) עטוואס, ביז דער אויבערסטער וועט מיר העלפען. — איך בין זעהר טרויעריג (עצב) איבער דיא קראנקהייט פון מיין קינד. — רייד מיט איהם גוט אונ בעטריב (עַצב) איהן ניט. — איז דיין מוטער אוועק געפאהרען? — ניין נאך, איך האב איהר שטארק געבעטען (פצר), איז זיא בייא מיר פערבליבען. — רופע דיינע פריינדע צו זיך, אונ לאזען זייא זיך פרייען מיט דיין שמחה.

מג. תֹּאַר הַפֹּעַל.

1) כמו ששם התואר נלוה אל השם לתארהו באיזה מקרה הנמצא בו, כן תֹּאַר הַפֹּעַל יִלָּוֶה אל נשוא המאמר, אל הפעל או אל שם התֹּאַר, להורות איזה סמן באיכות או בכמות וכדומה, אשר מְגֻבָּלָה בו הפעולה או התֹּאַר; כמו: טוב דברת. — גדול מאד.

2) תאר הפעל המה ע"פ רוב שמות המקרה או מלה ממלות היחס והחבור, כמו: הוא דִּבֵּר בחכמה, — הוא עומד לפנינו. ומנהג הלשון לעשות פעל מן מושג תאר הפעל והנשוא האמתי להציג בדרך המקור, כמו: אל תַּרבה לשתות, תחת אל תשתה הרבה, היטבת לעשות, תחת טוב עשית; וְיֶשְׁנָם רבים מתארי הפעל אשר לא יֵהָפכו לפעולה, כמו: פתאום, מאד.

3) תארי הפעל יֵחָלקו לשני מינים: א) אם המה מתארים איכות הפעולה ואופן עֲשִׂיָּתָהּ, אז המה רֻבָּם שמות המקרה, הבאים לרוב בלי סמני היחס; כמו: בטח, מהר, חָרֹשׁ, אחורנית, קוממיות; ובסמני היחס: בחכמה, בכבדות, לשובע. ב) אם המה מגבילים הזמן, המקום, השעור והכמות. ואלה האחרונים יֵחָלקו על אלה שבעת המינים:

4) א) גדר הזמן: עתה, טרם, עד, אחרי, שלשום, תמול, אתמול, לְפָנִים, אז, עדי עד, מִדֵּי, הלאה.
ב) גדר המקום והמצב: פה, שם, מול, נכח, לְעֻמת, לקראת, בין, על, מבית, מחוץ, מלמטה.
ג) האיכות והתכונה: בלאט, בחפזון, לשוא, חנם, מאד, פתאום, פה אחד. לאלה שייכים כל שמות המקרה המשמשים לתארי הפעל.
ד) הערך והדמיון: כן, כפי, לפי, כמו, כן, כְּדֵי (אונגעפֶאהר אלס).
ה) החיוב והשלילה: כן, יש, אָכן, אין, לא. — אין—ישמש לפני השם ובינוני הפעל הנחשב לשם, לא—ישמש לפני הפעל.
ו) הכמות והמספר: פעמים, פעם, עוד, כפעם בפעם, מעט, מאומה, די.
ז) השאלה והספק: אָנה? מתי? אֵיכה? אֵיפה? אַיֵּה? אֵי?

5) חנוכים בתוארי הפעל:

מדוע אֵחרת לבוא? הנני מחכה לך זה שלש שעות. — אתה הרעות לעשות בדבר הזה. — מה עושה אביעזר כל היום? — מיום קבלו את הבשורה הרעה הוא יושב משומם בחדרו או יתהלך הנה והנה מבלי דַבֵּר עם איש מאומה. — הוא יבכה תמרורים על מות בנו יחידו. — מתי יצאתם מביתכם? — אנחנו השכמנו בבוקר ונשם לדרך פעמנו; עוד לא הרחקנו ללכת, והנה אביך הולך לקראתנו. — האיש הזה עובד את עבודתו בחריצות ובלי רמיה; הוא קבץ את הונו ורכושו בזיעת אפים. — למה נחבאת לברוח ממני? במה הרעֹתי לך כי תחשבני לאויב לך? — אם כסף תַּלְוֶה ממני אל תאחר לשלם, והלְוִיתיך בכל עת אשר תדרוש. — אודך ביושר לבב על החסד אשר תעשה עמדי. — אל תצא כעת החוצה, כי גשם שוטף נתך ארצה. — המטר יחדל עוד מעט והשמש יָשוב לזרוח. — מה בעיניך המכתב הזה אשר אתה קורא? — מכתב הלזה לא נָקֵל הוא להבינו במהרה. — קארל השביעי מלך צרפת גמר בלבו לבלי אכול ושתה מפחד פן הושם רעל בארוחתו ובשקיו. — הוקר רגליך

43. דאס אומשטאנדסוואָרט. (нарѣчіе)

1) וויא דאס בייוואָרט (שם התאר) קומט צו בשטימען דעם הויפּטוואָרט (שם העצם), אזוא קומט דער תאר הפּעל צו בעשטיממען דעם פּעל אדער דעם שם התאר, צו ווייזען וויא דיא פּעולה איז געטאן געווארען, אונ וויא דיא אייגענשאפט פון שם התאר איז; צב"ש: לומד בהתמדה, דל ככה.

2) דיא תארי הפּעל זיינען דאס רוב שמות המקרה, אדער פּאָר-אונ-בינדוואָרטער. אונ עס קומט זעהר אָפט, אז דער תאר הפּעל ווערט פערוואַנדעלט אין אַפּעַל, אונ דער פּעל אלליין קומט אין מקור, צב"ש: אֵחַרת לבוא—ביזט שפּעט געקומען, דאס וואָרט-שפּעט קומט אים העבראֶישען אין אַפּעל (אֵחֵר). נאר עס גיבט פילע תאה"פּ, וואס ווערען ניט פערוואנדעלט אין אפעולה, אלס: ריקם, ככה.

3) דיא תאה"פּ זיינען צווייא אַרטען. 1) ווען זייא ווייזען וויא דיא פּעולה איז געטאן געווארען, זיינען זייא שמות המקרה (אים רוסישען אונ דייטשען זיינען זייא בייוואָרטער אין דער אבגעקירצטען פאָרם), זייא קומען מיט פּאָרוואָרטער אדער אן זייא; צב"ש: בטח, בחפזון, לשלום. 2) ווען זייא בעשטימען דיא צייט, ארט, צאהל, א. ז. וו. דיא לעצטערן טהיילען זיך אין זיבען קלאססען:

4) 1) אדווערביא דער צייט: היום—הייטע, מחר—מארגען, תמיד—שטענדיג, עוד—נאך, עולם וָעד—עוויג, לעולם—עוויג.

2) דעם אָרטס: מֵעַל—פון אבען, בין—צווישען, תחת—אונטען, לפני—פאָר, בתָּוֶך—אין מיטען, אחר—נאך, עד—ביז.

3) ארט אונד וויזע: בדעת, בכונה—מיט אבזיכט, בלי דעת—אונגערן, לתום—אונשולדיג, עין בעין—זיכטבאר.

4) פערהאָלטנים אונ פערגלייכנים: באשר—וויא, יותר—מעהר, עוד—נאך.

5) ביַאהונג אונ פערניינונג: בַל, אמנם, הן, כן, אין, לא.

6) צאהל: שלש רגלים—דרייא מאל, עשרת מונים—צעהן מאל, עוד—ווידער אום, סך—מענגע.

7) פראגע אונד פערצווייפלונג: איך—וויא? איכה, איככה—וויא זא? הכי—וויל?

5) צום איבערזעטצען:

דוא רעדסט צו ראַש, אז איך קען דיך ניט פערשטעהן, רייד קלאר. — ער איז איין פּאָרזיכטיגער מאנן, אונ האנדעלט פּאָרזיכטיג. — שפּריכט דיינע שוועסטער פראנצאֶזיש? — זיא שרייבט גוט העבראֶיש אונ פראנצאֶזיש, אבער זיא רעדט ניט. — געהט פּאָרזיכטיג (הזָהר), קינדער, אויף דעם אייז; עס איז צו גלאַט, איהר זאלט ניט פאַללען. — האסטו דאס זייד געקויפט וואלוועל אדער טייער? — וויא לערנט דיינע טאכטער? — זיא לערנט שווער אויסווענדיג; אבער זיא שפּילט גוט פיאַנע. — דיזע צווייא ביכער שטימען זיך פּינקטליך. — האסטו גוט געאנטוואָרטעט אויף זיינע פראַגען? — איך האב גוט געאנטווארטעט, דען ער האט מיך געלויבט. — אז דוא געהסט אהין, זאלסטו ניט זאמען צו קומען; דען איך וואַרט אויף דיר. — דוא זאלסט ווייטער ניט טאן (הוסיף) אזא זאך, עס זאל דיר ניט ארויס קומען ארעה. — ער רעדט רעכט. — זייט איהר וויט געגאנגען, ווען איהר האט איהם בעגעגנעט? — וואס טהוט זיא דען גאנצען טאג? — זיא זיצט אין איהר צימער אונ וויינט ביטערליך איבער איהר מאן. — דיזער מענש איז אפּוילער, אונ ער ארבייטעט פוילערהייט. — מיר פאָרדערן ווייניג, אונ זייא

מבית רעך. — למה אתה ממהר לדבר? דבר לאט ושמעתיך. — איש חכם ידבר בחכמה וכסיל יבטא אִוֶלת. — מה הנערים? ההֵטיבו את מעשיהם? — המה ישובו לעשות את הרע וכל דבריך לא הועילו. — העריץ הזה מַקשה לבו את האומללים ומְרַדפם בלי חָשך. — צבאות הרוסים יצאו במלחמה האחרונה מתוגרמה ביד רמה. — איך נודע לו הדבר הזה? — הוא שלח לו ידיעה חרש. — הכלִי הזה עשה עושר בכבדות, הוא קבץ את הונו ורכושו מעט מעט. — הסוס הזה טוב הוא ומטיב לרוץ. — ברדתו מהדר נפל הסוס עם רוכבו אחור וישברו שניהם את מפרקתם. — גש הלאה מפה ואל תפריעני.

מד. מלות היחס.

1) הן המלות הבאות במאמר להגביל היחס וההצטרפות בין שם לשם או בין שם לפעל הבאים במשפט; והמלה בלְוָית השם אשר מגבל בה, היא תאר הפעל; כמו: למטה, מבית, מחוץ, בכבדות, רק היא בפני עצמה נקראת מלת היחס.

2) ואלה הן מלות היחס: מן, מִעִם, מֵאֵת, עד, בעד, תחת, בעבור, בגלל, מוּל, אצל, על, מֵעַל, על דבר, על אודות, אל. ואותיות בכל"ם המבוארים לעיל.

מה. מלות החבור.

הן המלות הבאות במאמר לחבר את המשפטים או את המִלים הבאות במשפט, כמו: אחי לא בא, יען כי הוא חולה (קִשור המשפטים); האחי יבוא אם אחותי (קִשור בין השמות).

מלות החבור יתחלקו על אלה האופנים:

א) מלות הָעֲטֵף או החבור: אף, גם.
ב) מלות ההפוך והסתירה: אולם, לא כי, אך, בכל זאת.
ג) מלות הדמיון: כאשר—כן.
ד) מלות החלוק: או, אם.
ה) מלות התנאי: אם, כי (ווען), אז, כי אם, אִלו, לוּ.
ו) הבדל המדומה והאמת: אף על פי, אף כי.
ז) משפט המסובב מהשני: יען, לכן, על כן, כי (וייל), בעבור, למען, פן, עתה.
ח) התיחסות הזמן: כאשר, מדי, טרם, אך, מאז.
ט) מלות באור המשפט: כי (דאס), אשר.

מו. מלות הקריאה.

הן הברות טבעיות היוצאות מפה המדבר בלא כונה ורצון בעת התרגשות נפשו והתפעליותה משמחה, מתוגה, מרוגז וכו'; כמו: א) לצער ויללה: אויה! אֲבוֹי! אֲהָהּ! הָהּ! ב) לשמחה: הידד! הידד! ג) לבקשה: אנא! ד) לתקוה: אַחֲלַי, בי, לוּ! ה) לזירוז: הבה! לכה! ו) לגערה: הס! ז) להפלגה: הן! הנה! ראה! ח) צחוק נקמה: האח! האח!

פֿארדערן פֿיל. — דיא שלעכטע מענשען קענען ניע גליקליך זיין. — געה זעלטען צו דיין פֿריינד. — שפילט ער גוט? — ער שפילט גוט וויאָלין אבער ניט פיאַנא. — ווען זאל איך קומען צו דיר? — איך וועל פֿריער קומען צו דיר נאכהער ועסטו געהן צו מיר.— געה אין פֿרידען (לשלום), מיין פֿריינד; אז דיינע אומשטאֶנדע וועלען זיך פֿערבעסרן, זאלסטו מיר מעלדען. — האבען דיא ארעמע זאַט געגעסען אויף דעם מאהלצייט? — זייא האבען געגעסען צו זאט, אונ זיינען אוועק צו פֿרידען.

44. דאס פּאָרוואָרט.

1) דיא פּאָרוואָרטער בעווייזען דאס פערהאֶלטניס (שַייכות) פון איין ווארט צום אנדערן אין זאטץ; צו זאממען מיט דיא הויפטוואָרטער זיינען זייא תוארי הפעל, אלס: לקראת, מעולם, לשובע, בלי מעצור, בלא ראות. — אבער אן דעם הויפטוואָרט זיינען זייא פּאָרוואָרטער.

2) דאס זיינען זייא: אֶת (דען,דיא,דאס) שטאמט פון-אות, ובכנוי (אותי), אֶת(מיט)שטאמט פון-אתת, ובכנוי (אִתִי), אחרי—נאך, בתוך—אין, בין—צווישען, על יד, על פי, ביד—דורך, לפני—פאר, מפני—וועגען.

45. דאס בינדוואָרט.

דיא בינדוואָרטער דינען צור פערבינדונג איינצעלנער וואָרטער, אדער גאנצער אָטצע; צב"ש: האח והאחות. האח כותב והאחות תופרת

דיא בינדוואָרטער זיינען פאָלגענדע:

1) פערבינדענדע: ויו החבור, אף, גם.
2) ענטגעגענגעזעצטע: זולת, אפס, רק, בלעדי.
3) פערגלייכענדע: כן, כאשר.
4) טהיילענדע: או, אם.
5) בעדינגענדע: אם, כי (ווען), אז, כי אם, אִלו, לֻו.
6) צוגעבענדע: אף כי, אף.
7) בעשליסענדע: יען, לכן, על כן, כי (וייל), בעבור, פן, עתה.
8) צייטליכע: כאשר, מִדֵי, טרם, אך, מאז.
9) ערקלאָרענדע: כי (דאס), אשר.

46. דער עמפפינדונגס לויט.

דאס זיינען וואָרטער, וואס ווערען אויס גערעדט ניט ווילענדיג דורך אונזערע געפיהלע, ווען מיר זיינען בעוועגט פאר פריידע אדער פון צער א.ז.וו.: דיזע זינד: הוי, אוי! אי! (אָווייא), הידד! הידד! (הייזא)! האח! האח! (יוכהע)! נא! אנא! בי, לו, אחלי (ביטטע), הן! הנה! (זיעה), הס! (סט), הבה! לכה! (וואָהלאַן).

טעות לתקון

	שורה	עמוד	טעות:	תקון:
מתחת	11	7	אוים געדריקט פֿון	אוים גע-דריקט (פֿון מענשען) פֿון
ממעל	2	9	בעגריפֿען	בעגרייפֿען
—	5	〃	אלט בילדעט	אלט, בילדעט
—	24	10	בבית	בַּבַּיִת
מתחת	6	〃	לך	לך ?
ממעל	3	11	דגש נאך	דגש קומט נאך
מתחת	9	12	תהום.	תהום. (מעט מהם משמשים גם בל"ז).
ממעל	11	14	ספרד	ספרדי
מתחת	2	〃	רבים	רבה
ממעל	1	16	בממלכתינו	בממלכתנו
מתחת	15	〃	עצים	עצום
—	9	〃	יתבוננו	יתבוננו יַחד
—	17	17	כְּעָרה	קְעָרה
—	14	18	ליהם	ליחם
ממעל	7	20	כָּאדם	כָּאָדם
מתחת	11	21	גראם פֿאטער	גראספֿאטער
—	8	28	שְׁנֵי עָשָׂר	שְׁנֵי עָשָׂר, שְׁלֹשָׁה עָשָׂר
—	5	29	איך ניט	אויך ניט
ממעל	18	30	מחזיק	מחזקת
—	20	〃	12 ,8	8 עם 12
—	〃	〃	79 ,77	77 עם 79
מתחת	2	〃	ראשוניות	ראשונות
ממעל	12	31	אין אפוד	אין 4 פוד
—	16	32	בתי	בתי ספר
—	5	36	יְשָׁם	ישנם
—	20	〃	ספָרה	סְפָרָה
מתחת	12	40	החונפים	הַחֲנֵפִים
—	20	41	זייער	זייערע
ממעל	11	45	וועלכען	וועלכעם
—	15	46	לאחותיך	לאחותך
מתחת	8	47	הנכם -	הִנְּכֶם -כֵּן
—	11	48	ובל	ובלי
—	7	52	שָׁמְר	שְׁמָר
ממעל	11	53	איי	איין
ממעל	10	54	אנחנו	אני
—	15	〃	שָׁבֹרנוּ	שָׁבֹר
מתחת	13	55	געגאנגעגן .	געגאנגען ?
—	5	57	וויא איז	וויא אזוא איז
—	14	58	ולא הצווי	ואם הצווי
ממעל	10	64	גם הנערים (אותה)	(אותה) גם הנערים
מתחת	5	〃	ביתך	הבית הזה
ממעל	2	69	האבען	זא האבען
—	10	70	היא כי	כי היא
—	12	73	הוט איז	הוט אונ איז
מתחת	6	〃	נֶחְשבוּ	נֶחֱשבוּ
—	8	77	אן קל	אין קל
—	16	79	רעכונג	רעכנונג
—	1	89	יהקא	איהן
ממעל	4	92	שכר	שכר (שלך)
—	6	〃	את הרשע	הרשע
מתחת	15	〃	הִתְגַדַלְנוּ	הִתְגַדַלְנוּ
—	22	94	(אתן)	(אתכן)
ממעל	17	96	בעתיד : מקל	בעתיד מקל
—	9	97	אין וועלכע איז ניט	זיינען ניט
מתחת	2	〃	תְּנָה 6.1.	תְּנָה 6.5.
ממעל	2	98	יצע	יצע
—	15	101	מיך	מיר
—	19	102	בהן	בהם
—	12	104	בגדתי	בגדת
—	7	107	פֿערווירט	פֿעראירדט
—	15	108	מסתוּבֵר	מסתוֹבֵר
מתחת	16	113	גיסט	גיבסט
ממעל	11	115	(קנט)	(קוט)
—	4	117	מאכט; אויב	מאכט.—אויב
—	14	122	איזה כסף	מעט כסף
מתחת	8	128	ואעזרתי	ועזרתי
ממעל	5	138	המה ע"פ רוב שמות נ"ל הוא	ע"פ רוב שם

מפתח

וספר המלים

לספר המנהל בדרך סלולה

המחברת הזאת נספחה על ספר המנהל להשתמש בה בהעתקת מאמרי החנוך אשר הובאו בטעקסט שפת עברית המדֻברת.

המלים אשר מֵהן ידֻבר בענין, הִנה מנֻקדות במַפתח כדין; ושאר המלים אינן מנֻקדות, למען ישית התלמיד לבו לראשונות וילך לבטח על דרכו הסלולה.

בהעתקת המלים, הפעלים, מתֻרגמים כתבניהם בנטיתם בענין ההוא עד פ׳ ד׳; ומשם והלאה (מדיני הפעלים) המה מובאים ומֻתרגמים בשרשיהם, למען יצינם התלמיד כאשר ידֻרש בענין, ויראה ברכה בלמודו ויעשה תושיה.

מאת

עוזר בלאשטיין

בהוצאות בית מסחר הספרים ר״ל מ״ץ.

(הזכות נמכר לצמיתות להנ״ל)

ווילנא

בהוצאות ובדפוס ר׳ יהודא ליב נ״י ב״ד אליעזר ליפמאן מ״ץ ז״ל.

שנת תרמ״ט לפ״ק

Дозволено цензурою. 3 Октября 1888 г. Вильна.

КЛЮЧЬ КЪ ГАМНАГЕЛЬ,

т. е Къ практической евр. грамматикѣ, или самоучитель древне-евр. языка. Составилъ Авзоръ Блоштейнъ.

Съ изд. 1886 г. Собств. и изд. Л. Л. Маца.

ВИЛЬНА.

Въ типографіи Л. Л. Маца, на Квасномъ переулкѣ, д. № 1185/6

1888 г.

פֶּרֶק ג. (צד 11).

4) הַשּׁוֹשַׁנָּה הִיא פֹּרַחַת. — הַנָּמֵר שׁוֹאֵג. — הַתַּרְנְגוֹל קוֹרֵא. — הַצְּבִי רָץ. — הַחִיטָּה תּוֹפֶרֶת. — הַסֵּפֶר פָּתוּחַ. — הַיָּד כּוֹתֶבֶת. — הָאָרֶץ הִיא פּוֹרִיָּה. — הָאָרוֹן חָדָשׁ הוּא. — הַבֶּגֶד קָרוּעַ (הַשִּׂמְלָה קְרוּעָה). — הָאַרְמוֹן מְפָאֵר אֶת הָרְחוֹב. — פֹּה הָיוּ נְעָרִים. — אֲנִי קָנִיתִי צִיצִים וּפְרָחִים. — בְּחוּצוֹת הָעִיר הוֹלְכִים וְעוֹבְרִים אֲנָשִׁים עֲשִׁירִים וַעֲנִיִּים, עוֹשֵׂי מְלָאכָה וְרוֹכְלֵי מַרְכֹּלֶת.

פערקויפט	מוֹכֵר	שטארקעס	אַדִּירָה	וועלקט	נוֹבֵל
שטוהל	כִּסֵּא	רייך	מַמְלָכָה	דארפער	כְּפָרִים
זאכען	כְּלֵי בַיִת	דינער	מְשָׁרֵת	פליסע	נְהָרוֹת
וואר	הָיָה	בעפאלקערט	רַבַּת עָם	אונגליקליך	אֻמְלָל, (קְשֵׁה יוֹם)
יענעם	הַהוּא	ביי	עַל	טראגט	נוֹשֵׂא
גארטען	גַּן	מידע	עָיֵף	האססען	שׂוֹנְאִים
לעהרער	מוֹרֶה	שוואך	אֵין אוֹנִים	זיך איינאנדער	אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ / זֶה אֶת זֶה
געפראגט	שָׁאַל	בלאסט	עָלָה		

7) הֲשִׁמְעוֹן פֹּה הוּא? — הֲלֵאָה שָׁמָּה הִיא? — הֲלַךְ הוּא הָאָרוֹן? — הֲבָא שְׁמוּאֵל? — הַחֲתָנְךָ הוּא אִם לֹא? — הֶהָיְתָה בִּתִּי פֹּה אִם שָׁמָּה? — הֲרֵעֲךָ הוּא אִם רֵעִי? — הֶאָכְלָה אֶת פִּרְיִי? — הֶאָדוֹן אַתָּה אִם עֶבֶד? — הֲנָסַע אַהֲרֹן מִזֶּה? הֶהָיִיתָ פֹּה אֶתְמוֹל אִם הַיּוֹם? — הֶהָלַכְתָּ עִמּוֹ? — הֶעָיֵף הוּא אִם לֹא? — הֲיֵשׁ לְךָ עוֹד אָח?

וויא דוא	כָּמוֹךָ	גלייך	דּוֹמֶה	אָנקעל	דּוֹד
האנד ווערקער	עוֹשֵׂה מְלָאכָה	וואהנט	יוֹשֵׁב, גָּר	טאנטע	דּוֹדָה
עטוואס	מָה	שולע	בֵּית הַסֵּפֶר	צו הויזע	בְּבֵיתוֹ

פֶּרֶק ה. (צד 15).

7) על המשתה היו קרואים אנשים ונשים, נערים ונערות. — פה נמכרים שֻׁלחנות וכסאות, ארונות וארגזים. — התלמידים והתלמידות הנה באו. — הילדים הולכים עם אומנותיהם. — הנערה נותנת אֹכֶל לַתַּרנגולים וְלַתַּרְנְגוֹלוֹת ולכל עופות הבית (או: השפחה מכלכלת את וכו'). — האבות מתהלכים לשוח עם הבנים והאמות עם הבנות. — כמה פתחים וחלונות בבית הזה? —

הויף	חָצֵר	וואָללע	צֶמֶר	רייף (צייטיג)	בָּשֵׁל (בָּשֵׁלוּ)
גאסס	רְחוֹב, חוּץ	געקויפט	קָנָה, קָנְתָה	האסט דוא געוואהנט	גַּרְתָּ
שמאלץ	חֵלֶב (שׁוּמָן)	זאנגע	שִׁבֹּלֶת	געדינט	עָבְדוּ
פערקויפט	נִמְכָּר	ווייץ	חִטָּה	לעווע	אַרְיֵה
זיידע	מֶשִׁי	גערסטע	שְׂעוֹרָה	לעאָפּארד	נָמֵר, לַיִשׁ

עלעפאנט	פִּיל, שֶׁנְהַב	רוססע	רוּסִּי	פערזער	פַּרְסִי
אפפע	קוֹף	טירקע	תּוּגַרְמִי, יִשְׁמְעֵאלִי	פראנצאזע	צָרְפָתִי
ביפעל	רְאֵם	יודע	עִבְרִי, יְהוּדִי.	איטליענער	אִיטַלְקִי
ווילדע טהיערע	חַיּוֹת טוֹרְפוֹת	בולגארע	בּוּלְגַּארִי	בעריהמט	מְפֻרְסָם
מארקט	שׁוּק (שְׁנָתִי)	חיוועאר	חִוִּי	זינגער	מְשׁוֹרֵר, שָׁר

פרק ו. (צד 19).

6) אֵיֵה סִפְרֵי התלמידים? — דוֹדַת רֵעִי באה היום. — שְׁכֵן דודי הנה בא. — הנה בִּגְדֵי שלמה. — אני אוהב את צֶבַע השושנה וזְמִירַת זְמִיר-הַלַּיְלִי (מה נחמד מראה השושנה ומה נעימה זִמְרַת הַזָּמִיר הַלַּיְלִי!). — איה שִׂמְלוֹת אחותי? — בְּנֵי המורה שוקדים על למודם (מתמידים בלמודם). — תּוֹעֶלֶת הגשם רבה מאד. — אָזְנֵי הַחֲמוֹר אֲרֻכּוֹת הן. — קַרְנֵי הַשּׁוֹר גדולים הם. — שַׁאֲגַת האריה נוראה היא. — אני שומע את מִצְהֲלוֹת (קוֹל נַחֲרַת) הסוס, נְבִחַת הכלב וַזְעָקַת (וִילֵל) הילד.

ארבייט	מְלָאכָה	געאנטוואורטעט	עָנִיתָ, הֱשִׁיבוֹתָ דָבָר
לעבען	חַיִּים, חֶלֶד	פראגע	שְׁאֵלָה
קורץ	עֲדֵי רֶגַע, קָצֵר	ערפיללט	עָשִׂיתָ
זינד פערוועלקט	קָמֵלוּ	געזעגנט (געבענשט)	בָּרוּךְ, בְּרוּכִים
וויר האבען בעזוכט	אֲנַחְנוּ שִׁחַרְנוּ אֶת פְּנֵי- / אֲנַחְנוּ בִקַּרְנוּ בְּבֵית-	גנאדע	חֶסֶד
		קראָנע (קרוין)	עֲטֶרֶת
דרוקט	מַדְפִּים	צירדע (צירונג)	תִּפְאֶרֶת
שריפטען	כְּתָבִים		

פרק ז. (צד 21).

יחס שמ־נו 3) אני קִבַּלְתִּי את המכתב מִדּוֹדָתִי. — היא קִבְּלָה את התשורה מִדּוֹדָהּ. — הטבעת נעשתה מִזָּהָב. — הבית נִבְנָה מֵאֲבָנִים וּמֵעֵצִים. — הוא יצא מֵחֶדְרוֹ. — היא נסעה (יצאה) מִפֶּעטֶערְבּוּרְג. — הַנְּעָרִים הולכים מִבֵּית הספר. — השפחה באה מֵהַשּׁוּק. — מֵחָלָב נעשה חמאה וגבינה.

וואללע	צֶמֶר	צַעַר	נִגּוּן, תּוּגָה
פעל	עוֹר	זיא איז רויט געווארען	פָּנֶיהָ אָדְמוּ
האָלץ	עֵצִים	שאַנדע	כְּלִמָּה
מעטאל	מַתֶּכֶת	ליכט	אוֹר
שפרינגט	מְפַזֵּז, מְכַרְכֵּר	וואַרמע	חוֹם
זיפצעט	נֶאֱנָחָה	זיא האט געבראכט	הִיא הֵבִיאָה

מאגאזין	בֵּית רְכֻלָּה	דען הוט	מִגְבָּעָה (מגבעתך)
געה אראב	רֵד	האט געראטעוועט	הִצִּיל
נעהם ארונטער	הָסֵר מֵעַל	קראנקהייט	מַחֲלָה (מַחֲלָתָהּ)

יחס שאליו אני נותן את הספר לַמּוֹרֶה וְהַנְּיָר לַמּוֹרָה. — הוא נָתַן את השמלה לַנַּעֲרָה ואת המעטפה לַשִּׁפְחָה. — אני שומע לְקוֹל (בְקול) המורה. —המשרת (העבד) נאמן לַאֲדוֹנָיו. — הגן הזה הוא לְדוֹדִי והבית הוא בֵּית דוֹדָתִי. — היא מכרה את פּוּתה לִשְׁכֶנְתָּהּ. — הנער הלך אֶל בית הספר.

בריף	מִכְתָּב	וואלף	זְאֵב
גראס פאטער	אֲבִי-הָאָב, זָקֵן	קאטצע	חָתוּל
שיקט	שׁוֹלֵחַ	טיגער	נָמֵר
סחורה	רְכֻלָּה, סְחוֹרָה	איז געווארען	הָיָה לְ-
קויפמאנן	סוֹחֵר	דאקטאר (אַרְצְט)	רוֹפֵא
טראג אוועק	שָׂא	אהאנדווערקער	אָמָן, חָרָשׁ / עוֹשֵׂה מְלָאכָה
שניידערין	תּוֹפֶרֶת		
גלייך	דּוֹמֶה	ער איז אוועק	הָלַךְ
עזעל	חֲמוֹר	דאס וואססער איז געווארען	הַמַּיִם נֶהֶפְכוּ לְ-

(צד 23).

יחס הפעול כַּבֵּד אֶת אביך וְאֶת אמך. — אֶהַב את ה׳ אלהיך בכל לבבך. — המורה מהלל אֶת התלמידים וְאֶת התלמידות. — קְנֵה לי אֶת הספרים. — קְנֵה לי ספרים. — היודע אתה (הידעת) את אֲחְיוֹתַי? — הראית את אחי? — קנה לי אֶת השמלה הזאת. — קנה לי שמלה. — הבן אוהב את אביו. — אני מכבד את המורה (את מורי).

נאהט (נייט)	תּוֹפֶרֶת	לערן	לָמוֹד
מיין קלייד	בְּגָדִי, שִׂמְלָתִי	נים (נעהם)	קַח
וואס שפילען	הַמְשַׂחֲקִים	נאך דעם	אַחֲרֵי
אויף דער גאססע	עַל הַחוּץ, עַל הָרְחוֹב	ארצט (דאקטער)	רוֹפֵא
ברייננ מיר	הָבִיאָה לִי	שולד	חוֹב (נְשִׁי)
בוטטער	חֶמְאָה	וואס מיר קומט פון דיר	אֲשֶׁר אַתָּה חַבְתָּ לִי
קעז	גְּבִינָה	דוא האסט גענייט	תָּפַרְתָּ
וואס איך האב געקויפט	אֲשֶׁר קָנִיתִי	צו פערקויפען	לְמָכְרָם

יחס שבו. הוא כותב בְּעֵט עופרת והיא כותבת בְּעֵט ברזל. — אנחנו רואים בְּעֵינַיִם (בְּעֵינֵינוּ), שומעים בְּאָזְנַיִם (בְּאָזְנֵינוּ), עושים את מלאכתנו בְּיָדַיִם (בְּיָדֵינוּ). — הוא רוכל בְּפִשְׁתִּים ואנחנו בְּעֵצִים. —האָחות (אחותי) בָּעֵת בגן. — האח (אחי) בַּשָּׂדֶה. —דודי יושב בְּמָאסקווע וְאָבִי אבי בְּאָדֶעססע.

דינט	עובד	ארבייטעט	עושה את מלאכתו	פארמעגען	נכסים, רכוש
מיליטער	צבא	הובעל	מקצועה	יעדער	כל איש
נייט	תופר	שמיד	חרש ברזל	ליידעט	סובל
נאדעל	מחט	האממער	פטיש, מקבת	פעהלער	חטא
שטאלער	חרש עצים	אבענד	ערב	באר	כסף מלא
				דיא שענסטע	היפה

יחס הדמיון. הוא עשיר כאבי.—הניר לבן כשלג.—השמלה אדמה כדם.—אני עשיתי כאחי.—הוא סוחר כשמואל וחכם כשלמה.—היא יפה כדבורה אחותי.

פריינד	רע	געזונדהייט	בריאות	עסיג	חמץ
הויך	גבה	געריכט	מאכל	געקליידעט	לבוש
טהורם	מגדל	זים	מתוק	איינע רייכע	עשירה
ביער	שכר	זויער	חמץ		

פרק ח. (צד 25)

4) האבות (אבותינו) הטובים הנה באו. — הילד הקטן צועק (צורח).— הנערים השוקדים על למודם (המתמידים, החרוצים) והנערות השוקדות על למודן (המתמידות, החרוצות) קבלו תשורות.—היא עשתה לה שמלה חדשה.—הן עשו להן שמלות חדשות (הם עשו להם בגדים חדשים).—הנשים התוגרמיות (הישמעאליות) נושאות צעיף (מכסות בצעיף) על פניהן.— אני חמלתי על היתומים האמללים. — אני לבוש בגדים קצרים ואבי—בגדים ארכים.

ברייט	רחב	אונגליקליך	קשה-יום, אמלל
לאנג	ארך	פלייסיג	שוקד על-, חרוץ
(שטראססע)*	חוץ, רחוב	מוטווילליג (שטיפער)	הולל, מתהולל
שיין	יפה	שפילט	משחקת
(פראכט פאלל)	מפאר	טרייע	נאמן ל-
(פאלאסט)	ארמון	וואכטער	שומר
בריקע	גשר	בארימט	מפרסם
אלט	ישן	רעדנער	נואם, מליץ, איש שפתים
קאנאל	תעלה	פראנקרייך	ארץ צרפת
מארקט (מארק)	שוק	בעוואוסט	נודע לשם
וואו עס קומען	אשר באים שמה	שילער	תלמיד
וויט	רחוק	מאלער	צייר
גראססעס געשעפט	סחר גדול	וועלט	תבל
שטאלץ	גאה	וואונדער שיין	נפלא
הערר	שר, אדון	בילד	ציור, תבנית

5) הרחוב הוא אָרֹךְ וְרָחָב.—הארמון הוא מְפֹאָר מְאֹד (כְּלִיל יוֹפִי). — הבגד הוא קָצֵר וְצַר.—החומה היא נִשְׂגָּבָה.—הַיתומים אֻמְלָלִים הֵם.—הילדים המה מְאֻשָּׁרִים (בְּרוּכֵי ה') בבית אבותיהם.—האדרת החדשה אֲרֻכָּה היא.

הוט	מִגְבָּעָה	פרוכטבאר	נוֹתֵן (עוֹשֶׂה) פְּרִי, פּוֹרֶה
שיין	יָפֶה	בלאַטט	עָלֶה
גראסס פאטער	זָקֵן, אֲבִי-אָב	גרין	יָרוֹק
ברייט	רָחָב	רויט	אָדֹם

פרק ט. (צד 27)

ערך השוה 2) אחי עשיר הוא כְּאָבִיךָ. — אליעזר שוקד על למודו (הרוץ במלאכתו) כְּאֵלִיָּהוּ. — רחל עֲצֵלָה כֶּאֱלִישֶׁבַע אחותך.—הבית הזה גָּבֹהַּ כָּעֵץ הזה.—הוא טוב לֵבָב כֶּחָכָם לב.— לִמּוּד (לִמּוּד) שפת עבר טוב כְּמוֹעִיל (טוב ומועיל).

ערך היתרון אתה גדול מֵאָחִיךָ.—היא קטנה מֵאֲחוֹתְךָ.— אמי צעירה לימים מֵאָבִי. — השועלים ערומים מֵהַכְּלָבִים.

טויבע	יוֹנָה	געריכט	תַּבְשִׁיל, מַאֲכָל	מאנטעל	אַדֶּרֶת
ראַבע	עוֹרֵב	זים	מָתוֹק	לאנג	אָרֹךְ
פויל	עָצֵל	זויער	חָמֵץ	דיינער (דיין מאנטעל)	אַדַּרְתְּךָ
קליין	קָטָן	עסיג	חֹמֶץ		

ערך הפלגה אנכי הוא הַצָּעִיר בְּבֵית אבי.— אחי הוא הֶחָרוּץ (הַמַּתְמִיד בלמודו) בְּבֵית הספר.—אחותי היא הַיָּפָה בָּעֲלָמוֹת.— בנך הוא הָאָהוּב (הֶחָבִיב) לִי מִכָּל תַּלְמִידֵי בעד שקידתו בלמודו.

וואַלפיש	תַּנִּין הַיָּם	אויף דער וועלט	בִּימֵי חֶלְדֵּנוּ	חינע	אֶרֶץ סִינִים
טהיער	חַיָּה	זיינען	הֵמָּה	שטאדט	עִיר
ארמוטה	עֲנִיּוּת	פון מענשען	לָאָדָם	וועלט	תֵּבֵל
נאָטה (נויט)	לַחַץ, מָצוֹק, צָרָה	ערדטהייל	חֵלֶק הָאָרֶץ		

אבי זָקֵן הוא, אֲבִי זקני זקן מִמֶּנּוּ, ואם אבי היא הַזְּקֵנָה בְּכָל משפחתנו.— אתה לקחת ספר טוב, אני לקחתי ספר טוב מִמֶּנּוּ ואחותי לקחה את הַטּוֹב מִכָּל הספרים.

נאַכבאר	שָׁכֵן	אַרעם	עָנִי	טרויעריג	עָצֵב

פרק י. (צד 31)

7) שְׁמוֹנָה תלמידים וּשְׁמוֹנֶה תלמידות יושבים כעת בבית הַסֵּפֶר.— לי שלשה דודים וְשָׁלֹשׁ דודות.— לאחותי אַרְבָּעָה בנים וְאַרְבַּע בנות.—לי שְׁנֵי אחים וּשְׁתֵּי אחיות, ולך אח אֶחָד וְאָחוֹת אַחַת.— תִּשְׁעָה אנשים וְתֵשַׁע נשים מתהלכים כעת לשוח בגן.— אני ישבתי (גרתי) בפעטערבורג שָׁלֹשׁ שנים, ואחי שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה.— הנהר הזה רחבו מאתים אמות מְשֻׁלָּשׁוֹת וארכו שְׁמוֹנֶה מֵאוֹת תחומים.— בצבא הזה שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים חֲמֵשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים אִישׁ.

פוד	כִּכָּר	שיסעל	קְעָרָה
פונד	לִטְרָא	טהאלער	שֶׁקֶל
זייפע	בֹּרִית	שראנק	אָרוֹן
פאַסס	חָבִית	קאסטען	אַרְגָּז
אֵייל	שֶׁמֶן	הויז געראַטה	כְּלֵי בַיִת
ליינוואנד	בַּד	זייא האבען פארדינט	הִשְׂתַּכְּרוּ
העמד	כֻּתֹּנֶת	געענדיגט	כִּלִּיתִי
טישטוך	מִטְפַּחַת הַשֻּׁלְחָן, צָפִּית	ער טהוט	עוֹסֵק, עוֹשֶׂה
בעטטוך (ליילעך)	מַסֵּכַת בַּד, סָדִין	מאל	פַּעַם (פְּעָמִים)
היללע	מַעֲטֶפֶת	טוך	מִטְפַּחַת, מַעֲטָפָה
אינגער	צָעִיר מִ-	נעהם דוא	קַח לְךָ
לעפעל	כַּף	וועל איך נעהמען	אֶקַּח לִי
גאבעל	מַזְלֵג	האלט פאר זיך	יִהְיוּ לְךָ
מעססער	סַכִּין		

(צד 31)

8) אנחנו היינו שמה שְׁנֵינוּ.— הוא מכר את שְׁלֹשֶׁת הסוסים.— את שֵׁשֶׁת הָאַמּוֹת לָקַחְתִּי לי וְאַרְבַּעְתָּן נתתי להם.—צאו שְׁלָשְׁתְּכֶם מִזֶּה.—רֵאשִׁית(תְּחִלַּת)למודו היתה בשקידה רבה.— הנערים באו אַרְבַּעְתָּם והנערות שְׁלָשְׁתָּן.— מָה אתם עושים שְׁנֵיכֶם ?— הם ילכו שְׁנֵיהֶם.—

האסטו בעצאהלט	שִׁלַּמְתָּ	וואס ווילסט דוא	מַה תַּחְפּוֹץ
צעהענדליי	עֲשֶׂרֶת	דרייא	שְׁלֹשֶׁת
פינף	חֲמֵשֶׁת	געמאָלדע	צִיּוּר, תַּבְנִית
בירנע (בארנע)	אַגָּס	זייא פערקויפען זיך ניט	הֵם אֵינָם נִמְכָּרִים
געהאָרען צו מיר	לִי הֵם	דרייא	שְׁלָשְׁתָּם
העפט	מַחְבֶּרֶת	פיר	אַרְבַּעְתָּם

פרק יא. (צד 33)

2) בְּאֵיזוֹ לִשְׁכָּה (מַדְרֵגָה) אתה לומד ? בַּשְּׁנִיָּה או בַּשְּׁלִישִׁית ?—אחי במדרגה הַחֲמִישִׁית ואחותי בָּרְבִיעִית .—בחדש הַשְּׁמִינִי לחדש הזה נחג את חתונת (כלולות) אחותי.— אנחנו גָּרִים ברחוב אחד: הוא בַּסְּפָר הַתְּשִׁיעִי ואנחנו בַּסְּפָר הַשְּׁנֵים עָשָׂר.— אני שלחתי לך את המכתב ביום הַשִּׁבְעָה עָשָׂר לחדש הזה.— אוּנְקִיָּה אחת היא חֵלֶק שְׁנֵים עָשָׂר מליטרא.— אֵבִי אָבִי מת בשנת הַשִּׁבְעִים שָׁנָה לימי חייו, וְאֵם אבי (ואמי זקנתי) בִּשְׁנַת הַשִּׁשִּׁים לימי חייה.

קינד	יֶלֶד	עס איז	כָּעֵת
ער האט געבויט	הוּא בָּנָה	אפירטעל אויף דרייא	רֶבַע הַשָּׁעָה הַשְּׁלִישִׁית
אונטערסטע וואהנונגען	תַּחְתִּיִּם	מינוט	רֶגַע
צווייטע עטאזען	שְׁנִיִּם	צו פיר	לַשָּׁעָה הָרְבִיעִית
טייערער	יָקָר מִ-	האלב נייען	חֲצִי הַשָּׁעָה הַתְּשִׁיעִית
דער זיבעטע	הַשְּׁבִיעִי	ענטפער	תְּשׁוּבָה
געסטערן	אֶתְמוֹל	פאָצטיליאָן	נוֹשֵׂא הָאִגְּרוֹת
מיר לעבען	אֲנַחְנוּ חַיִּים כַּיּוֹם	טאָגליך	בְּכָל יוֹם
וועלכע אוהר	אֵיזוֹ שָׁעָה	דעם מארגענס	בַּבֹּקֶר

פרק יב (צד 33)

2) מֶחֱצָה (חֲצִי).— שָׁלֹשׁ רְבִיעִיּוֹת. — חָמֵשׁ שִׁשִּׁיּוֹת.— שֶׁבַע שְׁמִינִיּוֹת.— שְׁלשָׁה חֶלְקֵי אחד עשר. — שְׁנֵים עָשָׂר חֶלְקֵי שְׁמוֹנָה עָשָׂר. — עשרים וחמשה הם שְׁלִישׁ משבעים וחמשה וְרֶבַע ממאה.—בעד שש אמות וְשָׁלֹשׁ שְׁמִינִיּוֹת הָאַמָּה שלמתי שלשים וארבעה רובל. — במספר שָׁלֵם שְׁתֵּי מֶחֱצִיּוֹת, שָׁלֹשׁ שְׁלִישִׁיּוֹת, ארבע (רביעים) רביעיות, חמש חמישיות וכו׳. — אני קניתי שתי ליטרות דְּבַשׁ קָנִים וּמֶחֱצָה.—חַבֵּר יחדו חמש ששיות וארבע חמישיות.

אגאנצע	מִסְפָּר שָׁלֵם	דיא איבריגע	וְהַשְּׁאָר
עמער	הִין	יעטצט	כָּעֵת
קאָסטעט	מְחִיר	נאך אפירטעל שטונדע	בְּעוֹד רֶבַע שָׁעָה
נעהם אראָב	חַסֵּר מִ-	צו קומען אהין	לָבֹא שָׁמָּה
טהאלער	שֶׁקֶל	וועל איך זיין	אֶהְיֶה
רעכן צו זאמען	חַבֵּר יַחְדָּו	וועל איך עססען	אֹכַל
$\frac{5}{7}$	חָמֵשׁ שְׁבִיעִיּוֹת	מיטטאג עסען	לֶחֶם הַצָּהֳרָיִם
$\frac{7}{9}$	שֶׁבַע תְּשִׁיעִיּוֹת	נאכהער	וְאַחֲרֵי כֵן
רעכען אראָב	חַסֵּר מִן	וועל איך לערנען	אֶלְמַד
$1\frac{2}{11}$	אֶחָד וּשְׁנֵי חֶלְקֵי הָאַחַד עָשָׂר	לעקציאָן	לֶקַח (לִקְחִי)
ערבע	יוֹרֵשׁ	וועל איך געהן בעזוכען	אֵלֵךְ לְשַׁחֵר אֶת
האבען זיך צו טהיילט	חִלְּקוּ לָהֶם	קאמעראד	רֵעַ, חָבֵר

פרק יג. (צד 35)

3) כָּל הַבַּיִת לִי הוּא, כָּל הֶחָצֵר לְךָ הוּא.—כָּל הַסְּפָרִים האלה המה (שייכים) לאבי.— כָּל הַבַּיִת נבנה מחדש.—אֵין כָּל עֵץ בגן.— אֵין כָּל יַיִן בנבל.—לא ראיתי שמה כָּל אִישׁ.—אל תֹּאכַל כָּל בָּשָׂר ואל תשתה כָּל שֵׁכָר.—המורה טוב לְכָל תַּלְמִיד.— כָּל הָאֲנָשִׁים הנה באו.—

האבען זיך פערזאמעלט	נִקְהֲלוּ, הִתְאַסְּפוּ	צורייבט	שֹׁדֵד, הוֹשֵׁד
פאָרהער	לִפְנֵי (שנתים ימים) / בָּרִאשׁוֹנָה	בעט ניט	אַל תְּבַקֵּשׁ
		רייד ניט	אַל תְּדַבֵּר
האטטע איך	הָיָה לִי	איך האב געטאן	אֲנִי עָשִׂיתִי
פיעל	הַרְבֵּה	עטוואס	מְעַט
זאלסט טהון	תַּעֲשֶׂה	זאלסט ניט עססען	אַל תֹּאכַל
ארבייט	מְלָאכָה	מאנכער	יֵשׁ
זיינען פערברענט געווארען	נִשְׂרְפוּ	ארבייטעט	עוֹשֶׂה
פערמאָגען	רְכוּשׁ	האט פיל	וְלוֹ הַרְבֵּה

5) אני הייתי בפעטערסבורג פַּעַם אַחַת והוא היה שם שְׁתֵּי פְּעָמִים (פַּעֲמַיִם).—אַרְבַּע פְּעָמִים שְׁנַיִם הוא שמונה.—הגנב שִׁלֵּם עֲשֶׂרֶת מוֹנִים בעד הגנבה.—אני קראתיך שְׁתֵּי פְּעָמִים (פַּעֲמַיִם) ואתה לא באת.—לו חמשה ולה עשרים, הלא הוא אַרְבַּעְתָּיִם.— בעד הַנזק אשר עָשׂוּ (הֵסֵבּוּ) הוא ישלם שִׁבְעָתַיִם, והיא—אַרְבַּעְתָּיִם.

קוואדראט	מְרֻבָּע	דרייעקיג	שְׁלֹשׁ הַפִּנּוֹת (הַצְּלָעוֹת), מְשֻׁלָּשׁ
קוביק	רָבוּעַ כָּפוּל	פינפעקיג	בַּעַל חָמֵשׁ הַפִּנּוֹת (הַצְּלָעוֹת), מְחֻמָּשׁ
ארשין	אַמָּה		
האלט	יָכִיל	קרום	עָקוֹם, מְעֻקָּל
פוס	רֶגֶל	שויב	שֶׁמֶשׁ, זְכוּכִית
ווערסט	•תְּחוּם	פענסטער	חַלּוֹן
צימער	חֶדֶר	רונד	עָגֹל
פיערעקיג	רָבוּעַ	פערשידענע פארבען	צְבָעִים שׁוֹנִים

פרק יד. (צד 39)

5) יחס שממני אֲחְיוֹתֶיךָ עודן צעירות לימים, אבל אחיותי צעירות מֵהֶן.— הוא חַלָּשׁ (רָפֶה), אבל היא חַלָּשָׁה מִמֶּנּוּ.—אני שמעתי זאת מִמֶּנּוּ, ואתה שומע זאת מִמֶּנִּי.

דוא האסט געבעטען	בִּקַּשְׁתָּ	פערקויף	מְכוֹר	דוא האסט דאך	הֲלֹא לְךָ
וואס ווילסט דוא	מָה אַתָּה חָפֵץ	ווארסט דוא	הָהָיִיתָ	שיינק	תֵּן מַתָּנָה
האסטו ערהאלטען	הֲקִבַּלְתָּ	איך געה	אֲנִי הוֹלֵךְ	אפאר	שְׁנַיִם
טוך	מַעֲטָפָה				

יחס שאליו אני שולח לָכֶם כפעם בפעם (פעמים רבות) מכתבים: למה לא תשלחו אֵלַי מכתבים? — הגידו לָהֶם מה שהגדנו לכם. — אנחנו נָתַנּוּ תשורה לתלמידות; למה לא נתתם לָהֶן מה שהבטחתם לָהֶן?

געלאדען	קָרוּא	דוא זאלסט ניט פלוידערן	אַל תְּפַשְׂקִי שְׂפָתַיִךְ
באל	מִשְׁתֶּה		
פערצייהע	סְלַח	ווּעט קומען	יָבוֹא
מיין פעהלער	חֶטְאִי, שְׁגִיאָתִי	דער גאסט	הָאוֹרֵחַ
איך וועל פערצייהען	אֶסְלַח	ער האט פערקויפט	מָכַר
מיט דעם בעדינג	בִּתְנָאִי	ניכטס	מְאוּמָה

יחס הפעול הקראת אֶת מכתבי? — אני קראתי אותו, אך לא אוכל הָבִין אותו. — הידעתם אותָם? — אני יודע אך אֶתְכֶם, וְאוֹתָם אינני יודע. — המצאתם אותָם בביתם?

איך שרייב	אֲנִי כּוֹתֵב	האסט דוא געבויט	הֲבָנִיתָ
לעזט	קוֹרֵא	איך האב ניט געבויט	אֲנִי לֹא בָנִיתִי
מיר ליבען	אֲנַחְנוּ אוֹהֲבִים	איך האב אוים געבעסערט (רעמאָנטירט)	
געדיינקסט דוא	הַאַתָּה זוֹכֵר		בָּדַקְתִּי וְחִזַּקְתִּי,
האט פערגעסען	שָׁכַח		חִזַּקְתִּי בְּדָקָיו
אללעמען	כֻּלָּם		

יחס שבו הוא עושה מקנה וממכר בפשתים ובזרע פשתים, ואנחנו גם כן רוכלים בָּהֶם. — הם יושבים בעיר ווארשא וגם אנחנו גָּרים בָּהּ. — התלמיד כותב בעט עופרת והתלמידה כותבת גם כן בּוֹ.

אין דיינע טיכער	בְּמִטְפְּחוֹתֶיךָ	ווארען	הָיִינוּ
אין דיינע טאשען	בְּכִיסֶיךָ	אט איז	הִנֵּה
איך האב געקויפט	קָנִיתִי	ניימאשינע	מְכוֹנַת הַתֶּפֶר
אין גארטען	בַּגַּן	איך האב גענייט	תָּפַרְתִּי

חס הדמיון אחי עשיר כָּמוֹךָ. — הוא סוחר כְּמוֹכֶם כֻּלְּכֶם. — אני אוהב את אבותי כְּמוֹכֶם, ואתם תְּכַבְּדוּ (מְכַבְּדִים) את מוריכם כָּמוֹנוּ.

פלייסיג	(מַתְמִיד) שׁוֹקֵד עַל-	ברייט	רָחָב	שרייבען	לִכְתּוֹב
שאָן	יָפֶה	לאנג	אָרֹךְ	לעזען	לִקְרוֹא
נייא	חָדָשׁ	ער קען	הוּא יָכוֹל		

פרק טו. (צד 41).

3) אַיֵּה סִפְרֵךְ , רחל ? — סְפָרַי בַּאֲרוֹנִי . — איה אֲחוֹתֵךְ הצעירה מִמֵּךְ ? — היא אצל רֵעוֹתֶיהָ . — אָבִי רֵעַ לְאָבִיךְ . — איה שמעון עם רֵעָיו ? — הנה עכסה עם אַחֶיהָ.— היש לכם בנים ובנות ? — הנה בָּנֵינוּ וּבְנוֹתֵינוּ.— איה סְפָרַיִךְ וּמַחְבְּרוֹתַיִךְ, שׂרה ?—איה תַּלְמִידַיִךְ וְתַלְמִידוֹתַיִךְ. —הנה התלמידות עם שִׁפְחוֹתֵיהֶן (מְשָׁרְתוֹתֵיהֶן).— איה מִגְבַּעְתֵּךְ החדשה וְשִׂמְלוֹתַיִךְ החדשות, אחותי ? — הִנֵּן אצל (החיטות) תּוֹפְרוֹתַי , אַחְיוֹת רֵעוֹתֵיכֶן. — אנה הלכו בְּנוֹתַיִךְ, אחותי ? —

פריינדין	חֲבֶרֶת , רְעוּת	שניידער	חַיָּט
געלאַדען	קָרוּא	פרעגין	לִשְׁאוֹל
לעהרערין	מוֹרָה	ווענן	מָתַי
נאָמענס טאָג	יוֹם הֻלֶּדֶת	ווערט ער בריינגען	יָבִיא
זיא קעננט	הִיא יוֹדַעַת	מאַנטעל	אַדֶּרֶת
זייא צו נעהנען	לִקְרָאתָן	איז שוין געקומען	הִנֵּה בָּא
בייא זייערע נאָמען	בִּשְׁמוֹתֵיהֶן	לאָזען זייא נעהמען	תִּקַּחְנָה
שפּאַצירט	מִתְהַלֵּךְ לָשׂוּחַ	העפט	מַחְבֶּרֶת
זיא איז געגאַנגען	היא הָלְכָה	איז געוועזען	הָיְתָה
נאַכבאַרין	שְׁכֵנָה	בוכבינדער	כּוֹרֵךְ סְפָרִים
מאַגד	נַעֲרָה , מְשָׁרֶתֶת , שִׁפְחָה	אנדערער	אֲחֵרִים
צו זוכען	לְבַקֵּשׁ	האַנדווערקער	עוֹשֵׂי מְלָאכָה
איז פערפאַללען געוואָרען	נֶאֶבְדָה	טראָג אוועק	שָׂא
דינער	מְשָׁרֵת , נַעַר	ברילּען	כְּלִי-רְאִי

פרק טז. (צד 43).

2) המורה מהלל את התלמידה הַזֹּאת ולא את הַלָּזוּ . — מה מחיר המטפחות האלה ? — מחיר המטפחות האלה שקל, וְהָהֵן שני שקלים . — הספר הַזֶּה לי הוא , וְהַלָּז הוא לאחי . — השמלה הַזֹּאת החדשה היא ? — השמלה ההיא חדשה היא, ולא הַזֹּאת (זה, זו), (הבגד ההוא חדש הוא ולא הַזֶּה).

איך האָב פערפאַסט	חִבַּרְתִּי	וואָס	דָּבָר
געטאָן	עָשִׂיתָ	זיכער	בּוֹטֵחַ
געגעבען	נָתַתָּ	האָפפנונג	תִּקְוָה
קאָמסט דוא	(בָּאתָ) אַתָּה בָא	איינאַנדער	זֶה לָזֶה , זֶה אֶת זֶה
זיינען אוועק	הָלְכוּ	זעלבסט , אלליין	הוּא בְּנַפְשׁוֹ, הוּא בְיָדוֹ / הוּא וְלֹא אַחֵר
איהר ווערט האָבען	יִהְיֶה לָכֶם		

(צד 43).

6) הנה (הוא) הספר אֲשֶׁר אמרתי לך. — הנה (היא) האשה הַקּוֹרְאָה אותי אל המשתה. — הנה הילדים הַמְשַׂחֲקִים, והנה הנערות הַלּוֹמְדוֹת בשקידה רבה (הנה הנערות הַשּׁוֹקְדוֹת על למודן). — הוא הבית אֲשֶׁר נתתי מתנה לאחי. — אני יושב בעיר אֲשֶׁר אבי יצא משם. — הוא הולך אל המקום אֲשֶׁר הלכת שמה.

פעדער	עֵט	פערוואנדטער	קָרוֹב, שְׁאֵר בָּשָׂר	איך האב געשיקט	שָׁלַחְתִּי
איך וואָהנע	יוֹשֵׁב, גָּר	וועלען קומען	יָבוֹאוּ	זיא איז געוועזען	הָיְתָה
דאָרף	כְּפָר	דוא זאלסט לעזען	תִּקְרָא	האנדעל	סַחַר, מִסְחָר
אים זוממער	בַּקַּיִץ	טינטע	דְּיוֹ	בליהט	יָנוּב, יַפְרִחַ (ויעשה פרי)
שטעהט	עוֹמֵד	דוא זאלסט שרייבען	תִּכְתֹּב		

פרק יז. (צד 45).

3) מִי בא? — מַה בידך? — לְמִי הבית הזה? — את מִי קָראת? — עם מִי באת? — בַּמֶּה אתה כותב? — בַּמֶּה אתה מְתָאֵר (מְחַקֶּה)? — מַה מעשיך? — מִי מאנשים האלה הוא אביך? — מִי מהנשים האלה היא אמך?

ליבסט	אתה אוֹהֵב	איהר האט געזאגט	הִגַּדְתֶּם
גאָרטנער	כּוֹרֵם, גַּנָּן	איהר האט געזעהען	רְאִיתֶם
האסטו בעקומען	לָקַחְתָּ, הִשַּׂגְתָּ	שיין	יָפָה
בלומע	צִיץ, פֶּרַח	נייא	חָדָשׁ
אבגעגעבען	נָתַתָּ	זיא שרייבט	כּוֹתֶבֶת
נייען	לִתְפּוֹר	זיא לעזט	קוֹרְאָה
איהר טהוט	אַתֶּם עוֹשִׂים	אונזערעם ברודער	לְאָחִינוּ
זאכע	דָּבָר	ער איז דאך	הֲלֹא הוּא
מיר האבען געטאן	עָשִׂינוּ	מאנן	בַּעַל
דוא ביזט בייז	תִּכְעַס עַל-, תִּתְאַנַּף בְּ-		

(צד 45).

5) אִישׁ היה פה וּשְׁאֵלְךָ. — הוא הָאִישׁ אשר אמרתי לך. — אם ישאלני אִישׁ אמור לו שאינני בביתי. — אֵין אִישׁ בַּבַּיִת. — אֵין יוצא וְאֵין בא. — הראית שמה איש? — לא ראיתי כָּל אִישׁ; הוא התחבא בְּאַחַד הַמְּקוֹמוֹת. — הוא התחבא תחת אַחַד הָעֵצִים. — אני קראתי זאת בספר אחד. —

אייניגע	אֲחָדִים
גיבט עס	הֲיֵשׁ
אירגענד איינער	אֶחָד
פעהלער	שְׁגִיאָה
האסט דוא	הֲיֶשׁ לְךָ
פריינד	רֵעַ
יעדער מאנן	כָּל אִישׁ
האראקטער	דַּרְכֵי לֵב, טֶבַע, תְּכוּנָה
האט געזאגט	הִגִּיד
יעמאנדען (אימיצען)	אִישׁ
מאֶננער	אֲנָשִׁים
האבע געזעהען	רָאִיתִי

ניעמאנד (קיינער)	אֵין אִישׁ
קען	יָכוֹל
דער גליקליכסטער	הַמְּאֻשָּׁר
אין דער וועלט	בְּתֵבֵל
עס גיבט	יֶשְׁנָם
וואס שאדען	הַמַּזִּיקִים
געזונדהייט	לִבְרִיאוּת
זאל מאן ניכט עסען	אַל יֹאכְלוּ
מען קען ניט	אשר לא יֵדְעוּ
עסט	אָכְלוּ
פערהאנדען	הֲיֵשׁ

חלק שני

פרק יח. (צד 49).

2) לְדוֹדִי ארבעה בנים ושלש בנות. — לִי אחים ואחיות וּלְךָ אין כל אחים כ״א אחיות. — היש לְאַהֲרֹן אֵם? — אין לוֹ אֵם כי אם אב. — לַאֲחוֹתִי גן וציצים ופרחים, שושנים, חֲבַצָּלוֹת; וְלַאֲחוֹתְךָ אין כל. — לִשְׁכֶנְתֵּנוּ תרנגולים, תרנגולות, אוזים ועוד עופות הבית, ומה יש לָכֶם? —

קוה	פָּרָה	גיטער	נְכָסִים	מאֶדכען	נְעָרוֹת
גאַרטען	גַּן	האַט געבראַכט	הֵבִיא	אין איהרען טיכליין	בְּמִטְפְּחוֹתֵיהֶן
ביכער	סְפָרִים	יענע	הָהֵם	עפּפעל	תַּפּוּחִים
העפטע	מַחְבָּרוֹת	נייע	חֲדָשִׁים	בירנען (באַרנעס)	אֲגַסִּים
טינט	דְּיוֹ	קלאָגען	(נוֹהִים) יְנַהוּ	פפלוימען	פְּגָעִים, שְׁזִיפִים
פעדערן	עֵטִים	צאָהן שמערצען	כְּאֵב שִׁנַּיִם	בעערען (יאַגדעס)	גַּרְגְּרִים
הייזער	בָּתִּים				

הן 4) אחי אַיֶּךָ? — הִנְנִי. — איה הנערים? — הִנָּם בגן. — איה רחל וצפורה? — הִנָּן בחצר. — הִנְּךָ עָיֵף, רעי, לֵךְ להנפש מעט. — נסעה ונלכה, הִנֵּה הסוסים עומדים הָכֵן לפני השער.

פלייסיג	שׁוֹקֵד על לִמּוּדוֹ, חָרוּץ	רוססין	אִשָּׁה רוּסִית
וואָרום	לָמָּה	שטאָק	מַקֵּל
פערהאססעסט דוא איהן	תְּשַׂנְאֵהוּ	ער איז	הִנֵּהוּ
קראַנק	חוֹלֶה	לעהרער	מוֹרֶה
דאָהער	לָכֵן	שילער	תַּלְמִיד
היטע דיך	הִזָּהֵר	קינדער	יְלָדִים
עסען	מַאֲכָל	פאָרהער	בָּרִאשׁוֹנָה
טרינקען	מִשְׁתֶּה	פויל	עָצֵל (עֲצֵלִים)
שפּריכט זיא	תְּדַבֵּר	זייט איהר	הִנְּכֶם
פראַנצאָזיש	צָרְפָתִית	רייך	עָשִׁיר (עֲשִׁירָה)
זיא איזט	הִנֶּהָ	גליקליך	מְאֻשָּׁר (מְאֻשָּׁרָה) (בְּרוּכַת ה׳)

(צד 49).

יֵשׁ יֶשְׁנוֹ עַם אחד מפזר ומפרד בין העמים. — יֵשׁ (יֶשְׁנָם) אנשים עניים ומאֻשרים, וְיֵשׁ (וְיֶשְׁנָם) עשירים המתאוננים תמיד. — יֵשׁ (יֶשְׁנָם) אנשים החיים אך בפיהם, וְיֵשׁ (וְיֶשְׁנָם) אנשים החיים אך מרוה, —

אמאל	לְפָנִים	לעבען	חַיִּים
געשאֶפט	מִסְחָר	גליקליך	בְּאשֶׁר וְהַצְלָחָה
בילדונג	הַשְׂכָּלָה	ארבייטען מיט אללע קראֶפטען	עֲמֵלִים / בְּזֵעַת אַפַּיִם
אוועק געגעבען	נָתְנוּ	אין נויט	בְּעָנִי וְלַחַץ
וואס פיהרען געשאֶפטען	הַשּׁוֹלְחוֹת בְּמִסְחָר אֶת יָדָן / הָעוֹשׂוֹת מִקְנָה וּמִמְכָּר	זעלטען	לְעִתִּים רְחוֹקוֹת
געבילדעט	אֲשֶׁר קָנוּ דַעַת, מַשְׂכִּילוֹת	גוט איז דעם מענשען	אַשְׁרֵי הָאִישׁ
ריכטערין	שׁוֹפְטָה	טאלאנט	כִּשְׁרוֹן מְלָאכָה / הָאוֹכֵל יְגִיעַ כַּפָּיו
ארבייטען ניט	אֵינָם עוֹשִׂים מְאוּמָה / הַחוֹבְקִים אֶת יְדֵיהֶם		

(צד 49).

הוא דודי הוא סוחר ואבי זקני הוא עושה מלאכה. — מה שכנך? — הוא עושה אֲזוֹרֵי (רצועות) עור, ואחיו הוא זַגָּג. — מה שמעון ליהודה? הלא שמעון אח ליהודה. — רבקה אחות ללאה. — מה לך שפרה? — שפרה היא דודתי, ואחותה היא אשת דוד.

יעטצט	כָּעֵת	געזונד	בָּרִיא (שָׁב לְאֵיתָנוֹ)
שול	בֵּית הַסֵּפֶר	גארטענפרוכט	פְּרִי גַן
אללמאֶכטיגער	אֵל שַׁדַּי	בירנע	אֲגָס
געמאכט	עָשָׂה	קראניך	עָגוּר
איך בין עס	אֲנִי הוּא	גאנז	אַוָּז
שאֶנעס מאֶדכען	עַלְמָה יָפָה פִיָּה	וואססער פאֶגעל	עוֹף הַמַּיִם
פלייסיג	חָרוּץ	הויז טהיערע	חַיּוֹת הַבַּיִת (—הַבַּיְתִיּוֹת)
פון ווען אן	מֵאֵי מָתַי	טרייא	נֶאֱמָן
ער איז שוין	הִנֵּהוּ		

אין אני אינני עשיר וְאֵינֶנִּי עני. — דודי אֵינֶנּוּ סוחר. — שכני אֵינֶנּוּ זַגָּג כי אם חרש עצים. — אחיך אֵינֶנּוּ חרש ברזל כי אם חנוני. — אביעזר אֵינֶנּוּ דוד לי כי אם רֵעַ. — שפרה אֵינֶנָּה דודה לי. — אנחנו אֵינֶנּוּ תלמידיכם ואתה אֵינְךָ מורנו.

צו הויזע	בְּבֵיתוֹ	רוסין	רוּסִית	ווען דוא ביזט קיינע אִם אֵינֵךְ	
איך וויס ניכט	אֵינֶנִּי יוֹדֵעַ	שוועדין	שְׁוֶדִית	ווארום	לָמָּה
זינד זיא ניכט	אֵינָם	אהנע האַק	בְּאֵין גַּרְזֶן	האסט דוא גענומען	לָקַחַתְּ
הערר	אָדוֹן	האֶלצהויער	חוֹטֵב עֵצִים	נייען	לִתְפּוֹר
אימער	תָּמִיד	נאדעל	מַחַט	אונז	לָנוּ
פראנצאָזע	צָרְפָתִי	ביזטו קיין	אֵינֵךְ	ניכטס	מְאוּמָה
דייטשע	אַשְׁכְּנַזִּי	שניידער	חַיָּט		

(צד 49).

(הוא, הם, היא, הן, נשמטים)
הלא יעקב בן ליצחק. — שלמה אח לי. — אחותי פה ודודתי שם. — אני יהודי (עברי) והוא אשכנזי. — איך? — אני עובד אדמה (אכר). —

רען גאנצען טאג	כל היום	גריפעל	עט אבן, חרט	טאפעל	לוח שיש
שולע	בית הספר	שראנק	ארון	שוואם	ספוג
לינעאל (ליניקע)	קנה הקוים, סרגול, שרד	קרייד (קרייט)	נתר	אויך	גם כן

פרק כ. (צד 55).

(עבר 3) אחותי, למה לא שלחת אלי את הרכלה (הסחורה) אשר מכרת לי? — אתמול אני כתבתי לך את הסבה אשר לא יכלתי לשלחה אליך. — רחל ולאה, מה אתן מכרתן לאיש הזה? — אנחנו לא מכרנו לו מאומה, אך השכרנו לו את ביתנו. — נעמי האת תפרת לך את השמלה הזאת? — לא אני תפרתי אותה (תפרתיה), כי אם אחיותי תפרו אותה (תפרוה) לי. — תלמידותי הלמדתן את משלי קרילאוו אשר צויתיכן? —

לערנען	למד	ראזע	שושנה	צערברעכען	שבר
וויססען	ידע	ליליע	חבצלת	דריקקען	לחץ
אויס ווענדיג	על פה	פריינדין	חברת, רעות	אהנע ערבארמונג	בלא חמלה
פיללייכט	פן	בלומע	נצן, ציץ, פרח	ערלאזען	פרק, גאל
פערגעססען	שכח	פריהמארגען	בבקר	בעגריססען	ברך בשלום, שאל ל- לשלום
פאהרען	נסע	דאס	זאת		
זאכען	בגדים, כלים	שטוהל	כסא	פארבייא געהן	עבר
צו זאממען	יחדו	געלאססען	הניחו	פערצייהען	סלח
נעהמען	לקח	הוט	מגבעה, -בעת	בעמערקט	ראינו
פפלאנצען	נטע	זיך זעטצען	ישב		

פרק כא. (צד 55).

(בינוני פועל 2) אנה אתה הולך, אחי, ואנה הולכת אשתך? — אני הולך לחנותי והיא הולכת אל השוק. — מה את לוקחת ממני, שרה? — אני לוקחת את הספר אשר הבטחת לתתו לי. — אם אינך נותנת לי את מחברתך, אינך לוקחת ממני את ספרי. — האנשים האהבים את המלאכה, הנשים האמנות בהשכל ודעת את ילדיהם, והבנים השומעים בקול אבותיהם, אהובים ומכבדים בעיני כל אדם. — אני שומע את הילד הצועק, את הסוס הצוהל ואת הכלב הנובח. —

2.

וועכטער	שׁוֹמֵר	לערנען	לָמַד
היטען	שָׁמֹר	העבראֵיש	עִבְרִית
נאָהערין (נייטערין)	תּוֹפֶרֶת	שפילען	נַגֵּן , פָּרֹט עַל פִּי
נעהען	תָּפֹר	פִּיאַנא	פְּסַנְתֵּר , מִנִּים
וואֶשע	בִּגְדֵי פִּשְׁתִּים, מַדֵּי בַד	וועבען	אָרֹג
טראגען קליידער	לָבֹשׁ	גוטהערציג	עוֹשֶׂה טוֹב , טוֹב-לֵב
געהען פאר בייא	עָבֹר	זיך ערבארמען	חָמֹל עַל-
פארבער	צוֹבֵעַ	הונגריג	רָעֵב
פארבען	צָבֹעַ	העלפען (שטיטצען)	עָזֹר , (תָּמֹךְ)
וואֶרטערין	אוֹמֶנֶת	געבען	נָתֹן
מאנד	שִׁפְחָה	זיך צו בעקליידען	לִלְבּוֹשׁ
געהען	הָלֹךְ	ארבייטס מַאן	עוֹבֵד (עֲבוֹדָה)
דאָרף	כְּפָר	אייניגע	אֲחָדִים מֵהֶם
שרייבען	כָּתֹב	שניידען (תבואה)	קָצֹר
שטריקקען	עָשֹׂה מַעֲשֵׂה רֶשֶׁת , עָנֹד	וויינגארטען	כֶּרֶם
איהר טהוט	אַתֶּן עוֹשׂוֹת	לעזען (קלייבען אראב)	בָּצֹר
לעזען	קָרֹא		

(צד 57).

בינוני פעול 3) הָרְכֻלָּה שְׁלוּחָה אליך יחד עם המכתב הזה. — למה הנערות לְבוּשׁוֹת פְּאֵר? — הלא הן קְרוּאוֹת אל המשתה אשר אחיך קָרוּא שם. — אני אוהב את האיש הָאָהוּב (מכל אדם) ואני שונא את האיש הַשָּׂנוּא מכל אָדָם. — מה אומלל האיש הזה! בתיו שְׂכוּרִים לאחרים, סוסיו ופרותיו מְכוּרִים בעד חובותיו. — בניו עֲזוּבִים ואין חומל עליהם.

קויף ניט	אַל תִּקְנֶה	בעוואהרען	שָׁמֹר	אונגליקליך	אֹבֵד, אֻמְלָל
גַנבנען	גָּנֹב	צערייסען	קָרֹעַ	גֶטֶען	גָּרֵשׁ
וואו זיינען	אַיֵּה	פלאַשע	נֵבֶל	פערלאססען	עָזֹב
אנבינדען	קָשֹׁר אֶל-	צערברעכען	שָׁבֹר	וויא איז	אֵיכָכָה
טויער	שַׁעַר	וואס איז מיט	מַה שְּׁלוֹם	געלד	כֶּסֶף
שטאלל	רֶפֶת		— שָׁלוֹם	אללע מאנאט	מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ

פרק כב. (צד 59)

עתיד 2) בשבתי בפעטערסבורג אבותי יִשְׁלְחוּ אלי מכתבים מדי שבוע בשבוע. — מלבושים כאלה המה יִלְבְּשׁוּ תמיד. — אני לא אֶלְבַּשׁ את הבגד הזה; אני אֶמְכֹּר אותו (אֶמְכְּרֶהוּ). — הנערים יִלְמְדוּ כעת והנערות תִּלְמַדְנָה אחרי הצהרים. — בנותי

תִּלְבַּשְׁנָה שִׂמלות חדשות, והבנים לא יִלְבְּשׁוּ מאומה, כי עצלים הם.—אחיותי, כאשר תִּמְכֹּרְנָה את ביתכן, אני אֶמְכֹּר את גני.—בנותי, האתן תִּתְפֹּרְנָה את בגדיכן אם החיט יִתְפֹּר אותם (יִתְפְּרֵם).—אנחנו נִתְפֹּר ולא אַחֵר; הלא לומדות אנחנו את מלאכת (התפירה) חַיָּט, ואיככה נוכל תֵּת לאחר את אשר עלינו לעשות?

פערקויפען	מָכֹר	האנדעלן	עָשׂה מִקְנֶה וּמִמְכָּר, רָכֹל, סָחֹר
מיר פערדינגען	נַשְׂכִּיר		
אָפּט	כְּפַעַם בְּפַעַם	געטריידע	שֶׁבֶר, בַּר, דָּגָן, תְּבוּאַת הַשָּׂדֶה
אויפהאָרען	חָדֹל		
זיך ערבארמען	חָמֹל עַל-	פלאכס	פִּשְׁתִּים
גלייך	כְּרֶגַע, חִישׁ מַהֵר	פעלל	עורות
מיין גאנצעם קאפיטאל	כָּל הוֹנִי, רְכוּשִׁי	לאכען	לָעֹג לְ-, צָחֹק
איך האנדעל	אֲנִי סוֹחֵר, אֲנִי עוֹשֶׂה בּוֹ מִקְנֶה וּמִמְכָּר	פאַללען	נָפֹל
		אייז	קֶרַח
וועט ערפרייען	יְשַׂמֵּחַ	פערגעססען	שָׁכֹחַ
צייט	עֵת	געשריבען	כָּתוּב
גליקט אונז	תַּצְלִיחַ אֶת דְּרָכֵנוּ	ווען דיין פיינד פאלט	בִּנְפוֹל אוֹיִבְךָ
זאָרגען	דָּאֹג		

צווי 4) שִׁמְרִי, אחותי, את הבית וְאַל תַּעַזְבִי אותו.—עִזְרוּ לעניים והלכאים וְעָזַר לכם (אתכם) אלהים.—זְכֹרְנָה, נערות, את האיש אשר גמל עמכן חסד ואל תִּשְׁכַּחְנָה אותו.—עִמְדוּ פה עד אשר אצא וְיָצְאָה גם אחותי וְהָלְכָה עמכם.—תִּפְרִי, שׂרה, את שִׂמלתך וּמִכְרִי אותה (וּמִכְרִיהָ) ואל תִּלְבְּשִׁי אותה (תִּלְבָּשִׁיהָ), כי לא טובה היא בְּעֵינַי.—כְּתֹב לי את הַכְּתָב-בַּקָּשָׁה הזה וְשָׁלַחְתִּי לך כסף מַשְׂכֻּרְתְּךָ או תשורה.

פערקויפען	מָכֹר	וואשען	רָחֹץ
שטריקקען	שַׂבֵּץ, עָנֹד	זייף	בֹּרִית
טישטוך	מִטְפַּחַת הַשֻּׁלְחָן, צָפִית	ריינעס וואססער	מַיִם טְהוֹרִים
בוטעל	נֵבֶל	שמוטץ	סְחִי, רֶפֶשׁ
צערברעכען	שָׁבֹר	פערלאנגען	שָׁאֹל
פערגיסען	שָׁפֹךְ	ער איז	(הִנֵּהוּ) הוּא
מילך	חָלָב	ביטטע	אָנָּא
וואס אין איהר	אֲשֶׁר בּוֹ	ערלאָזען	פָּרֹק
העלפען	עָזֹר	פיינד	שׂוֹנֵא
פערפאָלגען	רָדֹף	ראטה	עֵצָה
עֲזֹר אֶת עוֹזְרֶיךָ וְאַל תַּעֲזֹר אֶת רוֹדְפֶיךָ (רוֹדְפֵי נַפְשֶׁךָ)		וועט דיר גוט זיין	וְיִיטַב לָךְ.

פרק כג. (צד 61)

מקור קל 3) אני חפצתי לִכְתּוֹב לך מכתב , ושכחתי.— אין עת לי כעת לִשְׁמוֹר את החנות.—אני באתי לְבַקֵּשׁ (לִשְׁאוֹל) ממך דבר.—מה אתה חָפֵץ לְבַקֵּשׁ (לִשְׁאוֹל).— נכונים אנחנו לַעֲזוֹר להם אם ישמעו לעצתנו.— לאב לִדְאוֹג לטובת בניו, ולבנים לִשְׁמוֹעַ בקול אבותיהם.—לִי לִכְתּוֹב ולך לִקְרוֹא. — הבאת לִשְׂכּוֹר את הַבית או לִקְנוֹתוֹ.—למה חדלת מִכְּתוֹב אלינו?—למה חדל מִשְּׁלוֹחַ לנו רְכֻלָּה (סחורה) ?

ווילע	יַעַן כִּי	טראגען (בעקליידעט)	לְבוּשִׁים	אנשטאט	תַּחַת
אויפהערען	חָדֵל, חָשַׂךְ	צעררייססענע	קְרָעִים	פיינד	שׂוֹנֵא
הערט אויף	רַב לָכֶם	זאָלל ניכט	אַל לְ-	האסט דו געדארפט	הָיָה לְךָ
נעמט	(קְחוּ) הָחֵלּוּ	שפריכט	מְדַבֵּר	אָהנע צו	בְּלִי
לעזען	קְרֹא	דאַרף ניט	אַל לוֹ	זעהען	רְאוֹת
לאכען	צָחֹק	פערקויפען	מָכֹר	ארויס געהן	יָצֹא
שרייען	צָעֹק	קויפען	קְנוֹת	אום ניכט	לְבִלְתִּי
עם איז צייט	הִנֵּה(הִגִּיעָה)הָעֵת	פערשטעהער	מֵבִין	פלוידערייא	שִׂיחַ שְׂפָתַיִם
	הִנֵּה בָאָה הָעֵת	גענוג דיר	רַב לָךְ		נִיד שְׂפָתַיִם
ניט פאר אונז	לֹא לָנוּ	הערשען	הִשְׂתָּרֵר	זיטצען	יָשֹׁב
זיך פרייען	שָׂמֹחַ	עס איז ניט גוט	לֹא טוֹב	מוזיק	נְגִינָה
וויינען	בּוֹכִים	שטעהען	עָמֹד	שפילסט	מְשַׂחֵק
דו דארפסט ניט	אַל לְךָ	נידריג	נָמוּךְ, שָׁפָל	בעפאהלען	צִוִּיתִיךָ
ווען	בְּעֵת	וועלען מיר זעהען	נֵרָאֶה	פארבייא געהען	עֲבֹר

פרק כד. (כנוים) (צד 65)

עבר עם כנוים 3) איה המכתב?—אֲנִי כְּתַבְתִּיו וְהִנַּחְתִּיו על השלחן, וכעת קְרָעְתּוּ בתך הקטנה.—מי עזב את הבית ולא שְׁמָרָהוּ ?—אין איש עֲזָבָהוּ ; בתי שְׁמָרַתּוּ . — אנחנו שְׁאֶלְנוּךָ דָּבָר ואתה לא שְׁמַעְתָּנוּ. – אני שְׁמַעְתִּיכֶם , אך לא ידעתי מה להשיב לכם.— היא זְכַרְתֶּם כמה פעמים ואתם לא זְכַרְתּוּהָ ; הֲשְׁכַחְתּוּהָ? — איה שמלתך החדשה.— אני מְכַרְתִּיהָ, כי היא לְחָצַתְנִי בכתפותי. — האכל הנער את התפוח אם הנערה אֲכָלַתּוּ. – הם אֲכָלוּהוּ שניהם.—מדוע לא הלכתם יחד עמנו ?

שיקקען	שְׁלֹחַ	איינג	צַר	וויססען	יָדֹעַ
וואַרע	רְכֻלָּה,סְחוֹרָה	העמד	כְּתֹנֶת	אויסווענדיג	עַל פֶּה
הייטע	הַיּוֹם	אנציהען	לָבֹשׁ	פערגעססען	שָׁכֹחַ
מאָרגענס	בַּבֹּקֶר	דריקקען	לָחֹץ	פאָרגעסטערן	שִׁלְשׁוֹם
וואָהנונג	מָעוֹן	לערנען	לָמֹד	איידאם	חָתָן
מיטהען (דינגען)	שָׂכֹר	פאַבעלן	מִשְׁלֵי		

בעזוכען	בַּקֵּר בְּבַיִת, שַׁחֵר פְּנֵי	פערלאססען	עָזֹב	צערברעכען	שָׁבֹר
	פָּקֹד	וויא	כַּאֲשֶׁר	שטיטצען	תָּמֹךְ
היטען	שָׁמֹר	פלאשע	נֵבֶל	גיטע	חֶסֶד
פראגען	דָּרֹשׁ	אויסגיסען	שָׁפֹךְ	פערגעססען	שָׁכֹחַ
ליבען	אָהֹב	אויסגעטרונקען	שָׁתִית	בעלאָהנען	גָּמֹל

(צד 65)

פועל ופעול עם כנוים 4) אחותי האת לוקחת את הספר אם אחינו לוֹקְחֵהוּ ?—אינני לוֹקַחְתּוֹ גם אחינו איננו לוֹקְחֵהוּ ; כי הספר לא טוב בעינינו.— אמי הָאֹהַבְתֶּנִי עוֹזַרְתֶּנִי וְתוֹמַכְתֶּנִי תמיד.—האמך תּוֹמַכְתֵּךְ, דינה? — היא אֹהַבְתֶּנִי אבל לא תוֹמַכְתֶּנִי ; כי אין ביכלתה.— הנה שֹׂנַאְךָ הָרוֹדֶפְךָ בלי חמלה; גם אני שׂנְאֵהוּ אף כי אֵינֶנּוּ לוֹחֲצֵנִי ואיננו עושה לי רעה.—אֲהוּבַיִךְ אֹהֲבַיִךְ וְשׂוֹנְאַיִךְ שֹׂנְאַיִךְ, אחותי ; לכן אהבי את כל אדם כְּאַחַיִךְ, וירבו אֹהֲבָיִךְ.

געדיינקען	זָכֹר	טרייע(צאָרטליכע)	רַחֲמָנִיָּה
פערגעססען	שָׁכֹחַ		מְכַבְּדִים
ערלאָזען	גָּאֹל, פָּרֹק	מיר עהרען (איז געעהרט)	הִיא מְכֻבָּדָה
דריקקען	לָחֹץ		שְׂכִירַת יוֹם
פערפאָלגען	רָדֹף	ארבייטערין	עוֹבֶדֶת עֲבוֹדָה
אימּמער	בְּלִי חָשֹׂךְ	דינגען	שָׂכֹר
פיינד	שׂוֹנֵא	וויא בעפינדען זיך	מַה שְׁלוֹם
פערהאססען	שָׂנֹא (שׂוֹנֵאָה שֹׂנְאָה)	פערהייראטהעט	נְשׂוּאָה לְאִישׁ
העלפער	עוֹזֵר		חַיִּים נְעִימִים
זינד פעראָרמט	מָטָה יָדָם, מָכוּ	גליקליך	שְׁבֻעוֹת (רָצוֹן) נְעִימוֹת
דאס גיטע	חֶסֶד	וועם געהערט	לְמִי
טאָן	עָשֹׂה, גָּמֹל	פפלאנצען	נָטֹעַ
וואָרטערין	אוֹמֶנֶת	אקקער	שָׂדֶה
היטען	שָׁמֹר	זאָען, (זייען)	זָרֹעַ

פרק כה. (צד 67)

עתיד עם כנוים 2) מי יכתוב את המכתב הזה ?— אני אֶכְתְּבֵהוּ וְאֶשְׁלָחֵהוּ.—כאשר תקנה לי את הָרְכֻלָּה (בקנותך לי את הסחורה) תִּשְׁלָחֶהָ אלי בלי אִחוּר ועכוב ואל תִּשְׁמְרֶהָ (תַּעַצְרֶהָ) אִתָּךְ.— מתי יתפרו את הבגדים החדשים אשר קנו ? — המה יִתְפְּרוּם בשבוע הזה.—(מתי תִּתְפֹּרְנָה את השמלות החדשות אשר קנו?— הֵנָּה תִּתְפְּרוּן בשבוע הזה).— אם יִלְחָצְךָ אויבך תפנה אל אבי ; הוא יַעַזְרְךָ וְיִפְרָקְךָ מהם.

אז דוא וועסט נעהמען	כַּאֲשֶׁר תִּקְחִי } בְּקַחְתֵּךְ	פלייסיג	בִּשְׁקִידָה (בְּהַתְמָדָה)
עס זאל ניכט פערדאָרבען ווערען	לִבְלִי יִשָּׁחֵת	ליבען	אָהֹב
צעררייסען	קָרֹעַ	וועל קויפען	אֶקְנֶה
פריינדין	חֲבֶרֶת, רְעוּת	פרעזענט	תְּשׁוּרָה
נעהמען	לָקֹחַ	אנציהען	לָבֹשׁ
האבען פערדאָרבען	שִׁחֲתוּ	פייער טאג	יוֹם הֶחָג
האבען בעצאהלט	(וַיְשַׁלְּמוּ) שִׁלְּמוּ	אום	שֶׁ-
		זאלסט פערדערבען	תְּשַׁחֵת
		צעררייסען	קָרֹעַ

(צד 69)

עתיד במקום העבר, או: עתיד מהופך לעבר

4) אני פגשתי את רעי וָאֶשְׂמַח מאד לקראתו. — הם תפרו להם בגדים וַיִּלְבָּשׁוּם וַיִּקְרָעוּם ביום אחד.—אבי עֲזָבַנִי וַיִּשְׁכָּחֵנִי, ואמי שלחה לי כסף וַתְּתַמְּכֵנִי בטוב לבה.—השודדים נפלו עלינו (כִּנְפוֹל השודדים עלינו) וַיֶּהֶרְסוּ את בתינו וַיִּשְׂרְפוּם, וַיְשַׁבְּרוּ את כלי ביתנו וַיִּקְרְעוּ את בגדינו ואת כסתותינו וַיָּשֹׁדּוּ וַיִּגְנְבוּ את כספנו.

לאַגע	גּוֹרָל, מַעֲמָד, מַצָּב (כִּי מַר גּוֹרָלוֹ, או: כִּי בְרָע הוּא)	בעגעגנען	פָּגֹשׁ
העלפען	עָזֹר	פרעגען	שָׁאֹל
געקויפט	קָנָה	וועגען דיר	אֹדוֹתֶיךָ
פערקויפען	מָכֹר	האב איך געזאגט	וָאֹמַר
מיטהען (דינגען)	שָׂכֹר	פאסירט	קָרָךְ (אֶת כָּל הַקּוֹרוֹת אוֹתָךְ)
וואָהנונג	מָעוֹן	האט זיא געענטפערט	וַתַּעַן } (וַתֹּאמֶר)
פיר זיך	לָנוּ לְבַדֵּנוּ	וויססען	יָדֹעַ
האבען פערדונגען	הִשְׂכַּרְנוּ	בעקאנטע	לְמוֹדַעְתָּהּ
איינעם אנדערן	לְאַחֵר	זיא האָפט	וַתְּקַוֶּה
געשענק	מַתָּנָה, תְּשׁוּרָה	עס וועט זיין רעכט	שָׁלוֹם יִהְיֶה לָהּ
געהאָרכען	שָׁמֹעַ בְּקוֹל-		
ליב בעקומען	אָהֹב		

(צד 69)

עבר במקום עתיד, או: עבר מהופך לעתיד

כאשר תשלח אלי את הסחורה אשר דרשתי, וְשָׁלַחְתִּי לך בלי אחור ועכוב את כסף מחירה.—כאשר תכתבו לנו כי מצבכם ברע הוא וַעֲזַרְנוּכֶם וּתְמַכְנוּכֶם בבל יכלתנו.—אם ישמעו הנערים בקול מוריהם וילמדו בהתמדה (וישקדו על למודם), וְנָתַנּוּ להם מתנות וַאֲהַבְנוּם; והיה אם לא ישמעו, וּלְקַחְתִּים מבית הספר וּשְׁלַחְתִּים אל מקום אחר וְנָהֲמוּ באחריתם.

פאר	בְּעַד	צערברעכען	שָׁבֹר	איך האָפפע	אֲקַוֶּה
אנציהען	לָבשׁ	פענסטער	חַלּוֹן	ארמעע	(אַנְשֵׁי) צָבָא
וועט איבער פאללען	יִתְנַפֵּל / יִפּוֹל	מעבעל	כְּלֵי מָעוֹן / כְּלֵי בַיִת	וועט זיך שטארקען	יִתְגַּבֵּר
				וועט בעצווינגען	וְנִכְרַע
איינווערפען	הָרֹס	בעטצייג	כָּרִים וּכְסָתוֹת	איינוואָהנער	יוֹשֵׁב הָעִיר
פערברעננען	שָׂרֹף				

פרק כו. (צד 71)

צווי עם כנוים 1) הנה ביתך ישן הוא הָרְסֵהוּ או מָכְרֵהוּ. — שִׁפְכוּ את החלב החמוץ הזה וְנָתַתִּי לכם חלב טוב ממנו. — הַפֵּרות האלה לכן הם, אחיותי; אֱכֹלוּב וּנְתַתֶּן מהם גם לרעותיכן.—שִׂכְרוּ, אַחַי, את הבית הזה לכם ואל תִּשְׂכְּרוּהוּ בעד אחר.— שְׁמֹרְנָה, נערות, את סְפָרַי, וְשָׁמַרְתִּי מחר את ספריכן.

אוים לאָזען	פָּרֹק	העלפען	עָזֹר	געשאָפט	מִסְחָר
אונגליקליכער	אֻמְלָל	שטיטצען	תָּמֹךְ	לאכען (זיך פרייען)	שָׂמֹחַ לְ- / צָחֹק
דריקקער	צוֹרֵר, לוֹחֵץ	דינען	עָבֹד		
נאָהען (נייען)	תָּפֹר	טרייא	בֶּאֱמוּנִים	אונגליק	אֵיד
פאר זיך	לָכֶן לְבַדְּכֶן	אנפערטרויען	יַפְקִיד בְּיָדְךָ / עָזֹב	נאָכסטער	חָבֵר, עָמִית
פערלאססען	עָזֹב			זיך פרייען	שָׂמֹחַ
וויטטווע	אַלְמָנָה				

(צד 71)

מקור עם כנוים 2) המה הלכו מזה לפני שָׁלְחָם את המכתב.— אחרי תָּפְרָם את הבגדים ילבשום (אחרי תָּפְרְןָ את השמלות תִּלְבָּשׁוּן).—אני נתתי לך את התשורה לבלתי מָכְרָהּ ואתה מְכַרְתָּהוּ. — אז (לפני שנתים ימים) אני עֲזַרְתִּיךָ למען עָזְרְךָ גם אותי.—בְּתָמְכוֹ את אחיותיו תמך גם אותנו.—הוא שלח לך רְכֻלָּה למען הַמְּכְרָהּ ולא למען רָקְבָהּ אִתְּךָ.

זייד	מִיּוּם	קראנק	חוֹלֶה	שפילסט	אַתָּה מְשַׂחֵק
עססען	אָכֹל	זאגען	אָמֹר	ער פיהרט	הוּא עוֹשֶׂה
גיפט	מְרֹרַת (סַם) מָוֶת / רוֹשׁ	זאכע	דָּבָר	געשאָפט	סְחַר
		פערגעססען	שָׁכֹחַ	לעזען	קְרָא
איז ער נאך	עוֹדֶנּוּ	אנשטאט	תַּחַת	רעכנען	עֲרֹךְ חֶשְׁבּוֹן

(צד 73)

מצטרף בְּעָבְרָהּ לפני ביתך פגשה את רעותה. — בְּעָמְדֵנוּ על ההר נראה הכל.—

בְּעָזְרָם אותו יעזרו גם את דודם. — בְּזָכְרֵנוּ אותה זָכַרְנוּ את כל הטוב והחסד אשר גָּמְלָה לנו.

צו בעטען	לְבַקֵּשׁ	אויפשיינען	זָרֹחַ
זאָלסט קומען	שֶׁתָּבוֹא	וועלען מיר געהן	נֵלֵךְ
פערגיסען	שָׁפֹךְ	שפאצירען	הִתְהַלֵּךְ לָשׂוּחַ, טַיֵּל
האט פערדאָרבען	שִׁחֲתָה		(נֵלֵךְ לָשׂוּחַ [—לִשְׁאוֹף רוּחַ] לְרוּחַ הַיּוֹם)
וואָרט	דָּבָר	פערזיגעלן	חָתֹם
נעהמען	לָקֹחַ	פאָסט	בֵּי-דוֹאַר, תָּא-הָרָצִים
שטאָק	מַטֶּה, מַקֵּל	אבריייזען	נָסֹעַ מִזֶּה
הוט	מִגְבָּעָה, מִגְבַּעַת	געשענק	תְּשׁוּרָה
איז פאָרט געגאנגען	וַיֵּלֶךְ לוֹ		

פרק כז (צד 75)

עבר נפעל 4) מדוע נִפְרַדְתֶּם ממנו?—אנחנו נִפְרַדְנוּ מכם, יען כי התרחקתם ממנו.— איה התפוחים אשר הבאתי?—המה כבר נֶאֶכְלוּ.—למה אתה לוקח את ספרי? איה ספרך?— ספרי נִגְנַב יחד עם כלי ביתי האחרים אשר נִגְנָבוּ.— למה אתן נִכְלַמְתֶּן, אחיותי?

וויססען	יָדֹעַ	רעגען	גֶּשֶׁם, מָטָר	געאכטעט ווערדען	הִכָּבֵד
צו ענטפערן	לְהָשִׁיב	דער זעלבען	מֵהֶן	בעקאנטע(בעקאנטשאפט)	מוֹדַעַת
פערגעססען ווערדען	הִשָּׁכַח	געשטאָהלען ווערדען	הִגָּנֵב	האָרכען	שָׁמֹעַ בְּקוֹל
פערמיטהעט ווערדען	הִשָּׂכֵר	פערזיגעלט ווערדען	הֵחָתֵם	ראטה	עֵצָה
פערדאָרבען ווערדען	הִשָּׁחֵת	זיגעל	חוֹתָם	געהיטעט ווערדען	הִשָּׁמֵר
אין וועג	בַּדֶּרֶךְ	געליבט ווערדען	הֵאָהֵב	געזעללשאפט	עֵדָה, חֶבְרָה

בינוני נפעל ופעול

5) הבית והגן נִמְכָּרִים כעת.—אבותי נֶחְשָׁבִים וְנִכְבָּדִים בעיר.—הָרָכְלָה נִשְׁלָחָה אליך כעת. — כמה אתה משלם לעובדים (לשכירי יום) הַנִּשְׂכָּרִים כעת? — מה שׂכר העובדים (עושי המלאכה) הַשְּׂכוּרִים? — החנות פְּתוּחָה כל היום. — החנות נִפְתָּחָה כעת.

צערשטאָרט ווערדען	הֵהָרֵס	שרעקקליך	נוֹרָא	האכט געקויפט	קָנִיתָ
צו בויען	לִבְנוֹת	אנצוזעהען(דאס אנזעהען)	מַרְאֶה	גלעזערנע כלים	כְּלֵי זְכוּכִית
אָרט	מָקוֹם	געשטיטצט ווערדען	הִתָּמֵךְ	זיך ברעכען	הִשָּׁבֵר
צערריסען ווערדען	הִקָּרֵעַ	מאטעריע	אֵטוּן, אֶרֶג	אנדערע	אֲחֵרִים
צערבראָכען ווערדען	הִשָּׁבֵר				

(צד 75)

עתיד נפעל 6) הָרְכֻלָּה תִּשָּׁלַח אליך מהר.— תלמידים מקשיבים יֵאָהֲבוּ וְיֵחָשְׁבוּ (וְיִכָּבְדוּ).— ביתו וכל קניניו (נכסיו) יִמָּכְרוּ בעד חובותיו. — תשובה טובה תִּנָּתֵן לך בעד שקידתך בלמודים.—מכתבים יִשָּׁלְחוּ אליך מדי שבוע בשבוע.—אלמנות תֵּעָזַרְנָה וְתִתָּמַכְנָה ממני.—אם השמלות לא תִשָּׁמַרְנָה בעינים פקוחות, תִּגָּנַבְנָה.

בעצוואונגען ווערדען	הִלָּכֵד	ערבשאַפט	יְרֻשָּׁה, נַחֲלָה	ווירסט פערלאָבט ווערדען	תְּאֹרְשִׂי
צערשטאָרט ווערדען	הֵהָרֵס	צוטהיילט ווערדען	הֵחָלֵק		
פיינד	אוֹיֵב	זיך טרעננען	הִפָּרֵד	(המאמר הזה ע"פ משגה נפל פה ;	
ענג	צַר	פערלאססען ווערדען	הֵעָזֵב	הוא שייך לחנוכים בְּפֻעַל)	
פפליכט	חוֹבָה	גענערט ווערדען	הִכָּבֵד	געשענקט ווערדען	הִנָּתֵן
פערשעמט ווערדען	הִכָּלֵם	מעלדען	לְהוֹדִיעַ		בְּמַתָּנָה

(צד 77)

צווי נפעל 7) הִזָּהַרְנָה, נערות, פן תִּקָּרַעְנָה שמלותיכן.—הִכָּלְמִי, שפרה, לעשות כדבר הזה.—אל תִּשָּׁפְלוּ לפני האיש הזה, כי לא לכבוד הוא לכם, (אל תִּשָּׁפַלְנָה לפני האיש הזה כי לא לכבוד הוא לכן).

ליבט איך	הֵאָהֲבוּ	רעפּאַרירען	חַזֵּק בְּדֶקֶיהָ
איינאנדער	אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ	זיך היטען	הִזָּהֵר, הִשָּׁמֵר
זיך פערדינגען	הִשָּׂכֵר	פערשולדעט ווערדען	הֵאָשֵׁם
עהרליך	בְּיֹשֶׁר, בֶּאֱמוּנָה, בְּתָמִים		

מקור נפעל 8) שמור את הָרְאִי לבלי הִשָּׁבְרוֹ. — המגבעה נתונה לך לְהִשָּׁמְרָהּ ולבלי הִשָּׁחֲתָהּ.—אחוז את הנבל לבלי הִשָּׁבְרוֹ ולבלי הִשָּׁפֵךְ החלב אשר בו.—האיש הזה היה עני מאד, וכעת אחרי הִתָּמְכוֹ הוטב מעמדו.— בְּהִפָּרֶדְךָ ממנו אנחנו נִפְרַדְנוּ ממך.—בְּהִכָּבֶדְךָ יִכָּבְדוּ גם אבותיך...

פערשעמט ווערדען	הִכָּלֵם	גענייט ווערדען	הִתָּפֵר	געיאָגט ווערדען	הֵרָדֵף
זייא זינגען	מְרַנְּנִים, מְזַמְּרִים	אנגעצאָגען ווערדען	הִלָּבֵשׁ	אנשטאט	תַּחַת
געהערט ווערדען	הִשָּׁמֵעַ	געהאָלפען ווערדען	הֵעָזֵר	געגעסען ווערדען	הֵאָכֵל
מאטעריע	אֵטוּן, אֶרֶג	האסטו גדארפט	הָיָה לְךָ	געגעבען ווערדען	הִנָּתֵן

פרק כח. (צד 79)

עבר פֻּעַל 3) יֻחַל יִחַלְתִּי אל ה' והוא חמל עלי.—למה לא שִׁלַּמְתָּ לי בעד הבגד אשר תפרתי לך?—אני לא שִׁלַּמְתִּי לך יען כי אתה שִׁחַתּוֹ.—מדוע בֵּרַכְתָּ את האיש

אשר גִּדֵּפְךָ וַיְחָרֶפְךָ?—הֲבִעַרְתֶּם כל הכלים מהבית אשר בָּעַר באש? — הֲסִפַּרְתָּ את כל הכסף?—הֲסִפַּרְתָּ לה את המקרה אשר סִפַּרְתִּי לך?

טראכטען	חָשַׁב	פעראונגליקט ווערדען	אָבַד	ער האט פער-שפראָכען	הִבְטִיחַ
רעכנען	חִשֵּׁב	פערלירען	אִבֵּד		
רעכנונג	חֶשְׁבּוֹן	פערמאָגען	רְכוּשׁ	גוטעס טהון	לִגְמוֹל טוֹבָה
פערדערבען	חִבֵּל	מידע	עָיֵף	ערהאלטען	קִבֵּל
איין משכון נעהמען	חָבֹל	איילען	מַהֵר	בעטען	בִּקֵּשׁ
קאָכען	בִּשֵּׁל	דינען	שָׁרֵת	דאריבער	אודות
רייף (צייטיג) ווערדען	בָּשֹׁל	ווײלע	יַעַן		

(צד 79)

בינוני בפִּעֵל התלמיד לוֹמֵד והמורה מְלַמֵּד.—אנשים וכל חי אוֹכְלִים, האש מְאַכֶּלֶת.— אני מְכַבֵּד את מְכַבְּדַיִךְ, אחותי; וְאֹהֵב את אֹהֲבַיִךְ.— כל איש מְהַלֵּל וּמְשַׁבֵּחַ את אבי, ואת אביך מְתָעֲבִים.

לאָבען	שַׁבֵּחַ, הַלֵּל	אריין נעהמען	אַסֵּף הַבַּיְתָה
שילטען	קַלֵּל	גייען איבער דיא הייזער	מַחֲזִירִים עַל הַפְּתָחִים
געטען	גָּרֵשׁ	בעטען	בַּקֵּשׁ
ארויס טרייבען	גָּרֵשׁ	בעארבייטען	עַבֵּד
קינדער	יְלָדִים	גארבער	עוֹבֵד עוֹרוֹת, בּוּרְסִי
אונגליקליך (מַה רַע גּוֹרָלָם)	אֻמְלָל		
פערוואנדטע	שְׁאֵרֵי בָשָׂר, קְרוֹבִים		

(צד 81)

פעול בפִּעֵל דודי מְהֻלָּל וּמְכֻבָּד בעיר.—אשר תְּבָרֵךְ מְבֹרָךְ, אשר תְּהַלֵּל מְהֻלָּל.— התבין (לשכל מִלַּי) לדברי? הלא המה מְבֹאָרִים.

זיך ערבארמען	רַחֵם (מְרַחֵם מְרֻחָם)	לאָבען	הַלֵּל
		נאָכסטער	עָמִית
פעראבשייען	תָּעֵב (מְתָעֵב מְתֹעָב)	פעלל	עוֹר
		בעארבייטען	עַבֵּד

(צד 81).

עתיד פִּעֵל המה יְבַשְּׁלוּ את אשר יְבֻשַּׁל בגן. — כי תְבַעֵר אש בבית שכנכם תְבַעֲרוּ כל כלי הבית. — הוא יאבד אם יְאַבֵּד את כל רכושו בענין רע. — לא תְכַחֲשׁוּ ולא תְשַׁקְּרוּ איש בעמיתו. — אתם תְּסַפְּרוּ את אשר אֲסַפֵּר לכם. —

ער וועט פרי- דען שליסען	יַשְׁלִים אִתּוֹ	הירט (פאסטוך)	רוֹעֶה	ארויס טרייבען	גָּרֵשׁ
בעלאָהנען	שַׁלֵּם	טרייבען	גָּרֵשׁ	פעראבשייען	תָּעֵב
גוטעס	כָּל טוֹבָה	העערדע	עֵדֶר	אויסגעלאססען	שׁוֹבָב
וואַרמען	חַמֵּם	צייכנען	תָּאֵר , חַקֵּה	יונגען	נְעָרִים
גאָרטנער	כּוֹרֵם , גַּנָּן	מאלען	צַיֵּר	פערדערבען	חַבֵּל
אוים יאָטען	נַכֵּשׁ , בָּעֵר (קוֹצִים מִגַּן)	בילד	תַּבְנִית	אָבסט בוים	עֵץ פְּרִי
		געטן	נָּרֵשׁ		

צווי פִּעֵל סַפֵּרְנָה , רחל ולאה , את הדבר . — בָּאֲרִי נא לי רבקה , את דבריך . — בָּרְכוּ נערים וּבָרֵךְ אתכם אלהים . — בַּקֵּשׁ מפניו סליחה וְכַפֵּר לך את חטאתך . —

שטענדיג	תָּמִיד	וואס אייך האט געטראָפען	אֲשֶׁר קָרָכֶם (אֶת כָּל הַקּוֹרוֹת אוֹתְכֶם)
בריף	מִכְתָּב	לאָבען	הַלֵּל
ערפרייען	שַׂמֵּחַ	שימפפען	גַּדֵּף , חָרֵף
ערצאָהלען	סַפֵּר	עס פאסט ניט	לֹא נָאוֶה

מקור פִּעֵל אני חָפֵץ לְסַפֵּר לך דבר . — מְסַפֶּרְךָ אני יודע כל פרטי הדבר . — אחרי שַׁלְּמָהּ בעד הרכלה הלכה מזה . — לא טוב קַלֵּל וְגַדֵּף . — מדי דַּבְּרִי בך ראיתיך עובר לפני ביתנו . — אני למדתי את המשל (הֶלֶקח) הזה למען סַפְּרֵהוּ (סַפְּרוֹ) לפני המורה .

לאָבען	הַלֵּל	פלוידערן	דַּבֵּר רֵיק , פַּשֵּׂק שְׂפָתַיִם	עס טויג ניט	לֹא טוֹב
קאָכענדיג	בְּבַשְּׁלָהּ			טרייבען	גָּרֵשׁ
געריכט	בְּרִיָּה , מַאֲכָל	הער אויף	(חִדְלִי) חֲדַל	דינער	מְשָׁרֵת
וועט הין איין טאָן	תָּשִׂים	לייגנען	כַּחֵשׁ	בייטען זייא	הַחֲלִיפָם
געווירצען	°תַּבְלִין	ניט פיר דיך	אַל לְךָ	זינגען	זַמֵּר , רַנֵּן
היטטע דיך	הִזָּהֵר	לעהרען	לַמֵּד	האבענגעטאנצט	פִּזְּזוּ וְכִרְכְּרוּ

פרק כט. (צד 83).

עבר פֻּעַל 3) השפחה כבר חֻפְּשָׂה מפה . — בעת הבערה שֹׂרְפוּ בגדים וכלים הרבה . — למה נערים עֻזַּבְתֶּם ככה ? — אתם לא רֻחַצְתֶּם וגם בגדיכם לא כֻבְּסוּ . — השמעת את הַסִּפּוּר אשר סֻפַּר פה . — מדוע אתם העניים עֻזַּבְתֶּם ולא רֻחַמְתֶּם הלא שארי בשׂר לכם אשר ביכלתם לְתָמְכְכֶם .

געקאָכט ווערדען	בֻּשַּׁל	געוואָרפען ווערדען	זֹרַק
געזידט ווערדען	רֻתַּח	דרויסען	הַחוּצָה

פערדאָרבען ווערדען	הִשָּׁחֵת , חֻבַּל	געלאָבט ווערדען	הֻלַּל
צום געברויכען	לַעֲשׂוֹת חֶפְצוֹ בָם , לְצָרְכֵי הַבַּיִת	געעהרט ווערדען	כֻּבַּד
וויא צו טאן	אֵיךְ לַעֲשׂוֹת	פעראבשייעט ווערדען	תֹּעַב
דיא זאך	הַדָּבָר	פון אללעמען	מִכָּל אָדָם
ערקלאָרט ווערדען	בֹּאַר	פערוואָרפען ווערדען	גֹּאַל
יויא	לֹא בֻשַּׁל , חַי	שטעללע	פְּקִידוּת, מִשְׁמֶרֶת, כְּהֻנָּה (גֹּאַל מן כהנתו , הֻדַּח מִמִּשְׁמַרְתּוֹ)

(צד 83).

בינוני פֻּעַל

ליבען	אָהוּב	געבונדען ווערדען	אֻסַּר	זידעט	רֻתַּח
געלאָבט ווערדען	הֻלָּל	אוועק געשיקט ווערדען	שֻׁלַּח	זופפע	מָרָק
געעהרט ווערדען	כֻּבַּד	פון דאנען	מִזֶּה	קאָכט	בֻּשָּׁל
שולד	חוֹב , נְשִׁי	געשימפפט ווערדען	חֹרַף	געזעגנעט ווערדען	בֹּרַךְ
בעצאהלט ווערדען	שֻׁלַּם	פעראבשייעט ווערדען	תֹּעַב	פיר	בְּעַד
געזעהן	רָאוּת				

(צד 85).

עתיד פֻּעַל נערות, אם תְּהֻלַּלְנָה את רעותיכן תְּהַלֵּלְנָה , ואם תְּחֻרַפְנָה אותן (תְּחָרְפוּן) תְּחֻרַפְנָה גם אתן . — אם תשקוד על למודך תְּהֻלַּל ותְכֻבָּד . — אם הבגדים יְחֻבְּלוּ (השמלות תְּחֻבַּלְנָה) יְשֻׁלַּם לי מחירם (מחירן). — אם תעשה מלאכה כזאת יְבֻלְּעוּ (יְחֻבְּלוּ , יְשֻׁחֲתוּ) בגדיך וְיֻקְרְעוּ . —

זיך ערבארמען	רַחֵם	געציערט ווערדען	פֹּאַר
פעראבשייען (פערמיאוסן)	תַּעֵב , תָּעֵב	געפארבט ווערדען	הַמֻּשָּׁה בַּשָּׁשַׁר
יעמאנד (אימיצער)	אִישׁ	ראָזען	שׁוֹשַׁנִּים
זוממע	סְכוּם , סַךְ	פייַלכען	דּוּדָאִים
געטהיילט ווערדען	חֻלַּק		

מקור פֻּעַל לא טוב בֻּשַּׁל הַפֵּרוֹת האלה. — לא לנו הֻלַּל בעת הוא מְתֹעָב . — לא טוב לנו אֻסַּף במקום הזה , כי (יוּדַע) יְגֻלֶּה הדבר . —

זיך פערזאממעלן	אֻסַּף	עס זאלל זידען	לְמַעַן רֻתַּח	ווערקצייג	כְּלֵי מְלָאכָה
ערבארמט ווערדען	רֻחַם	פערברענט ווערדען	שֹׂרַף	געארבייטעט ווערדען	עֻבַּד
געהאָלפען ווערדען	הֻעֲזַר	פערטריבען ווערדען	גֹּרַשׁ	דורך איהם	בּוֹ
האט פערגראָססערט	הִגְדִּיל	האבען ביטטער-ליך געוויינט	בָּכוּ תַמְרוּרִים		
פלאממע	מְדוּרָה				

פרק ל. (צד 87).

עבר הפעיל 4) לָמָה הִכְלַמְתָּ את רעך ? — יען כי הִכְלִימַנִי גם הוא. — האתה הִשְׁלַכְתָּ את ספרַי ? — לא הִשְׁלַכְתִּים כי אם הִטְמַנְתִּים (הִסְתַּרְתִּים). — אבי הִגְדִּיל את ביתו ואת גנו וַיַּרְחִיבֵם. — הלא הִזְהַרְתִּיךָ משמעון וחברתו, ואתה לא נִזְהַרְתָּ. — אנכי הִשְׁבַּעְתִּיהָ לבלי גלות את הדבר, והיא סִפְּרָה לכל. —

איינשטיללען	הַשְׁקֵט	דער גערעכטע	צַדִּיק	קארגער	כִּילַי
קריג	מְרִיבָה	גערעכט שפרעכען	הַצְדֵּק	געבען עססען	הַאֲכֵל
שטילל ווערדען	שָׁקֹט	דער שולדיגע	רָשָׁע	פון זיין ברויט	מִלַּחְמוֹ
מיטהען	שָׂכֹר	פערשולדיגען	הַרְשֵׁעַ	זייא האבען געקויפט הם קָנוּ	
פיר זיך	לָהּ לְבַדָּהּ	פערגעססען	שָׁכֹחַ	פיר געלד	בְּכֶסֶף
פערמיטהען	הַשְׂכֵּר	פערגעססען לאססען	הַשְׁכֵּחַ	אננעהמען	הַחֲזֵק
לייען	שָׁאֹל	פערטוישען (פערבייטען)	הַחֲלֵף	וואָללטען ניט	לֹא אָבוּ
אוועק לייען	הַשְׁאֵל	האב געגלויבט	דִּמִּיתִי	וועג לאססען	הַרְפֵּה
ריכטער	שׁוֹפֵט				

בינוני פועל בהפעיל היא אשה טובת לבב: את כל אשר תאכל היא מַאֲכִילָה את העניים. — הַמַּשְׂכִּיר את ביתו לאחר הוא לוקח ממנו כסף עֲרָבָּה. — נערות, למה אתן מַכְלִימוֹת את רעותיכן האוהבות אתכן (בכל לב)? — אנחנו מַכְלִימוֹת אותן יען כי הן מַכְלִימוֹת אותנו. — האשה השונאה את אישה (בעלה) מַאֲבִידָה את כל רכושו.

אלט ווערדען	(בּוֹא בַּיָּמִים) הַזְקֵן	עמער	הִין
האאר	שְׂעַר ראשו, שֵׂעָר	געשאֶפט	מַעֲשֶׂה
וייס ווערדען	הַלְבֵּן	קויפט	קוֹנֶה
ווערק	חִבּוּר	ליידען	סָבֹל
ענדיגען	(כַּלֵּה) הַשְׁלֵם	שמייכלער	חָנֵף
דרוקקען לאססען	הַדְפֵּס	גלאטטע צונג	מַחֲלִיק לָשׁוֹן, מַחֲלִיק אֲמָרָיו
האלטען, ענטהאלטען	הַחֲזֵק	געדיינקען	זָכֹר
האלטען	אָחֹז	עראיננערן (דער מאָנען)	הַזְכֵּר
דאס איז	הִנֵּה	שטענדיג	תָּמִיד, בְּכָל עֵת
בייטען	הַחֲלֵף		

(צד 89).

בינוני פעול בהפעיל אני מָבְטָח (מובטח) בו כי לא יעשה לי רעה. — האטון הזה מָאְדָּם, חוטיו מָשְׁזָרִים, — מדוע השמלות מָשְׁלָכוֹת פה ? — למי הבית הַמָּשְׂכָּר ? — אני רוצה לקנות את הָרְכֻלָּה הַמָּפְקָדָה וְהַמָּעֳבָטָה אִתְּךָ (בידיך).

שניידערין	תּוֹפֶרֶת	אררייבער מאן	אִישׁ עָשִׁיר	אדוואָקאט	מֵלִיץ
זיך פערדינגען	הָשָּׂכֵר	ווערט טראָקען	מֻיְבָּשָׁה	געשוואָרען זיין	הָשָּׁבֵעַ
פערביטען ווערדען	הָחָלֵף	זאָננען היטצע	חֹם הַשֶּׁמֶשׁ	געדרוקט ווערדען	הָדְפֵּס
אנגענומען זיין	הָחָזֵק				

(י״ד 89).

עתיד הפעיל כבגדים אשר אני לובש אני אַלְבִּישׁ גם את בני. — אל תַּאֲמִינוּ בו כי יַבְטִיחֲכֶם על שקר. — כאשר תאכלנה הנערות, הנה תַּאֲכֵלְנָה גם את אחיותיהן, וכאשר תִּשְׂבַּעְנָה הנה תַּשְׂבַּעְנָה גם את אחיותיהן. — הספר אשר תִּשְׁאַל תַּשְׁאִילֵהוּ גם לי אחרי קָרְאֲךָ אותו.

הערען	שָׁמֹעַ	צו דיזער צייט	לְעֵת הַזֹּאת
נייעס	חֲדָשָׁה	וועסט דוא ניט קעננען	לֹא תוּכַל
הערען לאססען	הַשְׁמֵעַ	העלפען	(לְתִקּוּן הַמְּעֻוָּת) עָזוֹר
ווארנען	הַזְהֵר	ארבייטען לאססען	הַעֲבֵד
פאָלגען	שָׁמֹעַ בְּקוֹל־, שָׁמֹעַ לְ־	אומזאנסט	חִנָּם
איך היטען	הִזָּהֵר	דאס ארבייטען	עֲבוֹדָה
פערשעמען	הַכְלֵם	דארפסטו זעהען	תִּרְאֶה
חרטה האבען	הִנָּחֵם עַל	פעהלען	חָסֹר
מען וועט נארען	יְרַמּוּ	מיהע	עָמָל, יְגִיעַ כַּפַּיִם
שווייגען	הַחֲרֵשׁ	רייך מאכען	הַעֲשֵׁר

צווי הפעיל אחיותי, הַבְטִיחוּהוּ (אחותי הַבְטִיחִיהוּ) כי אעשה בעבורו כל אשר ביכלתי. — הַשְׁלֵם עם אויביך וְהַשְׁלִימוּ גם הם עמך. — הַצְדִּיקֵנִי לפני אבי וְהַצְדַּקְתִּיךָ לפני אביך.

זינגען	זַמֵּר, רַנֵּן, שִׁיר	פערדינגען	הַשְׂכֵּר
הערען לאססען	הַשְׁמֵעַ	וואָגען	עֲגָלָה
שטיממע	קוֹל	וועל איך האבען	וְהָיָה לִי
אנגענעהם	נָעִים	ערנאָהרען	הַאֲכֵל, פַּרְנֵס
	(מַרְנִין לֵבָב)	געזינד	בְּנֵי בַיִת
ווארנען	הַזְהֵר	זאכען	כֵּלִים, חֲפָצִים
זאכע	דָּבָר	נוצען	צָלֹחַ
וועט פעראונגליקט ווערדען	יְבֻלַּע לוֹ		(יצלחו למלאכה, — לעשות בם חפצו)

(צד 89).

מקור הפעיל לך לְהַזְכִּירֵנוּ וּלְהַשְׁמִיעֵנוּ מה שיגיד לך. — תחת הַצְדִּיקָהּ אתה הִרְשַׁעְתָּהּ. — תחת הַזְכִּירָהּ אתה הִשְׁכַּחְתָּהּ (את הדבר). — אלהים נתן לאדם בינה לְהַבְדִּיל בין טוב לרע. — לא לנו הַאֲכֵל עניים וּלְהַשְׂבִּיעָם; כי אנחנו עניים. —

ווארום	לָמָּה , מַדּוּעַ	פאָרדערן	דָּרשׁ
האסט געטאן	עָשִׂיתָ	אנקליידען	הַלְבֵּשׁ
דרוקענד	בְּהַדְפִּס	עסען געבען	הַאֲכֵל

בענטשען	בָּרֵךְ
לאָבען	הַלֵּל

פרק לא. (צד 91)

עבר הָפְעַל לא אוכל הַשְׁאֵל לך את הספר, כי כבר הוא הָשְׁאַל לאחר.—מדוע הָשְׁלְכוּ הכלים החוצה.—מה רבו הַבִּצּוֹת פה! רגלי הָטְבְּעוּ בבץ בלכתי הנה.—הַהָשְׁלְמוּ לך אויביך? — הידעת מדוע הָכְלַמְתָּ? — יען לא הָצְדַּקְתָּ במשפט. — הַהָדְפַּס חבורך החדש?

געשטעללט ווערדען	הָעֳמַד	שווער זיין	הָכְבַּד
וואַכטער	שׁוֹמֵר	האבען געקענט	יָכֹלְנוּ
אויפגענומען ווערדען	הָפְקַד	פערטראגען	שְׂאֵת
עלטעסטער	רֹאשׁ	פאָהיג (בערייטעט) ווערדען	הָכְשַׁר
גליקען	הַצְלֵחַ	געהיללט (געוויקעלט) ווערדען	הָחְתַּל
געשאַפט	עֵסֶק, עִנְיָן, מַעֲשֶׂה	געפאקט זיין	הֵאָגֵד, הֵחָבֵשׁ
גערעכנט ווערדען	הָחְזַק	מאַטען (ראגזעם)	(מַחֲצָלוֹת) מַחֲצֶלֶת
אונטערטהאַניג ווערדען	הָכְנַע	שטריק	חֶבֶל
געדינט זיין	הָעֳבַד	היטען	שָׁמֹר
יאָך	עֹל		

בינוני הָפְעַל למי בָּתֶּיךָ הָשְׂכָּרִים כעת *)?—המה הָשְׂכָּרִים לשרי הצבא.—מה הָמְלַח פה כעת?—פה הָמְלָחִים קִשֻּׁאִים לימי החרף.—הֲידעת? הנה אויבי הָשְׁלָמִים לי כעת.

קליין קינד	תִּינוֹק, יוֹנֵק, עוֹלֵל	מאָרדער	רוֹצֵחַ
געוויקעלט ווערדען	הָחְתֵּל	ווילדעס טהיר	חַיָּה טוֹרֶפֶת
געקליידעט ווערדען	הָלְבֵּשׁ	איבעראלל	בְּכָל מָקוֹם
צערשטאָרט ווערדען	הָחֳרַב	אוים געראָטעט ווערדען	הָשְׁמֵד
רויבער	שׁוֹדֵד		

(צד 91)

עתיד הָפְעַל הֲיָשְׂכְּרוּ הבתים האלה אם יָמְכְּרוּ?—המה יָשְׂכָּרוּ.—הֲיָשְׁלְמוּ לך אויביך?—המה יָשְׁלְמוּ לי אם אֲשַׁלֵּם להם.—צבא האויב יָכְנַע לצבאנו (יִכָּנַע לפני צבאנו)

*) ולא מַשְׂכָּרִים (בינוני פעול הפעיל), כי מֻשְׂכָּרִים הוא: זינד פערדונגען שאָן פון לאנג,— וְהָשְׂכָּרִים הוא: ווערדען פערדונגען יעטצט. כאשר אמרנו פָּתוּחַ (בינוני פעול קל) שטעהט אָפען פון לאנג; נִפְתָּח (בינוני נפעל) ווירד יעטצט געעפנט.

ועריהם יָסֻגְּרוּ לנו. — מתי יֻדְפְּסוּ (יודפסו) ספרים חדשים?—כאשר תִּמָּצֶאנָה חדשות, יֻדְפְּסוּ (יודפסו).

געה	לְכִי	פערשעמט ווערדען	הָכְלֵם	געדינט ווערדען	הָעֳבַד
בעהערדע(סוד)	שַׁעַר הַמִּשְׁפָּט	געוויקעלט ווערדען	הָחְתֵּל	פאַסט	כִּמְעַט
וואַהרהייט	אֱמֶת	געקליידעט ווערדען	הָלְבַּשׁ	אומזאָנסט	חִנָּם
פורכט האבען	פַּחַד	געזאַלצען ווערדען	הָמְלַח	געליהען ווערדען	הָשְׁאַל
גערעכט געשפראָכען ווערדען	הָצְדַּק	ערנידריגט ווערדען	הָשְׁפַּל	פערדאָרבען ווערדען	הָשְׁחַת

(צד 93)

מקור הָפעל האיש הזה עני הוא מאד; אני ראיתי בְּהָעֳבַט בגדיו וּבְהָשְׁאַל לו בגדים אחרים גרועים מהם.—אני למדתיכם עדי הָכְשַׁרְכֶם למלאכה זו. — בְּהָכְנְעֵנוּ להם (בְּהָכָּנְעֵנוּ לפניהם) הָשְׁפַּלְנוּ מאד.

שטאדט איינוואָהנער	יוֹשֵׁב הָעִיר	איינאנדער	אִישׁ לְרֵעֵהוּ
אונטערטהאֶניג ווערדען	הִכָּנַע, הָכְנַע	זיך קוסען	נַשֵּׁק, נָשֹׁק
זיך ערגעבען	הָסְגַּר	רויט ווערדען	(פניו) אָדֹם
געוואָרפען ווערדען	הָשְׁלַךְ	פערשעמט ווערדען	הָכְלַם
שיינקען	נָתוֹן מַתָּנָה	געביטען ווערדען	הָחְלַף
פרידען געשלאָסען ווערדען	הָשְׁלַם	פערקויפט ווערדען	הִמָּכֵר

פרק לב. (צד 93)

עבר התפעל אחיותי, במה הִתְפַּרְנַסְתֶּן בעת נסעתי מזה?—בראשונה הִתְפַּרְנַסְנוּ (כִּלְכַּלְנוּ נַפְשֵׁנוּ) במלאכה וְהִשְׂתַּכַּרְנוּ אך ללחם לבד; בעת שלחנו במסחר את ידינו, והוטב מצבנו.—המרק °הִצְטַנֵּן (הוּקַר); תוכלו לאכול.—בתי, במה °הִצְטַיַּנְתְּ (הִפְלֵית מֵעָלַיִךְ) היום בבית הספר כי הִשְׁתַּבַּחַתְּ וְהִתְהַלַּלְתְּ ככה?

פליים	°הִתְמָדָה, שְׁקִידָה	צו גרונדע געהען	אָבֹד
דאס לערנען	תּוֹרָה, לֶקַח, לִמּוּדִים, לִמּוּד	זיך היטען	הִזָּהֵר
זיך בעהאלטען	הִתְחַבֵּא	שטיטצען	תָּמֹךְ
רויט ווערדען	(פניו) אָדֹם, הִתְאַדֵּם	פערגעסען ווערדען	הִשָּׁכַח, הִשְׁתַּכֵּחַ
פריילין	עַלְמָה	פערלאַססען ווערדען	הֵעָזֵב
זיך בעמיהען	הִתְאַמֵּץ	בענוטצען	לָקוֹחַ לְצָרְכּוֹ, עָשֹׂה חֶפְצוֹ בּוֹ, הִשְׁתַּמֵּשׁ
זיך שטארקען	הִתְחַזֵּק	לעפעל	כַּפּוֹת, כַּף
זיך צירען	עָדֹה עֲדִי, °הִתְקַשֵּׁט	זיך פערבייטען	°הִתְחַלֵּף
דאדורך	בָּזֶה		

(צד 95)

בינוני התפעל אני מתרחץ בערב ובבקר במים קרים. — אני שׂוֹכֵר את הגן, מַשְׂכִּירֵהוּ לאחר ובזה אני מִשְׂתַּכֵּר. — במה אתם מִתְפַּרְנְסִים (מְכַלְכְּלִים את נפשותיכם)? אנחנו מִתְפַּרְנְסִים במלאכת כפים.

זיך עהרען	הִתְכַּבֵּד	זיך פערענטפערן	הִצְטַדֵּק	זיך לויבען	הִתְהַלֵּל
זיך בעריהמען	הִשְׁתַּבֵּחַ, הִתְפָּאֵר	זיא האט געטאן	עָשְׂתָה	גלייך	דּוֹמֶה
פרומער מאן	יְרֵא שָׁמַיִם	דאס	הַדָּבָר הַזֶּה	זיך פערבייטען	הִתְחַלֵּף
זיך בענטשען	הִתְבָּרֵךְ	חרטה האבען	הִנָּחֵם עַל	שטענדיג	תָּמִיד

עתיד התפעל אם הוא ירדוף אחריכם, אל תִּתְחַבְּאוּ מפניו.—כמה תִּשְׂתַּכְּרוּ אם תַּשְׂכִּירוּ את ביתכם?— אחיותי, אל תִּתְיַפֶּינָה בבגדיכן (בשׂמלותיכן) כי אם במדעיכן [illegible] אל תִּתְהַלֵּלְנָה ואל תִּתְפָּאֵרְנָה; יְהַלְלוּכֶן זרים וּתְהֻלַּלְנָה.

געלאָבט ווערדען	הִתְפָּאֵר, הִתְהַלֵּל, הִתְנַשֵּׂא	זיך היטען	הִזָּהֵר	ווארטער[illegible]	סֵפֶר מִלִּים
		פערדאֶכטיג	°נֶחְשָׁד, °חָשׁוּד	געברויכען	°לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ
געעהרט ווערדען	הִתְכַּבֵּד	אויפטראָגע האבען	הִתְחַבֵּר	איבערזעטצונג	הַעְתָּקָה
קענען	יָדֹעַ	זיך רעכנען	הִתְחַשֵּׁב בְּ-	וויעדערהאָללען	שָׁנֹה
איהר וועט געהן	תֵּלְכוּ	געזעללשאַפט	חֶבְרָה	פערגעססען ווערדען	הִשְׁתַּכֵּחַ
זיך וואשען	הִתְרַחֵץ (רָחֹץ בְּשָׂרוֹ)	צו געגעבען זיין	הִסָּפֵחַ עַל-, הִסְתַּפֵּחַ בְּ-	דאס לערנען	לֶקַח
אנקליידען	לָבֹשׁ				

(צד 95)

צווי התפעל אל תִּתְפָּאֲרִי, אחותי, בכבוד אחיך, הִתְפָּאֲרִי בכבודך; לִבְשִׁי בגדים לפי מצבך ולא לפי מנהג הזמני; הִסְתַּפְּקִי במעט ואל תדרשי הרבה.

זיך רעכטפערטיגען	הִצְטַדֵּק	בערייטען פראָוויזיאָן (חארץ)	הִצְטַיֵּד
לעהרער	מוֹרֶה	געהן, אומגאנג האבען	הִתְחַבֵּר
פערצייהען	מָחֹל	זיך פעראונרייניגען	הִתְגָּאֵל
לאנגע רייזע	דֶּרֶךְ רְחוֹקָה	געזעללשאפט	חֶבְרָה

מקור התפעל הוא מתאמץ לְהִתְגָּאוֹת וּלְהִתְנַשֵּׂא לא לפי מצבו, ובזה יאבד.—אל לכם הִתְפָּאֵר בחכמה ומדעים, כי לא קניתום (מצאתום).—התלמידים לא ילמדו אך לְהִתְפָּאֵר, כי אם להמציא (למצא) להם תועלת.

זיך קליגען	הִתְחַכֵּם	ער קען אויך	גַּם הוּא יָכוֹל	אנשטאט	תַּחַת
פערגעססען	שָׁכֹחַ	וויא איהר	כְּמוֹכֶם	זיך לויבען	הִתְפָּאֵר, הִתְהַלֵּל

ליבען	הַלֵּל	זיינען מיר אוועק אין דיא רייזע	שַׂמְנוּ
אנדערע	אֲחֵרִים		לְדֶרֶךְ פְּעָמֵינוּ
עס איז ניט שיין	לא נָאוֶה, לא נָאוָה	זיך בעמיהען	הִשְׁתַּדֵּל, הִתְאַמֵּץ
פראָוויזיאָן (חאַרץ)	צֵדָה	זיך אויסצייכנען	הִצְטַיֵּן
פראָוויזיע אָנגרייטען	הִצְטַיֵּד	זיך היטען	הִשְׁתַּמֵּר

פרק לד. (צד 99).

קל חסרי פ"נ בכל הזמנים :

1) אנחנו נִטַּע שושנים וחבצלות בגננו ; מה תִּטַּעְנָה אתן, אחיותי ? — הצמחים האלה יִבֹּלוּ מהר. — את ביתך יִקְחוּ ממך וְיִתְּנוּ בעד הובותיך. — לא, אל יִקְחוּהוּ ממני כי אם אשכירהו. — מדוע אתה לוֹקֵחַ את מחברותַי ? — אני אֶתֵּן לך את ספרי לקרא. — אל תִּתֵּן לי ואל תִּקַּח ממני. — גְּשׁוּ הנה, נערים, אני אַרְאכם את ספרַי החדשים. — גְּשִׁי הנה, אחותי, והראיני נא את שמלתך החדשה. — היא יָרְאָה לָגֶשֶׁת, פן תגער בה על אשר קנתה מבלי שאול את פיך. — הַבִּילִי הזה אוהב לָקַחַת וְתֵת איננו יודע. —

געבען	תֵּת, נָתֹן	קוסען	נָשֹׁק לְ-	צוין (פארקען)	גָּדֵר
געשענק	מַתָּנָה, תְּשׁוּרָה	ווירסט דוא קענען	הֲתוּכַל	אנריהרען	נָגֹעַ
דאנקען	שַׁלֵּם תּוֹדָה לְ, הוֹדֵה	טראגען	נָשֹׂא, שְׂאֵת	פערדאָרבען ווערדען	הִשָּׁחֵת
העפליך	בְּהַדְרַת פָּנִים, בְּכָבוֹד	לאסט	מַשָּׂא	דריקקען	נָגֹשׂ
איז געקומען	בָּא	פערלאססען	עָזֹב	איך מוז	אֲנִי מֻכְרָחַת
פון זיינער רייזע	מִדַּרְכּוֹ	וואָרטערין	אוֹמֶנֶת	זאָנסט	וְאִם לֹא
וויא מיר האבען איהן דער-		בעקאנט	נוֹדָע	שולד	נְשִׁי
זעהען	כִּרְאוֹתֵנוּ אוֹתוֹ	איינברעכען	נָתֹץ	זיך ערבארמען	חָמֹל עַל-
פאללען	נָפֹל	בויען	לִבְנוֹת, בָּנֹה	שלעכטעם	רָעָה
האלז	צַוָּאר	איינווארפענדיג	בְּהָרְסָהּ	צו טהון	לַעֲשׂוֹת

נפעל חסרי פ"נ בכל הזמנים

אם לא יִנָּתֵן לך מאומה, אל יִלָּקַח ממך מאומה. — אל תתגרו בהם מלחמה (אל תִּלָּחֲמוּ בם) פן תִּנָּגְפוּ לפניהם.

צו טראגען	לָשֵׂאת	פרוכט בוימע	עֲצֵי פְּרִי
געגעבען ווערדען	הִנָּתֵן	בלומע	פֶּרַח
הוט	מִגְבָּעָה	בעעט (בייט)	תֶּלֶם, עֲרוּגָה
דענקען	(לַחְשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת) חָשֹׁב	זיך היטען	הִשָּׁמֵר
ארבייטען	(לַעֲבֹד עֲבוֹדָה) עָבֹד	ראכע נעהמען	הִנָּקֵם
וועלכע	אֵיזֶה	גערעטטעט ווערדען	הִנָּצֵל
געפפלאנצט ווערדען	הִנָּטֵעַ		

(צד 99).

פֻּעַל וּפֻעַל בכל הזמנים:

2) אם העיר תְּעֻזַּב מיושביה ותְנֻטַּשׁ מסוחריה תָּסוּר גם הצלחתה ; כי כל אָשְׁרָהּ נוסד על אדני המסחר (יִסֹּב על צירי המסחר) . — איככה נֻטַּשׁ מסחרך על אנשים כאלה ? הלא המה יָשֹׁדּוּ וְיִנַּצְּלוּ את כל חנותך . —

דאס עסען אונד טרינקען	מַאֲכָל וּמִשְׁתֶּה	אוים לײדיגען	נִצַּל
בעדירפניסע	צָרְכֵי-	פערמאָגען	רְכוּשׁ
גענאָמען ווערדען	הֻלָּקַח	שימפפען	נָאֵץ
גליק	הַצְלָחָה, אֹשֶׁר	בעליידיגען	גִּדֵּף
פאר אלעהרער	לְמוֹרֶה	אין אפּובליקום	בְּקָהָל וְעֵדָה
געהאלט	מַשְׂכֹּרֶת, שָׂכָר	אוים קלאגען	הִתְאוֹנֵן עַל-
עס האגעלט	בָּרָד יוֹרֵד עַל הָאָרֶץ	פרידענס געריכט	מִשְׁפַּט הַשָּׁלוֹם
איך פירכטע	יָרֵאתִי	ראכע נעהמען	נִקֵּם
צו שלאגען ווערדען	נֻכָּה		(את נקמתי)

(צד 101).

הֻפְעַל חסרי פ״נ בכל הזמנים:

3) הַצִּילֵנִי נא , רעי , מיד לוחצי ורודפי נפשי. — אני אַצִּילְךָ אם תשמע לעצתי.— היא הִשִּׁיאַתּוּ בחלק שפתיה . — הרחוב מלא רפש וטיט ; אל תַּזֶּה ואל תטנף את בגדי בצעדיך הגדולים . — אל תברח מהם , כי ירדפוך וַיַּשִּׂיגוּךָ . — למה הִדַּחְתּוֹ ממשמרתו ?

זיך אויפפיהרען	הָלֹךְ בְּדֶרֶךְ טוֹב , הִתְנַהֵג	גאָלד שמיד	צוֹרֵף כְּלֵי זָהָב
רעטטען	הַצֵּל	שמעלצען	הַתֵּךְ
פערפאָלגער	רוֹדֵף	שמוק (צירונג)	תַּכְשִׁיט , חֲלִי, עֲדִי
זאגען	הַגֵּד	קומענדיג	בְּבוֹאֵנוּ
הייצען	הַשֵּׂק	דערלאנגען	הַגֵּשׁ
אָפען (אֵייבען)	תַּנּוּר	געשענק	מִנְחָה , שַׁי , תְּשׁוּרָה
באלד	עוֹד מְעַט	אננעהמען	קַבֵּל
בריינגען	הָבִיא	דאנק	תּוֹדָה

(צד 101).

הָפְעַל חסרי פ״נ בכל הזמנים:

כל איש יֻכַּר לפי מעלליו . — רֵעַ יֻכַּר בעת צרה . — המנחה הֻגְּשָׁה לו בהדרת כבוד וַתְּקֻבַּל ממנו ברצון . — הֻצְּלוּ איזה כלים מהבערה ? — איזה מהם הֻצְּלוּ ואיזה מהם נאבדו . —

קאלט	(נִקְרָה בַחֶדֶר) קַר	בעלײדיגען	נָאֵץ	געזאגט ווערדען	הֻגַּד
צימער	חֶדֶר	ראכע נעהמען	נָקֹם	זאכע	דָּבָר
געהײצט ווערדען	הֻשַּׂק	געראכט ווערדען	הֻקַּם	גלויבען	הַאֲמֵן
ווארעם ווערדען (הוּחַם)	חָמֹם				

התפעל חסרי פ"נ :

וויססען	יָדֹעַ	איבער אונז	עָלֵינוּ	זיך טרייסטען	הִתְנַחֵם
וואמיט	בַּמֶּה	זיך אויפפיהרען	הִתְנַהֵג	זיך צו זאמ־מען שטאססען	הִתְנַגֵּשׁ
זיך ערהייבען	הִתְנַשֵּׂא	אויפפיהרונג	דַּרְכֵי־	זיך שלאגען	הַכֵּה אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ
זיך גרויסען	הִתְגָּאֵה	טרויערן	הִתְאַבֵּל		

פרק לה. (צד 103).

קַל נחי פ"א יוד בכל הזמנים :

3) אבי זקני יָעַד את ביתו הגדול לבנו ואת הגן עם הבית הקטן יָעַד לבתו, דודתי. — אנה תֵּלֵךְ? — אני אֵלֵךְ לשוח בגן; אם יש את נפשך לֵךְ גם אתה עמדי. — אני יראתי מפני אבי לָלֶכֶת; הוא צוני לבלתי צֵאת בלי רשיונו. — שֵׁבְנָה, אחיותי, פה, וְיָשְׁבָה גם רעותכן עמכן. — לְכוּ נערים אל המקום ההוא ומצאתם שמה את אחותכם, והלכה עמכם גם היא. — דַּע, רעי, את אשר עשיתי לך, וְיָדַעְתָּ כי אין לך רֵעַ טוב ממני.

טיכלײן	מִטְפַּחַת	דאס ארָאב געהען	רֶדֶת	צו ענטפערן	לְהָשִׁיב
פערלאנגען	שָׁאֹל, בַּקֵּשׁ	פירכטען	יָרֹא	פרעגען	שָׁאֹל
זייט	מִיּוֹם	וויין ניכט	אל תִּבְכִּי	גוט הֵיטֵב	(הֵיטַבְנוּ לִלְמוֹד)
קענען	יָדֹעַ	קריג	מִלְחָמָה	געשעפט	סַחַר, מִסְחָר
טייער זיין	יָקֹר	דער היים	בְּבֵיתוֹ	עטאבילירען (גרינדען)	יַסֵּד
ארָאב געהען	יָרֹד	וויססען	יָדֹעַ	ראטהען	יָעֹץ
זיך היטען	הִשָּׁמֵר				

(צד 105).

נפעל נחי פ"א יוד בכל הזמנים :

4) אחי יוצאים למלחמה ואני אִוָּתֵר פה. — קח את כל הכלים אשר לא יִוָּתֵר פה מאומה. — מדוע אכלתם את כל הפֵּרות לבלי הִוָּתֵר לנו מאומה. — אם יִוָּדַע הדבר לא טוב לך הִוָּתֵר פה. — כאשר נוֹכַח (בהוכחנו) שאחירע הוא איש רע, יִוָּכְחוּ כלם כמוני. —

געבארען ווערדען	הִוָּלֵד	זיך פרייען	שָׂמֹחַ	איהר ווערט טאָן	תַּעֲשׂוּ
מעלדען	הוֹדִיעַ	דער וואוסט ווערדען	הִוָּדַע	געהאָלפען ווערדען	הִוָּשַׁע

טרינק ניכט	אַל תִּשְׁתֶּה	הונגריג	רָעֵב	בערעטה שלאגען	הִוָּעֵץ
ביר	שֵׁכָר	געפירכטעט ווערדען	הִוָּרֵא	אינטערעס	עִנְיָן
געשטראפט ווערדען	הִוָּסֵר	זיך פערזאממעלן	הִוָּעֵד	וויכטיג	נִכְבָּד , גָּדוֹל
בלייבען	הִשָּׁאֵר , הִוָּתֵר				

(צד .105)

פֻּעַל וּפֻעַל פ"א יוד :

5) במה תתפרנס (תכלכל את נפשה) (תמצא מחיתה) אמך ? — היא מְיַלֶּדֶת ובזה היא מתפרנסת . — למה לא תעשה את אשר צויתיך ? — המה מְיָרְאִים אותי לבלי עשות כדבר הזה . — מדוע אתה נושא את הבגדים ומדי בד החוצה ? — אני נושאם החוצה למען תְּיֻבְּשֵׁם השמש , המה רטובים (לַחִים) מאד . —

בעפוטצען	יַפֵּה	גרינדען	יַסֵּד	וואָרטערין	אוֹמֶנֶת
טאפעטען	גְּלְיוֹנוֹת צְבוּעוֹת , יְרִיעוֹת	געשאֶפט	מִסְחָר	פערשלאָפערן	יַשֵּׁן
פארהאנג	יְרִיעָה, קֶלַע , מָסָךְ	פאר	לִפְנֵי-	ליד	זִמְרָה , שִׁיר
בלומענטאָפּף	סִיר פְּרָחִים	זיך פערלאסען	הִשָּׁעֵן	ערצאֶהלונג	סִפּוּר
געבאָרען ווערדען	יֻלַּד	וואו זינד	אַיֵּה	אויס געהען	יָצָא הָעִירָה
		שלאפצימער	חֲדַר הַמִּטּוֹת		

הָפְעַל פ"א יוד : 6) היא הוֹדַעְתְּנִי חדשה , ואותה אוֹדִיעֲךָ גם אני . — נערים , למה תתקוטטו (תִּנָּצוּ יחדו) ? קראו לאבותיכם וְיוֹכִיחוּ ביניכם : — כמה פעמים הוֹכַחְתִּי לכם את הדבר ואתם לא נוכחתם . — המליץ הגיש עֲצֻמוֹתָיו וַיּוֹכַח לשופט בראיות מוֹכִיחוֹת איך הנשפט חף הוא מפשע , ויצדיקהו וַיּוֹצִיאֵהוּ לחפשי . — הנה יצאה אש בבית שכננו , צאו מהר מהבית וְהוֹצִיאוּ גם כן את הילדים והלכו עמכם אל מקום בטוח

זיך פעראיררען (פערבלאָנזען)	תָּעָה	אראָב לאָזען	הוֹרִיד
קענען	יָדַע	איינאנדער	אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ
אוועק פיהרען	הוֹלִיךְ , הוֹבִיל	ביז העד	עַד הַיּוֹם
וויטער טאָן (פאָרטזעטצען)	הוֹסִיף	אויף ווייטער	לְיָמִים הַבָּאִים
העלפען	הוֹשִׁיעַ	ארויס ציהען	הוֹצִיא
שטראפען	הֵיסֵר	זעטצען	הוֹשִׁיב
אויפווייזען	הוֹכִיחַ	איבער לאָזען	הוֹתִיר
העלפען	הוֹעִיל	פיהרען	הוֹלִיךְ
פאָלגען	שָׁמַע בְּקוֹל	טעאטער	בָּמַת יִשְׂחָק , בָּמַת חִזָּיוֹן
גוטעס טהון	הֵיטִיב	מוזיקאנט	נוֹגֵן
ארעסטאנט	אָסִיר	שפילען	נַגֵּן
ענטלויפען	בָּרַח	גוט	הֵיטֵב (מֵיטִיבִים לְנַגֵּן)
טורמע	בֵּית סֹהַר		

(צד 107).

הָפְעַל פ״א יוד : בימי הבינַים עשׂו מקנה וממכר באנשים כבצאן ובקר , המה הוּבְלוּ על השוק כצאן . — כאשר יִיבְשׁוּ *) (יוּבְשׁוּ) (יתנגבו) בגדיך תלבשם , ולפני יבשם (יבשתָּם) אל תלבשם . — כאשר יִיבְשׁוּ הפֵּרות לא יצלחו למאכל . — החתונה (היתה) נאדרה בהוד ותפארת : הכלה עם רעותיה הוּבְלָה בשׂמחה וגיל ובמנגינות .

דילע	קַרְקַע הַבַּיִת , רִצְפָּה	געענדיגט (גערעשעט) ווערען	הֻחְרַץ
אוים בעטען	הֻצַּע	אונשולדיג	בְּלִי אַשְׁמָה
טעפיך (קאַוויאַר	יְרִיעָה	פערטריבען	גֹּרַשׁ
געזעצט ווערדען	הוּשַׁב	פערלאססענע	עֲזוּבָה
עהרענפלאַטץ	מְקוֹם כָּבוֹד	שטאנד	מַצָּב
האָכציימס געשענק	שַׁי כְּלוּלוֹת	ערנידריגט ווערדען	הָשְׁפַּל
ארוים געלאססען ווערדען	הוּצָא	בעססער ווערדען	הוּטַב
געפאַנגנים	בֵּית הַכֶּלֶא	געשטראפט ווערדען	הוּכַח
פרייא	לַחָפְשִׁי	ערהאָללט זיין	הֻנַּח

התפעל פ״א יוד :

פערצייהען	סָלַח	זיך בעראטהען	הִתְיָעֵץ	ענטפערן	הֵשִׁיב
געשטעהען	הִתְוַדָּה	אנגעלעגענהייט	חֵפֶץ , עִנְיָן	זיך פוטצען	הִתְיַפָּה
פערצייהונג	כַּפָּרָה , סְלִיחָה		(צפוניהם)	זיך צירען	הִתְקַשֵּׁט , הִתְפָּאֵר
שטרייטען (ספּאָרען זיך)	הִתְוַכֵּחַ	זיך שטעללען	הִתְיַצֵּב	טהאטען	מַעֲשִׂים (טוֹבִים)

פרק לו. (צד 111)

קל נחי ע״ו מתי תָּשֹׁבְנָה הנערות מבית הספר ? — הִנֵּה תָּשֹׁבְנָה בעת שוב הנערים. — מתי תָּבוֹא לביתך ? — אני אָבוֹא בשעה התשיעית , גם אחיותי תָּבֹאנָה עמדי . — למה עודנה לא בָאָה רחל ? — הנה היא בָאָה , אני רואה אותה בעד החלון . — בקבלך את הרכֻלָּה תָּחִישׁ לשלוח לי את כסף מחירה , ושלחתי אליך סחורה אחרת . — חוּסֶנָה , נערות , על אֻמללים והלכאים וְיָחוּס (וחס) עליכן אלהים .

וועג געהען	(הָלֹךְ) לֶכֶת מִזֶּה	ענטלויפען	נוּס
צוריק קעהרען	שׁוּב (עַד שׁוּבֵנוּ)	בעגעגנען	פָּגַשׁ
דער ווייל	עַד־כֹּה וְעַד־כֹּה	אבטרעטען	סוּר מִן הַדֶּרֶךְ
לייגען	שִׂים	זיך קריגען	רוֹב עִם
לאָזען זייא עסען	יַאֲכִלוּ	צו ארבייטען	לַעֲבוֹדָה , לַעֲמַל
זיך איילען	אוּץ	זאטט	שָׂבֵעַ

*) המאמר הזה שייך לחנוכים בקל .

געבראָטענע	צלויות	זיך וואשען	הִתְרָחֵץ
טויבע	יוֹנָה	צו ריק פאהרען	שׁוּב מִדַּרְכּוֹ
פליגען	עוּף	פערקעהרען	סוּר אֶל־
אין מונד (מויל)	אל פִּיו	רוהען	נוּחַ
שוואלבע	דְּרוֹר	נאַכטיגען	לוּן

וואָהנען	דוּר, גּוּר
ענג	צַר
אפאַרט	לְבַד
וואָהנונג	מָעוֹן, מָדוֹר

(צד 111)

נִפעל ע״ו כאשר החלותי ללמוד נְבוּנוֹתִי וַיֵּאוֹרוּ עיני.—האיש הזה הוא חכם וְנָבוֹן.— הנשים האלה חכמות וּנְבוֹנוֹת.—הרכלה נְזוֹלָה (הוּזְלָה) מאד; אם תִּזּוֹל (תּוּזַל) עוד, תקננה, ואם תיקר (אם תעלה בשער), אל תקננה. — על מה נָבוֹן המסחר הזה?

האנדעל הויז	בֵּית מִסְחָר	צוריק וויכען	הִזּוֹר
געגרינדעט זיין	הִכּוֹן	זיך בערייטען	הִכּוֹן
רעכט	נֶאֱמָן	באַל	מִשְׁתֶּה
פאָנד	מוּסָד, יְסוֹד	איינגעלאדען	קָרוּא
פערצאגט ווערדען	הִמּוֹג	ערפינדונג	הַמְצָאָה
נייס	בְּשׂוֹרָה	בוכדרוקעריא	הַדְפָּסַת סְפָרִים
פערווירט (פערטומעלט) ווערדען	הִבּוֹךְ	ערלויכטעט ווערדען	הֵאוֹר
איהר האט אנגעפאנגען	הַחִלּוֹתֶם	בילדונג	הַשְׂכָּלָה
צוריק טרעטען	הִסּוֹג	זיך פערשפרייטען	הִפּוֹץ

פִּעֵל ופֻעַל נחי ע״ו.

למה בּוֹסַסְתֶּם ותטנפו את הספרים האלה? — לא אנחנו בּוֹסַסְנוּם כי אם הנערים בּוֹסְסוּם ויטנפום בשחקם.—בָּאֵר לו איך לעשות, ואם לא יבין, תְּבוֹנְנֵהוּ.— אני בֵּאַרְתִּי וָאֲבוֹנְנֵהוּ, והוא לא יבין.—על מה תְּבוֹנְנוּ את מסחרכם? — אנחנו מְכוֹנְנִים אותו על עשרנו ומדעינו. — על מה כּוֹנַן דֵּעַ כזה? — הוא כּוֹנַן על ראיות מוכיחות.

פערארמט ווערדען	רוֹשֵׁשׁ	פונקען	בְּנֵי רֶשֶׁף, שְׁבִיבֵי אֵשׁ
ערהאבען ווערדען	רוֹמַם	מיט רעכט	בְּצֶדֶק
גוטע טהאטען	מַעֲשִׂים טוֹבִים	אונוויססענד	בַּעַר
בעשמוטצט זיין	בּוֹסַס	נעננען	קָרֹא
אנגענעהם	נָעִים	קראַפט	זְרוֹעַ, יָד, כֹּחַ
צוג	מַסָּע, רְכוּב	העללע	תָּפְתֶּה, שְׁאוֹל
אייזענבאהן	מְסִלַּת הַבַּרְזֶל	אונריינע (יד השׂטן)	טָמֵא
פליגען	עוֹפֵף	פאָסט	בֵּי־דוֹאַר, רָצִים
דראַכע	שָׂרָף (שָׂרָף מְעוֹפֵף)	געגרינדעט ווערדען	כּוֹנַן
שינען	מְטִילֵי (שְׁלַבֵּי) בַּרְזֶל	דייטשלאנד	אַשְׁכְּנַז.

בעשטראפט ווערדען	הֵעָנֵשׁ	האַסס	שִׂנְאָה
פרידענס געריכט	מִשְׁפַּט הַשָּׁלוֹם (יֵעָנֵשׁ בִּפְלִילִים)	ערדעגען	עוֹרֵר
ענטשטעהען (דער וועקט ווערען)	עוֹרֵר	האַדער	מְדָנִים

(צד 113)

הָפְעַל נחי ע"ו: מי מֵכִין לך את כל צרכיך? — האשה אשר אני גר אצלה תָּכִין לי הכל. — אבי יָכִין (יַמְצִיא) לצבא צֵדָה (מזון), בשׂר לאנשי הצבא ומספוא לסוסים; כעת קבלתי עלי לְהָכִין (לְהַסְפִּיק) את כל אלה. — הָאֵץ בעושׂי המלאכה, וְהֵאַצְתִּי אני בעושׂי מלאכתך. — לא הֵבַנְתָּ את כל החסד אשר עשׂה עמך. — למה לקחת את מגבעתי ולא תָּשִׁיב לי?

צוריק געבען	הָשִׁיב	שטיטצען	תָּמַךְ	געהער (גייער)	הוֹלְכִים עֲלֵיהֶם
שנופטוך	מִטְפַּחַת הָאַף	אויפהייבען	הָרִים	בעשאָמען	הוֹבִישׁ, הָבִישׁ
צו טראָטען	מוּבָס	אָנצינדען	הַעֲלֵה נֵר, הַדְלֵק	פערשטעהער	מֵבִין
בעשמוצט	מְטֻנָּף	ליכטיג מאכען	הָאִיר	געשאֶפט	מִסְחָר
אָבשאפען	הָסִיר	געשטעלט ווערדען	הָעֳמַד	בערייטען	הָכִין (הַסְפֵּק, הַמְצִיא)
בעפאָר	טֶרֶם	פפאָהלע (שטאָלבעס)	עַמּוּד		
זועסט האבען	יִהְיוּ לָךְ	לאַטערנע	עֲשָׁשִׁית	אבענד בראָד	לֶחֶם הָעֶרֶב
גליקליך	בָּרוּךְ ה׳, מְאֻשָּׁר	בעלייכטען	הָאִיר	אָט איז	הִנֵּה
				קריג	מִלְחָמָה

הֻפְעַל נחי ע"ו: הנה השׂמלה הַהוּכְנָה לך לִכְלוּלֹתַיִךְ; בעד אַחְיוֹתַיִךְ השׂמלות תוּכַנָּה מחר. — האיש ההוא הוּרַם וְנֶעֱרַץ אחרי מותו. — במה יֻאוֹרוּ (נפעל) חוצות העיר, בעששיות או בקיטור? — ההוּשְׁבָה לך רְכֻלָּתֵךְ אשר הָחֳרְמָה לאוצר המלוכה?

האָפפע	אֲקַוֶּה	אויפגעשטעלט ווערדען	הוּקַם	געפאַנגנים	בֵּית הַכֶּלֶא
געבראַכט ווערדען	הוּבָא	ריכטער	שׁוֹפֵט	בעצאהלען	שַׁלֵּם
אויס געלערט	הוּרַק	געבראַכט ווערדען	הוּבַל	שטראפע	עֹנֶשׁ
דינען	עָבַד	אנגעקלאַגטע	הַנֶּאֱשָׁם	ארויפגעלייגט ווערדען	הוּשַׂם

(צד 115)

התפעל נחי ע"ו: הנשׁים מִתְקוֹטְטוֹת ברחוב (בחוצות העיר) ולא תִתְבּוֹשֵׁשְׁנָה. — מדוע תִּתְלוֹצְצוּ באיש הזה? — אנחנו מִתְלוֹצְצִים (מְהַתְּלִים) בּוֹ יען כי הוא מִתְרוֹשֵׁשׁ ויש לו רב.

בעטראכטען	הִתְבּוֹנֵן	זיך ערהעבען	הִתְרוֹמֵם	פאַללען	הִתְמוֹטֵט, נָפֹל
שטאָלצירען	הִתְרוֹמֵם, הִתְגָּאָה	פרעמד	זָר	זיך ארעם שטעללען	הִתְרוֹשֵׁשׁ
זיך בעריהמען	הִתְפָּאֵר	בעקאַננטער	מוֹדָע	ווירקליך	בֶּאֱמֶת

פרק לז. (צד 115)

קַל נחי ל״א: 2) הַקְרָאתֶם את המכתב אשר שלח לכם?—אנחנו קְרָאנוּהוּ ולא מָצָאנוּ בוֹ נשׁגבות.—למה אתם יוֹצְאִים מזה?—אנחנו יוֹצְאִים מזה ללכת העירה. — מדוע נְשָׂאתֶם את המשׂא הכבד? הלא רָפִים אתם וְכָשַׁל כֹּחכם.

צו זאממען	יַחְדָּו	באֶזע (בייז) זיין	כָּעֹס	האסטו געטאן	הֶעָשִׂיתָ
צו טראגען	לָשֵׂאת	צירנען	הִתְעַבֵּר, הִתְאַנֵּף	ראַטהען	יָעַץ
זינדיגען	חָטֹא	אומזאָנסט	עַל לֹא דָבָר	העלפען	הוֹעִיל

(צד 117)

נִפעל נחי ל״א הֲנִמְצְאוּ הכלים הגנובים?— עוד לא נמצאו; אך מבקשים ומחפשים אותם, אולי יִמָּצְאוּ.—הידעתם, נערים? אתם קְרוּאִים (נִקְרֵאתֶם) אל המשתה אשר עוֹשֶׂה רעי.- אם אתה אבי תִּקָּרֵא, והלכנו עמך יחדו; אנחנו לבדנו לא נלך.

אנפיללען	מַלֵּא	זאכען	בְּגָדִים, כֵּלִים, חֲפָצִים	שטאָלץ	גַּאֲוָה, רוּם עֵינַיִם
צעמאַדאַן	אַמְתַּחַת	וואַארע	סְחוֹרָה, רְכֻלָּה	טיקישע }	עָרְמַת לֵב, מְזִמָּה
דוא האסט געקויפט	קָנִיתָ	ברייננען	הֵבִיא	געדאנקען }	
געפיללט ווערדען	הִמָּלֵא	פערהאַסט זיין	הִשָּׂנֵא		

(צד 117)

פִּעֵל וּפֻעַל נחי ל״א

למה לא רִפֵּאתָ את החולה? הלא רופא הנך.— הפצתי לְרַפְּאוֹ, אך הוא לא קבלני (לא אבה); נשים זקנות רִפְּאוּהוּ ולכן לא נִרְפָּא.—מדוע אתה מְקַנֵּא באנשים האלה? אל תְּקַנְּאוּ בעשירים, קַנְּאוּ בַּלְּמוּדִים (באנשי מדע)

ברויט	כַּלָּה מְאֹרָשָׂה	לעער	רֵיק
רינג	טַבַּעַת	רעכט	מִשְׁפָּט
איינגעפאַסט }	(עם מִלּוּאת—, מְמֻלָּא (עם מִשְׁבֶּצֶת)	צו טהון האבען	שָׁלֹט בְּ-
		ווירטה	בַּעַל הַבַּיִת
טייער	יָקָר	בעפאָללמאֶכטיגען	מַלֵּא יָדָיו
שטיין	אֶבֶן	פערשאפפען	צִוָּה, שַׁלֵּט, פָּקַד
געטריידע	תְּבוּאַת הַשָּׂדֶה, דָּגָן, בָּר	אין מיינעם נאמען	בִּשְׁמִי

הִפְעִיל הָפְעַל נחי ל״א:

למה הֶחְבֵּאתֶם את בגדי?— אנחנו הֶחְבֵּאנוּם לבלי יִגָּנבו. — איה הָחְבְּאוּ?— המה מֻחְבָּאִים במקום בטוח.—העמל נתן לאדם לְהַבְרִיאֵהוּ וּלְהַמְצִיא לו מחיה.— הוא חוטא וּמַחֲטִיא את הרבים. — יושבי איירופא (איירופיים) הִפְלִיאוּ לעשות בהמצאותיהם הַמְחֻכָּמוֹת.

ארבייט	מְלָאכָה	בילליג מאכען	הַקָּטֹן הַמְּחִיר / הַזּל	נאך אונז	אַחֲרֵינוּ
ערפינדעט ווערדען	הֻמְצָא			רייצען	הַקְנִיא
מאַשינע	מְכוֹנָה	טאג טעגליך	בְּכָל יוֹם וָיוֹם	נעקקען	הַקְנֵט, הַכְעִיס
ערלייכטען	הָקֵל	נייס	חֲדָשָׁה	בעלאָהנען	גָּמֹל
		וואונדערליך	נִפְלָא	פערדינסט	פֹּעַל־יָדַיִם

התפעל ל"א:

שטאָלצירען	הִתְגָּאֵה	מען קען ניט	לֹא יוּכְלוּ	פפליכט	חוֹבָה
זיך ערהעבען	הִתְנַשֵּׂא	זיך בעהאַלטען	הִתְחַבֵּא	זיך היילען	הִתְרַפֵּא
איינוואָהנער	יוֹשֵׁב הָעִיר	פאָליציייא	שׁוֹטְרֵי הָעִיר	קראנקהייט	מַחֲלָה
האַססען	שָׂנֹא	מוז	עֲלֵיהֶם לְ־, מְחֻיָּב	אַרצט	רוֹפֵא
פינדען	מָצֹא	אויפזוכען	לִמְצוֹא, לְחַפֵּשׂ		

פרק לח. (צד 119)

קל נל"ה: הֲדְלִיתֶם את המים מתנהר או מהבאר? — איה הַדְּלִי אשר דְּלִיתֶם מים בו? — ביתך בָּנוּי לתפארת, מי בָנָהוּ. — אני בְנִיתִיו לבדי; עוד אֶבְנֶה אליו שני בתים. — ראי, אחותי, מה שֶׁעָשִׂיתִי, וַעֲשִׂית גם את כמוני. — כאשר אֶבְנֶה פה בית, בְּנִי גם אַתְּ בית למולי כביתי.

באַקען	אָפֹה	הייטע	הַיּוֹם	לאַנג	מְכֻבָּר
ראָגענברויט	לֶחֶם דָּגָן	זעהען	רָאֹה	זיין	הָיֹה
ווייצענברויט	לֶחֶם חִטִּים	דער קענען	הַכֵּר	קראנק	חוֹלֶה
עססען	אָכֹל	קיססען	נָשֹׁק, נַשֵּׁק	וועגען	אֹדוֹת
טרינקען	שָׁתֹה	האַלזען	חַבֵּק	ענטפערן	עָנֹה אֶת
גלייך וויא...	אַחֲרֵי אָכְלִי...	וויינען	בָּכֹה	געסטערן	אֶתְמוֹל
פון דאַנען	מִזֶּה	טרערען	דְּמָעוֹת		

(צד 121)

נפעל ל"ה: האיש הזה הוא קְשֵׁה יום (אֻמְלָל), תוגת לבבו נִרְאָה על פניו. — אל תלך אליו ואל תֵּרָאֶה לפניו; הוא מלא חֵמָה עליך. — העושה הוא מסחר לבדו, או איש אחר נִלְוֶה עמו? — אם תִּלָּוֶה עמו בעסק הזה וְנִלְוֵיתִי גם אני עמו.

גלייך זיין	הִדַּמֵּה לְ־	קראנק ווערדען	הֵחָלֵה, חָלֹה	דארפען ניט גע־	
קאמעראַד	חָבֵר, עָמִית	בילד	צִיּוּר	הענגט ווערדען	אַל יִתָּלוּ
אויסגעלאַססען	שׁוֹבָב	אנגעהענגט ווערדען	הִתָּלֵה	פערדאָרבען ווערדען	הִשָּׁחֵת
אויסגעהען	יָצֹא	וואַנד	קִיר	געזעהען ווערדען	הֵרָאֵה
מאַנטעל	מְעִיל, אֶדֶר	פון צירדע וועגען	לְתִפְאֶרֶת	לעער	רֵיקָם

פרעזענט	מִנְחָה, תְּשׁוּרָה	צופרידען זיין	שָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ	געבויט ווערדען	הִבָּנֵה
געטאָן ווערדען	הֵעָשֵׂה	זאָרגען	דָּאֹג		"

פֻּעַל נחי ל״ה: הֲפִנִּית את הבית, עכסה? הלא אורחים באים היום אלינו.—חדרים אחדים הנה פִּנִּיתִי, ועוד שני חדרים אֲפַנֶּה עוד מעט.—הֲמִנִּיתָ את הספרים אשר המורה מִנָּה לי?—עוד מעט וַאֲמַנֵּם (וּמִנִּיתִים).—ידוע תדע כי בְּדוּמִיָּתְךָ (בְּהַחֲרִישְׁךָ) אתה עִנִּיתַנִי מאד; עַנֵּנִי על מכתבי ואל תְּעַנֵּנִי.

קראנק ווערדען	חָלוֹת, חָלֹה	עס קומט פון מיר	אַתָּה נוֹשֶׁה בִּי
בעטען	חַלֵּה	אבציהען	נַכֵּה
אוים היילען	רָפוֹא, רַפֵּא	שאדען	נֵזֶק
האָפפען	קַוֵּה	טאָן	עָשׂוֹת
העלפען	הוֹשִׁיעַ	איך בין ניט שולדיג	לֹא בִּי הָאָשָׁם
פערלעשען	כַּבֵּה	ענדיגען	כַּלֵּה
ליכט	נֵר	טרינקען	שְׁתוֹת, שָׁתֹה
שלאָפען	יָשֵׁן	שפאַצירען געהען	הָלֹךְ לָשׂוּחַ
גלייך	עוֹד מְעַט	ווענן	מָתַי
לאַמפע	מְנוֹרַת שֶׁמֶן, מְנוֹרָה		

(צד 121)

פֻּעַל ל״ה: הידעת את הדבר אֲשֶׁר אַתָּה צֻוֵּיתָ?—אני צֻוֵּיתִי לשמור את הבגדים ואני אשמרם.—הידעתם מדוע עֻנֵּיתֶם? יען לא שמרתם לעשות את אשר צֻוֵּיתֶם.

ווייטער	מֵהַיּוֹם וָהָלְאָה	גענענדערט ווערדען	הִשְׁתַּנֵּה, שֻׁנֵּה
אויפגענאָממען ווערדען	מֻנֵּה	ענטדעקט ווערדען	גֻּלֵּה
אויפזעהער	פָּקִיד, מַשְׁגִּיחַ	געשעהען	אֻנֵּה
ערקענען	הַכֵּר	שלעכטעס	רָעָה
קומען צו פאהרען	בּוֹא מִדַּרְכּוֹ	זעהען	רָאֹה
געזיכט	פָּנִים	זאכע	דָּבָר
פערענדערט ווערדען	שֻׁנֵּה	צוגעדעקט ווערדען	כֻּסֵּה
רעגירונג	מֶמְשָׁלָה	וויססען	יָדֹעַ
געזעטצע	חֻקִּים, מִשְׁפָּטִים		

(צד 123)

הִפְעִיל נחי ל״ה: הוא חפץ לְהַלְווֹת אותי כסף, ואני אינני חפץ לִלְווֹת ממנו. — מדוע אינך חפץ? הלא כסף דרוש לך כעת. — הוא מַשִּׁיךְ נֶשֶׁךְ רב וּמַקְשֶׁה את לבו לְלֹוָיו.—אל תתנו דְּמֵי בַּנּוֹשִׁים (בַּמַּלְוִים); הַלֹּוִים הַנְּסוֹגִים אחור לבלתי שלם את נִשְׁיָם שָׂמוּם לרעים.

ביז וואנען	עַד מָתַי	לייהען	הַשֵּׁה בְּ- הַלְוֵה אֶת	איבעראַלל	בְּכָל מָקוֹם
אויפהערען	הַרְפֵּה	שאַנדען	הַבְזוֹת, הַבְזֵה	געשאַפט	מִשְׁלַח יָד, מִסְחָר
שולדנער	חַיָּב, לֹוֶה	צווייטער	עָמִית	צייגען	הַרְאֵה
היטען	שָׁמֹר	מען דארף	עָלֵינוּ לְ-	ווערק	מִפְעָל
צאהלען	שַׁלֵּם	אריין אין זין:	שׁוּת לֵב	אבלאָזען	הַרְפֵּה
(שָׁמוֹר מוֹעֵד הַשִּׁלּוּמִים)		לאַגע	מַצָּב	איינינגע טאגע	יָמִים אֲחָדִים
זיך בעקלאַגען	הִתְאוֹנֵן	אורזאכע	נְסִבָּה, סִבָּה	דריקקען	הָצֵק לְ-
אונגערעכט	רָשָׁע	בעוועגען	עוֹרֵר	פיל ריידען	הַרְבֵּה לְדַבֵּר
(בַּדָּבָר הַזֶּה)		האנדעלן	עֲשׂוֹת, פָּעוֹל	בעשעפטיגט	עָמוּס עֲבוֹדָה / טָרוּד
בעשולדיגען	הַרְשֵׁעַ	וויא עס שיינט	כַּנִּרְאֶה		
גלויביגער	מַשֶּׁה, מַלְוֶה	אורטהיילען	שְׁפֹט	אויגענבליק	רֶגַע

הָפְעַל נחי ל״ה: הָרָאִיתָ את הפיל הַמָּרְאֶה לכל בעד כסף?—איזה חיות מָרְאוֹת שמה.— שמה מָרְאִים זאבים, דֻּבִּים, נְמֵרִים ואריות.—כל אשר יְדֻבַּר בבית המשפט הָעֳלָה על ספר ויודפס.— על ידי משה רבינו הֹעֲלוּ אבותינו מארץ מצרים לרשת את ארץ פלשתים.

ערלויבט זיין	הָרְשָׁה	ערבארמען	חָמֹל עַל-	פערשפרייט ווערדען	זֹרַח
בילעט	כְּתַב תְּעוּדָה	פראָפעצייען	נַבֵּא	(פֻּעַל)	
בעוויזען ווערדען	הָרְאֵה	פערטריבען ווערדען	גֹּרַשׁ	גאנצע וועלט	בְּכָל הָאָרֶץ
אבגעקעהרט זיין	הָפְנֵה	לאַנד	אֶרֶץ		

התפעל נחי ל״ה: לְמִי הִשְׁתַּחֲוִיתֶם בלכתכם ברחוב העיר?— אני הִשְׁתַּחֲוִיתִי לפני מורי אשר הלך לִקְרָאתִי.— כאשר תִּתְרָאִי עמו פנים, שרה, הִזָּהֲרִי שלא יְגֻלֶּה הדבר ההוא ויְבֻלַּע לך.

ווירקליך	בֶּאֱמֶת	קעננטניסע	מַדָּעִים
זיך קראנק שטעללען	הִתְחַלֵּה	ערווערבען	מָצֹא, קָנֹה, הָפֵק
ארבייטען	עֲשׂוֹת מְלָאכָה	אויך	גַּם
געלוסטען	הִתְאַוֵּה	שטאנדהאפט	נִצָּב לְעוֹלָם, קַיָּם
בעקומען	הַשֵּׂג	פעראַנדערט ווערדען	הִשְׁתַּנֵּה
שמוק	עֲדָיִים	אויגענבליקליך	לִרְגָעִים

פרק לט. (צד 127)

קל כפולים: מדוע, אחותי, סַכֹּת את פָּנָיִךְ?—אני סַכֹּתִי את פני יען כי נכלמתי מפניו.— הֲמַדֹּתֶם את האַטּוּן אשר קניתם?— אנחנו מַדֹּנוּ ומצאנוהו חסר; אני אֲמֻדֵּהוּ שנית.—שבע פעמים מד ופעם אחת גְּזוֹר יאמר מְשַׁל הרוססי.—מדוע אָרֹתָ את האיש הזה?—אני אָרֹתִיו יען כי אֲרָנִי גם הוא.—אַל תָּאֹר כל אדם; לא נאוה לך (כי הוא דרך האספסוף, הפוחזים והנבלים).

רויבער	שׁוֹדֵד	מעסטען	מֹד, מָדַד	צו זינגען	לָרֹן
איבער פאללען	הִתְנַפֵּל	מאַאַס	מִדָּה	אין שטוב	הַבַּיְתָה
צו רויבען	שֹׁד, שָׁדֹד	שנעלל מעסטען	מַהֵר לָמֹד	זיך אָנוואַרמען	חֹם, חָמֹם
פערמאָגען	רְכוּשׁ	זינג	רֹן	קאַלט	קָרָה, קַר
געשעהען	נִהְיָתָה	אנגענעהם	בְּקוֹל נָעִים	אוים לעזען (קלייבען)	בָּרֹר
גאַססען	חוּצוֹת הָעִיר	טאַנצען	לָחוּל בַּמְּחוֹלוֹת		

(צד 127)

נִפעל כפולים מדוע בָּתֶּיךָ נָסַבּוּ לאחרים? — המה נָסַבּוּ לאחרים בעד חובותינו. — אני אתמכך בכסף אם קניניך (רכושך) יָשׁוּבוּ וְיִסֹּבּוּ אליך. — קח את החמאה מעל החלון, פֶּן תִּמַּס מֵחֹם השמש. — אל תלך על הקרח; הוא יִמַּס מחֹם השמש וישָׁבר על נקלה. — למה נָקַלֹּתִי בעיניך? — אתה נְקַלֹּתָ כי דְרָכֶיךָ לא ישרים בעיני

צו רויבט ווערדען	הָבֹז, הָשֹׁד	צום איינ־פאקען	לְחָבְשָׁם וּלְשַׁלְּחָם	איינהייצען	הַשֵּׂק, הַסֵּק
וויסט ווערדען	הָשֹׁם			וואַרעם	חַם
געמאָסטען ווערדען	הָמֹד	פערדאָרבען ווערדען	הִשָּׁחֵת	בעטען	בַּקֵּשׁ
וואַגע	מִשְׁקָל	זיך ערוואַרמען	חָמֹם, הֵחֹם	געוויס	בְּלִי יְשֵׁנָה
געראָללט (געקיי־קעלט) ווערדען	הָגֹל	עס איז קאַלט	הִנֵּה קָרָה	לייכט זיין	הָקֵל
		דרויסען	בַּחוּץ	גערינג געשאָטצט ווערדען	הָקֵל

(צד 129)

פֻּעל כפולים: אם תְּהַלְלֵנִי לפני מורי וְהִלַּלְתִּיךָ לפני אביך. — מְהַלְלֵנִי גם כן מְהֻלָּל. — לכו רַנְּנוּ, נערים; שמעתי כי תיטיבו לְרַנֵּן. — לא אוכל לְרַנֵּן כעת כי נִחַר גרוני.

האַרט	קָשֶׁה	פאַרזיכטיג זיין	הִזָּהֵר	בודע	חָנוּת
בעהאַנדעלן	עוֹלֵל	אוים לעערען (אוים ליידיגען)	בּוֹקֵק	צעררייטען	הָרֹס, שַׁדֵּד
זיך פערבינדען	הִתְחַבֵּר			געשאֶפט	מִסְחָר
פערארמען	רוֹשֵׁשׁ				

פֻּעל כפולים: אם יצאו הסוחרים מהעיר, תְּשׁוֹמֵם (תִּשֹּׁם-נפעל) כָּלָה כאשר שׁוֹמְמוּ (שָׁמְמוּ-קל) ערים אחרות מזה. — במה יחיו את נפשם הילדים האלה? — המה מְקוֹשְׁשִׁים עצים במקום אשר יֵחָטְבוּ וִיגוֹרְרוּ, ובזה ימצאו לחמם.

זיך ערנאָהרען	מָצֹא טֶרֶף חֻקּוֹ, הִתְכַּלְכֵּל	האָכצייט	כְּלוּלוֹת, חֲתֻנָּה
זעגער	גּוֹזֵר עֵצִים בַּמְּגֵרָה, מְגוֹרֵר	געשפילט	נִגֵּן
געהילצהאָנדלער	סוֹחֵר עֵצִים	צעררייבען	מוֹלֵל
ברעטט	קֶרֶשׁ	צוקנייצט זיין	קֻמַּט
געזעגט ווערדען	הִגָּזֵר בַּמַּשּׂוֹר, גּוֹרֵר, הִשּׂוֹר	האַלטען	אָחֹז
פראָהליך זיין	שָׂמֵחַ	טרעטען	רָמֹס
געזונגען ווערדען	רֻנַּן	הייא	חָצִיר

(צד 129)

הֻפְעַל כפולים: אראֶה לְהָקֵל מעליך את משׂאך.— הַאתה הַחִלּוֹתָ את מעשׂיך אם עוד תָּחֵל ?—תלמידותי, כאשר תְּחִלֶּינָה לכתוב, הנדנה לי ועזרתיכן וַהֲקִלּוֹתִי מֵעֲלֵיכֶן את מלאכתכן.— מדוע תָּמֵם את הדונג ?

צערשמעלצען לאססען	(הַתִּיךְ) הָמֵם	קרעדיטאָר	נוֹשֶׁה, מַלְוֶה
רייניגען	נִקּוּת, נַקֵּה	אוועק קייקלען	הָגֵל
שמוטץ	חֶלְאָה	פון דאנען	מִזֶּה
אייז	קֶרַח	מען דאַרף	נִדְרָשׁ, נִצְרָךְ
צושטויסען	(כָּתוֹשׁ) הָדֵק	בויען	(לִבְנוֹת) בָּנֹה
געווירצען	סַמֵּי בֶשֶׂם, סַמִּים	בייז זיין	כָּעֹס
צומאָלען	טָחוֹן, הָדֵק	אבקעהרען	הָסֵב
פולווער	אָבָק	שטעללען	הַצֵּג
פרעך זיין	הָעֵז פָּנִים	צושמאָלצען ווערדען	הִמּוֹס
גוטעס טהון	גָּמֹל טוב	היטצע	חֹם

הֻפְעַל כפולים: הַהוּחַלָּה מלאכתך או עוד תּוּחַל ? — כאשר תּוּחַל מלאכתך תּוּקַל גם מלאכתי, כי אנחנו עוזרים איש את רעהו.—אם תָּדֵק את הפלפלין האלה, אל יוּדַקּוּ לאבק (לקמח).

זיך שטארקען	הִתְחַזֵּק	ציהען	מָשֹׁךְ
פיינד	אוֹיֵב	אבגעוועלצט ווערדען	הוּגַל
קראפט	כֹּחַ, עֹז	לאַסט	מַעֲמָסָה, מַשָּׂא
זיך אריין מאכען	הוּסַב	לייכטער ווערדען	הוּקַל
געבייגען זיין	(הִשַּׁח) הוּשַׁח	געקליבען ווערדען	הוּבַר

(צד 131)

התפעל כפולים: במה יחיו (מתפרנסים) האנשים האלה ? — המה מִסְתּוֹפְפִים בצל דודם העשיר . — אני מִשְׁתּוֹמֵם על המראה : האיש כזה יעשה טוב ! — מדוע תִּתְהַלֵּל במעשי אחרים ? התפאר במעשיך.

זיך דרייען	הִסְתּוֹבֵב	דאמפף	קִיטוֹר	אויף טאן	לְעוֹלֵל עֲלִילוֹת
זיך וועלצען	הִתְגַּלְגֵּל, הִתְגּוֹלֵל	ערשטוינען	הִשְׁתּוֹמֵם	גייסט	רוּחַ
רעדער	אוֹפַנִּים	פערשטאנד	בִּינָה	גלאָנצען	הִתְנוֹסֵס
מאשינע	מְכוֹנָה	מענשליכע	אָדָם, אֱנוֹשִׁי	זיך ארעם שטעללען	הִתְרוֹשֵׁשׁ

פרק מא. (צד 133)

2) למה המה מִתְמַהְמְהִים לבוא ? הנני מחכה להם זה מכבר. — אתמול הִתְמַהְמְהוּ ויאחרו את המועד (וַיּוֹחֶר מן המועד [שמואל ב׳ כ׳ ה׳]). — איה הנערים ? — המה משׂחקים וּמִשְׁתַּעַשְׁעִים בגן. — אל תספר לה את הבשורה הרעה , פן תִּתְחַלְחֵל וְתֶחֱלֶה. — הנה כפרתי לה ולא הִתְחַלְחֲלָה. — למה טִלְטַלְתָּ את הספרים וַתְּבַלְבְּלֵם ? —

אוועק שטעללען	הַצֵּג	איינקייקלען	גַּלְגֵּל	געדאנקע	מַחֲשָׁבָה
שראנק	אָרוֹן	פערדארבען ווערדען	הִתְקַלְקֵל	רייד הויך	הָרֵם קוֹלְךָ
אָרדנונג	סְדָרִים	פערהיטען	שָׁמֹר	שוויטשערן	צַפְצֵף
איינהאלטען	הָכֵל , כַּלְכֵּל	קריג מאכען	חַרְחֵר רִיב	פויגעל	צִפּוֹר
אין זיך	בְּקִרְבּוֹ	קריג	רִיב , מְדָנִים	פערשטעהן	הָבֵן
ערנאָהרען	כַּלְכֵּל	רוהיג זיין	הֵרָגֵעַ , שָׁקֹט	שווייגען	שָׁתֹק , הַחֲרֵשׁ
פערדינען ברויט	הִתְפַּרְנֵס	שרייען	צָעֹק	האָרכען	הַקְשֵׁב
ארבייט	עֲבוֹדָה, מְלָאכָה	שטערען	הַפְרֵעַ , בַּלְבֵּל		

פרק מב. (צד 135).

3) על מה תֶּאֱבַל (תתאבל) ? — אני אָבֵל (מתאבל) על רעי המת. — פתי מאמין לכל דבר ואיש תבונות יחקרהו. — המאמין בה׳ לא ידאג (ליום רע , כי ה׳ מבטחו). — הנערים נבאשו באביהם על רֹעַ מעלליהם ודרכם הרעה. — המשרתים בגדו באדוניהם וישחיתו את כל מסחריו ועניניו.

שרעקקען	בַּהֵל	ווייל	יַעַן	שפּאָטטען	הָתֵל
פעראכטען	בּוּז	אונטרייא ווערדען	בָּגֹד	ווארטען	חַכֵּה
ארמוטה	חֶסֶר, עֳנִי, עֲנִיּוּת	גלויבען	הַאֲמֵן	ענטפער	מַעֲנֶה , תְּשׁוּבָה
שאנדע	חֶרְפָּה	ליגנער	דּוֹבֵר שְׁקָרִים, כּוֹזֵב	זיך פערשוואָגערן	הִתְחַתֵּן
וואָהלען (אויסקלייבען)	בָּחֹר	ליגען	שֶׁקֶר , כָּזָב	אָרדענטליכע	יְשָׁרָה
לעהרער	מוֹרֶה	טרויען	הַאֲמֵן	פלייסיג	שְׁקִידָה
געלעהרטער מאן	אִישׁ לָמוּד	דארפען	נִצְרָךְ לְ-, נִדְרָשׁ לְ-	ווערדען	הָיֹה לְ-
אנשרייען	גָּעֹר	זאָרגען	דָּאֹג	געבילדעטער מאן	אִישׁ מַשְׂכִּיל

(צד 137).

5) יַחֵל אל ה׳ כי הוא יחמל על אומללים ונדכאים. — בַּמֶּה נלחמו הרוסים במלחמה האחרונה ? — המה נלחמו בתותחים (בישמעאלים) ויכניעום. — אם תלוהו (תלוה אותו) כסף אל תהיה לו כנושה ואל תבאש בעיני כל. — מה אתה מלמד את הנערים ? — אני מְלַמְּדָם את שפת הארץ ומדעים אחרים. —

קאמעראד	חָבֵר, עָמִית	פירכטען	יָרֵא	טרויעריג זיין	הֶעָצֵב
לאבען	הַהֵל, לָעֹג	נאהע טרעטען	גֶּשֶׁת, נָגֹשׁ	קראנקהייט	מַחֲלָה
לערנען	לָמֹד	בייז זיין	קָצֹף, הִתְאַנֵּף	בעטריבען	עַצֵּב
וויססען	יָדֹעַ	זיך פרייען	שָׂמֹחַ	אוועק פאהרען	נָסֹעַ מִזֶּה
ענטפערן	הָשִׁיב	דריקקען	נָגֹשׂ	שטארק בעטען	פָּצֹר
בעטען	בַּקֵּשׁ	ווארטען	כַּתֵּר	בלייבען	הִשָּׁאֵר
פערצייהונג	מְחִילָה, סְלִיחָה	עטוואס	זְעֵיר	רופען	קָרֹא
פערצייהען	סָלֹחַ, מָחֹל	אויבערסטער	אֵל עֶלְיוֹן	פריינד	רֵעַ
זינד	חֵטְא, פֶּשַׁע	העלפען	הוֹשִׁיעַ		

פרק מג. (צד 139).

5) אתה מְמַהֵר לדבר אשר לא אוכל הבין את דבריך; דבר בְּשָׂפָה בְּרוּרָה. — הוא איש נזהר וּמִשְׁתַּמֵּר בכל מעלליו (וכל מעשיו בִּזְהִירוּת). — היא מֵיטִיבָה לכתוב עברית וצרפתית; אבל היא אֵינֶנָּה מדברת. — הִזָּהֲרוּ, נערים, בלכתכם על הקרח; הוא הלקלק מאד, פן תפלו (ותגפו את ידיכם או רגליכם). — הקנית את שמלתך בְּזוֹל או בְּיֹקֶר (או יקר)?

וויא	אֵיךְ	אזא זאך	כַּדָּבָר הַזֶּה	גליקליך	מְאֻשָּׁר
שווער	בִּכְבֵדוּת	אַרְעָה האבען	יְבֻלַּע לְ-	זעלטען	(מְנַע רַגְלְךָ),
אויסווענדיג	עַל פֶּה	רעכט	נְכֹחָה		לְעִתִּים רְחוֹקוֹת
גוט	הֵיטִיב לְ-	ווייט	הַרְחֵק לְ-	וויאָלין (פידעל)	נֵבֶל
שפילען	פָּרוֹט עַל-, נַגֵּן בְּ-	בעגעגנען	פָּגֹשׁ	פריער	הַשְׁכֵּם לְ-, הַקְדֵּם לְ-
פיאנע	מְנִים, פְּסַנְתֵּר	וויינען	בָּכֹה	נאכהער	אַחֲרֵי כֵן
זיך שטימען	הִשְׁתַּוֵּה, הַתְאֵם	ביטטערליך	תַּמְרוּרִים	אין פרידען	לְשָׁלוֹם
פינקטליך	בַּד בְּבַד	אפוילער	עָצֵל	אומשטאנד	מוּטָּב
אנטוואָרטען (ענטפערן)	הָשֵׁב	פוילערהייט	הִתְרַפֵּה במלאכתו	זיך פערבעססערן	הוּטַב
פראגע	שְׁאֵלָה		פַּגֵּר מִכְּתוֹב	מעלדען	הוֹדִיעַ
אהין	שָׁמָּה	פאָרדערן	דָּרֹשׁ	זאטט	שָׂבֹעַ, לָשֹׂבַע
זאממען	אַחֵר	ווענינ	הַמְעֵט לְ-, מְעַט	מאהל צייט	מִשְׁתֶּה
ווארטען	צַפֵּה, חַכֵּה	פיל	הַרְבֵּה לְ-, הַרְבֵּה	צופרידען	שָׂמֵחַ
ווייטער	הוֹסֵף לְ-	קעננען	יָכוֹל		